

**Vejledning
nr. 9450 af 16. juni 2021
om afholdelse af
kommunale og regionale valg
tirsdag den 16. november 2021**

UOFFICIEL TRYKVENLIG VERSION

1. Indledning.....	10
2. Oversigt over opgavefordelingen ved de kommunale og regionale valg den 16. november 2021	10
2.1. Kommunalbestyrelsens opgaver	10
2.2. Regionsrådets opgaver	12
2.3. Kommunevalgbestyrelsens opgaver.....	12
2.4. Regionsvalgbestyrelsens opgaver	12
3. Tidsfrister og postomdeling	13
3.1 Oversigt over tidsfristerne ved de kommunale og regionale valg den 16. november 2021	13
3.2. Generelt om levering, afhentning og omdeling af post med PostNord	24
3.2.1. Aftale om samlet afsendelse af mellemkommunale brevstemmer afgivet i den sidste periode op til valget.	24
3.2.2. Særligt om afhentning af post på valgdagen, inden valghandlingen går i gang	25
4. Bekendtgørelse om de kommunale og regionale valg, valgret, valglistes og valgkort	25
4.1. Bekendtgørelse om de kommunale og regionale valg.....	25
4.2. Valgret	26
4.2.1. Generelt om valgret.....	26
4.2.2. EU-diplomaters valgret	27
4.2.3. Ikke-bopælsregistrerede EU-borgeres valgret	28
4.2.4. Britiske statsborgeres valgret	28
4.2.5. Afskaffelse af valgret for udlændinge på tålt ophold, udvisningsdømte udlændinge og administrativt udviste udlændinge m.v.	29
4.3. Optagelse på valglisten	29
4.3.1. Generelt om optagelse på valglisten.....	29
4.3.2. Vælgere uden bopæl eller fast opholdssted i kommunen (hjemløse)	30
4.3.3. Vælgere under særlig adressebeskyttelse	30
4.3.4. Forsvundne personer	30
4.3.5. EU-diplomater m.fl.	31
4.3.6. Ikke-bopælsregistrerede EU-borgere.....	32
4.4. Ændringer af afstemningsområder og afstemningssteder	32
4.5. Maskinel udarbejdelse af valglistes.....	33
4.5.1. Hovedlisten (15.-dagen før valgdagen)	33
4.5.2. Tilflytterlisten (7.-dagen før valgdagen)	34
4.6. Manuel rettelse af valglisten som følge af mangler m.v. vedrørende indberetning til CPR.....	35
4.7. Manuel optagelse på valglisten i øvrigt.....	36
4.7.1. Manuel optagelse på valglisten af visse vælgere, der ikke har dansk indfødsret og ej heller er statsborgere i et af de øvrige EU-lande, Island eller Norge	36
4.7.2. Manuel optagelse på valglisten af vælgere, der får dansk indfødsret eller får statsborgerskab i et af de øvrige EU-lande, Island eller Norge senere end 7 dage før valgdagen	37
4.7.3. Manuel optagelse på valglisten af EU-diplomater m.fl.	37
4.7.4. Manuel optagelse på valglisten af ikke-bopælsregistrerede EU-borgere	37

4.7.5. Manuel optagelse på valglisten af vælgere, der via digital selvbetjening har anmeldt flytning den 9. november 2021 efter, at dannelsen af CPR's tilflytterlisteudtræk er påbegyndt	38
4.8. Manuel sletning af valglisten i øvrigt.....	38
4.8.1. Manuel sletning af valglisten af vælgere på slettelisten	38
4.8.2. Manuel sletning af valglisten af vælgere, der manuelt optages på valglisten i en anden kommune m.v.	38
4.8.3. Manuel sletning af valglisten af visse vælgere, der fraflytter kommunen uden at blive optaget på tilflytterlisten i en anden kommune	38
4.8.4. Manuel sletning af vælgere, der fraflytter til udlandet, Færøerne eller Grønland	38
4.8.5. Manuel sletning af vælgere, der afgår ved døden eller fortaber dansk indfødsret m.v.	39
4.8.6. Manuel sletning af vælgere, der mister deres status som EU-diplomater.....	39
4.8.7. Manuel sletning af udlændinge, der udvises m.v. senere end 15 dage før valgdagen, og manuel optagelse af vælgere, hvis udvisning m.v. ophæves senere end 15 dage før valgdagen.....	39
4.9. Særligt om flytning inden for kommunen senere end 15 dage før valgdagen.....	39
4.10. Særligt om tilflytning fra en anden kommune eller fra udlandet m.v. senere end 7 dage før valgdagen	39
4.10.1. Tilflytning fra en anden kommune senere end 7 dage før valgdagen	39
4.10.2. Tilflytning fra udlandet, Færøerne eller Grønland	40
4.11. Udsendelse af valgkort.....	40
4.12. Bekendtgørelse om udsendelse af valgkort. Indsigelser vedrørende valgkort og valglister. Fejl i valgkort.	41
4.12.1. Bekendtgørelse om udsendelse af valgkort	41
4.12.2. Særligt om fejl i valgkort	41
4.12.3. Rettelser i valglisten til og med valgdagen.....	42
4.13. Elektronisk valgliste.....	42
4.14. Mulighed for ændret afstemningssted for vælgere med handicap eller nedsat førlighed	43
5. Valg m.v. af valgbestyrelser, valgstyrelser og tilforordnede vælgere	45
5.1. Valgbestyrelser	45
5.1.1. Kommunevalgbestyrelsen	46
5.1.2. Regionsvalgbestyrelsen.....	47
5.2. Valgstyrelser.....	48
5.2.1. Valg af valgstyrelser	48
5.2.2. Valgstyrelsernes opgaver.....	49
5.3. Tilforordnede vælgere.....	50
5.3.1. Kommunalbestyrelsernes valg af tilforordnede vælgere	50
5.3.2. De tilforordnede vælgeres opgaver	52
5.3.3. Regionsrådets valg af tilforordnede vælgere	53
5.4. Diæter.....	53
6. Kandidatlistes, liste- og valgforbund, stemmesedler og opslag m.v.	54
6.1. Frister.....	54
6.2. Indlevering af kandidatlistes m.v.	55
6.2.1. Almindelige bestemmelser	55

6.2.2. Kandidatlistor, der kan fritages for stillerkravet.....	56
6.2.3. Kandidatlistor, der ikke fritages for stillerkravet.....	58
6.2.4. Adgang til oplysninger om kandidatlistor og stillere.....	59
6.2.5. Tilbagekaldelse af kandidatlistor.....	61
6.2.6. Samtykke fra kandidaten til opstilling til valg.....	61
6.2.7. Mindsteantal og maksimumantal stillere.....	61
6.3. Valgbestyrelsens godkendelse af kandidatlistorne.....	62
6.3.1. Fremgangsmåden ved valgbestyrelsens godkendelse.....	62
6.3.2. Adgang til afvisning af åbenbart ugyldige kandidatlistor.....	63
6.3.3. Kandidatlistornes gyldighed.....	64
6.3.3.1. Anvendelse af en formular godkendt af Indenrigs- og Boligministeriet, se lovens § 23, stk. 1, 4. pkt.	64
6.3.3.2. Oplysning om hver enkelt kandidats fulde navn, personnummer (eller fødselsdato, se nedenfor), statsborgerskab, stilling og bopæl, oplysning om, hvorvidt kandidater, som er er valgbare i henhold til lovens § 1, stk. 1, nr. 2, og lovligt har bopæl i Danmark uden at være bopælsregistreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol, er optaget på valglisten eller har indgivet anmodning herom, se lovens § 24, stk. 1, 1.-3. pkt., og formularens side 2 ff.....	65
6.3.3.3. Navn, som kandidaten ønsker anført på stemmesedlen, se lovens § 24, stk. 1, 3.-6. pkt.....	66
6.3.3.4. Oplysning om, hvorvidt kandidaterne er opstillet i en bestemt rækkefølge (partiliste), eller om de er sideordnet opstillet, se lovens § 24, stk. 2, 2. pkt., og pkt. 2 på formularens forside.....	67
6.3.3.5. Oplysning om listebetegnelse, se lovens § 24, stk. 3, 1. pkt., og pkt. 1 på formularens forside.....	67
6.3.3.6. Listebetegnelsen og kandidaternes opstilling skal ved kandidaternes underskrift være godkendt af disse, se lovens § 24, stk. 1, og stk. 3, 2. pkt.....	67
6.3.3.7. Underskrift af det nødvendige antal stillere, der opfylder betingelserne herfor, og oplysning om hver enkelt stillers navn, personnummer (eller fødselsdato, se nedenfor) og bopæl, se lovens § 19, stk. 2 og 3, § 20 og § 25, stk. 1 og 2 (gælder kun kandidatlistor, der ikke er fritaget for stillerkravet).....	67
6.3.3.8. Kandidatlisten skal være underskrevet af kandidatlistens repræsentant og indeholde oplysning om repræsentantens navn, bopæl og kontaktoplysninger, se lovens § 24, stk. 4, jf. § 23 a, og pkt. 7 på formularens forside.....	71
6.3.4. Godkendelse af kandidaterne.....	73
6.3.4.1. Sletning af kandidater, der ikke opfylder valgretsbedingungen, se lovens § 28.....	73
6.3.4.2. Sletning af kandidater, der ikke har underskrevet kandidatlisten, se lovens § 29.....	75
6.3.4.3. Sletning af kandidater på mere end én kandidatliste, se lovens § 30.....	75
6.3.4.4. Tilføjelse af nye kandidater til erstatning af slettede.....	76
6.3.4.5. Sletning af overskydende kandidater, se lovens § 31.....	76
6.3.5. Underretning af udenlandske kandidater.....	77
6.3.6. Anmodning om fritagelse for kravet om indsamling af underskrifter fra et mindsteantal stillere.....	77
6.3.7. Bemyndigelse af en forening eller vælger(e) til at ansøge om og modtage partistøtte på kandidatlistens vegne.....	77
6.3.8. Godkendelse af eventuelle anmodninger om anførelse af en betegnelse for lokaliteten for kandidaternes bopæl på stemmesedlerne.....	78
6.4. Kandidaternes navne på stemmesedlerne.....	80
6.5. Listebetegnelse.....	82

6.5.1. Kandidatlistor for folketingspartier eller det tyske mindretals parti	82
6.5.2. Lokallister	82
6.5.3. Enkelte bogstaver/kombinationer af bogstaver	83
6.5.4. Eneret til navne	83
6.5.5. Tilbagekaldelse af godkendelse grundet eneret til navn	85
6.5.6. Ens listebetegnelser	86
6.5.7. Hensyn, der efter Indenrigs- og Boligministeriets praksis kan begrunde afslag på listebetegnelser	89
6.6. Bogstavbetegnelse	89
6.7. Listeforbund og valgforbund	92
6.7.1. IndgÅelse af listeforbund og valgforbund	92
6.7.2. Anmeldelse m.v. af listeforbund og valgforbund	93
6.8. BekendtgÅrelse m.v. af de godkendte kandidatlistor og anmeldte forbund	94
6.9. Stemmesedler og opslag m.v.	95
6.9.1. Stemmesedler	95
6.9.1.1. Stemmesedlernes farve, materiale og stÅrrelse	95
6.9.1.2. Vejledningstekst og overskrifter	95
6.9.1.3. Listefelter	96
6.9.1.4. Afkrydsningsrubrikkerne	96
6.9.1.5. Angivelse af kandidater	97
6.9.1.6. Listeforbund	98
6.9.1.7. Stemmesedlens layout og stemmeseddelskabelon	99
6.9.2. Opslag	99
6.9.3. Fejl i stemmesedler og opslag	99
6.9.4. AfdÅede kandidater	99
6.9.5. Udrejste kandidater, fraflyttede kandidater, udviste kandidater m.v. eller kandidater, der har mistet statsborgerskabet i EU, Island eller Norge	100
6.10. Kandidatlisternes plakatsÅtning ved offentlig gade eller vej m.v.	100
6.10.1. PlakatsÅtning, der ikke krÅver tilladelse	100
6.10.2. ÅsÅtning af valgplakater, der krÅver tilladelse m.v.	102
7. Afstemning pÅ valgdagen	103
7.1. Kommunalbestyrelsens forberedelse af afstemningen	103
7.1.1. Lokaler, valgborde, stemmerum og stemmekasser	103
7.1.2. HjÅlpepidler ved stemmeafgivning pÅ valgdagen	104
7.1.2.1. Hvilke hÅlpepidler skal stilles til rÅdighed?	104
7.1.2.2. Anskaffelse af hÅlpepidler og vejledning m.v.	106
7.1.3. Fysisk tilgÅngelighed ved stemmeafgivningen	106
7.1.4. Opslag	107
7.1.5. Andre forberedelser	107
7.2. Den almindelige fremgangsmÅde ved stemmeafgivningen	108

7.3. Reglerne om hjælp til stemmeafgivningen på valgdagen	110
7.3.1. Hvilke vælgere kan få hjælp til stemmeafgivningen?	110
7.3.2. På hvilken måde kan vælgeren få hjælp til sin stemmeafgivning?	111
7.3.3. Hvem kan yde personlig bistand ved stemmeafgivningen?	112
7.3.4. Personlig bistand til afkrydsning af stemmesedlen	113
7.3.5. Mulighed for at vognstemme	114
7.3.6. Tavshedspligt	115
7.4. Opretholdelse af ro og orden i stemmelokalerne.....	115
7.5. Valgagitation eller anden form for holdningsmæssig påvirkning er ikke tilladt i valglokalerne m.v.	115
7.6. Fotografering af stemmeafgivningen og publicering af billeder af en udfyldt stemmeseddel på de sociale medier	118
7.7. Indsamlinger m.v. på afstemningsstederne	118
7.8. Andre afstemninger samtidig med valg	119
7.9. Exit polls	119
7.10. Pressens adgang til stemmelokalerne	120
8. Brevstemmeafgivning.....	121
8.1. Brevstemmematerialet	121
8.1.1. Brevstemmematerialets udformning	121
8.1.2. Nyt brevstemmemateriale og benyttelse af restoplæg. Bestilling og betaling af nyt materiale	122
8.2. Brevstemmeafgivning på de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme (borgerservicecentre o. lign.).....	122
8.2.1. Generelle regler	122
8.2.2. Kommunalbestyrelsens valg af brevstemmesteder.....	123
8.2.3. Åbningstider og annoncering	123
8.2.4. Afskærmning og sikring mod holdningsmæssig påvirkning. Brevstemmeafgivning på biblioteker, uddannelsesinstitutioner, i valgbusser o. lign.....	124
8.2.5. Den almindelige fremgangsmåde ved brevstemmeafgivningen på de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme.....	125
8.2.5.1. Instruktion af stemmemodtagere	125
8.2.5.2. Identifikation af vælgeren og udlevering af brevstemmemateriale	125
8.2.5.3. Udfyldning og afgivelse af brevstemme. Stemmehemmelighed.	126
8.2.5.4. Kommunens håndtering af afgivne brevstemmer	127
8.2.5.5. Hjælpe midler ved brevstemmeafgivningen	127
8.2.5.6. De fysiske rammer for brevstemmeafgivning	129
8.2.5.7. Forbud mod holdningsmæssig påvirkning m.v.....	130
8.2.5.8. Vælgernes adgang til at se godkendte kandidatlistes	130
8.2.6. Hjælp til brevstemmeafgivningen på de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme	131
8.2.6.1. Hvilke vælgere kan få hjælp til brevstemmeafgivningen?.....	131
8.2.6.2. På hvilken måde kan vælgeren få hjælp til sin stemmeafgivning?	131
8.2.6.3. Hvem kan yde personlig bistand ved brevstemmeafgivningen?	133

8.2.6.4. Personlig bistand til udfyldning af stemmesedlen	134
8.2.6.5. Personlig bistand til udfyldning og underskrivelse af følgebrevet og yderkuverten.....	134
8.2.6.6. Mulighed for at vognbrevstemme.....	135
8.3. Brevstemmeafgivning på sygehuse og i kriminalforsorgens fængsler og arresthuse	135
8.4. Brevstemmeafgivning i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen, herunder i plejeboliger m.v. og i ældreboliger, samt i vælgerens hjem.....	136
8.4.1. Betingelserne for brevstemmeafgivning.....	136
8.4.1.1. Særligt om brevstemmeafgivning i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen.....	136
8.4.1.2. Særligt om brevstemmeafgivning i vælgerens hjem.....	137
8.4.2. Udpegning af stemmemodtagere.....	138
8.4.3. Den almindelige fremgangsmåde ved brevstemmeafgivning i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen samt i vælgerens hjem.....	140
8.4.4. Hjælp til brevstemmeafgivningen i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen samt i vælgerens hjem.....	141
8.5. Brevstemmeafgivning på mindre øer	142
8.6. Brevstemmeafgivning på Færøerne, i Grønland, i udlandet, på danske skibe i udenrigsfart og på danske havanlæg	142
8.6.1. Brevstemmesteder og stemmemodtagere på Færøerne, i Grønland og i udlandet.....	142
8.6.2. Brevstemmesteder og stemmemodtagere på danske skibe i udenrigsfart og danske havanlæg	143
8.6.3. Tidsrum for brevstemmeafgivning	143
8.6.4. Brevstemmematerialet.....	144
8.6.5. Fremgangsmåden ved brevstemmeafgivning	144
8.7. Modtagelse og kontrol af brevstemmer. Brevstemmeprotokol	144
8.7.1. Oprettelse af brevstemmeprotokol	144
8.7.1.1. Brevstemmeprotokollens indhold og udformning	144
8.7.1.2. Elektronisk brevstemmeprotokol.....	145
8.7.2. Modtagelse, registrering og opbevaring af brevstemmer	146
8.7.3. Aflevering af brevstemmer til valgstyrene på afstemningsstederne.....	146
8.7.3.1. Brevstemmer, der modtages umiddelbart før afstemningens begyndelse.....	146
8.7.3.2. Hvis der er modtaget færre end fem brevstemmer for et afstemningsområde	147
8.7.3.3. Hvis en brevstemme ikke kan henføres til et bestemt afstemningsområde	147
8.7.4. Valgstyrenes gennemgang og kontrol af de modtagne brevstemmer	147
8.7.4.1. Generelle regler	147
8.7.4.2. Foreløbig afmærkning på valglisten af vælgere, der har brevstemt.....	147
8.7.4.3. Hvornår kan en brevstemme komme i betragtning?	148
8.7.4.4. Hvis en brevstemme ikke kan komme i betragtning.....	149
8.7.4.5. Hvis en brevstemme kan komme i betragtning	149
8.7.4.6. Håndtering og opbevaring af brevstemmer på valgdagen	150
8.7.5 Brevstemmer, der modtages i kommunen efter valgdagen	151

9. Opgørelse af afstemningen	151
9.1. Kandidaters deltagelse i stemmeoptællingen	151
9.2. Stemmeoptælling på afstemningsstedet	152
9.2.1. Rammerne for stemmeoptællingen på afstemningsstedet	152
9.2.2. Fremgangsmåden ved stemmeoptællingen på afstemningsstedet	152
9.2.3. Afslutningen på stemmeoptællingen på afstemningsstedet	153
9.3. Bedømmelse af stemmesedler	154
9.3.1. Bedømmelse af stemmesedler afgivet på afstemningsstedet	155
9.3.2. Bedømmelse af brevstemmesedler	157
9.3.2.1. Påføring af uofficielle bogstavbetegnelser	158
9.3.2.2. Påføring af modstridende angivelser	159
9.3.2.3. Andre usikkerhedsmomenter	161
9.3.2.4. Øvrige ugyldighedsgrunde	162
9.3.3. Registrering af ugyldige stemmesedler, herunder brevstemmesedler	163
9.4. Valgstyrernes afstemningsbøger	163
9.5. Kommunevalgbestyrelsens fintælling	163
9.5.1. Rammerne for fintællingen	163
9.5.2. Kommunevalgbestyrelsens fintælling	164
9.5.3. Afslutningen på fintællingen	165
9.6. Valgbestyrelsens valgbog	166
9.6.1. Kommunevalgbestyrelsens valgbog	166
9.6.2. Regionsvalgbestyrelsens valgbog	166
9.7. Regionsvalgbestyrelsens eventuelle fintælling	166
10. Opgørelsen af valget	167
10.1. Tilrettelæggelsen af og grundlaget for opgørelsen	167
10.2. Mandaternes fordeling på kandidatlister	167
10.3. Kandidatudvælgelsen	168
10.4. Indførelse af resultatet af valgopgørelsen i valgbogen m.v. og sammenpakning af stemmemateriale m.v.	169
10.5. Underretning af de valgte kandidater og stedfortræderne	170
10.6. Eventuel fornyet fintælling efter aflevering af valgbogen og underretning af kandidaterne	170
10.7. Indsendelse af kopi af valgbogen til Indenrigs- og Boligministeriet	171
11. Fritagelse for valg og manglende valgbarhed som følge af straf	172
11.1. Fritagelse for modtagelse af valg	172
11.2. Manglende valgbarhed på grund af straf	172
11.2.1. Hvornår fortabes valgbarhed på grund af straf?	172
11.2.2. Kommunalbestyrelses- og regionsrådsmedlemmers pligter	173
11.2.3. Borgmesterens/regionsrådsformandens pligter	173
12. Valgklager	174

13. Opbevaring og kassation af valgmateriale	175
14. Afholdelse af udgifterne ved valget	175
15. Formularer m.v. til brug ved valget	176
Bilag 1 - Oversigt over bekendtgørelser og cirkulærer, der finder anvendelse ved de kommunale og regionale valg den 16. november 2021	177
Bilag 2 - Oversigt over ændringer af reglerne om kommunale og regionale valg	178
Bilag 3 - Bekendtgørelse om stemmesedler til brug ved kommunale og regionale valg	182
Bilag 4 - Udsnit af en fiktiv stemmeseddel.....	187
Bilag 5 - Forklarende tekst til udsnit af den fiktive stemmeseddel i bilag 4.....	189
Bilag 6 - Bekendtgørelse om optagelse på valglisten til kommunale og regionale valg af statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, der er registreret i Udenrigsministeriets protokol (EU-diplomater m.fl.)	191
Bilag 7 - Bekendtgørelse om optagelse på valglisten til kommunale og regionale valg af statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, der lovligt har bopæl i Danmark uden at være bopælsregistreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol	197
Bilag 8 - Cirkulære om brevstemmeprotokollers indhold og udformning.....	202
Bilag 9 - Bekendtgørelse om bedømmelse af stemmesedler afgivet til kommunale og regionale valg	204
Bilag 10 - Mandaternes fordeling på kandidatlistor	209
Bilag 11 - Kandidatudvælgelsen ved partilisteopstilling	211

1. Indledning

Tirsdag den 16. november 2021 skal der afholdes valg til kommunalbestyrelserne og til regionsrådene, se § 6, stk. 2, i lov om kommunale og regionale valg (lovbekendtgørelse nr. 13 af 9. januar 2020).

Valget afholdes efter lov om kommunale og regionale valg samt de bekendtgørelser og cirkulærer, som Indenrigs- og Boligministeriet har udstedt i henhold til den kommunale og regionale valglov, se oversigten i *bilag 1*.

Siden de kommunale og regionale valg den 21. november 2017 er der gennemført forskellige ændringer af reglerne om kommunale og regionale valg. Ændringerne er gennemført ved fem forskellige ændringslove. Af de væsentligste ændringer kan nævnes reform af valgbarhedsområdet, indførelse af bindende kommunale folkeafstemninger, indførelse af forbud mod ens listebetegnelser og forhøjelse af bopælskravet for tredjelandstatsborgeres valgret fra 3 år til 4 år. Endvidere kan nævnes, at EU-borgere, som er bosat i Danmark uden at være bopælsregistreret i CPR, fremadrettet kan optages på valglisten efter anmodning til kommunalbestyrelsen.

Ministeriet har desuden udstedt en ny bekendtgørelse om stemmesedler til brug ved kommunale og regionale valg (bekendtgørelse nr. 710 af 15. april 2021). For en nærmere gennemgang af de foretagne ændringer af loven og tilhørende bekendtgørelser henvises til oversigten i *bilag 2*. Særligt for bekendtgørelsen om stemmesedler til brug ved kommunale og regionale valg henvises endvidere til *bilag 3, 4 og 5*.

Ministeriet har ladet fremstille nye formularer til kandidatlistes. Evt. restoplæg af de nævnte formularer fra kommunal- og regionalvalget i 2017 kan ikke benyttes og skal destrueres. Restoplæg af formularer til anmeldelse af liste- og/eller valgforbund fra kommunal- og regio-

nalvalget i 2017 kan fortsat benyttes. Brevstemmematerialet fra kommunal- og regionalvalget i 2013 og 2017 kan fortsat benyttes. Afstemningsbøger og valgbøger er uændrede i forhold til de afstemningsbøger og valgbøger, der blev benyttet ved de kommunale og regionale valg i 2013 og 2017.

I denne vejledning redegøres for de opgaver, der i henhold til lovgivningen m.v. påhviler kommunalbestyrelser, regionsråd, kommunevalgbestyrelser og regionsvalgbestyrelser i forbindelse med forberedelse, afholdelse og opgørelse af de kommunale og regionale valg tirsdag den 16. november 2021.

2. Oversigt over opgavefordelingen ved de kommunale og regionale valg den 16. november 2021

Dette afsnit indeholder en oversigt over de opgaver, der påhviler henholdsvis kommunalbestyrelserne, regionsrådene, kommunevalgbestyrelserne og regionsvalgbestyrelserne ved de kommunale og regionale valg den 16. november 2021. Det nærmere indhold af de enkelte opgaver er beskrevet i de følgende afsnit i vejledningen.

2.1. Kommunalbestyrelsens opgaver

Ved de kommunale og regionale valg den 16. november 2021 tager kommunalbestyrelsen sig af følgende opgaver:

- 1) Træffer afgørelse om eventuelle ændringer af styrelsesvedtægten, hvorved kommunalbestyrelsens medlemstal ændres med virkning fra den kommende valgperiode.
- 2) Bekendtgør kommunalbestyrelsesvalget i de stedlige dagblade eller lokalaviser, se afsnit 4.1.
- 3) Udarbejder valglisten, herunder en valgliste over eventuelle EU-diplomater med pri-

vat bolig i kommunen henholdsvis regionen, samt en valgliste over herboende EU-borgere, som ikke er bopælsregistreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol, og udsender valgkort samt bekendtgør udsendelse af valgkort til både kommunalbestyrelsesvalget og regionsrådsvalget, se afsnit 4.3-4.13.

- 4) Træffer afgørelse om ændring af afstemningssted i bopælskommunen for vælgere med handicap og nedsat førlighed, se afsnit 4.14.
- 5) Vælger medlemmer til kommunevalgbestyrelsen, se afsnit 5.1.1.
- 6) Vælger valgstyrere til at stå for afstemningen og den efterfølgende stemmeoptælling på de enkelte afstemningssteder vedrørende både kommunalbestyrelsesvalget og regionsrådsvalget, se afsnit 5.2.
- 7) Vælger tilforordnede vælgere dels til at hjælpe valgstyrerne ved valget, dels til at være stemmemodtagere ved afgivningen af brevstemmer ved både kommunalbestyrelsesvalget og regionsrådsvalget i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen, herunder i pleje- og ældreboliger, samt i vælgerens hjem, se afsnit 5.3.
- 8) Bekendtgør de godkendte kandidatlistor med samtlige kandidaters navne og de anmeldte listeforbund og valgforbund til både kommunalbestyrelsesvalget og regionsrådsvalget ved opslag på det eller de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme, se afsnit 6.8.
- 9) Tilrettelægger afgivningen af brevstemmer til både kommunalbestyrelsesvalget og regionsrådsvalget på det eller de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme, i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen, herunder i pleje- og ældreboliger,

samt i vælgerens hjem og udpeger stemmemodtagere på mindre øer til begge de nævnte valg, se afsnit 8. Det er en del af tilrettelæggelsen, at der skal stilles hjælpemidler til rådighed ved brevstemmeafgivning, se afsnit 8.

- 10) Forbereder afstemningen på valgdagen vedrørende både kommunalbestyrelsesvalget og regionsrådsvalget (bortset fra tilvejebringelse af stemmesedler og opslag), se afsnit 7. Det er en del af forberedelserne, at der skal stilles hjælpemidler til rådighed ved stemmeafgivningen på valgdagen, se afsnit 7.1.1.
- 11) Sørger for, at valgmaterialer til både kommunalbestyrelsesvalget og regionsrådsvalget er til stede ved fintællingen, se afsnit 9.5.
- 12) Træffer afgørelse i sager om fritagelse for at modtage valg til kommunalbestyrelsen, se afsnit 11.1.
- 13) Træffer afgørelse i eventuelle sager om klager over kommunalbestyrelsesvalget, se afsnit 12.
- 14) Opbevarer valgmaterialer til både kommunalbestyrelsesvalget og regionsrådsvalget (bortset fra valgbogen til regionsrådsvalget og øvrigt valgmateriale, regionsvalgbestyrelsen har modtaget, samt stemmesedlerne til en eventuel fornyet fintælling ved regionsrådsvalget) og tilintetgør nærmere angivne dele af dette, når eventuelle klager over valget er endeligt afgjort, og når valgmaterialer ikke længere er nødvendigt til forskning og statistik, se afsnit 13.
- 15) Formanden for kommunalbestyrelsen giver meddelelse om eventuel fortabelse af valgbarheden for et medlem, se afsnit 11.2.

2.2. Regionsrådets opgaver

Ved regionsrådsvalget den 16. november 2021 tager regionsrådet sig af følgende opgaver:

- 1) Bekendtgør regionsrådsvalget i de stedlige dagblade eller lokalaviser, se afsnit 4.1.
- 2) Vælger sine medlemmer til regionsvalgbestyrelsen, se afsnit 5.1.2.
- 3) Træffer afgørelse i sager om fritagelse for at modtage valg til regionsrådet, se afsnit 11.1.
- 4) Træffer afgørelse i eventuelle sager om klager over regionsrådsvalget, se afsnit 12.
- 5) Opbevarer valgbogen til regionsrådsvalget og øvrigt valgmateriale, regionsvalgbestyrelsen har modtaget, samt stemmesedlerne til en eventuel fornyet fintælling ved regionsrådsvalget og tilintetgør nærmere angivne dele af dette, når eventuelle klager over valget er endeligt afgjort, og når valg materialet ikke længere er nødvendigt til forskning og statistik, se afsnit 13.
- 6) Formanden for regionsrådet giver meddelelse om eventuel fortabelse af valgbarheden for et medlem, se afsnit 11.2.

2.3. Kommunevalgbestyrelsens opgaver

Ved de kommunale og regionale valg den 16. november 2021 tager kommunevalgbestyrelsen sig af følgende opgaver:

- 1) Modtager og godkender kandidatlistor til kommunalbestyrelsesvalget, modtager anmeldelser af listeforbund og valgforbund til kommunalbestyrelsesvalget samt tildele de godkendte kandidatlistor en bogstavbetegnelse, se afsnit 6.1-6.7.
- 2) Sørger for, at regionsvalgbestyrelsen til brug for brevstemmeafgivningen på regions sygehuse får tilsendt fortegnelser over

de opstillede kandidatlistor og kandidater til kommunalbestyrelsesvalget i kommunen, se afsnit 6.8.

- 3) Får fremstillet stemmesedler og opslag til kommunalbestyrelsesvalget og sørger for, at dette materiale bliver afleveret til kommunalbestyrelsen, se afsnit 6.9.
- 4) Modtager indberetning på valgaftenen fra de enkelte afstemningssteder i kommunen om resultatet af både stemmeafgivningen til kommunalbestyrelsesvalget og regionsrådsvalget og indberetter resultatet af stemmeafgivningen til regionsrådsvalget til formanden for regionsvalgbestyrelsen, se afsnit 9.
- 5) Foretager fintælling senest dagen efter valgdagen af både kommunalbestyrelsesvalget og regionsrådsvalget, udarbejder valgbog til både kommunalbestyrelsesvalget og regionsrådsvalget og sender valgbogen med bilag for regionsrådsvalget til formanden for regionsvalgbestyrelsen, se afsnit 9.5.
- 6) Foretager opgørelsen af kommunalbestyrelsesvalget, indfører resultatet i valgbogen for kommunalbestyrelsesvalget og sender en kopi af valgbogen med bilag til Indenrigs- og Boligministeriet, se afsnit 9. Samtidig sendes en ubrugt, annulleret stemmeseddel til ministeriet. På den ubrugte stemmeseddel skrives "ANNULLERET".
- 7) Underretter kandidaterne om udfaldet af kommunalbestyrelsesvalget, se afsnit 10.5.

2.4. Regionsvalgbestyrelsens opgaver

Ved valgene til regionsrådene den 16. november 2021 tager regionsvalgbestyrelsen sig af følgende opgaver:

- 1) Modtager og godkender kandidatlistor til regionsrådsvalget, modtager og godkender anmeldelser af listeforbund og valgforbund

til regionsrådsvalget samt tildeler de godkendte kandidatlistes en bogstavbetegnelse, se afsnit 6.1-6.7.

- 2) Sørger for, at kommunalbestyrelsen i de enkelte kommuner inden for regionen til brug for brevstemmeafgivningen får tilsendt fortegnelser over de opstillede kandidatlistes og kandidater til regionsrådsvalget, se afsnit 6.8.
- 3) Sørger for, at regionens sygehuse til brug for brevstemmeafgivningen får tilsendt fortegnelser over kandidatlistes og kandidater til alle kommunalbestyrelsesvalg i regionen samt til regionsrådsvalget, se afsnit 6.8.
- 4) Får fremstillet stemmesedler og opslag til regionsrådsvalget og sørger for, at dette materiale bliver afleveret til kommunalbestyrelsen i de enkelte kommuner inden for regionen, se afsnit 6.9.
- 5) Foretager eventuel fornyet fintælling af stemmematerialet til regionsrådsvalget, se afsnit 9.7.
- 6) Foretager opgørelsen af regionsrådsvalget, indfører resultatet i valgbogen for regionsrådsvalget og sender en kopi af valgbogen med bilag til Indenrigs- og Boligministeriet, se afsnit 9. Samtidig sendes en ubrugt, annulleret stemmeseddel til ministeriet. På den ubrugte stemmeseddel skrives "ANNULLERET".
- 7) Underretter kandidaterne om regionsrådsvalgets udfald, se afsnit 10.5.

3. Tidsfrister og postomdeling

3.1 Oversigt over tidsfristerne ved de kommunale og regionale valg den 16. november 2021

Forberedelsen, gennemførelsen og opgørelsen af de kommunale og regionale valg skal ske inden for de tidsfrister, der er fastsat i den kommunale og regionale valglov (se lovbekendtgørelse nr. 13 af 9. januar 2020) eller i henhold til de forskrifter, der er fastsat i medfør af denne lov (se bilag 1). I det følgende gives en oversigt over disse tidsfrister:

*Tirsdag den 18. maj 2021
(3. tirsdag i maj måned i valgåret)*

Brevstemmematerialet skal senest fra denne dag findes i kommunen af hensyn til rederier med danske skibe i udenrigsfart m.v., der måtte have behov for at rekvirere brevstemmemateriale på et tidligt tidspunkt.¹

Søndag den 1. august 2021

- 1) Ansøgning om optagelse på valglisten af statsborgere fra de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, som er registreret i Udenrigsministeriets protokol og har valget til kommunalbestyrelsen og regionsrådet i henhold til lovens § 1, stk. 2 (EU-diplomater), kan fra og med denne dag indleveres til kommunalbestyrelsen i den kommune, hvor de pågældende har deres private bolig (adresse).²
- 2) Sidste frist for kommunalbestyrelsens vedtagelse af ændringer i styrelsesvedtægten, hvorved kommunalbestyrelsens medlemsantal ændres med virkning fra den førstkomende valgperiode.³

---

¹ Den kommunale og regionale valglovs § 66, stk. 2.

² § 2, stk. 3, i bekendtgørelse nr. 99 af 28. januar 2019 om optagelse på valglisten til kommunale og regionale valg af statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union,

der er registreret i Udenrigsministeriets protokol (EU-diplomater).

³ Den kommunale og regionale valglovs § 6 a.

Søndag den 1. august 2021 eller snarest derefter

Indenrigs- og Boligministeriet bekendtgør i Statstidende, hvilke bogstavbetegnelser der skal tildeles kandidatlistor for partier, der den 1. august 2021 er opstillingsberettigede til folketingsvalg, og for det tyske mindretals parti.⁴

*Mandag den 16. august 2021
(3 måneder før valgdagen)*

Ansøgning om optagelse på valglisten af EU-borgere, der lovligt har bopæl i Danmark uden at være bopælsregistreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol, kan fra og med denne dag indleveres til den kommune, hvor de pågældende har deres private bolig (adresse).⁵

*Tirsdag den 17. august 2021
(3. tirsdag i august måned i valgåret)*

Brevstemmeafgivning kan begynde i udlandet, på Færøerne, i Grønland, på danske skibe i udenrigsfart og på danske havanlæg uden for dansk område.⁶

Brevstemmematerialet skal senest fra denne dag findes på de danske repræsentationer i udlandet samt om bord på danske skibe i udenrigsfart og på danske havanlæg uden for dansk område.⁷

*Tirsdag den 17. august 2021
(Tirsdagen 13 uger før valgdagen)*

- 1) Sidste frist for kommunalbestyrelsens og regionsrådets bekendtgørelse på kommunens henholdsvis regionens hjemmeside og i stedlige dagblade eller lokalaviser af:

- a. antal medlemmer, der skal vælges,
- b. antal stillere for en kandidatliste,
- c. fristerne for tidligste og seneste indlevering af kandidatlistor,
- d. dag og tid for afstemningen samt
- e. betingelserne for at stemme og stille op som kandidat til kommunalbestyrelsesvalget henholdsvis regionsrådsvalget, herunder betingelserne for, at herboende udlændinge kan stemme og stille op til de nævnte valg.⁸

Det vil være hensigtsmæssigt, hvis bekendtgørelsen om kommunalbestyrelsesvalget samt om regionsrådsvalget endvidere indeholder oplysninger om, hvor kandidatlistor skal indleveres.

- 2) Sidste frist for kommunalbestyrelsens valg af kommunevalgbestyrelse.⁹
- 3) Sidste frist for regionsrådets valg af regionsvalgbestyrelse.¹⁰
- 4) Kommunalbestyrelsen vælger i passende tid inden valgdagen valgstyrere og tilfornordede vælgere.¹¹

*Tirsdag den 31. august 2021
(Tirsdagen 11 uger før valgdagen)*

Kandidatlistor, der ved sidste kommunalbestyrelsesvalg henholdsvis regionsrådsvalg opnåede repræsentation i kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet, og som fortsat er repræsenteret i kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet tirsdagen 9 uger før valgdagen, og som ønsker at blive fritaget for kravet om indsamling af underskrifter fra et mindst antal stillere, kan fra og med denne dag indleveres til formanden for vedkommende valgbestyrelse.¹²

⁴ Den kommunale og regionale valglovs § 33, stk. 3.

⁵ § 4, stk. 1, og § 2 i bekendtgørelse nr. 827 af 8. juni 2020 om optagelse på valglisten til kommunale og regionale valg af statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, der lovligt har bopæl i Danmark uden at være bopælsregistreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol.

⁶ Den kommunale og regionale valglovs §§ 63 og 64.

⁷ Den kommunale og regionale valglovs § 66, stk. 2.

⁸ Den kommunale og regionale valglovs § 22.

⁹ Den kommunale og regionale valglovs § 13, stk. 1.

¹⁰ Den kommunale og regionale valglovs § 13, stk. 1.

¹¹ Den kommunale og regionale valglovs §§ 16 og 17.

¹² Den kommunale og regionale valglovs § 23, stk. 1, 3. pkt., jf. § 19, stk. 4.

Ved kommunalbestyrelsesvalg skal indlevering ske til formanden for kommunevalgbestyrelsen.

Ved regionsrådsvalg skal indlevering ske til formanden for regionsvalgbestyrelsen.

*Tirsdag den 14. september 2021
(Tirsdagen 9 uger før valgdagen)*

- 1) **Kl. 12 denne dag** er sidste frist for indlevering af kandidatlistene, der ønsker at blive fritaget for kravet om indsamling af underskrifter fra et mindsteantal stillere.¹³
- 2) Kandidatlistene til kommunalbestyrelsesvalg og regionsrådsvalg, der ikke er fritaget for kravet om indsamling af underskrifter fra et mindsteantal stillere, kan fra og med denne dag indleveres til formanden for vedkommende valgbestyrelse.¹⁴

Ved kommunalbestyrelsesvalg skal indlevering ske til formanden for kommunevalgbestyrelsen.

Ved regionsrådsvalg skal indlevering ske til formanden for regionsvalgbestyrelsen.

*Tirsdag den 21. september 2021
(Tirsdagen 8 uger før valgdagen)*

Kl. 12 denne dag er sidste frist for valgbestyrelsens meddelelse til kandidatlisten om, hvorvidt valgbestyrelsen fritager kandidatlisten for kravet om underskrifter fra det fornødne mindsteantal stillere.¹⁵

*Tirsdag den 28. september 2021
(Tirsdagen 7 uger før valgdagen)*

Kl. 12 denne dag er sidste frist for indlevering af kandidatlistene til kommunalbestyrelsesvalg

og regionsrådsvalg, der ikke er fritaget for kravet om indsamling af underskrifter fra et mindsteantal stillere, til formanden for vedkommende valgbestyrelse.¹⁶

*Tirsdag den 28. september 2021 eller snarest derefter
(Tirsdagen 7 uger før valgdagen)*

Snarest muligt efter udløbet af fristerne for seneste indlevering af kandidatlistene (se det anførte under tirsdag den 28. september 2021) kan valgbestyrelsen indsende ansøgning til Indenrigs- og Boligministeriet om at godkende, at kandidaternes navne ikke bliver anført på stemmesedlen til valget i kommunen henholdsvis regionen, hvis det af hensyn til stemmesedlens størrelse og overskuelighed er nødvendigt.¹⁷

Såfremt kandidaternes navne ikke anføres på stemmesedlen, skal stemmesedlen udformes således, at der inden for feltet henholdsvis rubrikken for hver kandidatliste er plads til, at vælgeren kan skrive et kandidatnavn.

Fredag den 1. oktober 2021

Sidste frist for visse statsborgere fra de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, som er registreret i Udenrigsministeriets protokol og har valgt til kommunalbestyrelsen og regionsrådet i henhold til lovens § 1, stk. 2 (EU-diplomater), til at søge kommunalbestyrelsen i den kommune, hvor de pågældende har deres private bolig (adresse), om at blive optaget på valglisten. Fristen gælder de statsborgere fra de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, som er registreret i Udenrigsministeriets protokol, og som senest fredag den 1. oktober 2021 opfylder valgretsbetingelserne efter lovens § 1, stk. 2, bortset fra aldersbetingelsen.¹⁸

¹³ Den kommunale og regionale valglovs § 23, stk. 1, 3. pkt., jf. § 19, stk. 4.

¹⁴ Den kommunale og regionale valglovs § 23, stk. 1, 2. pkt.

¹⁵ Den kommunale og regionale valglovs § 26 a.

¹⁶ Den kommunale og regionale valglovs § 23, stk. 1, 1. pkt.

¹⁷ Den kommunale og regionale valglovs § 48, stk. 1 og 2.

¹⁸ § 2, stk. 4, jf. § 1, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 99 af 28. januar 2019 om optagelse på valglisten til kommunale og regionale valg

*Fredag den 1. oktober 2021
(Fredagen 46 dage før valgdagen)*

Kandidater og stillere skal opfylde valgrets-
betingelserne bortset fra aldersbetingelsen og be-
tingelsen vedrørende varigheden af forudgå-
ende fast bopæl i riget denne dag. Hvis betin-
gelserne ikke er opfyldt denne dag, skal de
være opfyldt kl. 12 mandagen 43 dage før valg-
dagen.¹⁹

*Lørdag den 2. oktober 2021
(Lørdagen 45 dage før valgdagen)*

Sidste frist for kommunevalgbestyrelsens hen-
holdsvis regionsvalgbestyrelsens underretning
til kandidatlistens repræsentant om mangler
ved en kandidatliste.²⁰

Sidste frist for kommunevalgbestyrelsens hen-
holdsvis regionsvalgbestyrelsens afgørelse
om, hvilken af flere kandidatlister med den
samme listebetegnelse der kan anvende den
angivne listebetegnelse.²¹

*Mandag den 4. oktober 2021
(Mandagen 43 dage før valgdagen)*

Ved valgbestyrelse forstås vedkommende
valgbestyrelse, se det herom anførte under den
31. august og 14. september 2021.

- 1) **Kl. 12 denne dag** er sidste frist for afhjæl-
ping over for valgbestyrelsen af mangler
ved en kandidatliste eller indlevering af en
ny kandidatliste til valgbestyrelsen.²²
- 2) **Kl. 12 denne dag** er sidste frist for kandi-
datlistens repræsentant til at tilbagekalde
kandidatlister over for valgbestyrelsens
formand.²³

- 3) **Kl. 12 denne dag** er sidste frist for at an-
melde indgåede listeforbund eller valgfor-
bund over for valgbestyrelsens formand.
Anmeldelsen skal for hver kandidatliste
være underskrevet af kandidatlistens re-
præsentant.²⁴

Kl. 12 denne dag er sidste frist for at trække
anmeldelser om listeforbund eller valgforbund
tilbage over for valgbestyrelsens formand.
Meddelelsen skal være underskrevet af kandi-
datlistens repræsentant.²⁵

- 4) **Kl. 12 denne dag** er sidste frist for kandi-
dater og stillere, der den 1. oktober 2021
ikke opfyldte valgrets-betingelserne bortset
fra aldersbetingelsen og betingelsen vedrø-
rende varigheden af forudgående fast bo-
pæl i riget, til at opfylde valgrets-betingel-
serne bortset fra aldersbetingelsen og be-
tingelsen vedrørende varigheden af forud-
gående fast bopæl i riget.²⁶

*Mandag den 4. oktober 2021
(Mandagen 43 dage før valgdagen) eller sna-
rest derefter*

Kommunalbestyrelsen bekendtgør på kommu-
nens hjemmeside og ved opslag de steder i
kommunen, hvor enhver vælger kan brev-
stemme, de godkendte kandidatlister, herunder
listernes bogstavbetegnelser, kandidaternes
navne samt anmeldte listeforbund og valgfor-
bund vedrørende både kommunalbestyrelses-
valget og regionsrådsvalget.²⁷

Regionsvalgbestyrelsen underretter regionsrå-
det og kommunalbestyrelserne i regionen om
de godkendte kandidatlister, herunder listernes
bogstavbetegnelser, kandidaternes navne og

---

af statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæi-
ske Union, der er registreret i Udenrigsministeriets protokol
(EU-diplomater).

¹⁹ Den kommunale og regionale valglovs §§ 3 og 20, stk. 1.

²⁰ Den kommunale og regionale valglovs § 27, stk. 2, 1. pkt., jf. §
23 a.

²¹ Den kommunale og regionale valglovs § 24 b, stk. 6.

²² Den kommunale og regionale valglovs § 27, stk. 2, 2. pkt.

²³ Den kommunale og regionale valglovs § 26, stk. 1, jf. § 23 a.

²⁴ Den kommunale og regionale valglovs § 40.

²⁵ Den kommunale og regionale valglovs § 41, stk. 1.

²⁶ Den kommunale og regionale valglovs §§ 3 og 20, stk. 1.

²⁷ Den kommunale og regionale valglovs § 43, stk. 1.

anmeldte liste- og valgforbund til regionsrådsvalget. Regionsrådet bekendtgør de godkendte kandidatlistor, herunder kandidaternes navne, og anmeldte forbund til regionsrådsvalget på regionens hjemmeside.²⁸

Kandidatlistor, herunder oplysninger om de enkelte kandidater og kandidatlistorernes opstillingsform, deres anmodning om bogstavbetegnelse og deres anmeldelse af liste- og valgforbund, må ikke gøres offentligt tilgængelige, før ovennævnte bekendtgørelse har fundet sted.²⁹

Tirsdag den 5. oktober 2021
(Tirsdagen 6 uger før valgdagen)

Brevstemmeafgivning kan begynde her i landet på de steder i kommunerne, hvor enhver vælger kan brevstemme.³⁰

Kommunalbestyrelsen kan – på et passende tidspunkt i forhold til påbegyndelsen af brevstemmeafgivning på de steder i kommunerne, hvor enhver vælger kan brevstemme – indrykke annoncer i de stedlige dagblade eller lokalaviser samt oplysning på kommunens hjemmeside om brevstemmeafgivningen til valget, herunder information om, hvor og hvordan man kan brevstemme.

Kommunalbestyrelsen gør forud for begyndelsestidspunktet for brevstemmeafgivning, hvor enhver vælger kan brevstemme, på kommunens hjemmeside og eventuelt ved annoncering i relevante medier vælgerne bekendt med muligheden for at benytte hjælpemidler ved brevstemmeafgivningen og ved stemmeafgivningen på valgdagen og med muligheden for at søge om at blive overflyttet til et andet afstemningssted i den forbindelse.³¹

Kommunalbestyrelsen opretter og fører en brevstemmeprotokol over de brevstemmer, kommunalbestyrelsen modtager til det pågældende valg.³²

Tirsdag den 19. oktober 2021
(Tirsdagen 4 uger før valgdagen)

- 1) Ansøgning om, at en vælger med handicap eller nedsat førlighed kan afgive stemme på et andet afstemningssted i bopælskommunen, kan fra og med denne dag indgives til kommunalbestyrelsen.³³
- 2) Ansøgning om at brevstemme i hjemmet kan fra og med denne dag indgives til opholdskommunen.³⁴
- 3) Sidste frist for visse herboende EU-borgere, der lovligt har bopæl i Danmark uden at være bopælsregistreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol, til at søge den kommune, hvor de lovligt har bopæl, om at blive optaget på valglisten.³⁵

Fristen gælder de herboende EU-borgere, der lovligt har bopæl i Danmark uden at være bopælsregistreret i CPR, og som:

- senest tirsdag den 12. oktober 2021 er flyttet til Danmark, og
- senest tirsdag den 12. oktober 2021 har erhvervet statsborgerskab i et af de øvrige EU-lande.

Lørdag den 23. oktober 2021
(den 4. lørdag før valgdagen)

Fra kl. 12 denne dag kan der uden tilladelse fra vejmyndigheden ophænges valgplakater på

²⁸ Den kommunale og regionale valglovs § 43, stk. 2.

²⁹ Den kommunale og regionale valglovs § 43, stk. 3.

³⁰ Den kommunale og regionale valglovs § 62, stk. 1, 2. pkt.

³¹ § 8, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 1499 af 12. december 2018 om hjælpemidler, der skal stilles til rådighed ved stemmeafgivningen.

³² Cirkulære nr. 54 af 8. maj 2001 om brevstemmeprotokollers indhold og udformning.

³³ Den kommunale og regionale valglovs § 53 a, stk. 2, sidste pkt.

³⁴ Den kommunale og regionale valglovs § 60, stk. 4, sidste pkt.

³⁵ § 4, stk. 2, jf. stk. 3 modsætningsvis, i bekendtgørelse nr. 827 af 8. juni 2020 om optagelse på valglisten til kommunale og regionale valg af statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, der lovligt har bopæl i Danmark uden at være bopælsregistreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol.

højst 0,8 m² på offentlige veje og private fællesveje i byer og bymæssige områder. De nærmere regler herom i vejlovgivningen skal iagttages.³⁶

*Tirsdag den 26. oktober 2021
(Tirsdagen 3 uger før valgdagen)*

- 1) Brevstemmeafgivning kan begynde på sygehuse, i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen, herunder pleje- og ældreboliger, samt i vælgerens hjem, i Kriminalforsorgens anstalter og arresthuse, på afsides beliggende øer, der ikke udgør et selvstændigt afstemningsområde, og på danske havanlæg på dansk område.³⁷
- 2) Sidste frist for visse herboende EU-borgere, der lovligt har bopæl i Danmark uden at være bopælsregistreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol, til at søge den kommune, hvor de lovligt har bopæl, om at blive optaget på valglisten.³⁸
- 3) Fristen gælder de herboende EU-borgere, der lovligt har bopæl i Danmark uden at være bopælsregistreret i CPR, og som:
  - efter tirsdag den 12. oktober 2021 er flyttet til Danmark, eller
  - efter tirsdag den 12. oktober 2021 har erhvervet statsborgerskab i et af de øvrige EU-lande.

*Lørdag den 30. oktober 2021
(Lørdagen 17 dage før valgdagen)*

Det vil være hensigtsmæssigt at holde mindst ét sted i kommunen, hvor der kan brevstemmes, åbent nogle timer for brevstemmeafgivning.

Sidste frist for kommunalbestyrelsens indberetning af ændringer vedrørende afstemningsområder (valgdistrikter) til DAGI (Danmarks Administrative Geografiske Inddeling).

*Mandag den 1. november 2021
(Mandagen 15 dage før valgdagen)*

- 1) **Kl. 12 denne dag** er sidste frist for visse statsborgere fra de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, som er registreret i Udenrigsministeriets protokol og har valget til kommunalbestyrelsen og regionsrådet i henhold til lovens § 1, stk. 2 (EU-diplomater), for at søge kommunalbestyrelsen i den kommune, hvor de pågældende har deres private bolig (adresse), om at blive optaget på valglisten. Fristen gælder de statsborgere fra de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, som fra den 24. september 2021 til og med mandag den 1. november 2021 bliver registreret i Udenrigsministeriets protokol og derved opfylder valgretsbetingelserne efter lovens § 1, stk. 2, bortset fra aldersbetingelsen.³⁹
- 2) Sidste frist for kommunalbestyrelsens afgørelse om optagelse på valglisten af statsborgere fra de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, som er registreret i Udenrigsministeriets protokol og har valget til kommunalbestyrelsen og regionsrådet i henhold til lovens § 1, stk. 2 (EU-diplomater).⁴⁰

---

³⁶ Vejlovens § 3, nr. 10, § 84 og § 85 og privatvejløvens § 10, nr. 17, § 66 a og § 66 b.

³⁷ Den kommunale og regionale valglovs § 62, stk. 1, 1. pkt., og § 64, stk. 3.

³⁸ § 4, stk. 3, i bekendtgørelse nr. 827 af 8. juni 2020 om optagelse på valglisten til kommunale og regionale valg af statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, der lovligt har bopæl i Danmark uden at være bopælsregistreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol.

³⁹ § 2, stk. 5, jf. § 1, stk. 2, i bekendtgørelse nr. 99 af 28. januar 2019 om optagelse på valglisten til kommunale og regionale valg af statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, der er registreret i Udenrigsministeriets protokol (EU-diplomater).

⁴⁰ § 8, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 99 af 28. januar 2019 om optagelse på valglisten til kommunale og regionale valg af statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, der er registreret i Udenrigsministeriets protokol (EU-diplomater).

- 3) Sidste frist for kommunalbestyrelsens afgørelse om ansøgning om optagelse på valglisten af herboende EU-borgere, som ikke er bopælsregistreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol, men har lovlig bopæl i Danmark.⁴¹
- 4) Sidste frist for, at en EU-borger, der lovligt har bopæl i Danmark uden at være bopælsregistreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol, og som er optaget på valglisten i fraflytningskommunen og flyttet til en anden kommune, kan blive optaget på valglisten i tilflytningskommunen. Den pågældende skal senest denne dag give tilflytningskommunen meddelelse om flytningen. Tilflytningskommunen giver senest denne dag fraflytningskommunen meddelelse om, at den pågældende er optaget på valglisten. Fraflytningskommunen skal herefter slette den pågældende af valglisten i fraflytningskommunen.⁴²
- 5) Skæringsdato for kommunens manuelle udarbejdelse af en valgliste over statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, der er registreret i Udenrigsministeriets protokol, og som kommunen har truffet afgørelse om at optage på valglisten, eller som automatisk optages på valglisten efter lovens § 7, stk. 2.⁴³
- 6) Skæringsdato for kommunens manuelle udarbejdelse af en valgliste over statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, der lovligt har bopæl i Danmark uden at være bopælsregistreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol, og som kommunen har truffet afgørelse om at optage på valglisten.⁴⁴
- 7) Skæringsdato for optagelse på valglistens *hovedliste* af tilflyttere til kommunen.⁴⁵
- 8) Skæringsdato for optagelse på valglistens *hovedliste* under den nye bopæl af vælgere, der er flyttet inden for kommunen. Vælgere, der flytter senere end denne dag, eller som senere end denne dag har anmeldt flytning inden for kommunen, skal forblive optaget på *hovedlisten* under den hidtidige bopæl.⁴⁶
- 9) Kl. 18 denne dag skal kommunalbestyrelsens indberetning af oplysninger til CPR (Det Centrale Personregister), der kan have betydning for pågældendes optagelse på valglisten, være afsluttet. Det gælder blandt andet:
- indenlandsk flytning,
  - fraflytning til udlandet,
  - tilflytning fra udlandet,
  - erhvervelse eller fortabelse af dansk indfødsret,
  - erhvervelse eller fortabelse af statsborgerskab i et andet EU-land eller i Island eller Norge samt
  - dødsfald.
- Indberetningerne til CPR sker til brug for den maskinelle udskrivning af valglisten over de vælgere, der denne dag er bopælsregistreret i CPR med adresse i kommunen (*hovedlisten*).

⁴¹ § 1, stk. 1, nr. 3, og stk. 2, nr. 3, jf. § 12, i bekendtgørelse nr. 827 af 8. juni 2020 om optagelse på valglisten til kommunale og regionale valg af statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, der lovligt har bopæl i Danmark uden at være bopælsregistreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol.

⁴² § 15, stk. 1 og 2, i bekendtgørelse nr. 827 af 8. juni 2020 om optagelse på valglisten til kommunale og regionale valg af statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, der lovligt har bopæl i Danmark uden at være bopælsregistreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol.

⁴³ § 13, stk. 2, i bekendtgørelse nr. 99 af 28. januar 2019 om optagelse på valglisten til kommunale og regionale valg af statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, der er registreret i Udenrigsministeriets protokol (EU-diplomater).

⁴⁴ § 16, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 827 af 8. juni 2020 om optagelse på valglisten til kommunale og regionale valg af statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, der lovligt har bopæl i Danmark uden at være bopælsregistreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol.

⁴⁵ Den kommunale og regionale valglovs § 8, stk. 2.

⁴⁶ Den kommunale og regionale valglovs § 8, stk. 4.

Kommunen afhenter denne dag post og efterter sin postkasse og elektroniske post for samme dag og inden kl. 18 at behandle meddelelser om ovenstående, som kommunen har modtaget senest denne dag.

- 10) Sidste frist for kommunalbestyrelsens indberetning af ændringer vedrørende afstemningssteder til kommunens databehandler (KMD eller anden).
- 11) Sidste frist for at kommunalbestyrelsen på et møde kan træffe afgørelse om, at afstemningssteder på visse småøer først åbner kl. 9 (og ikke kl. 8) på valgdagen.⁴⁷
- 12) Sidste frist for kommunens skriftlige underretning af Indenrigs- og Boligministeriet om EU-borgere, der ikke er bopælsregistreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol, og som er optaget på valglisten.⁴⁸

Torsdag den 4. november 2021
(Torsdagen 12 dage før valgdagen)

Kl. 18 denne dag er sidste frist for at ansøge opholdskommunen om at brevstemme i hjemmet, medmindre kommunalbestyrelsen har fastsat en senere frist. Den seneste frist for ansøgning, som kommunen kan fastsætte, er fredagen før valgdagen.⁴⁹ Med henblik på at kunne modtage ansøgninger om at brevstemme i eget hjem skal kommunen holde åbent mindst ét sted i kommunen i mindst nogle timer umiddelbart inden kl. 18.

Lørdag den 6. november 2021
(Lørdagen 10 dage før valgdagen)

Kommunalbestyrelsen bekendtgør senest denne dag i de stedlige dagblade eller lokalaviser:

- at der vil blive udsendt valgkort til vælgere, samt
- at indsigelser vedrørende manglende modtagelse af valgkort eller modtagelse af valgkort med fejlagtigt indhold skal fremsættes over for kommunalbestyrelsen.⁵⁰

Det vil være hensigtsmæssigt at holde mindst ét sted i kommunen, hvor der kan brevstemmes, åbent nogle timer for brevstemmeafgivning.

Mandag den 8. november 2021
(Mandagen 8 dage før valgdagen)

- 1) Kommunalbestyrelsen skal have modtaget de maskinelt udskrevne 15.-dagsvalglisten (*hovedlisten*).

Kommunalbestyrelsen skal også have modtaget de maskinelt udskrevne valgkort for vælgere optaget på 15.-dagsvalglisten, hvis det er kommunalbestyrelsen og ikke kommunens databehandler, der afleverer valgkortene til postbesørgelse. Kommunalbestyrelsen sørger for at rette disse valglisten manuelt i nødvendigt omfang frem til valgdagen.

- 2) **Kl. 12 denne dag** er sidste frist for, at en vælger med handicap eller nedsat førlighed kan indgive ansøgning til kommunalbestyrelsen i vælgerens bopælskommune om at afgive stemme på et andet afstemningssted i bopælskommunen.⁵¹

Tirsdag den 9. november 2021
(Tirsdagen 7 dage før valgdagen)

- 1) Maskinelt udskrevne valgkort for vælgere optaget på *hovedlisten* skal senest denne dag være afleveret til postbesørgelse enten

⁴⁷ Den kommunale og regionale valglovs § 52, stk. 2.

⁴⁸ § 19 i bekendtgørelse nr. 827 af 8. juni 2020 om optagelse på valglisten til kommunale og regionale valg af statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, der lovligt

har bopæl i Danmark uden at være bopælsregistreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol.

⁴⁹ Den kommunale og regionale valglovs § 60, stk. 4, 2.-4. pkt.

⁵⁰ Den kommunale og regionale valglovs § 11.

⁵¹ Den kommunale og regionale valglovs § 53 a, stk. 2, 1. pkt.

af kommunalbestyrelsen eller af kommunens databehandler.

- 2) Skæringsdato for optagelse på valglisten (*tilflytterlisten*) af tilflyttere til kommunen, der ikke er optaget på hovedlisten.⁵²

Kommunen afhenter denne dag post og efterser sin postkasse og elektroniske post og behandler de modtagne anmeldelser om tilflytning til kommunen, som kommunen har modtaget senest denne dag.

- 3) Kl. 18 denne dag skal kommunalbestyrelsens indberetning af oplysninger til CPR (Det Centrale Personregister), der kan have betydning for pågældendes optagelse på valglisten, være afsluttet. Det gælder blandt andet:

- indenlandsk flytning,
- fraflytning til udlandet,
- tilflytning fra udlandet,
- erhvervelse eller fortabelse af dansk indfødsret,
- erhvervelse eller fortabelse af statsborgerskab i et andet EU-land eller i Island eller Norge samt
- dødsfald.

Indberetningerne til CPR sker til brug for den maskinelle udskrivning af *tilflytterlisten*.

Onsdag den 10. november – tirsdag den 16. november 2021
(Onsdagen 6 dage før valgdagen og frem til valgdagen – begge dage inkl.)

Kommunen retter fejl i valglisten frem til valgdagen ved udfærdigelse af nye valgkort og ved manuelle rettelser i valglisten.⁵³

Til og med valgdagen retter kommunen valglisten manuelt, hvis kommunen modtager meddelelse om, at en vælger er fraflyttet kommunen, har erhvervet eller fortabt dansk indfødsret eller er afgået ved døden.⁵⁴

Hvis en vælger er flyttet til en anden kommune inden for samme region, anføres det i valglisten, at vælgeren alene er berettiget til at afgive stemme til regionsrådsvalget.⁵⁵

Onsdag den 10. november 2021
(Onsdagen 6 dage før valgdagen)

Kommunens databehandler skal aflevere de maskinelt udskrevne valgkort til postbesørgelse som Quickbrev for vælgere optaget på *tilflytterlisten*.

Torsdag den 11. november 2021
(Torsdagen 5 dage før valgdagen)

- 1) Vælgere skal have modtaget de maskinelt udskrevne valgkort.
- 2) Kommunalbestyrelsen skal have modtaget den maskinelt udskrevne *tilflyttervalgliste*.

Kommunalbestyrelsen sørger for at rette denne valgliste manuelt i nødvendigt omfang frem til valgdagen (se det herom anførte under onsdag den 10. november – tirsdag den 16. november 2021).

Fredag den 12. november 2021
(Fredagen før valgdagen)

Sidste dag for brevstemmeafgivning i Danmark, herunder på danske havanlæg på dansk område.⁵⁶

Kommunalbestyrelserne skal på mindst ét af de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan

⁵² Den kommunale og regionale valglovs § 8, stk. 3.

⁵³ Den kommunale og regionale valglovs § 12, stk. 1.

⁵⁴ Den kommunale og regionale valglovs § 12, stk. 2, 1. pkt.

⁵⁵ Den kommunale og regionale valglovs § 12, stk. 2, 2. pkt.

⁵⁶ Den kommunale og regionale valglovs § 62, stk. 1, 1. pkt., og § 64, stk. 3.

brevstemme, holde åbent for brevstemmeafgivning som minimum i tidsrummet kl. 9-16.⁵⁷

Det vil i øvrigt være hensigtsmæssigt at holde også eventuelle øvrige steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme, åbent for brevstemmeafgivning den pågældende dag.

Lørdag den 13. november 2021

PostNord afhenter mellemkommunale brevstemmer afgivet fra 8.-12. november 2021 i alle kommuner.

Søndag den 14. november 2021

PostNord leverer mellemkommunale brevstemmer afgivet fra 8.-12. november 2021 til alle kommuner. KL giver nærmere information til kommunerne herom.

*Søndag den 14. november 2021
(Søndagen 2 dage før valgdagen)*

Regionsvalgbestyrelsen henholdsvis kommunalvalgbestyrelsen skal sørge for, at det nødvendige antal stemmesedler og opslag til regionsrådsvalget henholdsvis kommunalbestyrelsesvalget er afleveret til vedkommende kommunalbestyrelser senest denne dag.⁵⁸

*Søndag den 14. november – mandag den 15.
november 2021
(1 eller 2 dage før valgdagen)*

Valgstyrerne kan om nødvendigt 1 eller 2 dage før valgdagen begynde at undersøge, om brevstemmerne kan komme i betragtning. Undersøgelsen skal være færdig, inden afstemningen begynder på valgdagen.⁵⁹

For at komme i betragtning skal brevstemmerne være modtaget af valgstyrerne, inden afstemningen begynder.⁶⁰

Kommunen skal afhente post og efterse sin postkasse dagen før valgdagen for at sikre, at brevstemmer kan afleveres rettidigt til vedkommende valgstyrere. Se afsnit 3.2. om levering, afhentning og omdeling af post generelt samt afsnit 3.2.1. om en aftale om samlet afsendelse af mellemkommunale brevstemmer op til valgdagen.

Kommunevalgbestyrelsen skal aflevere stemmesedler og opslag til kommunalbestyrelsen i god tid, inden afstemningen begynder på valgdagen.

*Tirsdag den 16. november 2021
(Valgdagen)*

Kommunen skal, inden afstemningen begynder, afhente post og efterse sin postkasse for at sikre, at eventuelle sent fremkomne brevstemmer kan afleveres rettidigt til vedkommende valgstyrere på de enkelte afstemningssteder, inden afstemningen begynder. Se afsnit 3.2.2. om afhentning af post på valgdagen, inden valghandlingen går i gang.

Afstemning kl. 8 – 20, bortset fra på visse småøer, hvor kommunalbestyrelsen senest 15 dage før valgdagen har truffet afgørelse om, at afstemningen først begynder kl. 9.⁶¹

Stemmeoptælling foretages på afstemningsstederne umiddelbart efter afstemningens afslutning.⁶²

Resultatet af både kommunalbestyrelsesvalget og regionsrådsvalget indberettes til kommunalvalgbestyrelsen. Ved regionsrådsvalget indberetter kommunalbestyrelserne resultatet til regionsvalgbestyrelsen.⁶³

*Onsdag den 17. november – fredag den 19.
november 2021
(1-3 dage efter valgdagen)*

⁵⁷ Den kommunale og regionale valglovs § 62, stk. 2.

⁵⁸ Den kommunale og regionale valglovs § 50.

⁵⁹ Den kommunale og regionale valglovs § 71, stk. 1, 1. pkt.

⁶⁰ Den kommunale og regionale valglovs § 72, stk. 3.

⁶¹ Den kommunale og regionale valglovs § 52, stk. 1 og 2.

⁶² Den kommunale og regionale valglovs § 74.

⁶³ Den kommunale og regionale valglovs § 76.

Senest dagen efter valgdagen skal vedkommende kommunevalgbestyrelse fintælle både kommunalbestyrelsesvalget og regionsrådsvalget. Kommunalbestyrelsen sørger for, at stemmematerialet (afstemningsbøgerne, stemmesedlerne, brevstemmematerialet samt de benyttede valglister og valgkort) er til stede ved fintællingen.⁶⁴

Valgbogen for regionsrådsvalget sendes til formanden for regionsvalgbestyrelsen.⁶⁵

Senest dagen efter fintællingen skal vedkommende kommunevalgbestyrelse opgøre kommunalbestyrelsesvalget og vedkommende regionsvalgbestyrelse regionsrådsvalget.

Har regionsvalgbestyrelsen foretaget fornyet fintælling, skal opgørelsen af valget ske senest dagen efter, at regionsvalgbestyrelsen har modtaget stemmesedlerne fra kommunerne.⁶⁶

Senest dagen efter valgets opgørelse sender kommunevalgbestyrelsen henholdsvis regionsvalgbestyrelsen en kopi af valgbogen til Indenrigs- og Boligministeriet.⁶⁷ Der skal *ikke* indsendes kopi af afstemningsbøgerne.

Der skal indsendes en bekræftet fotokopi, dvs. en fotokopi eller udskrift af valgbogen, som valgbestyrelsesformanden eller en dertil bemyndiget person attesterer er i overensstemmelse med originalen. Der skal også indsendes en fortegnelse over kandidater til valget (bilaget til valgbogen, ikke opslag fra afstemningsstederne).

Valgbøgerne og fortegnelsen over kandidater indsendes elektronisk (i krypteret form) til mailadressen valg@im.dk. Samtidig bedes med almindelig post indsendt en annulleret original stemmeseddel til Indenrigs- og Boligministeriet, Valgheden. Find ministeriets aktuelle adresse på www.im.dk.

*Tirsdag den 23. november 2021
(Ugedagen efter valgdagen)*

Sidste frist for at klage over valget. Klager over valget til en kommunalbestyrelse indgives til den siddende kommunalbestyrelse i vedkommende kommune. Klager over valget til et regionsråd indgives til det siddende regionsråd i vedkommende region.⁶⁸

Kommunerne anmodes om at sende en mail til valg@im.dk mærket i emnefeltet med ”Brevstemmer modtaget efter valgdagen” med angivelse af, hvor mange brevstemmer der måtte være modtaget i kommunen efter valgdagen og en uge frem.

*Onsdag den 24. november 2021
(8 dage efter valgdagen)*

Valgplakater, der efter vejlovgivningens regler er ophængt uden tilladelse fra vejmyndigheden, skal være taget ned senest ved døgnets afslutning.⁶⁹

*Fredag den 26. november 2021
(Fredagen 10 dage efter valgdagen)*

Sidste frist for at ansøge den siddende kommunalbestyrelse henholdsvis det siddende regionsråd om fritagelse for at modtage valg til kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet.⁷⁰

1.-15. december 2021

Afholdelse af det konstituerende møde i regionsrådet henholdsvis kommunalbestyrelsen, dog tidligst efter at det hidtidige regionsråd henholdsvis den hidtidige kommunalbesty-

⁶⁴ Den kommunale og regionale valglovs § 77.

⁶⁵ Den kommunale og regionale valglovs § 78, stk. 6.

⁶⁶ Den kommunale og regionale valglovs §§ 79 og 80, stk. 4.

⁶⁷ Den kommunale og regionale valglovs § 88, stk. 3.

⁶⁸ Den kommunale og regionale valglovs § 93, stk. 1.

⁶⁹ Vejlovens § 84, stk. 1, og privatvejslovens § 66 a, stk. 1.

⁷⁰ Den kommunale og regionale valglovs § 92, stk. 3.

relse har truffet afgørelse vedrørende eventuelle valgklager og begæringer om fritagelse for at modtage valg.⁷¹

Sidste frist for et nyvalgt medlem af regionsrådet henholdsvis kommunalbestyrelsen, som på valgdagen ikke var valgbart pga. straf, til at underrette regionsrådsformanden henholdsvis borgmesteren skriftligt herom.⁷²

Lørdag den 1. januar 2022

De nyvalgte kommunalbestyrelser tiltræder (medmindre der inden den 31. december 2021 er truffet endelig afgørelse om, at der afholdes omvalg).

De nyvalgte regionsråd tiltræder (medmindre der inden den 31. december 2021 er truffet endelig afgørelse om, at der afholdes omvalg).⁷³

Når klagefristen er udløbet, og eventuelle klager over valget er endeligt afgjort, tilintetgøres valglister og valgkort samt stemmesedler og brevstemmemateriale. Dette valgmateriale kan efter kommunalbestyrelsens henholdsvis regionsrådets bestemmelse anvendes til forskning og statistik i overensstemmelse med reglerne i Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 2016/679 af 27. april 2016 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og databeskyttelsesloven. Valgmateriale, der anvendes til forskning og statistik, skal tilintetgøres, når valgmaterialer ikke længere er nødvendigt til de nævnte formål.⁷⁴

3.2. Generelt om levering, afhentning og omdeling af post med PostNord

Der omdeles ikke længere post i weekenden, dvs. lørdag eller søndag. Dette gælder både almindelige breve og Quickbreve.

De almindelige breve leveres på hverdage, dvs. mandag til fredag. De almindelige breve er op til 5 hverdage undervejs.

Quickbreve leveres med dag-til-dag forsendelse på hverdage, dvs. mandag til fredag. Quickbreve skal afleveres på posthuse eller erhvervsindleveringer. Levering eller afhentning af Quickbreve kan også ske via en distributionshub eller i et postboksanlæg, hvis der er indgået aftale med PostNord herom.

Posten omdeles fra PostNords distributionshubs, men ikke fra posthusene. Almindelig post kan derfor ikke afhentes på posthuset.

PostNord har over for Indenrigs- og Boligministeriet oplyst, at en stor del af landets kommuner har indgået aftaler med PostNord om enten levering af post eller afhentning af post på en distributionshub eller i et postboksanlæg. Tidspunktet for afhentning og levering af post varierer, og det er derfor ikke muligt at oplyse et standardiseret tidspunkt for afhentning og levering af post.

Erhverv Kundeservice hos PostNord kan kontaktes med henblik på at indgå aftale om levering af post eller afhentning af post på en distributionshub eller i et postboksanlæg på tlf.nr. 70 11 12 30 mandag til fredag i tidsrummet kl. 8-17.

3.2.1. Aftale om samlet afsendelse af mellemkommunale brevstemmer afgivet i den sidste periode op til valget

KL har indgået en aftale med PostNord om mellemkommunale brevstemmer afgivet i de sidste dage op til kommunalvalget.

Aftalen betyder, at de brevstemmer, der bliver afgivet i perioden fra og med mandag den 8.

⁷¹ Lov om kommunernes styrelse § 6, stk. 1, og regionslovens § 9, stk. 1.

⁷² Den kommunale og regionale valglovs § 101, stk. 1.

⁷³ Den kommunale og regionale valglovs § 97.

⁷⁴ Den kommunale og regionale valglovs § 106, stk. 4 og 5.

november 2021 til og med fredag den 12. november 2021 i en kommune, og som skal sendes til en anden kommune, kan samles til bunke ét sted i afsenderkommunen og sendes samlet. Aftalen har alene betydning for de mellemkommunale brevstemmer, der afgives i den nævnte periode. Alle øvrige brevstemmer skal således afsendes efter vanlig procedure.

KL og PostNord informerer kommunerne direkte om processen for afhentning og levering af mellemkommunale brevstemmer op til valgdagen. KL vil desuden løbende informere kommunerne om valg og valgprocessen på portalen Yammer.

Der er ikke noget til hinder for, at brevstemmer afgivet på sygehuse og i fængsler m.v. indgår i kommunens samlede forsendelse, hvis der kan opnås enighed herom mellem institutionen og den pågældende kommune. Kommunerne er dog ikke forpligtede til at varetage forsendelsen af institutionernes brevstemmer.

3.2.2. Særligt om afhentning af post på valgdagen, inden valghandlingen går i gang

Quickbreve afsendt fredag den 12. november 2021 (forudsat at de indleveres inden sidste frist for indlevering) vil være fremme mandag d. 15. november 2021.

På valgdagen tirsdag den 16. november 2021 vil der helt ekstraordinært være mulighed for at afhente post på en af PostNords distributionshubs inden kl. 8, hvor afstemningen begynder. Det bemærkes, at antallet af distributionshubs løbende reduceres, og at placeringen heraf løbende ændres. Kommunen kan kontakte Erhverv Kundeservice hos PostNord for oplysning om nærmeste (relevante) distributionshub. Som følge af reduktion i antallet af distributionshubs vil afstanden for visse kommuner til en distributionshub kunne være stor.

Hvor en kommune vurderer, at det ikke tidsmæssigt vil være muligt at afhente post på en af PostNords distributionshubs på valgdagen,

inden afstemningen går i gang, kan kommunen undtagelsesvis undlade at afhente post denne dag. Kommunen skal i dette tilfælde sørge for, at al post, der kan leveres eller afhentes dagen inden valgdagen, dvs. mandag den 15. november 2021, er aftalt leveret til eller afhentet af kommunen denne dag.

Erhverv Kundeservice hos Post Nord kan kontaktes for yderligere oplysninger på tlf.nr. 70 11 12 30 mandag til fredag i tidsrummet kl. 8-17.

4. Bekendtgørelse om de kommunale og regionale valg, valgret, valglisters og valgkort

4.1. Bekendtgørelse om de kommunale og regionale valg

Senest tirsdag den 17. august 2021 (tirsdagen 13 uger før valgdagen) skal kommunalbestyrelsen og regionsrådet bekendtgøre på deres hjemmeside og i de stedlige dagblade eller lokalaviser, se lovens § 22,

- antal medlemmer, der skal vælges,
- antal stillere for en kandidatliste,
- fristerne for tidligste og seneste indlevering af kandidatlisters, se lovens § 23, stk. 1, 1.-3. pkt.,
- dag og tid for afstemningen samt
- betingelserne for at udøve valgret (have ret til at stemme) og stille op som kandidat, herunder for herboende udlændinge.

Kommunalbestyrelsens medlemstal fastsættes i styrelsesvedtægten, se § 5, stk. 1, i lov om kommunernes styrelse (lovbekendtgørelse nr. 47 af 15. januar 2019). Ændringer af medlemstallet skal for at få virkning fra valgperioden 2022-2025 være vedtaget af kommunalbestyrelsen senest den 1. august 2021 (1. august i valgåret) ved to behandlinger med mindst 6 dages mellemrum, se § 2, stk. 2, i lov om kommunernes styrelse og den kommunale og regionale valglovs § 6 a. Bestemmelsen i lovens

§ 6 a er en *gyldighedsforskrift*. Der kan *ikke* dispenseres fra fristen.

Regionsrådenes medlemstal er fastsat til 41, se § 8 i regionsloven (lovbekendtgørelse nr. 1032 af 6. juli 2018, som ændret ved lov nr. 1518 af 18. december 2018 og lov nr. 2186 af 29. december 2020).

Ved bekendtgørelsen af valget er det hensigtsmæssigt samtidig at angive, *hvor og til hvem kandidatlisterne skal indleveres*. Kandidatlister til kommunalbestyrelsesvalget skal indleveres til kommunevalgbestyrelsens formand, dvs. borgmesteren i den pågældende kommune, mens kandidatlister til regionsrådsvalget skal indleveres til formanden for regionsvalgbestyrelsen, dvs. formanden for det pågældende regionsråd, se afsnit 5.1.

4.2. Valgret

4.2.1. Generelt om valgret

Den kommunale og regionale valglovs § 1 fastsætter, hvem der har valgret til kommunale og regionale valg:

»§ 1. Valgret til kommunalbestyrelsen og regionsrådet har enhver, der på valgdagen er fyldt 18 år, har fast bopæl i kommunen henholdsvis regionen, og som herudover enten

- 1) har dansk indfødsret,
- 2) er statsborger i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, jf. dog stk. 3 og 4,
- 3) er statsborger i Island eller Norge, jf. dog stk. 3 og 4, eller
- 4) uden afbrydelse har haft fast bopæl i riget i de sidste 4 år forud for valgdagen, jf. dog stk. 3 og 4.

Stk. 2. Valgret til kommunalbestyrelsen og regionsrådet har endvidere enhver, der på valgdagen er fyldt 18 år, er statsborger i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union og er registreret i Udenrigsministeriets protokol.

Stk. 3. Følgende personer har uanset stk. 1, nr. 2-4, ikke valgret:

- 1) En udlænding, hvis opholdstilladelse efter udlændingelovens § 7 eller § 8, stk. 1 eller 2, er bortfaldet, jf. udlændingelovens § 32, stk. 1, eller § 21 b, stk. 1, men som ikke kan udsendes af landet, jf. udlændingelovens § 31,
- 2) en udlænding, der har fået afslag på en ansøgning om opholdstilladelse efter udlændingelovens § 7 eller § 8, stk. 1 eller 2, men som ikke kan udsendes af landet, jf. udlændingelovens § 31,
- 3) en udlænding, der er udvist ved endelig dom efter udlændingelovens §§ 22-24 eller § 25 c,
- 4) en udlænding, der er udvist ved endelig afgørelse efter udlændingelovens §§ 25-25 b, og
- 5) en udlænding, der ved registreringen i Det Centrale Personregister (CPR) som tilflyttet fra udlandet var indsat direkte til afsoning i en af kriminalforsorgens institutioner, jf. § 17, stk. 4, i lov om Det Centrale Personregister.

Stk. 4. Stk. 3, nr. 1-4, finder anvendelse fra tidspunktet for registreringen hos Udlændingestyrelsen eller politiet af den pågældende dom eller afgørelse. Stk. 3 finder anvendelse, indtil udlændingen efter udlændingeloven eller forskrifter udstedt i medfør heraf erhverver opholdstilladelse eller -bevis eller bliver fritaget herfor.

Stk. 5. Personer, der efter reglerne i lov om Det Centrale Personregister opfylder betingelserne for at være bopælsregistreret i kommunen, anses for at have fast bopæl i kommunen henholdsvis i den region, hvori kommunen er beliggende.«

Umyndige personer, der er fyldt 18 år og i øvrigt opfylder de almindelige valgrets-betingelser, har siden 2016 haft valgret til kommunale og regionale valg.

For udlændinge, der opnår valgret efter 4 års forudgående fast bopæl i riget, regnes 4-årsperioden fra indrejsedatoen i CPR. En eventuel

forudgående periode, hvor den pågældende uden at være bopælsregistreret i CPR måtte have opholdt sig i riget som asylsøgende eller lignende, medregnes ikke.

Personer, der efter reglerne i CPR-loven (lovbekendtgørelse nr. 1297 af 3. september 2020 om Det Centrale Personregister) opfylder betingelserne for at være bopælsregistreret i en kommune, anses for at have fast bopæl i den kommune henholdsvis den region, hvori kommunen ligger, og anses dermed for at opfylde bopælsbetingelsen for valgret, se lov om kommunale og regionale valg § 1, stk. 5. Det gælder personer, der efter CPR-lovens regler er registreret i kommunen med bopæl, fast opholdssted eller som værende uden fast bopæl (dvs. under vejkode højere end 9900), se CPR-lovens § 6.

Det gælder også personer, der er ansat i den danske stat og beordret til tjeneste uden for riget (diplomater m.fl.), og deres medfølgende ægtefæller, registrerede partnere og samlevere, hvis de ikke er registreret som udrejst under udlandsopholdet. Efter CPR-lovens § 24, stk. 5 og 6, der trådte i kraft den 1. juli 2000, skal disse personer aldrig registreres som udrejst i CPR. Hvis de ikke bevarer rådigheden over deres bopæl under udlandsopholdet, registreres de i den hidtidige kommune som værende uden fast opholdssted (under høj vejkode 9953).

Personer, der opholder sig i udlandet, og som er registreret i CPR som udrejst, har derimod *ikke* valgret ved de kommunale og regionale valg, da de ikke opfylder betingelsen om fast bopæl i kommunen henholdsvis regionen. Det gælder, uanset om de er omfattet af folketingsvalglovens § 2 og efter anmodning er optaget på folketingsvalglisten efter kommunalbestyrelsens eller Valgnævnets afgørelse.

4.2.2. EU-diplomaters valgret

Statsborgere fra andre medlemslande i Den Europæiske Union, der er registreret i Udenrigsministeriets protokol (EU-diplomater

m.fl.), har valgret til kommunale og regionale valg, se lovens § 1, stk. 2.

De pågældende EU-diplomater m.fl. har valgret, uanset at de i kraft af deres registrering i Udenrigsministeriets protokol ikke bopælsregistreres i CPR, se CPR-lovens § 18, stk. 1 og 2.

For at have valgret som EU-diplomat skal den pågældende være registreret som diplomat eller anden eksterritorial person i Udenrigsministeriets protokol og opfylde de øvrige valgrets-betingelser, dvs. være fyldt 18 år og statsborger i et af de øvrige EU-lande.

Personkredsen, der registreres i Udenrigsministeriets protokol, omfatter diplomater og andet udsendt personale (tjenestepersonale forudsat, at de har tjenestepas) ved herværende ambassader samt medfølgende familiemedlemmer og privat tjenestepersonale, der tilhører husstanden (børn normalt indtil det fyldte 21. år). Også udsendte embedsmænd ved internationale organisationer (herunder EU-institutioner) i Danmark og medfølgende familiemedlemmer kan være omfattet.

Derimod optages lokalt ansat personale uanset nationalitet ikke i Udenrigsministeriets protokol og er derfor ikke omfattet af bestemmelsen.

De pågældende EU-diplomater m.fl. skal optages på valglisten i den kommune, hvor de har deres private bolig (adresse), dvs. hvor de bor, se afsnit 4.3.5. Ved afgørelsen af, hvor den pågældende har sin private bolig, skal der tages udgangspunkt i CPR-lovgivningens principper for, hvor en person skal bopælsregistreres, se CPR-lovens §§ 6-9.

Det bemærkes, at der efter Indenrigs- og Boligministeriets vurdering kun er et meget begrænset antal vælgere i denne persongruppe, der vil anmode om at blive optaget på valglisten (formentlig hovedsageligt i hovedstadsområdet).

Nogle af de nævnte EU-diplomater m.fl. har siden den 1. april 2017 kunnet vælge, om de vil være registreret i Udenrigsministeriets protokol, eller om de vil ansøge Styrelsen for International Rekruttering og Integration (SIRI) om et EU-opholdsbevis (registreringsbevis) med henblik på efterfølgende bopælsregistrering i CPR. Dette gælder udelukkende for ansatte ved internationale organisationer (inkl. EU-agenturer/kontorer) i Danmark på diplomatliggende vilkår og disses medfølgende familiedømmer. Disse EU-diplomater kan således vælge mellem

- 1) at lade deres opholdsgrundlag her i landet være meddelelse af opholdstilladelse efter udlændingelovens § 47, stk. 1, med deraf følgende registrering i Udenrigsministeriets protokol og fritagelse for bopælsregistrering i CPR *eller*
- 2) alene at lade deres opholdsgrundlag være deres status som vandrende arbejdstager efter EU-retten med mulighed for at ansøge SIRI om et EU-opholdsbevis (registreringsbevis).

EU-diplomater m.v., der ønsker at blive bopælsregistreret i CPR, skal ansøge om et EU-opholdsdokument (registreringsbevis) i Danmark ved henvendelse til SIRI. Efter modtagelse af opholdsdokumentet kan ansøgeren anmelde indrejse til sin bopælskommune med henblik på bopælsregistrering i CPR.

Når den pågældendes organisation har underrettet Udenrigsministeriets protokol om bopælsregistreringen i CPR, udsteder protokollen et ID-kort til den pågældende og en evt. medfølgende ægtefælle. Bopælsregistrering i CPR for denne gruppe forudsætter, at en eventuel registrering i protokollen er ophørt.

De to forskellige opholdsgrundlag har betydning for, hvordan persongruppen optages på valglisten til de kommunale og regionale valg.

EU-diplomater m.v., der er bopælsregistreret i CPR, *optages automatisk* på valglisten i deres bopælskommune, se lovens § 7, stk. 1, 1. pkt. EU-diplomater m.v., der er registreret i Udenrigsministeriets protokol, skal *optages efter anmodning* på valglisten i den kommune, hvor de har deres private bolig (adresse), se lovens § 7, stk. 1, 3. pkt., og afsnit 4.3.5.

Bemærk, at en EU-diplomat m.v., der skifter status ("omregistrering" fra Udenrigsministeriets protokol til CPR), skal søge om optagelse på valglisten som ikke-bopælsregistreret EU-borger, i den periode hvor vedkommende ikke (længere) er optaget i Udenrigsministeriets protokol og (endnu) ikke er bopælsregistreret i CPR (se afsnit 4.3.5.).

4.2.3. Ikke-bopælsregistrerede EU-borgeres valgret

Statsborgere i et af de øvrige EU-lande, der er fyldt 18 år og lovligt har bopæl i Danmark uden at være bopælsregistreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol, har også valgret til de kommunale og regionale valg.

Indenrigs- og Boligministeriet forventer, at det kun vil være et meget begrænset antal vælgere i denne persongruppe, der evt. vil anmode om at blive optaget på valglisten, se nærmere herom afsnit 4.3.6.

4.2.4. Britiske statsborgeres valgret

Med lov nr. 268 af 26. marts 2019 blev der vedtaget en overgangsordning for britiske statsborgere, der på tidspunktet for Storbritanniens udtræden af EU havde og siden da uafbrudt har haft fast bopæl i Danmark. Loven trådte i kraft den 1. februar 2020 og indebærer, at disse britiske statsborgere stilles, som om de fortsat er statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i EU.

Britiske statsborgere, der var bopælsregistreret i CPR på udtrædelsestidspunktet den 31. januar

2020 og siden da uafbrudt har haft fast bopæl i Danmark indtil valgdagen, har således fortsat ret til at stemme ved kommunal- og regionalvalget den 16. november 2021, hvis de i øvrigt opfylder valgretsbetingelserne, se lovens § 1, stk. 1, nr. 2, uanset at de ikke har haft fast bopæl i Danmark i 4 år forud for valgdagen.

Afgørelsen af, om den pågældende uafbrudt har haft fast bopæl i Danmark i perioden, beror på oplysningerne i CPR. Har den pågældende således været bopælsregistreret i CPR i hele perioden, vil betingelsen om uafbrudt fast bopæl i Danmark være opfyldt. Britiske statsborgere, der opfylder denne betingelse, vil automatisk indgå i CPR's valgudtræk til kommunal- og regionalvalget den 16. november 2021. Kommunen skal dog som vanligt manuelt berigtige valglisten til og med valgdagen.

Øvrige britiske statsborgere betragtes som tredjelandstatsborgere og skal opfylde bopælskravet på 4 år for at have valget, se lovens § 1, stk. 1, nr. 4.

For nærmere om britiske statsborgeres valgret, valgbarhed og optagelse på valglisten henvises til Indenrigs- og Boligministeriets brev til samtlige kommunalbestyrelser og regionsråd af 24. februar 2020 om videreførelse af britiske statsborgeres valgret og valgbarhed til kommunale og regionale valg og Europa-Parlamentsvalg efter Storbritanniens udtræden af EU. Brevet kan findes på Indenrigs- og Boligministeriets valghjemmeside (valg.im.dk/valgmyn-digheder/generelle-skrivelser).

4.2.5. Afskaffelse af valgret for udlændinge på tålt ophold, udvisningsdømte udlændinge og administrativt udviste udlændinge m.v.

Den 1. juli 2017 blev valgretten til kommunale og regionale valg afskaffet for udlændinge, der befinder sig i Danmark på tålt ophold, udlændinge, der er udvist af Danmark ved endelig dom eller endelig administrativ afgørelse, samt udlændinge, som fra udlandet indsættes direkte

til afsoning i en af kriminalforsorgens institutioner, se lovens § 1, stk. 3 og 4.

Udlændingestyrelsen, politiet og Direktoratet for Kriminalforsorgen leverer efter anmodning fra Indenrigs- og Boligministeriet oplysninger om den nævnte gruppe forud for udarbejdelsen af hovedlisteudtrækket fra CPR på 15.-dagen, se lovens § 8, stk. 2. Ovennævnte udlændinge vil således automatisk blive fjernet fra det udtræk, der danner grundlag for hovedlisten, inden dette udtræk leveres til kommunen/kommunens databehandler.

Udlændinge, der udvises m.v., efter at hovedlisteudtrækket på 15.-dagen før valgdagen er foretaget, skal manuelt slettes af valglisten, se afsnit 4.8.7. Hvis der efter 15.-dagen er behov for at tilføje eller slette en person fra valglisten, vil Indenrigs- og Boligministeriet kontakte den relevante kommune herom.

4.3. Optagelse på valglisten

4.3.1. Generelt om optagelse på valglisten

For at udøve sin valgret, dvs. have ret til at stemme, skal man være optaget på valglisten, se lovens § 2, stk. 1.

Vælgerne skal optages på valglisten i den kommune, hvor de er bopælsregistreret i CPR, se lovens § 7, stk. 1, 1. pkt.

EU-diplomater (afsnit 4.3.5) og ikke-bopælsregistrerede EU-borgere (afsnit 4.3.6.) skal efter anmodning optages på valglisten i den kommune, hvor de har bopæl, se lovens § 7, stk. 1, 2. og 3. pkt.

Kommunalbestyrelsen skal i de år, hvor nyvalg finder sted, udarbejde en valgliste over kommunens vælgere. Valglisten skal udarbejdes for hvert afstemningsområde i kommunen, se lovens § 8, stk. 1. Det er den samme valgliste, der udarbejdes til valg til kommunalbestyrelsen og regionsrådet.

Valglisten består af en hovedliste og en tilflytterliste, se lovens § 8, stk. 1, 3. pkt., samt evt. en særskilt valgliste over EU-diplomater og ikke-bopælsregistrerede EU-borgere, der optages på valglisten efter anmodning, se afsnit 4.3.5. og 4.3.6.

På *hovedlisten* skal optages de vælgere, der senest mandag den 1. november 2021 (15 dage før valgdagen) er flyttet til kommunen, og som senest denne dag har anmeldt flytningen til tilflytningskommunen. Vælgere, der senest mandag den 1. november 2021 er flyttet inden for kommunen og senest denne dag har anmeldt flytningen til kommunen, optages på hovedlisten under den nye bopæl, se lovens § 8, stk. 2, og stk. 4, 1. pkt.

Vælgere, der senere end mandag den 1. november 2021 (15 dage før valgdagen) er flyttet *inden for* kommunen, eller som senere end denne dag har anmeldt flytningen til kommunen, skal forblive optaget på valglisten under den hidtidige bopæl, se lovens § 8, stk. 4, 2. pkt.

På *tilflytterlisten* skal optages de vælgere, der ikke er optaget på hovedlisten, og som senest tirsdag den 9. november 2021 (7 dage før valgdagen) er flyttet til kommunen, og som senest denne dag har anmeldt flytningen til tilflytningskommunen, se lovens § 8, stk. 3. Om sletning af vælgeren fra fraflytningskommunens valgliste henvises til afsnit 4.8.1.

Vælgere, der senere end tirsdag den 9. november 2021 flytter til kommunen eller senere end denne dag har anmeldt flytningen til tilflytningskommunen, skal ikke optages på tilflytningskommunens valgliste. Disse vælgere opfylder som følge af fraflytningen heller ikke betingelserne for at være på fraflytningskommunens valgliste. Om sletning af vælgeren fra fraflytningskommunens valgliste henvises til afsnit 4.8.3.

4.3.2. *Vælgere uden bopæl eller fast opholdssted i kommunen (hjemløse)*

Vælgere, der på 15.-dagen før valgdagen er uden bopæl eller fast opholdssted, er registreret i CPR som værende uden fast bopæl i deres hidtidige bopælskommune under vejkode højere end 9900 og optages dermed automatisk på valglisten i den hidtidige bopælskommune, se § 6, stk. 4, i CPR-loven og § 13, nr. 1, i bekendtgørelse nr. 1167 af 13. september 2018 om folkeregistrering m.v. Se desuden afsnit 4.11. om udsendelse af valgkort til vælgere uden fast bopæl.

4.3.3. *Vælgere under særlig adressebeskyttelse*

Vælgere, der er under særlig adressebeskyttelse, se CPR-lovens § 6, stk. 6-8, er i CPR registreret på den høje vejkode 9962. For at yde den registrerede den nødvendige beskyttelse må vejkode 9962 ikke være knyttet til et valgdistrikt (afstemningsområde), der kan genfindes i Danmarks Adresseregister (DAR) og Danmarks Administrative Geografiske Inddeling (DAGI).

Kommunalbestyrelsen skal sikre, at en vælger, der er under særlig adressebeskyttelse, er optaget automatisk på valglisten. Hvis dette ikke er tilfældet, skal vælgeren optages manuelt på valglisten.

4.3.4. *Forsvundne personer*

Vælgere, der på 15.-dagen før valgdagen af den hidtidige bopælskommune er registreret som forsvundet i CPR, fordi de er eftersøgt uden at blive fundet, se § 6, stk. 5, i CPR-loven, optages ikke på valglisten.

Hvis der efter 15.-dagen før valgdagen, men dog senest på valgdagen, kommer oplysninger frem, der gør, at det kan konstateres, at den pågældende *fejlagtigt* var registreret som forsvundet i CPR på 15.-dagen før valgdagen,

skal den pågældende manuelt optages på valglisten. Dette kan f.eks. være tilfældet, hvis en vælger, der på 15.-dagen før valgdagen er registreret som forsvundet i CPR, giver sig til kende på et senere tidspunkt, f.eks. ved at møde frem på et afstemningssted på valgdagen, og hvis det på grundlag af de oplysninger, kommunalbestyrelsen herved kommer i besiddelse af, kan konstateres, at vælgeren fejlagtigt var registreret som forsvundet i CPR på 15.-dagen. Kommunalbestyrelsen skal derudover ændre den pågældendes bopælsregistrering i CPR i overensstemmelse hermed.

4.3.5. EU-diplomater m.fl.

Statsborgere fra andre EU-lande, som er registreret i Udenrigsministeriets protokol og er fyldt 18 år på valgdagen, skal optages på valglisten i den kommune, hvor de har deres *private bolig* (adresse), se lovens § 7, stk. 1, 3. pkt.

Optagelse sker første gang *efter anmodning*, se lovens § 7, stk. 1, 3. pkt. Optagelsen følger særskilte regler og frister, som er reguleret ved bekendtgørelse nr. 99 af 28. januar 2019 om optagelse på valglisten til kommunale og regionale valg af statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, der er registreret i Udenrigsministeriets protokol (EU-diplomater m.fl.) (EU-diplomatbekendtgørelsen). Bekendtgørelsen er optrykt i denne vejledning som *bilag 6*.

Ansøgning skal indgives på et særligt ansøgningsskema, som kommunen skal sende eller udlevere efter anmodning, og som kan findes med tilhørende vejledning på Indenrigs- og Boligministeriets valghjemmeside (<https://valg.im.dk/valgmyndigheder/valg-til-kommunalbestyrelser-og-regionsraad-2021>).

For optagelse på valglisten ved kommunal- og regionalvalget den 16. november 2021 skal ansøgningen være indgivet til kommunen *senest fredag den 1. oktober 2021*, se EU-diplomat-

bekendtgørelsens § 2, stk. 4, jf. § 1, stk. 1. Ansøgningsfristen er dog *mandag den 6. november 2021*, hvis vedkommende først er blevet registreret i Udenrigsministeriets protokol i perioden fra og med fredag den 24. september 2021 til og med mandag den 1. november 2021 eller i øvrigt først i denne periode opfylder valgretsbetingelserne i lovens § 1, stk. 2, bortset fra aldersbetingelsen. Se EU-diplomatbekendtgørelsens § 2, stk. 5, jf. § 1, stk. 2.

Overskrides disse frister, kan anmodning om optagelse på valglisten tidligst indgives den 1. august 2025 med henblik på kommunal- og regionalvalget den 18. november 2025, se EU-diplomatbekendtgørelsens § 2, stk. 3.

Bliver den pågældende optaget på valglisten, skal vælgeren forblive optaget på valglisten til kommende kommunale og regionale valg uden fornyet anmodning, hvis vedkommende siden da uafbrudt har været registreret i Udenrigsministeriets protokol (og dermed i denne periode har måttet betragtes som herboende) og ikke har anmodet om at blive slettet af valglisten, se lovens § 7, stk. 2.

Det står den enkelte kommunalbestyrelse frit for, om kommunen vil føre en særskilt manuel valgliste over disse vælgere, eller om kommunen vil søge dem integreret i hovedlisten (se afsnit 4.5.1.), evt. ved mellemkomst af kommunens databehandler. De skal endvidere have tilsendt valgkort til den adresse i kommunen, hvor de har deres private bolig (adresse), se lovens § 10, 1. pkt.

Hvis en EU-diplomat m.v., der opfylder betingelserne for at blive optaget på valglisten, flytter til en anden kommune, skal tilflytningskommunen give meddelelse til fraflytningskommunen med henblik på, at vedkommende slettes af valglisten i fraflytningskommunen, hvis vedkommende måtte være optaget på denne. Fraflytningskommunen skal i givet fald berigtige valglisten til og med valgdagen, se bekendtgørelsens § 12, stk. 2.

De EU-diplomater m.v., der lader sig bopælsregistrere i CPR (se afsnit 4.2.2.), og som bliver bopælsregistreret senere end tirsdag den 9. november 2021 (7 dage før valgdagen), skal ikke optages på bopælskommunens valgliste, se lovens § 8, stk. 3.

4.3.6. Ikke-bopælsregistrerede EU-borgere

EU-borgere, der lovligt har bopæl i Danmark uden hverken at være bopælsregistreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol, skal efter ansøgning optages på valglisten i den kommune, hvor de lovligt har bopæl, se lovens § 7, stk. 1, 2. pkt.

Reglerne om optagelse på valglisten af disse personer er fastsat i bekendtgørelse nr. 827 af 8. juni 2020 om optagelse på valglisten til kommunale og regionale valg af statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, der lovligt har bopæl i Danmark uden at være bopælsregistreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol.

Ansøgning skal indgives på et særligt ansøgningsskema, som kommunen skal sende eller udlevere efter anmodning, og som kan findes med tilhørende vejledning på Indenrigs- og Boligministeriets valghjemmeside (valg.im.dk/vaelgere/herboende-eu-borgeres-valgret/kommunale-og-regionale-valg-eu-diplomater-mfl-og-ikke-bopaelsregistrerede-eu-borgere).

Ansøgningen kan indgives tidligst den 16. august 2021 (3 måneder før valgdagen) og skal indgives senest tirsdag den 19. oktober 2021 (4 uger før valgdagen). I særlige tilfælde er ansøgningsfristen dog mandag den 26. oktober 2021, se bekendtgørelsens § 4, stk. 3 og 4. Kommunen skal træffe afgørelse om optagelse på valglisten af disse personer senest mandag den 1. november 2021 (15 dage før valgdagen). Se oversigten over tidsfrister ved kommunale og regionale valg den 16. november 2021 i afsnit 3.1.

Hvis ansøgningen kan imødekommes, skal vælgeren optages manuelt på valglisten, se afsnit 4.7.4.

For nærmere om optagelse på valglisten af denne gruppe henvises til Indenrigs- og Boligministeriets brev af 22. juni 2020 til alle kommunalbestyrelser om behandling af ansøgninger om optagelse på valglisten fra EU-borgere, der lovligt har bopæl i Danmark uden at være bopælsregistreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol. Brevet kan findes på Indenrigs- og Boligministeriets valghjemmeside (<https://valg.im.dk/valgmyndigheder/generelle-skrivelser/>).

4.4. Ændringer af afstemningsområder og afstemningssteder

Kommunalbestyrelsen skal udarbejde en valgliste over vælgerne i kommunen, se lovens § 8, stk. 1, 1. og 2. pkt. De valgkort, som kommunalbestyrelsen sender ud til vælgerne, skal bl.a. indeholde oplysning om det afstemningssted, hvor vælgeren skal møde op for at stemme, se afsnit 4.11.

Der er ét afstemningssted for hvert afstemningsområde, se lovens § 51, stk. 1, 2. pkt. Kommunalbestyrelsen kan beslutte at ændre grænserne for afstemningsområderne ved at oprette, sammenlægge eller nedlægge afstemningsområder.

Afstemningen foregår i de samme afstemningsområder som ved valg til Folketinget, se lovens § 51, stk. 1, 1. pkt. Tilsvarende gør sig gældende ved Europa-Parlamentsvalg, landsdækkende folkeafstemninger og bindende kommunale folkeafstemninger. En ændring af afstemningsområderne har dermed betydning for alle valg i Danmark. Det er derfor ikke muligt at ændre afstemningsområder ved de kommunale og regionale valg på tværs af opstillingskredsene ved folketingsvalg, medmindre grænserne for opstillingskredsene ændres ved

lov eller bekendtgørelse forinden. Fortegnelsen over Folketingets valgkredse findes som bilag 1 til folketingsvalgloven.

Proceduren for indberetning af ændringer i afstemningsområder og afstemningssteder er ændret siden kommunal- og regionalvalget i 2017. CPR er overgået til at basere sig på adressedata fra DAR (Danmarks Adresseregister) med tilhørende oplysninger om administrative inddelinger fra DAGI (Danmarks Geografiske Inddeling).

DAGI er således nu den autoritative kilde til oplysninger om administrative inddelinger, herunder afstemningsområderne (tidligere "Valgdistrikt" i CPR's vejregister), og kommunerne skal nu udelukkende opdatere afstemningsområderne i DAGI.

Kommunalbestyrelsen skal som hidtil løbende indberette ændringer i afstemningsområder (valgdistrikter) til DAGI og ændringer i afstemningssteder til kommunens databehandler (aktuelt KMD). Ændringer vedrørende afstemningsområder (valgdistrikter) skal være indberettet til DAGI senest lørdag den 30. oktober 2021 (17 dage før valgdagen). Ændringer vedrørende afstemningssteder skal være indberettet til kommunens databehandler senest mandag den 1. november 2021 (15 dage før valgdagen).

Indenrigs- og Boligministeriet henstiller, at kommunalbestyrelsen informerer de berørte vælgere grundigt om en evt. ændring af et afstemningssted, så de pågældende er opmærksomme på, at de ikke skal møde op, hvor de plejer, på valgdagen. Oplysningen kan gives gennem information i lokalaviser, direkte meddelelse til de berørte vælgere m.v.

4.5. Maskinel udarbejdelse af valglister

4.5.1. Hovedlisten (15.-dagen før valgdagen)

Hovedlisten er fortegnelsen over de vælgere til kommunal- og regionalvalget, der senest 15

dage før valgdagen er flyttet til kommunen eller inden for kommunen, og som senest denne dag har anmeldt flytningen til (tilflytnings)kommunen, se lovens § 8, stk. 2, og stk. 4, 1. pkt. Hovedlisten udarbejdes maskinelt på grundlag af oplysningerne i CPR med de ændringer, som kommunen har modtaget til og med mandag den 1. november 2021 (15 dage før valgdagen).

Med henblik på den maskinelle udarbejdelse af hovedlisten skal kommunalbestyrelsen indberette oplysninger til CPR, der kan have betydning for vælgeres optagelse på valglisten. Det gælder blandt andet:

- 1) Alle flytninger til kommunen, som kommunen har fået meddelelse om til og med mandag den 1. november 2021 (15 dage før valgdagen), og hvor flyttedatoen er før eller lig med mandag den 1. november 2021.
- 2) Meddelelser om fortabelse af dansk indfødsret eller om fortabelse af statsborgerskab i et andet EU-land, Island, Norge eller Storbritannien, som kommunen har modtaget senest mandag den 1. november 2021 (15 dage før valgdagen).
- 3) Meddelelser om erhvervelse af dansk indfødsret eller statsborgerskab i et andet EU-land, Island eller Norge, som kommunen har modtaget senest mandag den 1. november 2021 (15 dage før valgdagen).
- 4) Dødsfald i de tilfælde, hvor dødsfald indberettes af kommunalbestyrelsen (hovedsageligt dødsfald i udlandet).

Om fjernelse fra hovedlisten af de personer (udlændinge på tålt ophold m.v.), som efter lovens § 1, stk. 3 og 4, ikke har valget, henvises til afsnit 4.8.7.

Indberetningerne til CPR skal foretages *senest mandag den 1. november 2021 kl. 18* (15 dage før valgdagen kl. 18). Meddelelser modtaget

den 1. november 2021 skal derfor indberettes samme dag inden kl. 18.

Meddelelsernes rigtighed skal kontrolleres på sædvanlig måde. De almindelige betingelser i CPR-loven for indberetning, herunder af en flytning, til CPR skal være opfyldt. Bemærk reglerne i CPR-lovens § 20 om betingelserne for registrering i CPR af tilflytning fra udlandet og de særlige betingelser for registrering af tilflytning fra et andet nordisk land. En anmeldt tilflytning, der ikke opfylder betingelserne for registrering i CPR, vil ikke kunne danne grundlag for optagelse på valglisten.

Kommunalbestyrelsen skal sørge for, at kommunen på skæringsdatoen for indberetning til CPR efterser sin postkasse og elektroniske post for samme dag at behandle de meddelelser, der er nævnt under pkt. 1-4, som kommunen har modtaget senest denne dag. Se afsnit 3.2. om levering, afhentning og omdeling af post generelt.

Dannelsen af CPR's hovedlisteudtræk påbegyndes umiddelbart efter kl. 18 mandag den 1. november 2021. Kommunalbestyrelsens indberetning af oplysninger til CPR, der kan have betydning for pågældendes optagelse på valglisten, skal derfor være afsluttet inden kl. 18.

Vælgere, der i CPR registreres som tilflyttet kommunen, efter at dannelsen af hovedlisteudtrækket er påbegyndt, men inden 7.-dagen før valgdagen, vil således ikke blive optaget på hovedlisten, men vil blive optaget på tilflyttervalglisten, se afsnit 4.5.2.

Kommunalbestyrelsen modtager den maskinelt udskrevne hovedliste senest mandag den 8. november 2021 (8 dage før valgdagen).

Kommunalbestyrelsen har efter databeskyttelseslovgivningen ikke adgang til at udlevere valglisten, herunder fortegnelser over førstegangsvælgere, til politiske partier m.v. Dette gælder også for de øvrige valglisten. Anmodninger om aktindsigt efter offentlighedsloven i

valglisten – og andet valgmateriale – skal bedømmes i lyset af dette samt i lyset af materialets særlige karakter og funktion samt den særlige fortrolighed, hvormed valg handlinger er omgivet.

De pågældende vælgere skal have tilsendt valgkort, se afsnit 4.11.

4.5.2. Tilflytterlisten (7.-dagen før valgdagen)

Tilflyttervalglisten er fortegnelsen over de vælgere, der ikke er optaget på hovedlisten, og som senest tirsdag den 9. november 2021 (7 dage før valgdagen) er flyttet til kommunen og senest denne dag har anmeldt flytningen til tilflytningskommunen, se lovens § 8, stk. 3. Herunder optages de vælgere, der den 1. november 2021 har anmeldt flytning med virkning fra samme dag, hvis flytningen er anmeldt efter udarbejdelsen af hovedlisteudtrækket kl. 18.

Tilflytterlisten udarbejdes maskinelt på grundlag af de ændringer af CPR's dataindsidhold, som kommunen har modtaget i perioden efter mandag den 1. november 2021 (15 dage før valgdagen) til og med tirsdag den 9. november 2021 (7 dage før valgdagen).

Tilflyttervalglisten omfatter også de vælgere, der ikke er optaget på hovedlisten, og som senest tirsdag den 9. november 2021 (7 dage før valgdagen) har fået dansk indfødsret eller statsborgerskab i et andet EU-land, Island eller Norge.

Med henblik på den maskinelle udarbejdelse af tilflytterlisten skal kommunalbestyrelsen senest tirsdag den 9. november 2021 indberette oplysninger til CPR, der kan have betydning for vælgeres optagelse på valglisten, og som ikke allerede er indberettet med henblik på udarbejdelse af hovedlisten. Det gælder blandt andet:

- 1) Alle flytninger til kommunen, som kommunen har modtaget meddelelse om til og med tirsdag den 9. november 2021, og hvor

flyttedatoen er før eller lig med tirsdag den 9. november 2021 (der skal ikke foretages indberetning af meddelelser om flytning inden for kommunen til brug for valglisten).

- 2) Meddelelser om fortabelse af dansk indfødsret eller om fortabelse af statsborgerskab i et andet EU-land, Island, Norge eller Storbritannien, som kommunen har modtaget senest tirsdag den 9. november 2021.
- 3) Meddelelser om erhvervelse af dansk indfødsret eller statsborgerskab i et andet EU-land, Island eller Norge, som kommunen har modtaget senest tirsdag den 9. november 2021.
- 4) Dødsfald i de tilfælde, hvor dødsfald indberettes af kommunalbestyrelsen (hovedsageligt dødsfald i udlandet).

Indberetningerne skal foretages, uanset om kommunen vil benytte den maskinelt udskrevne tilflytterliste eller en manuelt udarbejdet tilflytterliste.

Indberetningerne skal foretages *senest tirsdag den 9. november 2021 kl. 18* (7 dage før valgdagen kl. 18). Meddelelser modtaget den 9. november 2021 skal derfor indberettes samme dag inden kl. 18.

Det forudsættes, at meddelelsernes rigtighed kontrolleres på sædvanlig måde, og at de almindelige betingelser fastsat i CPR-loven for indberetning, herunder af en flytning, til CPR i øvrigt er opfyldt. Der henvises til det, der er anført om hovedlisten i afsnit 4.5.1.

Kommunalbestyrelsen skal sørge for, at kommunen på skæringsdatoen for indberetning til CPR efterser sin postkasse og elektroniske post for samme dag at behandle de meddelelser, der er nævnt under pkt. 1-3, som kommunen har modtaget senest denne dag. Se afsnit 3.2. om levering, afhentning og omdeling af post generelt.

Bemærk, at dannelsen af CPR's tilflytterliste-udtræk påbegyndes umiddelbart efter kl. 18 tirsdag den 9. november 2021. Kommunalbestyrelsens indberetning af oplysninger til CPR, der kan have betydning for pågældendes optagelse på valglisten, skal derfor være afsluttet inden kl. 18.

Vælgere, der i CPR registreres som tilflyttet kommunen, efter at dannelsen af tilflytterliste-udtrækket er påbegyndt, vil således ikke automatisk blive optaget på tilflytterlisten, men skal af kommunen optages manuelt på valglisten, hvis betingelserne herfor er opfyldt, se afsnit 4.7.5.

Sammen med tilflytterlisten (tilgangsliste) udarbejdes maskinelt en sletteliste over de vælgere, der på grundlag af de ændringer af CPR's dataindhold, som kommunen har modtaget i perioden efter mandag den 1. november 2021 (15 dage før valgdagen) til og med tirsdag den 9. november 2021 (7 dage før valgdagen), skal slettes af valglisten. De vælgere, der er indeholdt på slettelisten, skal slettes af hovedlisten, se afsnit 4.8.1.

Kommunalbestyrelsen modtager den maskinelt udskrevne tilflytterliste *senest torsdag den 11. november 2021* (5 dage før valgdagen).

Bemærk, at kommunalbestyrelsen efter databeskyttelseslovgivningen ikke har adgang til at udlevere valglisten, herunder fortegnelser over førstegangsvælgere, til politiske partier m.v. Anmodninger om aktindsigt efter offentlighedsloven i valglister – og andet valgmateriale – skal bedømmes i lyset af dette samt i lyset af materialets særlige karakter og funktion samt den særlige fortrolighed, hvormed valg handlinger er omgivet.

4.6. Manuel rettelse af valglisten som følge af mangler m.v. vedrørende indberetning til CPR

En vælger skal manuelt optages eller slettes af valglisten, hvis det konstateres, at kommunalbestyrelsen ikke har foretaget en indberetning til CPR, som kommunalbestyrelsen burde have foretaget med henblik på udarbejdelse af hovedlisten (senest mandag den 1. november 2021, se afsnit 4.5.1.) eller tilflytterlisten (senest tirsdag den 9. november 2021, se afsnit 4.5.2.). Er vælgeren flyttet fra en kommune til en anden, uden at det er registreret i CPR, må tilflytningskommunen henvende sig til fraflytningskommunen, så vælgeren kan slettes manuelt af valglisten i fraflytningskommunen.

Dette gælder også, hvis der kommer oplysninger frem efter fristen for indberetning til CPR, men dog senest på valgdagen, der gør, at der nu skal ske indberetning til CPR. Er en flytning til en kommune ikke indberettet til CPR senest tirsdag den 9. november 2021 (7 dage før valgdagen), f.eks. fordi der ikke er indsendt en erklæring fra vælgerens logivært, som bekræfter, at vælgeren er flyttet til adressen m.v., skal den pågældende vælger til og med valgdagen optages manuelt på valglisten i tilflytningskommunen, når logiværterklæringen m.v. foreligger. Det er forudsat, at tilflytningskommunen har modtaget meddelelse om flytningen senest tirsdag den 9. november 2021 (7 dage før valgdagen), og at flyttedatoen er før eller lig med denne dag. Fraflytningskommunen skal i disse tilfælde – medmindre der er tale om tilflytning fra udlandet – underrettes for at kunne slette vælgeren af valglisten dér.

Hvis kommunalbestyrelsens afgørelse om, at en anmeldt tilflytning til en kommune ikke opfylder betingelserne for registrering i CPR, ændres af kommunalbestyrelsen selv eller af Indenrigs- og Boligministeriets CPR-kontor efter tirsdag den 9. november 2021 (7 dage før valgdagen), men dog senest på valgdagen, skal den pågældende vælger optages manuelt på valglisten. Optagelse på valglisten sker i denne situation manuelt, da vælgeren ikke er optaget på den maskinelt udskrevne valgliste over kommunens vælgere. Det er forudsat, at tilflytningskommunen har modtaget meddelelse om

flytningen senest tirsdag den 9. november 2021 (7 dage før valgdagen), og at flyttedatoen er før eller lig med denne dag. Fraflytningskommunen skal i disse tilfælde – medmindre der er tale om tilflytning fra udlandet – underrettes for at kunne slette vælgeren af valglisten dér.

Tilsvarende gælder, hvis det efterfølgende konstateres, at en vælger fejlagtigt er registreret i CPR som forsvundet på 15.-dagen før valgdagen, se afsnit 4.3.4.

Har kommunalbestyrelsen senest tirsdag den 9. november 2021 foretaget en indberetning til CPR med henblik på udarbejdelse af tilflytterlisten, er det ikke nødvendigt at rette hovedlisten, selv om kommunalbestyrelsen med henblik på udarbejdelse af hovedlisten burde have foretaget indberetningen allerede senest mandag den 1. november 2021.

4.7. Manuel optagelse på valglisten i øvrigt

4.7.1. Manuel optagelse på valglisten af visse vælgere, der ikke har dansk indfødsret og ej heller er statsborgere i et af de øvrige EU-lande, Island eller Norge

Personer, der ikke har dansk indfødsret og ej heller er statsborgere i et af de øvrige EU-lande, Island eller Norge eller er britiske statsborgere omfattet af overgangsordningen i lov nr. 268 af 26. marts 2019 (se afsnit 4.2.4), men som i øvrigt opfylder betingelserne for valgret ved kommunale og regionale valg, optages automatisk på de maskinelt udskrevne valglister (hovedliste eller tilflytterliste), hvis de uden afbrydelse har haft fast bopæl i Danmark eller Grønland i de sidste 4 år forud for valgdagen.

Disse personer vil derimod ikke blive optaget på de maskinelt udskrevne valglister, hvis de er flyttet til Danmark *fra Færøerne* efter den 16. november 2017 (4 år før valgdagen), uanset om varigheden af den faste bopæl i riget, dvs. Danmark, Færøerne og Grønland, samlet overstiger 4 år.

Indenrigs- og Boligministeriets CPR-kontor foretager den 11. oktober 2021 et særligt udtræk fra CPR over de udenlandske statsborgere fra andre lande end de øvrige EU-lande, Island og Norge, der er tilflyttet Danmark fra Færøerne efter den 16. november 2017. De kommuner, hvor de pågældende nu er bosat, vil blive underrettet særskilt fra CPR-kontoret, så disse kommuner kan undersøge, om de pågældende opfylder valgretsbetingelserne, herunder opholdskravet, og derfor skal optages *manuelt* på valglisten. Hvis vedkommende har haft bopæl på Færøerne, skal kommunen kontakte de færøske myndigheder med henblik på at fastlægge, hvor længe vedkommende har haft bopæl på Færøerne.

For udenlandske statsborgere fra andre lande end de øvrige EU-lande, Island og Norge, der fra Færøerne flytter til Danmark efter den 11. oktober 2021, eller hvis tilflytning er indberettet til CPR senere end den 15. oktober 2021, skal kommunerne på eget initiativ undersøge, om de pågældende opfylder valgretsbetingelserne og i bekræftende fald optage dem manuelt på valglisten.

4.7.2. Manuel optagelse på valglisten af vælgere, der får dansk indfødsret eller får statsborgerskab i et af de øvrige EU-lande, Island eller Norge senere end 7 dage før valgdagen

Personer, der får dansk indfødsret (statsborgerskab) eller statsborgerskab i et af de øvrige EU-lande, Island eller Norge senere end tirsdag den 9. november 2021 (7 dage før valgdagen), skal optages manuelt på valglisten, hvis de opfylder de øvrige betingelser for optagelse på valglisten. Det gælder dog ikke, hvis de pågældende allerede er optaget på valglisten i kraft af reglerne om udlændinges valgret ved kommunale og regionale valg, se afsnit 4.2.1.

Disse rettelser af valglisten i form af manuel optagelse på valglisten skal foretages til og med valgdagen for de meddelelser, der modtages i kommunen til og med valgdagen.

4.7.3. Manuel optagelse på valglisten af EU-diplomater m.fl.

Statsborgere fra andre EU-lande, der er registreret i Udenrigsministeriets protokol og er fyldt 18 år, *skal optages manuelt på valglisten* i den kommune, hvor de har deres private bolig (adresse), se lovens § 7, stk. 1, 3. pkt. De pågældende vælgere figurerer ikke på den maskinelt udskrevne hovedliste, da de ikke registreres i CPR, men i stedet registreres i Udenrigsministeriets protokol, se CPR-lovens § 18.

Det står den enkelte kommunalbestyrelse frit for, om kommunen vil føre en særskilt manuel valgliste over de pågældende vælgere, eller om kommunen vil søge dem integreret i hovedlisten (se afsnit 4.5.1.), evt. ved mellemkomst af kommunens databehandler.

De pågældende vælgere skal også have tilsendt valgkort til den adresse, hvor de har deres private bolig (adresse), se lovens § 10, 1. pkt.

4.7.4. Manuel optagelse på valglisten af ikke-bopælsregistrerede EU-borgere

EU-borgere, der er fyldt 18 år og lovligt har bopæl i Danmark uden hverken at være bopælsregistreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol, *skal optages manuelt på valglisten* i den kommune, hvor de lovligt har bopæl, se lovens § 7, stk. 1, 2. pkt. De pågældende vælgere vil ikke figurere på den maskinelt udskrevne hovedliste, da de endnu ikke er registreret i CPR.

Det står den enkelte kommunalbestyrelse frit for, om kommunen vil føre en særskilt manuel valgliste over de pågældende vælgere, eller om kommunen vil søge dem integreret i hovedlisten (se afsnit 4.5.1.), evt. ved mellemkomst af kommunens databehandler.

De pågældende vælgere skal også have tilsendt valgkort til den adresse i kommunen, hvor de lovligt har bopæl, se lovens § 10, stk. 1, 1. pkt.

4.7.5. Manuel optagelse på valglisten af vælgere, der via digital selvbetjening har anmeldt flytning den 9. november 2021 efter, at dannelsen af CPR's tilflytterlisteudtræk er påbegyndt

Dannelsen af CPR's tilflytterlisteudtræk påbegyndes umiddelbart efter kl. 18 tirsdag den 9. november 2021. En vælger, der via digital selvbetjening har anmeldt flytning inden den 9. november kl. 24 og flyttedatoen er lig denne dag eller før, og hvor flytningen ikke er registreret i CPR inden dannelsen af CPR's tilflytterlisteudtræk blev påbegyndt, skal optages manuelt på valglisten.

4.8. Manuel sletning af valglisten i øvrigt

De vælgere, der er nævnt i afsnit 4.8.1.-4.8.7., skal slettes manuelt af valglisten. I disse tilfælde skal sletning af valglisten foretages til og med valgdagen for de meddelelser, der modtages i kommunen til og med valgdagen.

4.8.1. Manuel sletning af valglisten af vælgere på slettelisten

De vælgere, der er optaget på den maskinelt udskrevne sletteliste, der udarbejdes sammen med tilflytterlisten, se afsnit 4.5., skal manuelt slettes af valglisten (hovedlisten).

4.8.2. Manuel sletning af valglisten af vælgere, der manuelt optages på valglisten i en anden kommune m.v.

Modtager fraflytningskommunen henvendelse fra tilflytningskommunen om manuel optagelse af tilflyttende vælgere på valglisten, se afsnit 4.6., skal fraflytningskommunen manuelt slette de pågældende vælgere af valglisten.

4.8.3. Manuel sletning af valglisten af visse vælgere, der fraflytter kommunen uden at blive optaget på tilflytterlisten i en anden kommune

Kommunen skal manuelt slette en vælger af valglisten, hvis kommunen modtager meddelelse om vælgerens fraflytning til en anden kommune senere end tirsdag den 9. november 2021 (7 dage før valgdagen), og flyttedatoen er før eller lig med valgdagen, se lovens § 12, stk. 2, 1. pkt. Meddelelser om fraflytning anses for modtaget den dag, hvor fraflytningen fremgår af CPR's hændelseskatalog. Kommunen skal derfor dagligt gennemse hændelseskataloget for eventuelle fraflytninger i denne periode.

En vælger, der flytter mellem to kommuner senere end den 9. november 2021 (7.-dagen før valgdagen), opfylder hverken betingelserne for at være optaget på valglisten i fraflytningskommunen eller tilflytningskommunen. Dermed kan vedkommende ikke stemme til kommunalbestyrelsesvalget den 16. november 2021 (se lovens § 8, stk. 2 og 3, og afsnit 4.10.1. om betingelserne for at blive optaget på valglisten i tilflytningskommunen). Hvis vælgeren er flyttet til en anden kommune inden for samme region, bevarer vælgeren valgetten til regionsrådsvalget, og det noteres i valglisten i fraflytningskommunen, at vælgeren alene kan afgive stemme til regionsrådsvalget, se lovens § 12, stk. 2, 2.pkt.

4.8.4. Manuel sletning af vælgere, der fraflytter til udlandet, Færøerne eller Grønland

Kommunen skal manuelt slette en vælger af valglisten, hvis kommunen modtager meddelelse om vælgerens fraflytning til udlandet, Færøerne eller Grønland senere end tirsdag den 9. november 2021 (7 dage før valgdagen), og flyttedatoen er før eller lig med valgdagen.

En vælger, som har anmeldt flytning til Færøerne eller et andet nordisk land, skal dog kun slettes af valglisten, hvis tilflytningslandet senest på valgdagen har meddelt fraflytningskommunen, at den pågældende er registreret som bosat i tilflytningslandet, og flyttedatoen er før eller lig med valgdagen, se CPR-lovens § 25, stk. 2, se for så vidt angår Færøerne til lige CPR-lovens § 27, stk. 2.

4.8.5. Manuel sletning af vælgere, der afgår ved døden eller fortaber dansk indfødsret m.v.

Ved meddelelser om dødsfald eller fortabelse af dansk indfødsret, som modtages i kommunen senere end tirsdag den 9. november 2021 (7 dage før valgdagen), skal den pågældende manuelt slettes af valglisten. Tilsvarende gælder ved meddelelser om fortabelse af statsborgerskab i et af de øvrige EU-lande, Island, Norge eller Storbritannien, som modtages i kommunen senere end tirsdag den 9. november 2021 (7 dage før valgdagen), medmindre vedkommende alligevel har valget i kraft af reglerne om udlændinges valgret ved kommunale og regionale valg, se afsnit 4.2.1.

4.8.6. Manuel sletning af vælgere, der mister deres status som EU-diplomater

Får kommunen senere end tirsdag den 9. november 2021 (7 dage før valgdagen) underretning om, at en EU-diplomat m.v., som kommunen har optaget på valglisten (se. afsnit 4.2.2. og 4.3.5.), ikke længere opfylder betingelserne for at blive optaget på valglisten som EU-diplomat, skal kommunen til og med valgdagen slette vedkommende af valglisten, medmindre vedkommende i kraft af de almindelige regler i lovens § 1, stk. 1, opfylder valgrets-betingelserne.

4.8.7. Manuel sletning af udlændinge, der udvises m.v. senere end 15 dage før valgdagen, og manuel optagelse af vælgere, hvis udvisning m.v. ophæves senere end 15 dage før valgdagen

Hvis kommunen modtager oplysninger om udlændinge, der udvises m.v. og dermed fortaber deres valgret efter lovens § 1, stk. 3 og 4, skal kommunalbestyrelsen til og med valgdagen slette de pågældende fra valglisten.

Tilsvarende skal der ske manuel optagelse på valglisten af udlændinge, hvis udvisning m.v.

ophæves, efter at hovedlisteudtrækket udarbejdes den 1. november 2021 (15.-dagen før valgdagen).

I perioden mellem hovedlisteudtrækket og valgdagen videregiver Udlændingestyrelsen, politiet og Direktoratet for Kriminalforsorgen oplysninger til Indenrigs- og Boligministeriet om ændringer af, hvilke udlændinge der opholder sig i Danmark på tålt ophold, er udvist ved endelig dom eller administrativ beslutning eller er blevet indsat direkte til afsoning i en af kriminalforsorgens institutioner. Indenrigs- og Boligministeriet videreformidler herefter oplysningerne til den relevante kommune.

4.9. Særligt om flytning inden for kommunen senere end 15 dage før valgdagen

Vælgere, hvis flyttedato ligger senere end mandag den 1. november 2021 (15 dage før valgdagen), eller som senere end denne dag anmelder flytning *inden for kommunen*, skal forblive optaget på hovedlisten under den hidtidige bopæl, se lovens § 8, stk. 4, 2. pkt.

Indenrigs- og Boligministeriet *henstiller*, at kommunen udleverer eller sender skriftlig oplysning til disse vælgere om, at de kan afgive stemme til både kommunalbestyrelsesvalget og regionsrådsvalget enten ved at møde frem på valgdagen på afstemningsstedet for den hidtidige bopæl eller ved at afgive brevstemme. I den forbindelse henstiller Indenrigs- og Boligministeriet, at vælgeren også får oplysning om sidste frist for brevstemmeafgivning.

4.10. Særligt om tilflytning fra en anden kommune eller fra udlandet m.v. senere end 7 dage før valgdagen

4.10.1. Tilflytning fra en anden kommune senere end 7 dage før valgdagen

Vælgere, hvis flyttedato ligger senere end tirsdag den 9. november 2021 (7 dage før valgdagen), eller som senere end denne dag anmelder flytning *fra en anden kommune eller udlandet*,

skal ikke optages manuelt på tilflytningskommunens valgliste, da de ikke opfylder betingelserne for at blive optaget på valglisten i tilflytningskommunen.

Er tilflytningen sket *inden for samme region*, skal vælgeren have udleveret eller sendt skriftlig oplysning om, at den pågældende alene kan stemme til regionsrådsvalget, men ikke til kommunalbestyrelsesvalget i tilflytningskommunen, og at den pågældende kan afgive stemme til regionsrådsvalget enten ved at møde frem på valgdagen på afstemningsstedet i den hidtidige bopælskommune eller ved at brevstemme, der sendes til fraflytningskommunen. I den forbindelse henstiller Indenrigs- og Boligministeriet, at vælgeren får oplysning fra kommunen om, hvornår det er sidste frist for brevstemmeafgivning.

4.10.2. Tilflytning fra udlandet, Færøerne eller Grønland

Vælgere, der flytter eller anmelder flytning til kommunen fra udlandet, Færøerne eller Grønland senere end tirsdag den 9. november 2021 (7 dage før valgdagen), kan ikke optages på valglisten og kan derfor ikke udøve deres ret til at stemme ved valget.

4.11. Udsendelse af valgkort

Så snart valglisten er udarbejdet, sender kommunalbestyrelsen valgkort ud til de vælgere i kommunen, der er opført på valglisten, se lovens § 10. Vælgere, der er registreret under vejkode højere end 9900, skal dog ikke automatisk have tilsendt valgkort. Disse vælgere skal have udleveret et valgkort, hvis de beder om det, eller have tilsendt et valgkort, hvis de beder den seneste bopælskommune om det og samtidig angiver en adresse, hvortil valgkortet kan sendes, se lovens § 10, stk. 1, 2. pkt. Herefter kan vælgeren afgive stemme på valgdagen på det afstemningssted, der er anført på valgkortet.

Valgkortene udarbejdes maskinelt på grundlag af de maskinelt udarbejdede valglistes (hovedlisten og tilflytterlisten) og dermed på grundlag af kommunens indberetninger til CPR, se afsnit 4.5. I visse tilfælde udarbejdes valgkortene dog manuelt, se nedenfor.

Valgkort til EU-diplomater og ikke-bopælsregistrerede EU-borgere, som er optaget på valglisten efter anmodning (se afsnit 4.7.3. og 4.7.4.), kan enten udarbejdes maskinelt efter nærmere aftale med kommunens databehandler eller manuelt, hvis det findes mere hensigtsmæssigt. Det kan f.eks. være, hvis der føres en særskilt manuel valgliste over de pågældende, og/eller det drejer sig om et meget begrænset antal vælgere.

Valgkortet skal indeholde oplysning om vælgerens navn, adresse og nummer på valglisten, afstemningsstedets beliggenhed samt dag og tidspunkt for afstemningen, se lovens § 10, stk. 1, 1. pkt. Hvis de maskinelt udskrevne valgkort ikke indeholder de nævnte oplysninger, f.eks. fordi ændringerne i afstemningsområderne eller afstemningsstederne er indberettet for sent (se afsnit 4.4.), må de manglende oplysninger påføres valgkortene manuelt. Det skal endvidere fremgå af valgkortet, at der afholdes valg til kommunalbestyrelsen og regionsrådet samtidig.

Valgkort, der udsendes til vælgere på tilflytterlisten, skal endvidere indeholde oplysning om, at valgkortet træder i stedet for et evt. tidligere udsendt valgkort, se lovens § 10, stk. 2, sidste pkt.

Kommunalbestyrelsen modtager senest mandag den 8. november 2021 (8 dage før valgdagen) de valgkort, der udskrives maskinelt efter *hovedlisten*.

Kommunalbestyrelsen skal aflevere alle valgkort, der udskrives efter hovedlisten, til postbesørgelse tids nok til, at de kan være modtaget af vælgerne senest torsdag den 11. november 2021 (5 dage før valgdagen). Også særskilte

valgkort til ikke-bopælsregistrerede EU-borgere og EU-diplomater, der er optaget på valglisten efter anmodning (se afsnit 4.7.3. og 4.7.4.), skal udsendes tids nok til, at de kan være vælgerne i hænde senest den 11. november 2021 (5 dage før valgdagen), se nærmere nedenfor.

For at sikre hurtig udbringning opfordres kommunalbestyrelsen til at orientere postvæsenet om udsendelsen i god tid inden afleveringen til postbesørgelse.

Det anbefales endvidere, at kommunalbestyrelsen inden afleveringen har fjernet valgkort til personer, der er afgået ved døden eller af andre grunde har mistet deres valgret (fraflytning, fortabelse af dansk indfødsret, udvisning m.v., medmindre de pågældende opfylder valgretsbetingelserne, uanset at de ikke har dansk indfødsret m.v.), hvis kommunen senere end mandag den 1. november 2021 (15 dage før valgdagen) har modtaget meddelelse herom.

Kommunalbestyrelsen kan i stedet aftale med kommunens databehandler, at databehandleren afleverer valgkortene direkte til postbesørgelse (som almindelige breve). I så fald anbefales det at aftale, at kommunens databehandler orienterer postvæsenet om udsendelsen i god tid før afleveringen for at sikre hurtig udbringning.

Valgkort, der udskrives maskinelt efter *tilflytterlisten*, skal afleveres til postbesørgelse direkte fra kommunens databehandler onsdag den 10. november 2021 (6 dage før valgdagen), så vælgerne så vidt muligt modtager dem torsdag den 11. november 2021 (5 dage før valgdagen) og senest fredag den 12. november 2021 (4 dage før valgdagen). Disse valgkort skal derfor sendes som Quickbreve (dag til dag-forsendelse) eller anden tilsvarende hurtig forsendelse.

Kommunalbestyrelsen sender også valgkort til vælgere, der ikke er omfattet af den maskinelle udskrivning af valglister og valgkort, men som

optages manuelt på valglisten af kommunalbestyrelsen, se afsnit 4.6. og 4.7., så snart kommunen har de oplysninger, der fører til optagelse på valglisten. Valgkort udsendt senere end den 9. november 2021 (7 dage før valgdagen) bør sendes som Quickbreve (dag til dag-forsendelse) eller anden tilsvarende hurtig forsendelse.

Tilflytningskommunen skal sende nyt valgkort til vælgere, der er omfattet af den maskinelle udskrivning af valglister og valgkort i fraflytningskommunen, men som skal optages manuelt på valglisten i tilflytningskommunen, se afsnit 4.6. Med valgkortene skal der følge en meddelelse om, at det nye valgkort træder i stedet for det tidligere tilsendte.

4.12. Bekendtgørelse om udsendelse af valgkort. Indsigelser vedrørende valgkort og valglister. Fejl i valgkort.

4.12.1. Bekendtgørelse om udsendelse af valgkort

Senest lørdag den 6. november 2021 (10 dage før valgdagen) skal kommunalbestyrelsen bekendtgøre på kommunens hjemmeside og i de stedlige dagblade eller lokalaviser, at der vil blive udsendt valgkort til vælgerne, og at indsigelser om manglende modtagelse af valgkort eller valgkort med fejlagtigt indhold skal fremsættes over for kommunalbestyrelsen, se lovens § 11.

Kommunalbestyrelsen skal straks behandle indsigelser om valgkort og rette eventuelle fejl ved at udfærdige nye valgkort og rette i valglisten, se lovens § 12, stk. 1.

4.12.2. Særligt om fejl i valgkort

Konstaterer kommunalbestyrelsen, at der er fejl eller mangler i et eller flere valgkort, f.eks. en angivelse af et forkert afstemningssted eller en forkert adresse på afstemningsstedet m.v., skal kommunalbestyrelsen, hvis det er muligt,

udsende nye valgkort med de korrekte oplysninger til de berørte vælgere.

Opdages fejlen så tæt på valgdagen, at nye valgkort ikke med sikkerhed kan komme frem til vælgerne senest dagen før valgdagen, skal kommunalbestyrelsen på anden måde sørge for at underrette de berørte vælgere, f.eks. ved SMS, brev, e-mail eller Digital Post. Endvidere skal der lægges en mere generel orientering et centralt sted på kommunens hjemmeside. På de forkert oplyste afstemningssteder eller adresser skal der derudover opsættes en synlig meddelelse om det rette afstemningssted og/eller adresse samt rutevejledning. I det omfang det er tidsmæssigt muligt og afhængig af fejlens karakter og omfang, bør der også annonceres herom i lokalaviser m.v.

4.12.3. Rettelser i valglisten til og med valgdagen

Rettelser i valglisten kan foretages til og med valgdagen. Det er derfor nødvendigt, at der på valgdagen i hele det tidsrum, hvor der kan stemmes (kl. 8-20), er personale til stede i kommunerne, der kan tage stilling til de indsigelser, der måtte blive fremsat.

For at sikre at kommunerne kan komme i kontakt med hinanden, kan kommunen f.eks. på valgdagen på sin hjemmeside offentliggøre det telefonnummer, som kommunen kan kontaktes på i hele det tidsrum, hvor der kan stemmes.

Indfødsretskontoret i Udlændinge- og Integrationsministeriet kan kontaktes telefonisk på tlf.nr. 61 98 36 46 i hele det tidsrum, hvor der kan stemmes (kl. 8-20), for at afklare eventuelle tvivlsspørgsmål om en persons danske indfødsret.

4.13. Elektronisk valgliste

Det er frivilligt, om en kommune vil anvende elektroniske valgliste. Kommunalbestyrelsen kan beslutte at anvende en elektronisk valgliste for et, flere eller alle afstemningsområder i

kommunen, se lovens § 9, stk. 4. Det er i givet fald kommunalbestyrelsen selv, der skal betale merudgifterne.

Den elektroniske valgliste skal ligesom valglisten på papir udarbejdes på grundlag af oplysningerne i CPR. Den elektroniske valgliste skal indeholde de samme oplysninger som valglisten på papir og skal rettes, afmærkes og påføres bemærkninger efter de gældende regler herom. Den elektroniske valgliste kan anvendes til alle de opgaver, som en valgliste i papirudgave efter gældende lovgivning bruges til ved afholdelse af valg. Forskellen vil derfor alene bestå i, at valglisten foreligger i elektronisk form, og i, at rettelser og afmærkning af valglisten sker elektronisk, ligesom eventuelle bemærkninger påføres valglisten elektronisk.

Ved brug af elektronisk valgliste skal der til enhver tid være en papirudgave af valglisten tilgængelig på det enkelte afstemningssted på valgdagen og ved gennemgangen af brevstemmer. Det er således *ikke* tilstrækkeligt, at der i tilfælde af systemnedbrud, strømsvigt eller lignende fremskaffes en papirudgave af valglisten ved at udskrive en sådan på afstemningsstedet eller et andet sted. En papirudgave af valglisten skal være til rådighed, så man med det samme kan påbegynde en manuel registrering af brevstemmer eller vælgere.

Selv om kommunalbestyrelsen har besluttet at anvende en elektronisk valgliste, skal valgkortene stadig sendes ud til vælgerne på papir. Valgkortene skal indeholde de oplysninger, der kræves efter den gældende lovgivning (se afsnit 4.11.), og kan herudover forsynes med en stregkode for at gøre det nemmere på valgdagen at registrere på den elektroniske valgliste, at den pågældende vælger har afgivet stemme.

Der skal udarbejdes en elektronisk valgliste for hvert af de afstemningsområder i kommunen, hvor kommunalbestyrelsen har besluttet, at der skal anvendes elektronisk valgliste. Den elektroniske valgliste er fælles for alle valgborde.

En vælger, der bliver afmærket på den elektroniske valgliste ved et valgbord, bliver derfor automatisk også afmærket på den elektroniske valgliste ved det/de øvrige valgbord(e). Vælgeren skal derfor ikke som ved en papirvalgliste henvende sig ved et bestemt valgbord, men kan gå hen til det bord, hvor køen er kortest. I afstemningsområder, hvor der alene anvendes valgliste i papirform, skal der udarbejdes en særskilt valgliste for hvert valgbord, hvis der er flere valgborde på afstemningsstedet.

Den elektroniske valgliste kan godt indeholde flere oplysninger eller varetage andre funktioner end dem, der er nævnt i valglovgivningen (se f.eks. afsnit 8.7.3. om brevstemmeafmærkning). Omvendt kan kommunalbestyrelsen beslutte, at den elektroniske valgliste kun skal bruges til nogle af de opgaver, der har med valglisten at gøre. F.eks. kan kommunalbestyrelsen beslutte at anvende en papirbaseret valgliste til manuelle rettelser og kontrol af brevstemmer og kun anvende en elektronisk valgliste til at kontrollere de fremmødte vælgere på valgdagen. Det forudsætter dog, at de ændringer, der er sket i valglisten som følge af den hidtidige anvendelse af den papirbaserede valgliste, siden er tastet korrekt ind på den elektroniske valgliste. Omvendt vil der heller ikke være noget i vejen for, at kommunalbestyrelsen anvender en elektronisk valgliste til at rette og gennemgå brevstemmer og en papirbaseret valgliste til at kontrollere de fremmødte vælgere, forudsat at den papirbaserede valgliste (til dette formål) først skrives ud, efter at den elektroniske valgliste er brugt til de nævnte opgaver.

Kommunalbestyrelsen skal som dataansvarlig – og KMD A/S eller en anden dataleverandør skal som databehandler – gennemføre passende tekniske og organisatoriske sikkerhedsforanstaltninger om behandlingen af personoplysninger, se databeskyttelsesforordningens artikel 32.

Hvis kommunalbestyrelsen bruger en elektronisk valgliste, skal Indenrigs- og Boligministeriet særligt henlede opmærksomheden på, at kommunalbestyrelsen skal træffe de nødvendige foranstaltninger for at sikre, at valgstyrelserne ved gennemgangen af brevstemmerne og valglisteførerne ved kontrollen af de fremmødte vælgere på valgdagen hurtigt går over til at registrere manuelt på en papirudgave af valglisten, hvis systemet bryder sammen, eller hvis der sker strømsvigt eller lignende. På samme måde skal kommunalbestyrelsen have truffet de nødvendige foranstaltninger for at sikre, at de manuelle registreringer efterfølgende bliver tastet ind i den elektroniske valgliste, når det elektroniske system er kommet op at køre igen efter et systemnedbrud m.v. I sådanne tilfælde skal både den elektroniske og den manuelle valgliste destrueres, når klagefristen er udløbet, og klager over valget er endeligt afgjort, se afsnit 13.

Det henstilles, at KMD eller anden databehandler af hensyn til driftssikkerheden på valgdagen stiller den endelige version af en elektronisk valgliste til rådighed for kommunerne i behørig tid inden afstemningen, så de elektroniske valglisten kan installeres og testes, inden de tages i brug på valgdagen. I perioden op til afstemningen vil det også være hensigtsmæssigt at undgå ikke-nødvendige ændringer eller opdateringer af systemet, der understøtter den elektroniske valgliste. Kommunalbestyrelsen kan gøre KMD eller anden databehandler opmærksom på dette forhold.

4.14. Mulighed for ændret afstemningssted for vælgere med handicap eller nedsat førlighed

Kommunalbestyrelsen i vælgerens bopælskommune kan efter ansøgning fra en vælger tillade, at vælgeren afgiver stemme på valgdagen på et andet afstemningssted end det, vælgeren er tilknyttet i henhold til valglisten. Vælgeren kan alene overføres til et andet afstemningssted i vælgerens bopælskommune. Ændringen af afstemningssted skal være begrundet.

det i vælgerens handicap eller nedsatte førlighed. Er denne betingelse opfyldt, skal kommunalbestyrelsen imødekomme vælgerens ansøgning, se lovens § 53 a, stk. 1.

Ethvert forhold, som vedrører vælgerens handicap eller nedsatte førlighed, kan begrunde en ændring af afstemningssted. Det er f.eks. muligt for kørestolsbrugere at blive overført til et afstemningssted med handicapvenlige fysiske adgangsforhold. Det er endvidere muligt for f.eks. blinde og svagsynede vælgere, der har behov for hjælp til stemmeafgivningen, at blive overført til et afstemningssted, hvor der er indrettet et separat lydtæt stemmerum, eller hvor der er særligt gode lysforhold i stemmelokalet/stemmerummet. Også rådigheden over et hæve/sænkebord og/eller et forstørrelsesapparat af typen CCTV (Closed Circuit Television) i et særligt handicapvenligt stemmerum, længden på gardinerne i stemmerummene, handicaptolletfaciliteter eller lignende kan begrunde en ændring af afstemningssted. Se afsnit 7.1.2. om hjælpemidler ved stemmeafgivningen.

Det er ikke muligt at ændre afstemningssted af andre årsager, som ikke vedrører vælgerens handicap eller nedsatte førlighed, f.eks. at det af rent logistiske årsager er nemmere for vælgeren at stemme på et bestemt afstemningssted.

Kommunalbestyrelsen skal sørge for, at vælgerne bliver gjort bekendt med muligheden for ændring af afstemningssted og om betingelserne herfor. Kommunalbestyrelsen skal i den forbindelse oplyse, hvor de hjælpemidler, som ikke stilles til rådighed på alle afstemningssteder, dvs. hæve-/sænkebord og CCTV, kan benyttes. Vælgere, som ønsker at benytte disse hjælpemidler, kan således ansøge om at blive overflyttet til det afstemningssted, hvor de stilles til rådighed.

Indenrigs- og Boligministeriet *henstiller*, at kommunalbestyrelsen underretter vælgerne herom på kommunens hjemmeside. Det kan

også være hensigtsmæssigt at underrette vælgerne herom ved annoncering i relevante medier, men der er ikke noget krav herom.

Indenrigs- og Boligministeriet *henstiller*, at kommunalbestyrelsen oplyser om tilgængelighed til afstemningsstederne i kommunen på kommunens hjemmeside, og at afstemningsstederne registreres på Godadgang.dk.

Ansøgning om at afgive stemme på et andet afstemningssted i bopælskommunen skal indgives til vælgerens bopælskommune senest kl. 12 mandag den 8. november 2021 (8 dage før valgdagen), se lovens § 53 a, stk. 2, 1. pkt. Ansøgning skal indgives forud for hvert valg og kan tidligst indgives tirsdag den 19. oktober 2021 (4 uger før valgdagen), se lovens § 53 a, stk. 2, sidste pkt.

Indenrigs- og Boligministeriet har udarbejdet et vejledende ansøgningsskema, som kommunalbestyrelsen kan udlevere til de relevante vælgere. Ansøgningsskemaet vil kunne findes på Indenrigs- og Boligministeriets valghjemmeside (<https://valg.im.dk/valgmyndigheder/valg-til-kommunalbestyrelser-og-regionsraad-2021>). Kommunalbestyrelsen kan evt. lægge ansøgningsskemaet på kommunens hjemmeside sammen med oplysningen om muligheden for at søge om ændring af afstemningssted for vælgere med handicap eller nedsat førlighed.

Indenrigs- og Boligministeriet *henstiller*, at kommunalbestyrelsen i relevant omfang gør opmærksom på muligheden for at blive overført til et andet afstemningssted over for vælgere, der modtager hjemmehjælp eller hjemmesygepleje eller bor i de boformer eller boliger efter lov om social service eller boliglovgivningen, hvor der kan brevstemmes i boformen eller boligen (se afsnit 8.4.1.1.), og som på grund af handicap eller nedsat førlighed ville kunne søge om at stemme på et andet afstemningssted i kommunen. De vælgere, der ønsker det, bør, i det omfang det er nødvendigt,

have hjælp til at udfylde og indsende ansøgningen (evt. i form af et ansøgningsskema, se nedenfor). Hvis vælgeren ikke er i stand til selv at underskrive ansøgningen, må den person, der hjælper vælgeren med at udfylde ansøgningen, underskrive med sit eget navn og angive, at hjælperen underskriver på vælgerens vegne (underskrift efterfulgt af ordet »for« og vælgerens navn).

Det er efter Indenrigs- og Boligministeriets opfattelse i overensstemmelse med loven, at vælgeren indgiver en ansøgning om overførsel til et andet afstemningssted telefonisk eller ved hjælp af en elektronisk selvbetjeningsløsning, hvis en sådan løsning tilbydes af kommunen.

Kommunalbestyrelsen skal som udgangspunkt ikke undersøge, om vælgeren opfylder betingelsen for at skifte afstemningssted, eller forlange lægeerklæring eller lignende. Kommunalbestyrelsen kan i almindelighed lægge vælgerens eventuelle erklæring om, at betingelsen er opfyldt, til grund. Kommunalbestyrelsen kan dog godt undersøge det nærmere, hvis der i den konkrete sag er anledning hertil, f.eks. fordi kommunalbestyrelsen har begrundet mistanke om, at betingelsen ikke er opfyldt.

Hvis der er mangler ved ansøgningen (f.eks. manglende CPR-nummer til sikkert at identificere ansøgeren eller manglende erklæring fra vælgeren om, at betingelsen for at skifte ansøgningsssted er opfyldt), skal kommunalbestyrelsen særligt hurtigt give vælgeren besked herom, så vælgeren kan nå at udbedre manglerne (evt. telefonisk) inden ansøgningsfristen.

Kommunalbestyrelsen skal underrette vælgeren om kommunalbestyrelsens afgørelse om, hvorvidt vælgeren skal skifte afstemningssted eller ej. Kommunalbestyrelsen skal, hvis ansøgningen kan imødekommes, underrette vælgeren om det nye afstemningssteds præcise beliggenhed og om, at vælgeren skal se bort fra afstemningsstedet på valgkortet.

Der er ikke i loven fastsat noget krav om, at afgørelsen om, hvorvidt vælgeren skal skifte afstemningssted eller ej, skal være skriftlig. Det følger imidlertid efter Indenrigs- og Boligministeriets opfattelse af god forvaltningsskik, at en skriftlig ansøgning skal besvares skriftligt. En telefonisk ansøgning, der imødekommes, kan besvares telefonisk, men skal i alle tilfælde følges op af en skriftlig afgørelse, da vælgeren skriftligt skal underrettes om det nye afstemningssteds præcise beliggenhed samt om, at vælgeren skal se bort fra afstemningsstedet, der fremgår af valgkortet. Desuden bør et afslag, uanset om ansøgningen er indgivet skriftligt eller telefonisk, under alle omstændigheder gives skriftligt i medfør af princippet om god forvaltningsskik. Det skriftlige afslag skal indeholde en begrundelse for, hvorfor ansøgeren ikke opfylder lovens betingelser for at skifte afstemningssted, se forvaltningslovens § 24.

Vælgeren skal modtage underretning om kommunalbestyrelsens afgørelse senest dagen før valgdagen. Af hensyn til vælgerens mulighed for at arrangere transport *henstilles* det, at vælgeren modtager denne underretning i god tid inden valgdagen, dvs. inden for få arbejdsdage efter ansøgningsfristens udløb.

En vælger, der overføres til et andet afstemningssted, skal slettes fra valglisten på det oprindelige afstemningssted og tilføjes valglisten på det afstemningssted, som vælgeren er overført til. Vælgerens bopælskommune skal sørge for både sletning og tilføjelse på de respektive valglisten, se lovens § 53 a, stk. 3. Valglisten skal påføres en anmærkning om, at vælgeren er overført til et andet afstemningssted på grund af vælgerens handicap eller nedsatte førlighed.

5. Valg m.v. af valgbestyrelser, valgstyrelser og tilfornordnede vælgere

5.1. Valgbestyrelser

Reglerne om valg af valgbestyrelser findes i den kommunale og regionale valglovs §§ 13-15.

5.1.1. Kommunevalgbestyrelsen

For hver kommune vælges en valgbestyrelse senest tirsdagen 13 uger før valgdagen, se lovens § 13, stk. 1, dvs. senest den 17. august 2021. Medlemmer til valgbestyrelsen kan dog godt være valgt allerede på et tidligere tidspunkt, f.eks. på det konstituerende møde. Valgbestyrelsen skal bestå af mindst 5 og højst 7 medlemmer, se lovens § 14, stk. 1.

Den siddende kommunalbestyrelse vælger medlemmerne af valgbestyrelsen blandt sine medlemmer. Den gruppe, der har valgt et medlem, udpeger tillige en stedfortræder for hvert medlem af valgbestyrelsen.

Borgmesteren er formand for valgbestyrelsen. Der udpeges også en stedfortræder for borgmesteren. Stedfortræderen for borgmesteren indtræder som menigt medlem af valgbestyrelsen, hvis borgmesteren har forfald, se nedenfor om valg af næstformand. I kommuner med magistratsstyre eller en styreform med delt administrativ ledelse, se §§ 64 og 64 a i lov om kommunernes styrelse (lovbekendtgørelse nr. 47 af 15. januar 2019), kan kommunalbestyrelsen i kommunens styrelsesvedtægt bestemme, at et magistratsmedlem eller en udvalgsformand er formand i stedet for borgmesteren, se lovens § 14, stk. 1.

Der vælges endvidere en næstformand for valgbestyrelsen. Næstformanden vælges af kommunalbestyrelsen blandt medlemmerne af valgbestyrelsen, se lovens § 14, stk. 3.

Bliver et medlem af kommunalbestyrelsen, der er valgt som medlem af en valgbestyrelse, forhindret i at varetage hvervet som medlem af valgbestyrelsen, indtræder det medlem af kommunalbestyrelsen, der efter reglerne i den kommunale og regionale valglov er udpeget som

stedfortræder for vedkommende, i valgbestyrelsen, se lovens § 14, stk. 1, og § 18, stk. 2.

Der er ikke fastsat nogen quorumkrav i valglovgivningen for valgbestyrelsens virksomhed. Det er dog efter Indenrigs- og Boligministeriets opfattelse en forudsætning i valglovgivningen, at alle medlemmer af valgbestyrelsen som udgangspunkt skal være til stede på de møder, som er omfattet af valgbestyrelsens virksomhed.

Bliver et eller flere medlemmer af valgbestyrelsen forhindret i at deltage i et møde i valgbestyrelsen, og er det bekendt, at deres stedfortræder(e) heller ikke vil kunne være til stede i deres sted, skal kommunalbestyrelsen derfor udpege en ny stedfortræder for det eller de ordinære medlemmer, der ikke vil kunne være til stede. Der skal ikke udpeges en 2. stedfortræder for stedfortræderen, men en ny stedfortræder for det ordinære medlem.

Det er tilstrækkeligt, at den pågældende gruppe, der udpegede det oprindelige ordinære medlem af valgbestyrelsen samt dennes stedfortræder, udpeger en ny stedfortræder for det ordinære medlem. Det er således ikke nødvendigt at indkalde kommunalbestyrelsen.

Med hensyn til de nærmere regler om valg af valgbestyrelsens medlemmer og stedfortrædere for disse samt om formand og valg af næstformand henvises til lovens § 14.

Et medlem af kommunalbestyrelsen, herunder borgmesteren, der er opstillet som kandidat til valget, kan vælges som medlem af eller stedfortræder til valgbestyrelsen, se lovens § 14, stk. 2. Medlemmer, som er kandidater til valget, kan deltage i alle valgbestyrelsens afgørelser efter valglovgivningen, herunder godkendelse af den kandidatliste, de selv stiller op for. En kandidat kan dog ikke deltage i optællingen af, hvor mange stemmer der er afgivet for den kandidatliste, vedkommende er opstillet for. En kandidat kan desuden ikke deltage i opgørelsen af, hvorledes de afgivne stemmer for

den pågældende kandidatliste fordeler sig på personlige stemmer for hver kandidat og listestemmer. Der henvises til lovens § 78 a samt til afsnit 9.1.

Om kommunevalgbestyrelsens opgaver, se oversigten i afsnit 2.3. Der henvises endvidere til lovens § 13, stk. 2 og 3.

Om formanden for kommunevalgbestyrelsens opgaver, se lovens § 15, stk. 1 og 2, § 23, stk. 1, § 27, stk. 2, og § 76, stk. 1.

Vedrørende de valgbøger, der skal føres af kommunevalgbestyrelserne, se afsnit 9.6.1.

5.1.2. Regionsvalgbestyrelsen

For hver region vælges en valgbestyrelse senest tirsdagen 13 uger før valgdagen, se lovens § 13, stk. 1, dvs. senest den 17. august 2021. Medlemmer til valgbestyrelsen kan dog godt være valgt allerede på et tidligere tidspunkt, f.eks. på det konstituerende møde. Valgbestyrelsen skal bestå af mindst 5 og højst 7 medlemmer, se lovens § 14, stk. 1.

Det siddende regionsråd vælger medlemmerne af valgbestyrelsen blandt sine medlemmer. Regionsrådsformanden er formand for valgbestyrelsen, se lovens § 14, stk. 1. Valgbestyrelsens næstformand vælges af regionsrådet blandt medlemmerne af valgbestyrelsen, se lovens § 14, stk. 3.

Bliver et medlem af regionsrådet, der er valgt som medlem af en valgbestyrelse, forhindret i at varetage hvervet som medlem af valgbestyrelsen, indtræder det medlem af regionsrådet, der efter reglerne i den kommunale og regionale valglov er udpeget som stedfortræder for vedkommende, i valgbestyrelsen, se lovens § 14, stk. 1, og § 18, stk. 2.

Der er ikke fastsat nogen quorumkrav i valglovgivningen for valgbestyrelsens virksomhed. Det er dog efter Indenrigs- og Boligministeri-

ets opfattelse en forudsætning i valglovgivningen, at alle medlemmer af valgbestyrelsen som udgangspunkt skal være til stede på de møder, som er omfattet af valgbestyrelsens virksomhed.

Bliver et eller flere medlemmer af valgbestyrelsen forhindret i at deltage i et møde i valgbestyrelsen, og er det bekendt, at deres stedfortræder(e) heller ikke vil kunne være til stede i deres sted, skal regionsrådet derfor udpege en ny stedfortræder for det eller de ordinære medlemmer, der ikke vil kunne være til stede. Der skal ikke udpeges en 2. stedfortræder for stedfortræderen, men en ny stedfortræder for det ordinære medlem.

Det er tilstrækkeligt, at den pågældende gruppe, der udpegede det oprindelige ordinære medlem af valgbestyrelsen samt dennes stedfortræder, udpeger en ny stedfortræder for det ordinære medlem. Det er således ikke nødvendigt at indkalde regionsrådet.

Med hensyn til de nærmere regler om valg af valgbestyrelsens medlemmer og stedfortrædere for disse samt om formand og valg af næstformand, se lovens § 14.

Et medlem af regionsrådet, herunder regionsrådsformanden, der er opstillet som kandidat til valget, kan vælges som medlem af eller stedfortræder til valgbestyrelsen, se lovens § 14, stk. 2. Medlemmer, som er kandidater til valget, kan deltage i alle valgbestyrelsens afgørelser efter valglovgivningen, herunder godkendelse af den kandidatliste, de selv stiller op for. Kandidater til valget må dog ikke deltage i optællingen af, hvor mange stemmer der er afgivet for den kandidatliste, de er opstillet for, eller i opgørelsen af, hvordan de afgivne stemmer for den pågældende kandidatliste fordeler sig på personlige stemmer for hver kandidat og listestemmer, se lovens § 78 a samt afsnit 9.1.

Om regionsvalgbestyrelsens opgaver, se oversigten i afsnit 2.4. Der henvises endvidere til lovens § 13, stk. 2 og 3.

Om formanden for regionsvalgbestyrelsens opgaver, se lovens § 15, stk. 1 og 2, § 23, stk. 1, § 27, stk. 2, § 76, stk. 1, og § 78, stk. 6.

Vedrørende regionsvalgbestyrelsens valgbo-ger, der skal føres af kommunevalgbestyrel-serne, henvises til afsnit 9.6.2.

5.2. Valgstyrere

Reglerne om valgstyrere findes i den kommu-nale og regionale valglovs §§ 16 og 18.

5.2.1. Valg af valgstyrere

Den siddende kommunalbestyrelse vælger for hvert afstemningsområde mindst 5 og højst 9 valgstyrere til at stå for afstemningen og den efterfølgende stemmeoptælling på afstem-ningsstedet til kommunal- og regionalvalgene, se lovens § 16, stk. 1. Det er i valglovgivnin-gen forudsat, at valgstyrerne vælges i passende tid før valgdagen.

Valgstyrerne vælges ved forholdstalsvalg un-der ét blandt de vælgere, der bor i kommunen, se lovens § 16, stk. 2.

Enhver vælger har pligt til at påtage sig hvervet som valgstyrer, se lovens § 18, stk. 1, 1. pkt. (borgerligt ombud).

Et medlem af kommunalbestyrelsen, herunder et medlem af valgbestyrelsen, kan vælges som valgstyrer.

En kandidat til valget kan også vælges som valgstyrer, se lovens § 16, stk. 3. Kandidater til valget må dog ikke deltage i optællingen af, hvor mange stemmer der er afgivet for den kandidatliste, de er opstillet for, eller deltage i opgørelsen af, hvordan de afgivne stemmer for den pågældende kandidatliste fordeler sig på personlige stemmer for hver kandidat og liste-stemmer, se lovens § 78 a samt afsnit 9.1.

Det samme forhold vil efter Indenrigs- og Bo-ligministeriets opfattelse gøre sig gældende,

hvor en kandidats ægtefælle, samlever eller an-den nærtstående deltager i stemmeoptællingen, se nærmere afsnit 9.1. Vurderingen af, hvornår man er nærtstående, skal foretages efter for-valtningslovens almindelige regler om inhabi-litet, se forvaltningslovens § 3.

En kandidat til valget (eller dennes ægtefælle, samlever eller anden nærtstående) må heller ikke yde personlig bistand til stemmeafgivnin-gen på valgdagen som valgstyrer eller til brev-stemmeafgivningen som stemmemodtager, se lovens § 55, stk. 3, og § 67, stk. 5. En kandidat til valget (eller dennes ægtefælle, samlever el-ler anden nærtstående) må derimod godt yde personlig bistand til stemmeafgivningen og brevstemmeafgivningen, hvis kandidaten ud-peges af vælgeren som personlig hjælper, se lovens § 55, stk. 2, og § 67, stk. 4, 2. pkt.

Forholdstalsvalgene foretages efter reglerne i den kommunale styrelseslovs § 24, stk. 3. Det er dog ikke nødvendigt at afholde valg, hvis der er enighed i kommunalbestyrelsen om, hvem der skal udpeges til valgstyrere og for-mænd for valgstyrerne. Afholdes der valg af valgstyrere, skal der anmeldes særskilte valg-grupper til dette valg, som ikke behøver at være sammenfaldende med de valggrupper, der er anmeldt til valget af stående udvalg og økonomiudvalget, se den kommunale styrel-seslovs § 24, stk. 3. Det er uden betydning for valggruppens deltagerkreds, om forudsætnin-gerne for valggruppens dannelse efter valget af valgstyrere er ændret, f.eks. ved at en eller flere af deltagerne i valggruppen har ændret politisk tilhørsforhold.

Hvis kommunalbestyrelsen ikke ønsker at bruge forholdstalsmetoden til beregning af an-tallet af valgstyrere (og tilforordnede vælgere), som de enkelte valggrupper hver især kan ud-pege, er det tilladt at anvende en anden forde-ling, hvis der er enighed herom i kommunalbe-styrelsen. Man kan f.eks. aftale, at et vist antal af valgstyrerne (og de tilforordnede vælgere) udpeges efter forholdstalsmetoden, og at de re-sterende pladser fordeles til de mindre partier,

nye partier eller lister, som ikke aktuelt er repræsenteret i kommunalbestyrelsen, men som stillede op ved sidste kommunalbestyrelsesvalg. Det kan også aftales, at et vist antal af valgstyrene (og de tilforordnede vælgere) udpeges efter forholdstalsmetoden, mens de øvrige valgstyrere udpeges blandt vælgere, der har bopæl i kommunen, og som ikke er medlem af et parti. Kommunalbestyrelsen kan beslutte at lade forvaltningen udpege de resterende valgstyrere (og tilforordnede vælgere), evt. efter nærmere fastsatte kriterier. Hvilken metode kommunalbestyrelsen anvender til at fordele disse resterende pladser, er op til den enkelte kommunalbestyrelse, så længe der er enighed herom i kommunalbestyrelsen.

I det omfang forvaltningen på kommunalbestyrelsens vegne skal finde "almindelige" vælgere, dvs. vælgere, der ikke er udpeget af et politisk parti, til at varetage hvervene som valgstyrere (eller tilforordnede vælgere), kan forvaltningen ikke lovligt lægge vægt på de pågældende personers politiske tilhørsforhold.

Det er muligt for en gruppe i kommunalbestyrelsen at give afkald på (frasige sig retten til) at udpege et antal valgstyrere (og tilforordnede vælgere), selv om kommunalbestyrelsen har vedtaget, at de skal udpeges efter forholdstalsmetoden. Det antal valgstyrere (og tilforordnede vælgere), som gruppen har givet afkald på at udpege, fordeles i så fald efter forholdstalsmetoden mellem de øvrige grupper i kommunalbestyrelsen.

Det er også muligt at afgive retten til at udpege det antal valgstyrere (og tilforordnede vælgere), som en gruppe efter forholdstalsmetoden har ret til at udpege, til en anden gruppe i kommunalbestyrelsen, hvis der er enighed herom i kommunalbestyrelsen.

Det er op til den enkelte kommunalbestyrelse at tilrettelægge udpegningen på en for kommunen formålstjenlig måde, så længe det sker inden for lovens rammer, og så længe der er enighed herom i kommunalbestyrelsen.

Kommunalbestyrelsen vælger blandt valgstyrene en formand for disse for hvert afstemningsområde. Formændene vælges ligeledes ved forholdstalsvalg under ét, se ovenfor og lovens § 16, stk. 4.

5.2.2. Valgstyrernes opgaver

Valgstyrene skal forestå afstemningen og stemmeoptællingen på afstemningsstedet, se lovens § 16, stk. 1. De nærmere regler om valgstyrernes opgaver findes i lovens §§ 52-58, §§ 70-72 og §§ 74-76. Om valgstyrernes afstemningsbog, se afsnit 9.4.

Valgstyrene har pligt til at gøre sig bekendt med deres opgaver og give fremmøde før valgdagen på kommunalbestyrelsens forlangende med henblik på at modtage den fornødne instruktion m.v., se lovens § 18, stk. 1, 2. pkt.

Kommunalbestyrelsen har mulighed for at indkalde valgstyrene til møde på et tidspunkt før valgdagen med henblik på at give disse den fornødne instruktion samt at tildele valgstyrene diæter herfor. Tilsvarende gælder nu for tilforordnede vælgere, se afsnit 5.3.2.

Kommunalbestyrelsen har i denne forbindelse mulighed for efter behov at give valgstyrene den nødvendige instruktion vedrørende valghandlingens afvikling, stemmeoptællingen m.v. før valgdagen, såfremt det skønnes svært at nå det på valgdagen, inden valghandlingen starter, samt at yde diæter herfor, se afsnit 5.4. og lovens § 18, stk. 3. Valgstyrene vil have pligt til at møde op til denne instruktion som led i deres hverv. Det forudsættes, at der alene er pligt til fremmøde i dag- og aftentimerne. Såfremt en valgstyrer har forfald til en instruktion, som finder sted før valgdagen, kan der som alternativ til udpegning af en ny valgstyrer ske instruktion på et andet tidspunkt, såfremt dette er muligt. Instruktionen kan evt. ske på anden vis end ved at indkalde de pågældende valgstyrere til et møde. Der kan således benyttes f.eks. videoinstruktion eller e-læringsværk-

tøjer, evt. i kombination med en (kortere) instruktion på valgdagen, inden afstemningen påbegyndes. Valgstyrerne har pligt til at gøre sig bekendt med den instruktion, som kommunalbestyrelsen vælger at give dem.

Valgstyrerne har pligt til at udføre de hverv, der påhviler dem, medmindre de har forfald (dvs. er lovligt forhindret). Har en valgstyrrer forfald, udpeger den gruppe i kommunalbestyrelsen, der har udpeget den pågældende, en ny valgstyrrer, se lovens § 18, stk. 2.

Er der uenighed om, hvor de enkelte valgstyrrere skal gøre tjeneste, afgøres spørgsmålet af kommunalbestyrelsen ved almindelig flertalsafgørelse. Det er forudsat i den kommunale og regionale valglov, at der blandt valgstyrrerne på de enkelte afstemningssteder er repræsentation for flere grupper i kommunalbestyrelsen, se afsnit 5.2.1.

En valgstyrrer kan gøre tjeneste på afstemningsstedet i et andet afstemningsområde inden for kommunen end det afstemningsområde, hvor den pågældende bor.

Valgstyrrerformanden, som skal opholde sig på afstemningsstedet umiddelbart inden og under hele valghandlingen og ved en efterfølgende stemmeoptælling, skal sørge for, at der umiddelbart inden og under valghandlingen og ved den efterfølgende stemmeoptælling til enhver tid er et tilstrækkeligt antal valgstyrrere til stede på afstemningsstedet til, at der kan sikres en hensigtsmæssig afvikling af valghandlingen og stemmeoptællingen, se lovens § 16, stk. 6, 1. og 2. pkt. Der skal dog altid være et flertal af de udpegede valgstyrrere til stede på afstemningsstedet under valghandlingen og den efterfølgende stemmeoptælling, se lovens § 16, stk. 6, 1. og 2. pkt. Der er således mulighed for, at valgstyrrerformanden kan beslutte, at valgstyrrerne på skift kan forlade afstemningsstederne både umiddelbart inden valghandlingen (dvs. den forberedelse af valghandlingen, der finder sted samme dag som valghandlingen), under

valghandlingen samt den efterfølgende stemmeoptælling for at holde pause(r), når det ellers er foreneligt med afviklingen af de forskellige opgaver før, under og efter valghandlingen. Det kan f.eks. være på tidspunkter i løbet af dagen, hvor der erfaringsmæssigt ikke møder så mange vælgere op for at stemme. Valgstyrrerne skal rette sig efter valgstyrrerformandens anvisninger, se lovens § 16, stk. 6, 3. pkt. Alle valgstyrrerne skal, uanset om nogle eller alle valgstyrrere i løbet af dagen har været borte fra afstemningsstedet i en vis periode efter aftale med valgstyrrerformanden, være til stede ved underskrivningen af afstemningsbogen, som endvidere fortsat skal underskrives af alle valgstyrrere, se nærmere afsnit 9.2.3. og lovens § 16, stk. 6, 4. pkt.

5.3. Tilforordnede vælgere

5.3.1. Kommunalbestyrelsens valg af tilforordnede vælgere

Reglerne om valg af tilforordnede vælgere findes i den kommunale og regionale valglovs §§ 17 og 18.

Den siddende kommunalbestyrelse vælger et antal tilforordnede vælgere til at hjælpe til ved kommunal- og regionalvalget, se lovens § 17, stk. 1. Loven indeholder ikke nærmere regler om, hvor mange tilforordnede vælgere der skal vælges, men forudsætter blot, at kommunalbestyrelsen udpeger det nødvendige antal efter kommunalbestyrelsens skøn. Det er derfor op til den enkelte kommunalbestyrelse selv at fastsætte, både hvor mange tilforordnede der skal være til stede på det enkelte afstemningssted, samt i hvilket tidsrum de tilforordnede vælgere skal være til stede på afstemningsstedet. Det er således i overensstemmelse med valglovgivningen at organisere tilforordnede vælgere i skiftehold, hvor de tilforordnede vælgere ikke kommer tilbage til valgstedet på et senere tidspunkt – modsat hvad der gælder for valgstyrrerne, der som beskrevet i afsnit 5.2. skal være til stede ved underskrivningen af afstemningsbogen. Kommunalbestyrelsen kan

ikke undlade at udpege tilforordnede vælgere og i stedet anvende administrativt personale, heller ikke på enkelte valgsteder.

De tilforordnede vælgere vælges ved forholdstalsvalg under ét, medmindre de udpeges i enighed af kommunalbestyrelsen, se afsnit 5.2.1. om valg af valgstyrere ved forholdstalsvalg. Afholdes der valg af tilforordnede vælgere, skal der anmeldes særskilte valggrupper til dette valg, som ikke behøver at være sammenfaldende med de valggrupper, der er anmeldt til valget af stående udvalg og økonomiudvalget, se den kommunale styrelseslovs § 24, stk. 3. Det er uden betydning for valggruppens deltagerkreds, om forudsætningerne for valggruppens dannelse efter valget af tilforordnede vælgere er ændret, f.eks. ved at en eller flere af deltagerne i valggruppen har ændret politisk tilhørsforhold.

Det er inden for lovens rammer at føre en "bruttoliste" over tilforordnede vælgere, hvor kommunen kan påføre interesserede borgere, der kan trækkes på som tilforordnede vælgere, for det tilfælde, at kommunalbestyrelsen ikke selv kan stille med et tilstrækkeligt antal tilforordnede vælgere fra eget bagland. Om udpegning af tilforordnede vælgere i sådanne tilfælde henvises til det, som er anført om udpegning af valgstyrere, se afsnit 5.2.1.

Det er op til den enkelte kommunalbestyrelse at tilrettelægge udpegningen på en for kommunen formålstjenlig måde, så længe det sker inden for lovens rammer, og så længe der er enighed herom i kommunalbestyrelsen.

Det er i valglovgivningen forudsat, at de tilforordnede vælgere vælges i passende tid inden valgdagen.

De tilforordnede vælgere vælges blandt de vælgere, der bor i kommunen, se lovens § 17, stk. 1.

Enhver vælger har pligt til at påtage sig hvervet som tilforordnet vælger, se lovens § 18, stk. 1, 1. pkt. (borgerligt ombud).

Et medlem af kommunalbestyrelsen, herunder et medlem af valgbestyrelsen, kan vælges som tilforordnet vælger.

En kandidat til valget kan godt vælges som tilforordnet vælger, se lovens § 17, stk. 3. En kandidat kan dog ikke udpeges til at være stemmemodtager ved afgivning af brevstemmer i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen, f.eks. på plejehjem m.v. og i ældreboliger, samt i vælgerens hjem, se nærmere afsnit 8.4.2.

Det samme forhold vil efter Indenrigs- og Boligministeriets opfattelse gøre sig gældende, hvor en kandidats ægtefælle, samlever eller anden nærtstående er udpeget som tilforordnet vælger, der skal varetage hverv som stemmemodtager ved brevstemmeafgivning i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen, herunder i pleje- og ældreboliger, samt i vælgerens hjem, se nærmere afsnit 8.4.2. Vurderingen af, hvornår man er nærtstående, skal foretages efter forvaltningslovens almindelige regler om inhabilitet, se nærmere forvaltningslovens § 3.

En kandidat til valget må heller ikke være med til at optælle, hvor mange stemmer der er afgivet for den kandidatliste, den pågældende kandidat er opstillet for, eller deltage i opgørelsen af, hvordan de afgivne stemmer for den pågældende kandidatliste fordeler sig på personlige stemmer for hver kandidat og listestemmer, se lovens § 78 a samt afsnit 9.1.

Det samme forhold vil efter Indenrigs- og Boligministeriets opfattelse gøre sig gældende, hvor en kandidats ægtefælle, samlever eller anden nærtstående deltager i stemmeoptællingen, se nærmere afsnit 9.1. Vurderingen af, hvornår man er nærtstående, skal foretages efter forvaltningslovens almindelige regler om inhabilitet, se forvaltningslovens § 3.

En kandidat til valget (eller dennes ægtefælle, samlever eller anden nærtstående) må heller ikke yde personlig bistand til stemmeafgivningen på valgdagen som tilforordnet vælger eller som stemmemodtager ved brevstemmeafgivningen, se lovens § 55, stk. 3, og § 67, stk. 5. En kandidat til valget (eller dennes ægtefælle, samlever eller anden nærtstående) må derimod godt yde personlig bistand til stemmeafgivningen og brevstemmeafgivningen, hvis kandidaten udpeges af vælgeren som personlig hjælper, se lovens § 55, stk. 2, og § 67, stk. 4, 2. pkt.

Indenrigs- og Boligministeriet *henstiller*, at kommunalbestyrelsen tager særligt hensyn til de mindre partier samt de partier, der ikke er repræsenteret i kommunalbestyrelsen, når den udpeger de tilforordnede vælgere.

Er der uenighed om, hvor de enkelte tilforordnede vælgere skal gøre tjeneste, afgøres spørgsmålet af kommunalbestyrelsen ved almindelig flertalsafgørelse. Det er forudsat i den kommunale og regionale valglov, at der blandt de tilforordnede vælgere på de enkelte afstemningssteder er repræsentation for flere grupper i kommunalbestyrelsen, se afsnit 5.2.1.

5.3.2. De tilforordnede vælgers opgaver

De tilforordnede vælgere skal bistå ved valget, se lovens § 17, stk. 1. De nærmere regler om de tilforordnede vælgers opgaver findes i lovens §§ 52-58, §§ 70-72 og §§ 74-78.

De tilforordnede vælgere har pligt til at gøre sig bekendt med deres opgaver og give fremmøde før valgdagen på kommunalbestyrelsens forlangende med henblik på at modtage den fornødne instruktion m.v., se lovens § 18, stk. 1, 2. pkt.

Kommunalbestyrelsen har mulighed for at indkalde de tilforordnede vælgere til møde på et tidspunkt før valgdagen med henblik på at give disse den fornødne instruktion samt at tildele de tilforordnede vælgere diæter herfor.

Kommunalbestyrelsen har i denne forbindelse mulighed for efter behov at give tilforordnede vælgere den nødvendige instruktion vedrørende valghandlingens afvikling, stemmeoptællingen m.v. før valgdagen, såfremt det skønnes svært at nå det på valgdagen, inden valghandlingen starter. De tilforordnede vælgere vil have pligt til at møde op til denne instruktion som led i deres hverv. Det forudsættes, at der alene er pligt til fremmøde i dag- og aften-timerne. Såfremt en tilforordnet vælger har forfald til en instruktion, som finder sted før valgdagen, kan der som alternativ til udpegning af en ny tilforordnet vælger ske instruktion på et andet tidspunkt, såfremt dette er muligt. Instruktionen kan evt. ske på anden vis end ved at indkalde de pågældende tilforordnede vælgere til et møde. Der kan således benyttes f.eks. videoinstruktion eller e-læringsværktøjer, evt. i kombination med en (kortere) instruktion på valgdagen, inden afstemningen påbegyndes. De tilforordnede vælgere har pligt til at gøre sig bekendt med den instruktion, som kommunalbestyrelsen vælger at give dem.

De tilforordnede vælgere har pligt til at udføre de hverv, der påhviler dem, medmindre de har forfald (dvs. er lovligt forhindret). Har en tilforordnet vælger forfald, udpeger den gruppe i kommunalbestyrelsen, der har udpeget den pågældende, en ny tilforordnet vælger, se lovens § 18, stk. 2.

De tilforordnede vælgere skal hjælpe valgstyrrerne med deres opgaver på valgdagen, herunder stemmeoptællingen på afstemningsstedet. Valgbestyrelsen kan beslutte, at tilforordnede vælgere også skal medvirke ved fintællingen.

Tilforordnede vælgere skal endvidere være stemmemodtagere ved afgivning af brevstemmer i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen, herunder i pleje- og ældreboliger, samt i vælgerens hjem. Efter lovens § 55, stk. 2, afgives brevstemmer de nævnte steder til to stemmemodtagere, der er udpeget blandt de tilforordnede

vælgere. Kommunalbestyrelsen kan dog bestemme, at en af stemmemodtagerne er en person udpeget blandt personale ansat i kommunens forvaltning. Se nærmere afsnit 8.4.2.

Der er ikke noget krav om, at de tilforordnede vælgere, der fungerer som brevstemmemodtagere, også skal medvirke ved afstemningen på valgdagen m.v.

En tilforordnet vælger kan gøre tjeneste på afstemningsstedet i et andet afstemningsområde inden for kommunen end det afstemningsområde, hvor den pågældende bor.

5.3.3. Regionsrådets valg af tilforordnede vælgere

Regionsrådet kan vælge et antal tilforordnede vælgere til at hjælpe til ved fornyet fintælling af regionsrådsvalget. Valget sker efter tilsvarende regler som kommunalbestyrelsens valg af tilforordnede vælgere, se lovens § 17, stk. 2. De vælgere, der vælges af regionsrådet som tilforordnede vælgere, skal bo inden for regionen.

5.4. Diæter

Valgbestyrelsens medlemmer, valgstyrene og de tilforordnede vælgere får diæter for deres virksomhed i forbindelse med afstemningen, herunder for eventuel instruktion før valgdagen af valgstyrene og de tilforordnede vælgere om deres opgaver, se den kommunale og regionale valglovs § 18, stk. 3.

Diæterne gives som udgangspunkt efter reglerne i den kommunale styrelseslov og er som udgangspunkt af samme størrelse som de diæter, der gives efter den kommunale styrelseslov. Diætsatsen for hverv, der beslæglægges højst 4 timer, udgør i 2021-niveau 435 kr. pr. dag. Dette beløb forhøjes hvert år den 1. januar med 5 kr. – næste gang den 1. januar 2022. Hvis hvervet beslæglægges mere end 4 timer, ydes der det dobbelte af det for den pågældende år gældende diætbløb, dvs. i 2021 870 kr. pr.

dag. Se § 4, stk. 2, i bekendtgørelse nr. 1769 af 27. december 2018 om vederlag, diæter, pension m.v. for varetagelsen af kommunale hverv, som ændret ved bekendtgørelse nr. 1416 af 24. september 2020.

Kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet har imidlertid mulighed for at beslutte, at der ikke ydes diæter for virksomhed i forbindelse med valg, eller at de diæter, der ydes, udgør et andet (højere eller lavere) beløb, end hvad der følger af reglerne i den kommunale styrelseslov. Kommunalbestyrelsen er herved ikke bundet af bestemmelsen om, at der for dage, hvor hvervet beslæglægges mere end 4 timer, ydes det dobbelte diætbløb. Diæterne kan pr. dag dog højst udgøre det femdobbelte af det diætbløb, som i henhold til reglerne i den kommunale styrelseslov er fastsat for møder af ikke over 4 timers varighed, se lovens § 18, stk. 3, 4. pkt., det vil sige i 2021 højst 2.175 kr. pr. dag.

Beslutning herom skal træffes på et møde i kommunalbestyrelsen og kan ikke delegeres til et udvalg eller kommunens forvaltning. Kommunalbestyrelsen kan træffe beslutningen generelt eller for et eller flere af de hverv, der nævnes i bestemmelsen (valgbestyrelsens medlemmer, valgstyrene eller tilforordnede vælgere). Kommunalbestyrelsen kan også ud fra saglige og generelle kriterier træffe beslutningen for en del af indehaverne af et givet hverv. F.eks. kan kommunalbestyrelsen ud fra belastningen på det enkelte afstemningssted beslutte, at der kun for de medvirkende ved visse afstemningssteder ydes et andet diætbløb. Kommunalbestyrelsen kan ligeledes ud fra saglige og generelle kriterier træffe beslutningen for en del af den virksomhed, den pågældende persongruppe udøver i forbindelse med et valg. F.eks. kan kommunalbestyrelsen ud fra belastningen ved afstemningen på valgdagen og valgaftenen beslutte, at de personer, der medvirker til begge typer opgaver, skal ydes et andet diætbløb end de personer, der medvirker til f.eks. fintællingen.

Ydes der diæter til medlemmer af valgbestyrelsen, valgstyrere og/eller tilforordnede vælgere, kan de pågældende ikke frasige sig modtagelse af diæter. Diæterne er endvidere personlige. Kommunalbestyrelsen kan derfor ikke aftale med de pågældende medlemmer af valgbestyrelsen, valgstyrere og/eller tilforordnede vælgere, at kommunen helt eller delvis skal overføre diæterne direkte til 3. part, f.eks. den pågældendes partiorganisation, en velgørende organisation eller lignende.

Efter § 19, nr. 4, i Skatteministeriets bekendtgørelse nr. 499 af 27. marts 2015 om kildeskat med senere ændringer er diæter til valgstyrere og tilforordnede vælgere ikke A-indkomst. Der skal derfor ikke tilbageholdes kildeskat.

Der gives ikke diæter til en borgmester eller til medlemmer af magistraten i kommuner med magistratsstyre, se § 64 i styrelsesloven, eller til udvalgsformænd i kommuner, der har en styreform med delt administrativ ledelse, se § 64 a i styrelsesloven. De øvrige kommunalbestyrelsesmedlemmer kan modtage diæter, selv om de også får fast vederlag m.v. for hvervet som medlem af kommunalbestyrelsen, se vejledning nr. 9017 af 7. januar 2019 om vederlag, diæter, pension m.v. for varetagelsen af kommunale hverv, kapitel 2, afsnit 2.1.1.1., pkt. b og f, vedrørende styrelseslovens § 16, stk. 1, litra b og f.

Bestemmelsen om diæter i den kommunale og regionale valglovs § 18, stk. 3, medfører ikke en indskrænkning i retten til godtgørelse efter den kommunale styrelseslovs §§ 16 og 16 a. For eventuelle kommunalbestyrelsesmedlemmers vedkommende betyder det, at bl.a. *befordringsgodtgørelse* er obligatorisk, se styrelseslovens § 16, stk. 10. For ikke-kommunalbestyrelsesmedlemmers vedkommende kan kommunalbestyrelsen beslutte at yde godtgørelse, se styrelseslovens § 16 a, stk. 7. Skal ikke-kommunalbestyrelsesmedlemmer have befordringsgodtgørelse, skal kommunalbestyrelsen derfor træffe beslutning herom.

Der kan derimod ikke ydes erstatning for *tabt arbejdsfortjeneste*, se styrelseslovens § 16, stk. 6, og § 16 a, stk. 4, hvorefter der ikke kan ydes erstatning for tabt arbejdsfortjeneste i forbindelse med varetagelse af hverv, for hvilket der i henhold til særlovgivningen eller på andet særligt grundlag er tillagt den pågældende særligt honorar eller vederlag. Hverken medlemmer af valgbestyrelsen eller kommunalbestyrelsesmedlemmer eller ikke-kommunalbestyrelsesmedlemmer, der fungerer som valgstyrere eller tilforordnede vælgere, vil således kunne få erstatning for tabt arbejdsfortjeneste i forbindelse med varetagelsen af dette hverv, hvis den pågældende modtager særskilt vederlag herfor i form af diæter efter den kommunale og regionale valglovs § 18, stk. 3.

6. Kandidatlist, liste- og valgforbund, stemmesedler og opslag m.v.

6.1. Frister

I den kommunale og regionale valglov er der fastsat frister for indlevering og tilbagekaldelse af kandidatlist, se afsnit 6.2.1., og for anmeldelse og tilbagetrækning af listeforbund og valgforbund, se afsnit 6.7.2.

Tidspunktet for, hvornår brevstemmeafgivning her i landet til kommunal- og regionalvalg kan begynde, er harmoniseret, så brevstemmeafgivning her i landet først kan begynde, når kandidatlistene er indleveret, godkendt og offentliggjort af valgbestyrelserne. Se afsnit 8.1. om begyndelsestidspunktet for brevstemmeafgivning her i landet.

Fristen for seneste indlevering af kandidatlist til formanden for kommunevalgbestyrelsen henholdsvis regionsvalgbestyrelsen er kl. 12 tirsdag den 28. september 2021 (7 uger før valgdagen). Det tidligste tidspunkt for indlevering af kandidatlist er tirsdag den 14. september 2021 (9 uger før valgdagen). Se lovens § 23, stk. 1. Fristen for at tilbagekalde kandidatlist, anmelde listeforbund eller valgforbund og tilbagetrække anmeldelser af listeforbund

eller valgforbund over for valgbestyrelsens formand er kl. 12 mandag den 4. oktober 2021 (43 dage før valgdagen). Se lovens §§ 26, 40 og 41. Sidstnævnte tidspunkt er også fristen for afhjælpning af mangler ved en kandidatliste over for valgbestyrelsen eller indlevering af ny kandidatliste til valgbestyrelsen, se lovens § 27, stk. 2, og afsnit 6.3.1.

Kandidatlistor, som allerede er repræsenteret i kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet, kan efter anmodning blive fritaget af valgbestyrelsen for kravet om indsamling af underskrifter fra et mindsteantal stillere. Se lovens § 19, stk. 4. For de kandidatlistor, der ønsker sig fritaget for stillerkravet, er der et tidligere indleveringstidspunkt end de kandidatlistor, der ikke ønsker sig fritaget for stillerkravet, med henblik på at give kandidatlisten mulighed for at indsamle stillere i tilfælde af, at valgbestyrelsen ikke fritager dem for stillerkravet. For disse kandidatlistor er der krav om indlevering senest kl. 12 tirsdag den 14. september 2021 (9 uger før valgdagen) og tidligst tirsdag den 31. august 2021 (11 uger før valgdagen). Se lovens § 23, stk. 1. Sidste frist for valgbestyrelsens meddelelse til kandidatlisten om, hvorvidt valgbestyrelsen fritager kandidatlisten for kravet om underskrifter fra det fornødne mindsteantal stillere, er kl. 12 tirsdag den 21. september 2021 (8 uger før valgdagen). Se lovens § 26 a. Se nærmere afsnit 6.2. om kandidatlistor, der kan fritages fra stillerkravet.

Godkendelse af en kandidatliste – både en kandidatliste, der fritages for stillerkravet, og en kandidatliste, der ikke fritages for stillerkravet – kan tidligst ske fredag den 1. oktober 2021 (fredagen 46 dage før valgdagen). Dette skyldes, at kandidaterne og eventuelle stillere for kandidatlisten 46 dage før valgdagen skal opfylde valgretsbetingelserne bortset fra aldersbetingelsen og betingelsen om varigheden af forudgående fast bopæl i riget, se lovens § 3. Kandidatlistor, der fritages for stillerkravet, kan således ikke godkendes på et tidligere tidspunkt, eksempelvis i forbindelse med valgbe-

styrelsens meddelelse om, hvorvidt kandidatlisten kan fritages for stillerkravet. En kandidatliste skal senest godkendes mandag den 4. oktober 2021 eller snarest derefter (mandagen 43 dage før valgdagen), se lovens § 27, stk. 2.

Der er ikke hjemmel til at dispensere fra disse frister, uanset hvor undskyldelig en overskridelse af fristen måtte være. Fristen udløber på det præcise klokkeslæt, der er angivet i loven. Hvis en del af kandidatlisten er indkommet inden fristens udløb og en anden del efter, kan valgbestyrelsen alene tage stilling til, om den del af kandidatlisten, der er indgivet rettidigt, er gyldig og eventuelt skal afhjælpes.

Både for tidlige og for sene indleveringer af kandidatlistor fører til afvisning.

For alle de nævnte frister gælder, at kandidatlistor, anmeldelser m.v., der modtages af formanden for valgbestyrelsen pr. e-post inden fristens udløb, er rettidigt indgivet.

6.2. Indlevering af kandidatlistor m.v.

6.2.1. Almindelige bestemmelser

Kandidater, der opstilles til kommunalbestyrelsesvalg og til regionsrådsvalg, skal være opført på kandidatlistor, se lovens § 19, stk. 1.

Kandidatlistor skal indleveres på en formular, der er godkendt af Indenrigs- og Boligministeriet, se lovens § 23, stk. 1, 3. pkt.

Til brug for de kommunale og regionale valg den 16. november 2021 har Indenrigs- og Boligministeriet godkendt nye formularer til kandidatlistor til henholdsvis kommunalbestyrelsesvalg og regionsrådsvalg. Formularerne kan købes hos Rosendahls, Vandtårnsvej 83A, 2860 Søborg, tlf. 43 22 73 00, e-mail: distribution@rosendahls.dk. Det er ikke muligt at bestille materiale via forlagets hjemmeside.

De formularer til kandidatlistor, der blev fremstillet til brug ved de kommunale og regionale

valg i 2017, kan ikke anvendes ved valgene i 2021, da der er foretaget en række indholdsmæssige ændringer i formularerne, bl.a. så der i højere grad tages hensyn til databeskyttelsesreglerne og listernes overskuelighed.

Evt. restoplag af kandidatanmeldelsesformularer fra valgene i 2017 eller tidligere bør derfor destrueres.

Adgangen for kandidatlistere til at få en betegnelse for lokaliteten for kandidatlistens kandidaters bopæl anført på stemmesedlerne, se nærmere i afsnit 6.3.8., kan udøves ved at udfylde særlige rubrikker på formularen til kandidatlistere. På formularen kan kandidatlistens repræsentant endvidere angive, hvem der er bemyndiget til at ansøge om og modtage tilskud på kandidatlistens vegne efter lov om økonomisk støtte til politiske partier m.v., se partistøttelovens § 8, stk. 2, og § 11, stk. 2, og se afsnit 6.3.7.

Den, der indleverer en kandidatliste, har ret til at få kvittering for indleveringen med angivelse af tidspunktet, jf. lovens § 23, stk. 2. En kandidatliste skal være underskrevet af et antal stillere, jf. nærmere i afsnit 6.2.7. Med hensyn til kandidatlistens indhold henvises til lovens §§ 24 og 25, se afsnit 6.3.3.

6.2.2. Kandidatlistere, der kan fritages for stillerkravet

Kandidatlistere, der ved sidste kommunalbestyrelsesvalg henholdsvis regionsrådsvalg opnåede repræsentation i kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet, og som tirsdagen 9 uger før valgdagen (dvs. tirsdag den 14. september 2021) fortsat er repræsenteret i kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet, kan efter anmodning fritages af valgbestyrelsen for kravet om indsamling af underskrifter fra et mindsteantal stillere. Se lovens § 19, stk. 4. For de kandidatlistere, der ønsker sig fritaget for stillerkravet, er der som beskrevet ovenfor en tidligere indleveringsfrist end de kandidat-

listere, der ikke ønsker sig fritaget for stillerkravet, med henblik på at give kandidatlisterne mulighed for at indsamle stillere i tilfælde af, at valgbestyrelsen ikke fritager dem for stillerkravet, se afsnit 6.1. og lovens § 23, stk. 1. I de tilfælde, hvor anmodningen om fritagelse for stillerkravet ikke imødekommes, skal kandidatlisten returneres til kandidatlistens repræsentant.

Det er en forudsætning for at blive fritaget for stillerkravet, at der er identitet mellem den kandidatliste, der ved sidste valg opnåede repræsentation i kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet, den kandidatliste, som fortsat 9 uger før valgdagen er repræsenteret i kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet, og den kandidatliste, som nu ønsker at stille op til valget til kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet og i den forbindelse ønsker sig fritaget fra stillerkravet.

Er bestemmelsens betingelser for at fritage en kandidatliste fra stillerkravet opfyldt, er valgbestyrelsen forpligtet til at fritage den kandidatliste, der anmoder om fritagelse for stillerkravet. Det er inden for vide rammer op til valgbestyrelsen for den pågældende kommune/region, som modtager og godkender kandidatlisterne, at afgøre, hvorvidt det nævnte identitetskrav er opfyldt. Valgbestyrelsens afgørelse kan ikke inden valgets afholdelse indbringes for nogen anden myndighed, heller ikke Indenrigs- og Boligministeriet, men enhver vælger i kommunen henholdsvis regionen vil kunne indgive en klage over valget til den afgående kommunalbestyrelse henholdsvis det afgående regionsråd og herefter for Indenrigs- og Boligministeriet, se afsnit 12 og lovens §§ 93 og 94.

Kandidatlisten, som stiller op til kommunalbestyrelsesvalg eller regionsrådsvalg, skal senest den dag, hvor den særlige tidlige frist for indlevering af kandidatlisten, der ønsker sig fritaget fra stillerkravet, udløber (dvs. tirsdag den 14. september 2021), godtgøre over for valgbestyrelsen, at dette identitetskrav er opfyldt.

Der kan være behov for, at kandidatlisten vedlægger dokumentation for at godtgøre over for valgbestyrelsen, at der er identitet mellem den oprindelige kandidatliste og den kandidatliste, som nu anmeldes. Valgbestyrelsen kan desuden anmode kandidatlisten om at indsende yderligere oplysninger i tilfælde, hvor der er tvivl om, hvorvidt identitetskravet er opfyldt.

For kandidatlister, der opnåede repræsentation ved sidste kommunalbestyrelsesvalg henholdsvis regionsrådsvalg, og som fortsat er repræsenteret i kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet, uden at der er sket ændringer i listebetegnelsen eller væsentlige ændringer i listens medlemmer af kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet, vil der som udgangspunkt ikke være behov for dokumentation.

Dokumentation for, at identitetskravet er opfyldt, kan f.eks. ske ved en erklæring fra listens/partiets ledelse og fremlæggelse af dokumentation for, at de pågældende personer tegner listen udadtil eller er bemyndiget hertil afhængigt af den pågældende listes/det pågældende partis organisation. Valgbestyrelsen kan bede kandidatlisten om at indsende yderligere oplysninger og må i tilfælde af, at kandidatlisten ikke har mulighed herfor eller ikke ønsker dette, træffe afgørelsen på det foreliggende grundlag.

Der kan opstilles følgende typetilfælde, hvor der som udgangspunkt vil være den fornødne identitet:

- a) Ingen af listens medlemmer, som er indvalgt i kommunalbestyrelsen/regionsrådet, har i valgperioden skiftet liste eller er blevet løsgængere (men kan godt evt. være erstattet af stedfortræder(e) fra listen som følge af udtræden af kommunalbestyrelsen/regionsrådet), og listen har bevaret sin listebetegnelse.
- b) Et eller flere af listens medlemmer, som er indvalgt i kommunalbestyrelsen/regionsrådet, har i valgperioden skiftet liste eller

er blevet løsgængere, men disse medlemmer udgør under halvdelen af listens medlemmer af kommunalbestyrelsen/regionsrådet, listen har ikke skiftet listebetegnelse, og der er ikke i øvrigt forhold, som giver anledning til tvivl hos valgbestyrelsen om, at der er identitet.

Der vil i de under pkt. a) og b) nævnte situationer i almindelighed være identitet, uanset om der er sket flere udmeldelser af bestyrelsen for kandidatlistens organisation.

Der kan endvidere opstilles følgende typetilfælde, hvor der som udgangspunkt ikke vil være den fornødne identitet:

- a) Listen har skiftet listebetegnelse. Dette gælder uanset, om alle de oprindeligt indvalgte medlemmer – eller evt. alene det oprindeligt indvalgte medlem – fortsat stiller op for listen med den nye listebetegnelse. Undtaget er dog mindre ændringer af listens navn, hvor det er åbenbart, at der fortsat er identitet (f.eks. hvis moderpartiet, som listen stiller op for lokalt, har ændret partinavnet i løbet af valgperioden).
- b) Et eller flere af listens medlemmer, som er indvalgt i kommunalbestyrelsen/regionsrådet, har i valgperioden skiftet liste eller er blevet løsgængere, og disse medlemmer udgør mindst halvdelen af listens medlemmer af kommunalbestyrelsen/regionsrådet.
- c) Der er sket en sprængning af en kandidatliste, hvor hver fraktion herefter hævder at repræsentere den oprindelige kandidatliste. Det bemærkes dog herved, at det ikke skal være muligt for f.eks. et enkelt kommunalbestyrelsesmedlem, som træder ud af en liste, alene ved at gøre krav på listebetegnelsen at »sabotere« den retmæssige listes mulighed for at stille op uden indsamling af stillere i tilfælde, hvor det ikke i øvrigt giver valgbestyrelsen anledning til

tvivl, at det udtrådte medlem ikke repræsenterer listen. Valgbestyrelsen skal altså foretage en vurdering af, om der reelt er sket en sprængning af listen. Valgbestyrelsen kan i den situation lægge vægt på, om der er sket en sprængning af bestyrelsen for kandidatlistens organisation. Det understreges, at hvis der reelt er tvivl, kan der ikke for nogen af parterne fastslås identitet, og så vil kravet om indsamling af stillere gælde for alle parter.

I tilfælde, hvor en kandidatliste, der er repræsenteret i kommunalbestyrelsen/regionsrådet, opstiller helt nye kandidater, fordi ingen af de indvalgte medlemmer genopstiller, vil der fortsat kunne være den fornødne identitet, hvis der foreligger dokumentation for, at identitetskravet er opfyldt, f.eks. ved en erklæring fra listens/partiets ledelse og fremlæggelse af dokumentation for, at de pågældende personer tegner listen udadtil eller er bemyndiget hertil afhængig af den pågældende listes/det pågældende partis organisation. Det samme gælder i tilfælde, hvor nogle af de valgte medlemmer af kandidatlisten genopstiller, men andre ikke gør. Det er således ikke afgørende ved bedømmelsen af identitetskravet, hvilke kandidater der (gen)opstiller.

Hvis valgbestyrelsen har anledning til tvivl om, hvorvidt der er den ovenfor beskrevne identitet, vil valgbestyrelsen være berettiget til at afslå at fritage kandidatlisten for stillerkravet.

Betingelsen om, at kandidatlisten opnåede repræsentation i kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet ved sidste kommunalbestyrelsesvalg henholdsvis regionsrådsvalg, vil være opfyldt, såfremt kandidatlisten ifølge valgbestyrelsens opgørelse af valget, se lovens kapitel 8, eller i tilfælde af valgklager ifølge den endelige afgørelse af valget, se lovens §§ 93 og 94, har opnået et eller flere mandater. Betingelsen er opfyldt, uanset om den eller de valgte umiddelbart efter modtagelsen af valget vælger at udtræde af kandidatlisten.

Betingelsen om, at kandidatlisten tirsdagen 9 uger før valgdagen fortsat er repræsenteret i kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet, vil være opfyldt, hvis et eller flere medlemmer af kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet på denne dag repræsenterer den kandidatliste, der opnåede repræsentation ved sidste valg. Det er forholdene på tirsdagen 9 uger før valgdagen, der er afgørende for vurderingen. Betingelsen vil i almindelighed være opfyldt, hvis et eller flere medlemmer af kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet har anmeldt at tilhøre den pågældende kandidatliste og ikke senest tirsdagen 9 uger før valgdagen har tilkendegivet at ville udtræde over for kommunalbestyrelsen eller offentligheden. At et medlem påtænker at udtræde af kandidatlisten, men ikke over for kommunalbestyrelsen eller offentligheden har tilkendegivet dette, har ikke betydning.

For kandidatlistes, der ønsker at blive fritaget for stillerkravet, gælder der særlige frister. Sådanne kandidatlistes skal således indleveres til formanden for valgbestyrelsen senest kl. 12 tirsdag den 14. september 2021 (9 uger før valgdagen), jf. lovens § 23, stk. 1, 3. pkt. Kandidatlistes kan tidligst indleveres tirsdag den 31. august 2021 (11 uger før valgdagen), se lovens § 23, stk. 1, 4. pkt. Se desuden afsnit 6.1. for nærmere om frister og afsnit 6.3.6. for nærmere om kandidatlistes anmodning om fritagelse for stillerkravet.

6.2.3. Kandidatlistes, der ikke fritages for stillerkravet

Kandidatlistes, der ikke opnåede repræsentation i kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet ved sidste valg eller 9 uger før valgdagen ikke længere er repræsenteret i disse organer, og som ønsker at opstille til det kommende valg, skal indleveres til formanden for valgbestyrelsen senest kl. 12 tirsdag den 28. september 2021 (7 uger før valgdagen), se lovens § 23, stk. 1, 1. pkt. Der er ikke hjemmel til at dispensere fra denne frist. Kandidatlistes,

der indleveres for sent, skal derfor afvises. Se nærmere om fristen i afsnit 6.1.

Kandidatlisters kan tidligst indleveres tirsdag den 14. september 2021 (9 uger før valgdagen), se lovens § 23, stk. 1, 2. pkt.

6.2.4. Adgang til oplysninger om kandidatlisters og stillere

Kandidaters navne er offentligt tilgængelige, se lovens § 43, stk. 1 og 2, hvorefter de godkendte kandidatlisters, herunder samtlige kandidaters navne, skal bekendtgøres på kommunens hjemmeside og ved opslag i kommunen på det eller de steder, hvor enhver vælger kan brevstemme i kommunen, f.eks. borgerservicecentre og lignende. Det samme gælder oplysning om anmeldte listeforbund og valgforbund.

Hvis det navn, hvormed en kandidat skal anføres på stemmesedlen, ikke er identisk med kandidatens fulde navn, vil det normalt alene være kandidatens stemmeseddelnavn, der står på hjemmesiderne og opslaget på det eller de steder, hvor enhver vælger kan brevstemme i kommunen. Kandidatens fulde navn vil dog altid være offentligt tilgængeligt over for dem, der beder om det, i medfør af lovens § 43. Der vil således altid være fuld adgang til aktindsigt i både kandidaters stemmeseddelnavne og deres fulde navne, se dog nedenfor om tidspunktet for offentlig tilgængelighed til oplysningerne.

Der er en tidsmæssig begrænsning i offentlighedens tilgængelighed til oplysninger om kandidatlisters, se lovens § 43, stk. 3. Dette indebærer, at en række dokumenter og oplysninger om kandidatlisters ikke må gøres offentligt tilgængelige, før bekendtgørelsen efter § 43, stk. 1, af de godkendte kandidatlisters har fundet sted.

Formålet er at undgå, at oplysningerne eksempelvis via aktindsigt offentliggøres i medierne

før det tidspunkt, hvor kandidatlisters og kandidaterne er godkendt og offentliggjort af kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet, og før det således ligger endeligt klart, hvilke kandidatlisters og kandidater der opstiller til det pågældende valg. Reglen berører ikke kandidatlisters egen offentliggørelse af, at de opstiller til det pågældende valg, samt hvilke kandidater der opstiller for den respektive kandidatliste til det pågældende valg.

Alene de dokumenter og oplysninger, der er nævnt i lovens § 43, stk. 3, er omfattet af den tidsmæssige begrænsning i retten til aktindsigt.

Det drejer sig om følgende dokumenter og oplysninger:

- 1) kandidatlisters, herunder oplysninger i kandidatlisters om de enkelte kandidater og kandidatlisters opstillingsform, se lovens §§ 23-25,
- 2) kandidatlisters anmodning om bogstavbetegnelse, se lovens § 34, og
- 3) kandidatlisters anmeldelse af liste- og valgforbund, se lovens §§ 37 og 38.

Andre dokumenter, valgbestyrelsen modtager, og som ikke indeholder oplysninger om forhold, der er omfattet af bestemmelsen, er ikke omfattet af bestemmelsens tidsmæssige begrænsning i retten til aktindsigt. Indeholder dokumentet både oplysninger om forhold, der er omfattet af bestemmelsen, og om forhold, der ikke er omfattet af bestemmelsen, vil der ikke kunne gives aktindsigt i dokumentet forud for bekendtgørelsen af de godkendte kandidatlisters, men der kan efter offentlighedslovens regler være pligt til at ekstrahere (dvs. uddrage og udlevere) de oplysninger, som ikke er omfattet af bestemmelsen.

Der vil ikke kunne gives aktindsigt i de pågældende oplysninger før det tidspunkt, hvor de godkendte kandidatlisters, herunder samtlige

kandidaters navne, samt oplysning om anmeldte listeforbund og valgforbund er bekendtgjort af kommunalbestyrelsen, se lovens § 43, stk. 1. Forbuddet mod offentliggørelse gælder, indtil bekendtgørelse er sket ved opslag på hjemmesiden eller et af de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme. Det er det tidspunkt på dagen, hvor opslaget sker, der er afgørende.

Regionsvalgbestyrelsen skal underrette de pågældende regionsråd og kommunalbestyrelser om de godkendte kandidatlistor og anmeldte forbund til regionsrådsvalget, hvorefter kommunalbestyrelsen sørger for bekendtgørelse heraf på kommunens hjemmeside og ved opslag på et af de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme, se den kommunale og regionale valglovs § 43, stk. 1. Heller ikke i forhold til regionsrådsvalg vil der kunne gives aktindsigt i de pågældende oplysninger før det tidspunkt, hvor en af kommunalbestyrelserne i regionen har bekendtgjort de godkendte kandidatlistor og anmeldte forbund til regionsrådsvalget. Regionsvalgbestyrelsen må dog ved behandlingen af en aktindsigtsanmodning normalt kunne gå ud fra, at kommunalbestyrelsen sørger for bekendtgørelse umiddelbart efter, at regionsvalgbestyrelsen har underrettet kommunalbestyrelsen herom.

Bestemmelsen i § 43, stk. 3, skal forstås således, at valgbestyrelsen, regionsrådet og kommunalbestyrelsen, hvortil valgbestyrelsen har sendt fortegnelsen over de godkendte kandidatlistor m.v. med henblik på offentliggørelse, indtil det ovennævnte tidspunkt er afskåret fra at meddele aktindsigt i eller udlevere de pågældende dokumenter eller de heri indeholdte oplysninger, der er omfattet af bestemmelsen.

Når dette tidspunkt er indtruffet, vil der kunne meddeles aktindsigt i dokumenterne efter offentlighedslovens almindelige bestemmelser. Dette gælder, uanset om indholdet af det dokument, valgbestyrelsen oprindeligt har modtaget, afviger fra den fortegnelse over godkendte

kandidatlistor og anmeldte forbund, kommunalbestyrelsen og regionsrådet efterfølgende bekendtgør.

Indgives en anmodning om aktindsigt i dokumenter eller oplysninger, der er omfattet af bestemmelsen, finder offentlighedslovens almindelige regler om behandling af aktindsigtsanmodninger anvendelse, uanset på hvilket tidspunkt anmodningen indgives. Aktindsigtsanmodningen skal således behandles – og et evt. afslag meddeles – inden for det tidsrum, der følger af offentlighedsloven.

Kandidaters personnumre (ud over fødselsdatoen) og hemmeligholdte telefonnumre samt kandidaternes beskyttede adresser i CPR er ikke omfattet af retten til aktindsigt, da der er tale om oplysninger om enkeltpersoners private forhold, se offentlighedslovens § 30, nr. 1. Det betyder rent praktisk, at oplysningerne i kandidatanmeldelserne efter udsendelsen af fortegnelsen normalt vil være offentligt tilgængelige, bortset fra de sidste fire cifre i kandidaternes personnummer (samt hemmeligholdte telefonnumre og beskyttede adresser).

Spørgsmål om offentlighedens adgang til oplysninger om stillernes navne og bopæl skal afgøres efter offentlighedslovens almindelige regler.

Efter Indenrigs- og Boligministeriets opfattelse er en oplysning om, at en person er stiller for en kandidatliste, en oplysning, der vedrører denne persons politiske overbevisning. Oplysningen om en stillers navn og adresse vil derfor efter Indenrigs- og Boligministeriets opfattelse som udgangspunkt være at anse som en oplysning om private forhold og er således ikke omfattet af adgangen til aktindsigt, se offentlighedslovens § 30, nr. 1.

I det omfang oplysningerne om en stillers politiske overbevisning imidlertid allerede på anden vis er offentligt tilgængelige og således allerede er kommet til offentlighedens kendskab, kan oplysningerne almindeligvis ikke anses for omfattet af offentlighedslovens § 30, nr. 1, og

vil dermed ikke være undtaget fra aktindsigt. Dette vil efter Indenrigs- og Boligministeriets opfattelse eksempelvis være tilfældet, hvis der er tale om oplysninger om navn og adresse på personer, der er eller i en årrække har været medlemmer af Folketinget, kommunalbestyrelser eller regionsråd, eller som har været opstillet som kandidater for partier eller kandidatlistes, der har været opstillet til de pågældende organer, og hvis politiske tilhørsforhold således bl.a. som følge heraf er offentligt kendt.

6.2.5. Tilbagekaldelse af kandidatlistes

Seneste frist for tilbagekaldelse af en kandidatliste er kl. 12 mandag 43 dage før valgdagen, dvs. mandag den 4. oktober 2021, se lovens § 26, stk. 1, 1. pkt. Denne frist er sammenfaldende med seneste frist for afhjælpning af mangler ved en kandidatliste eller indlevering af en ny kandidatliste samt seneste frist for at anmelde liste- eller valgforbund og tilbagetrække kandidatlisten fra anmeldte liste- eller valgforbund, se lovens § 27, stk. 2, og § 41, stk. 1.

En indleveret kandidatliste kan kun tilbagekaldes af kandidatlistens repræsentant, se mere om kandidatlistens repræsentant i afsnit 6.3.3.8. Tilbagekaldelsen skal indgives til valgbestyrelsens formand. En stiller kan ikke særskilt kalde sin underskrift tilbage, når listen er indleveret til valgbestyrelsens formand, se lovens § 26, stk. 1, 2. pkt.

6.2.6. Samtykke fra kandidaten til opstilling til valg

Ingen kan opstilles til valg uden at have givet sit samtykke hertil, se lovens § 5. Der er dog pligt til som opstillet kandidat at modtage valg samt at varetage hvervet, medmindre medlemmet har en rimelig grund til at blive fritaget efter reglerne i den kommunale og regionale valglovs §§ 92 og 103, se afsnit 11.1.

Kandidaten skal ved sin underskrift på kandidatanmeldelsen give samtykke til at stille op

som kandidat for den pågældende liste, se lovens § 24. En kandidat, der ikke ved sin underskrift på kandidatlisten har givet sit tilsagn om at virke som kandidat, skal slettes af kandidatlisten, se lovens § 29. Hvis kandidaten har underskrevet mere end én kandidatliste til samme valg (kommunalbestyrelsesvalg eller regionsrådsvalg), kan kandidaten ikke anses for kandidat for nogen af kandidatlisterne, se afsnit 6.3.4.1., og lovens § 30.

Kandidaten kan trække sit tilsagn om at virke som kandidat tilbage, men kun indtil kandidatlisten er indleveret til valgbestyrelsen, se lovens § 26, stk. 2.

6.2.7. Mindsteantal og maksimumantal stillere

Mindsteantallet af stillere er fastsat i loven. Det er dog muligt for kandidatlistes, der ved sidste kommunalbestyrelsesvalg henholdsvis regionsrådsvalg opnåede repræsentation i kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet, og som tirsdagen 9 uger før valgdagen stadig er repræsenteret i kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet, efter anmodning at blive fritaget af valgbestyrelsen for kravet om indsamling af underskrifter fra et mindsteantal stillere, se afsnit 6.2.2. og lovens § 19, stk. 4.

For de kandidatlistes, der ikke opnåede repræsentation i kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet ved sidste valg eller 9 uger før valgdagen ikke længere er repræsenteret i disse organer, og som ønsker at opstille til det kommende valg, er der fastlagt et mindsteantal af stillere i loven. Mindsteantallet er 25 stillere for alle kommuner undtagen Aarhus, Odense og Aalborg Kommuner, hvor mindsteantallet er 50 stillere, og Københavns Kommune, hvor mindsteantallet er 150 stillere, se lovens § 19, stk. 2, 1. og 2. pkt.

Kandidatlistes til kommunalbestyrelsesvalg i en kommune må højst være underskrevet af det dobbelte af mindsteantallet af stillere i kommunen. Se lovens § 19, stk. 2, 3. pkt.

Mindsteantallet kan ikke ændres efter beslutning af kommunalbestyrelsen.

En kandidatliste til valget til et regionsråd, som ikke er fritaget for stillerkravet, skal være underskrevet af mindst 50 vælgere i regionen som stillere. Kandidatlisterne må højst være underskrevet af et antal stillere, der svarer til halvdel mere end mindsteantallet af stillere i regionen, dvs. højst 75 stillere. Se lovens § 19, stk. 3.

Mindsteantallet kan ikke ændres efter beslutning af regionsrådet.

6.3. Valgbestyrelsens godkendelse af kandidatlisterne

6.3.1. Fremgangsmåden ved valgbestyrelsens godkendelse

Efter udløbet af fristerne for seneste indlevering af kandidatlistor, dvs. efter kl. 12 tirsdag den 14. september 2021 (9 uger før valgdagen) for kandidatlistor, der kan fritages for stillerkravet, og efter kl. 12 tirsdag den 28. september 2021 (7 uger før valgdagen) for kandidater, der ikke kan fritages for stillerkravet, skal valgbestyrelsen efter lovens § 27, stk. 1, undersøge, om de rettidigt indleverede kandidatlistor er gyldige, se afsnit 6.3.3. Valgbestyrelsen skal endvidere undersøge, om kandidaterne på hver enkelt kandidatliste kan godkendes, eller om nogen af kandidaterne skal slettes af kandidatlistor, se afsnit 6.3.4. Valgbestyrelsen skal også påse, om flere kandidatlistor har anmeldt den samme listebetegnelse, og i så fald træffe afgørelse om, hvilken kandidatliste der kan benytte listebetegnelsen efter reglerne i lovens §§ 24 b og 24 c. Se afsnit 6.5.6.

Hvis valgbestyrelsen finder, at en kandidatliste på grund af væsentlige mangler må erklæres ugyldig, at en eller flere kandidater skal slettes af kandidatlisten, eller at en kandidatliste ikke kan benytte en listebetegnelse efter reglerne om kandidatlistor med den samme listebetegnelse, skal valgbestyrelsen senest lørdag den 2.

oktober 2021 (45 dage før valgdagen) underrette kandidatlistens repræsentant herom, se lovens § 27, stk. 2, 1. pkt. Se nærmere afsnit 6.3.3.8. om regler for kandidatlisternes udpegning af en repræsentant for listen, der er legitimeret til at udøve kandidatlistens beføjelser i forbindelse med indlevering af listen m.v., og som valgbestyrelsen fremover skal rette henvendelse til som kontaktperson vedrørende kandidatlisten. Senest kl. 12 mandag den 4. oktober 2021 (43 dage før valgdagen) kan der foretages en afhjælpning af manglerne over for valgbestyrelsen eller indleveres en ny kandidatliste til valgbestyrelsen. Se lovens § 27, stk. 2, 2. pkt. Valgbestyrelsens formand træffer derefter afgørelse om kandidatlistens gyldighed og om godkendelse af kandidaterne. Se lovens § 27, stk. 2, 3. pkt. Afgørelsen skal indføres i valgbogen, og en udskrift heraf sendes til kandidatlistens repræsentant, se lovens § 27, stk. 2, sidste pkt.

Valgbestyrelsen skal i forbindelse med undersøgelsen af, om de rettidigt indleverede kandidatlistor er gyldige, også undersøge, om de indleverede kandidatlistor indeholder de oplysninger, der er anført i loven, og om oplysningerne er korrekte. Valgbestyrelsen skal således undersøge, om de anførte oplysninger om kandidaternes eller stillernes navn, personnummer og bopæl – og for så vidt angår kandidater også statsborgerskab – er i overensstemmelse med de tilsvarende oplysninger i Det Centrale Personregister (CPR), se afsnit 6.3.3.2. For så vidt angår kandidater og stillere, der er statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union og registreret i Udenrigsministeriets protokol (EU-diplomater), skal valgbestyrelsen i stedet for opslag i CPR sikre sig, at den pågældende person med navn, fødselsdato, statsborgerskab og private bolig er optaget i Udenrigsministeriets protokol. For så vidt angår kandidater og stillere, der er statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, og som lovligt har bopæl i Danmark uden at være bopælsregistreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol, skal valgbestyrelsen i stedet for opslag i CPR sikre

sig, at den pågældende person lovligt og faktisk har bopæl i kommunen.

Endvidere skal valgbestyrelsen undersøge, om kandidaternes ønsker om, hvordan deres navn skal angives på stemmesedlen, kan imødekommes, se afsnit 6.3.3.3. Kommunevalgbestyrelsen og regionsvalgbestyrelsen skal herudover undersøge, om og i givet fald hvordan man kan imødekomme eventuelle anmodninger om at få anført en betegnelse for den geografiske lokalitet for kandidaternes bopæl på stemmesedlerne, se afsnit 6.3.8.

Finder valgbestyrelsen, at de oplysninger, der er anført i en indleveret kandidatliste, skal ændres med henblik på, at kandidatlisten kan indeholde de korrekte oplysninger, som er anført i loven, kan valgbestyrelsen følge den fremgangsmåde vedrørende afhjælpning af mangler, der kan medføre ugyldighed, som er angivet i lovens § 27. Dette gælder, uanset om de nævnte mangler ikke vil kunne medføre, at kandidatlisten erklæres ugyldig.

Bestemmelsen i lovens § 27 om afhjælpning af mangler ved en kandidatliste indeholder en udtømmende regulering af mulighederne for at ændre i kandidatlister efter udløbet af fristen for indlevering af kandidatlister. Der er ikke hjemmel til at imødekomme ønsker om, at der foretages ændringer af kandidatlisten, efter at fristen for indlevering af kandidatlister er udløbet.

6.3.2. Adgang til afvisning af åbenbart ugyldige kandidatlister

Formanden for valgbestyrelsen kan afvise at modtage kandidatlister til kommunalbestyrelsesvalg henholdsvis regionsrådsvalg, der åbenbart ikke er gyldige, dvs. åbenbart ikke opfylder kravene til kandidatlisternes gyldighed i den kommunale og regionale valglovs §§ 19, 20, 23-24 a og 25, se lovens § 27, stk. 3.

Åbenbare formelle mangler kan efter omstændighederne give en sådan mulighed for afvisning. Dette gælder bl.a. følgende mangler:

1. Indlevering af en kandidatliste med underskrifter fra væsentligt færre stillere end påkrævet, se lovens § 19 og afsnit 6.3.3.7. Indeholder kandidatlisten således underskrifter fra mindre end halvdelen af det påkrævede mindsteantal stillere, vil der som udgangspunkt foreligge en mulighed for at afvise modtagelse af kandidatlisten.
2. Indlevering af en kandidatliste, hvoraf en væsentlig andel af stillerne ikke opfylder betingelserne for valgret i kommunen henholdsvis regionsrådet, se lovens § 20, stk. 1, og afsnit 6.3.3.7.
3. Indlevering af en kandidatliste, hvoraf en væsentlig andel af stillernes personnummer eller de sidste fire cifre heri ikke fremgår, se lovens § 25, stk. 2, og afsnit 6.3.3.7.
4. Indlevering af en kandidatliste på en formular, der ikke er godkendt af indenrigs- og boligministeren, se lovens § 23, stk. 1, 4. pkt., og afsnit 6.3.3.1.
5. Manglende oplysning om kandidatlistens repræsentant, herunder dennes navn, bopæl og kontaktoplysninger, se lovens § 23 a, 1. pkt., og afsnit 6.3.3.8.
6. Afgivelse af mangelfulde oplysninger om mere end halvdelen af kandidaterne på kandidatlisten, se lovens § 24, stk. 1, og afsnit 6.3.3.2.
7. Manglende underskrifter fra mere end halvdelen af kandidaterne på kandidatlisten. Kandidatens underskrift på kandidatlisten er en betingelse for, at kandidaten kan opstille for den pågældende kandidatliste, se nærmere afsnit 6.2.1., lovens § 24, stk. 1, og afsnit 6.3.3.6.

8. Manglende oplysning om kandidatlistens listebetegnelse, se lovens § 24, stk. 3, og afsnit 6.3.3.5.
9. Manglende underskrift af kandidatlistens repræsentant, se lovens § 24, stk. 4, og afsnit 6.3.3.8.
10. Anvendelse som listebetegnelse af navnet på et parti, der den 1. august i valgåret er opstillingsberettiget til folketingsvalg, selv om kandidatlisten åbenbart ikke er tilknyttet partiet, se lovens § 24 a, stk. 2, og afsnit 6.3.3.5.
11. Anvendelse som listebetegnelse af et navn, som det er åbenbart, at andre har eneretten til, og det er åbenbart, at den, som har eneretten, ikke har samtykket i kandidatlistens brug af navnet, se lovens § 24 a, stk. 4, og afsnit 6.3.3.5.
12. Åbenbare forskelle mellem genpartier af kandidatlisten, se lovens § 25, stk. 1, og afsnit 6.3.3.7.
13. Afgivelse af mangelfulde oplysninger om mere end halvdelen af kandidatlistens stillere, se lovens § 25, stk. 2, og afsnit 6.3.3.7.

Reglen giver formanden for valgbestyrelsen en mulighed for, men ikke en forpligtelse til, at afvise en kandidatliste med væsentligt mangelfulde oplysninger. Formanden for valgbestyrelsen kan derfor fortsat vælge at modtage en kandidatliste, der ellers er behæftet med alvorlige mangler, hvis der efter formandens opfattelse er tale om en undskyldelig vildfarelse hos den pågældende liste, og lade listen forsøge at afhjælpe manglerne i henhold til lovens frister for afhjælpning.

Adgangen til helt at afvise at modtage en kandidatliste forudsættes endvidere kun benyttet undtagelsesvis, og kun når der er tale om åbenbare formelle mangler. Beslutning herom vil i øvrigt skulle træffes i overensstemmelse med

de almindelige regler om saglighed og lighed i forvaltningen. Formanden for valgbestyrelsens beslutning om at afvise at modtage en kandidatliste afskærer i øvrigt ikke kandidatlisten fra at indlevere en ny revideret liste, når blot dette sker inden fristens udløb.

Såfremt en ny revideret liste ikke indleveres inden udløbet af den ordinære frist for indlevering af kandidatlistener, er konsekvensen af afvisningen, at listen ikke anses for indleveret. Der er således i sådanne tilfælde ikke mulighed for afhjælpning af manglerne ved den afviste kandidatliste efter reglerne herom i lovens § 27, stk. 2. Der er heller ikke mulighed for efter den ordinære frists udløb, men inden udløbet af den særlige frist for afhjælpning, at indlevere en ny kandidatliste efter reglerne herom i lovens § 27, stk. 2.

En eventuel beslutning om afvisning af at modtage en kandidatliste på grund af åbenbare formelle mangler vil i øvrigt kunne indbringes som en valgklage til kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet senest ugedagen efter valgdagen, se afsnit 12 og lovens § 93.

6.3.3. Kandidatlisternes gyldighed

For at være gyldig skal kandidatlisten formelt og indholdsmæssigt opfylde de betingelser, der er fastsat i lovens §§ 20, 23-24 a og 25, jf. lovens § 27, stk. 1.

Det er dog kun *væsentlige mangler*, der fører til, at en kandidatliste skal erklæres ugyldig, hvis ikke manglen afhjælpes i tide. Undersøgelsen af, om en kandidatliste er gyldig, skal således omfatte følgende spørgsmål:

6.3.3.1. Anvendelse af en formular godkendt af Indenrigs- og Boligministeriet, se lovens § 23, stk. 1, 4. pkt.

Har kandidatlisten ikke anvendt en formular (eller en fotokopi af denne), der er godkendt af Indenrigs- og Boligministeriet, vil det som hovedregel medføre, at kandidatlisten må erklæ-

res ugyldig. Som nævnt i afsnit 6.2.1. kan formularer udarbejdet til brug ved de tidligere kommunal- og regionalvalg ikke anvendes til kommunal- og regionalvalget i 2021. Hvis kandidatlisten er udformet på en måde, der i alt væsentligt svarer til den godkendte formular, vil det efter omstændighederne kunne betragtes som en uvæsentlig mangel, at der ikke er anvendt en godkendt formular.

Det er ikke en mangel, at en kandidatliste, som er fritaget for stillerkravet, har udfyldt den formular, som er tiltænkt kandidatlisten, der ikke er fritaget for stillerkravet. Det afgørende er, at formularen er udfyldt med alle de relevante informationer for den type kandidatliste.

6.3.3.2. Oplysning om hver enkelt kandidats fulde navn, personnummer (eller fødselsdato, se nedenfor), statsborgerskab, stilling og bopæl, oplysning om, hvorvidt kandidater, som er valgbar i henhold til lovens § 1, stk. 1, nr. 2, og lovligt har bopæl i Danmark uden at være bopælsregistreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol, er optaget på valglisten eller har indgivet anmodning herom, se lovens § 24, stk. 1, 1.-3. pkt., og formularens side 2 ff.

Valgbestyrelsen skal undersøge, om de anførte oplysninger om kandidatens fulde navn, personnummer, statsborgerskab og bopæl er i overensstemmelse med de tilsvarende oplysninger i CPR.

For så vidt angår kandidater, der er statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union og registreret i Udenrigsministeriets protokol (EU-diplomater), skal valgbestyrelsen i stedet for opslag i CPR sikre sig, at Udenrigsministeriet har bekræftet, at den pågældende person med navn, fødselsdato, statsborgerskab og private bolig er optaget i Udenrigsministeriets protokol. Hvis den pågældende kandidat har søgt om optagelse på valglisten – hvilket vedkommende skal gøre senest den 1. oktober 2021 (1. oktober i valgåret, og hvis denne dag er en lørdag eller søndag eller

anden helligdag den umiddelbart forudgående hverdag), se § 1, stk. 1, jf. § 2, stk. 4, i EU-diplomatbekendtgørelsen optrykt som *bilag 6* til denne vejledning – skal ansøgningen om optagelse på valglisten være vedhæftet en attestation fra Udenrigsministeriet, der bekræfter, at vedkommende person med det angivne navn, fødselsdato, statsborgerskab og private bolig er optaget i Udenrigsministeriets protokol, se EU-diplomatbekendtgørelsens § 4, stk. 2, nr. 5. Det vil i disse tilfælde være tilstrækkeligt at fremfinde og efterse attestationen. Der er to undtagelser til dette princip: 1) Hvis kommunen på tidspunktet for valgbestyrelsens undersøgelse af kandidatlisten endnu ikke er i besiddelse af en sådan attestation fra Udenrigsministeriet, må kommunen bede Udenrigsministeriet om en sådan attestation. 2) Hvis kommunen endvidere på tidspunktet for valgbestyrelsens undersøgelse af kandidatlisten allerede har optaget kandidaten på valglisten, vil det være tilstrækkeligt at sikre sig, at kandidaten er optaget på valglisten, og at denne afgørelse stadig har gyldighed, se kapitel 7 i EU-diplomatbekendtgørelsen (*bilag 6*).

For så vidt angår kandidater, der er statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union og lovligt har bopæl i Danmark uden at være bopælsregistreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol, skal valgbestyrelsen i stedet sikre sig, at kandidaten lovligt har bopæl i kommunen, medmindre denne vurdering allerede er foretaget i forbindelse med den pågældendes optagelse på valglisten. Endvidere skal der som for alle andre kandidater foretages en vurdering af, om valgretsbetingelserne i øvrigt er opfyldt. En kandidat, der er EU-statsborger, men som ikke er bopælsregistreret i CPR, kan ved hjælp af enhver form for egnet dokumentation godtgøre, at den pågældende lovligt har bopæl i kommunen. Anser valgbestyrelsen dette for godtgjort, skal der herefter foretages en vurdering af, om betingelserne for bopælsregistrering i CPR (bortset fra betingelsen om besiddelse af opholdsbevis) efter reglerne i CPR-lo-

ven er opfyldt. Er dette tilfældet, og er de øvrige valgbarhedsbetingelser til kommunale og regionale valg opfyldt, kan den pågældende kandidat godkendes. Har den pågældende EU-statsborger ikke fremlagt fornøden dokumentation, vil valgbestyrelsen ved sin prøvelse af kandidatlistene og kandidater være berettiget til at nægte godkendelse af vedkommende kandidat.

Bemærk, at der for så vidt angår kandidater, der er statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union og registreret i Udenrigsministeriets protokol (EU-diplomater), og kandidater, der er statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union og lovligt har bopæl i Danmark uden at være bopælsregistreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol, alene stilles krav om, at de pågældende angiver deres fødselsdato, da de som følge af deres særlige status ikke optages i CPR.

Der er ikke krav om, at kandidaten er optaget på valglisten eller har indgivet ansøgning herom. Kravet om oplysning om, hvorvidt den pågældende kandidat, der er statsborger i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union og lovligt har bopæl i Danmark uden at være bopælsregistreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol, er optaget på valglisten eller har indgivet anmodning herom, er alene begrundet i, at der ikke skal foretages en ny vurdering af, hvorvidt den pågældende opfylder valgrets-betingelserne, herunder lovligt har bopæl i kommunen, hvis denne vurdering allerede er foretaget. Det er således ikke en forudsætning, at den pågældende EU-statsborger er eller har søgt om at blive optaget på valglisten for at kunne udøve sin ret til at opstille som kandidat til kommunale og regionale valg. I tilfælde, hvor der ikke allerede er foretaget en vurdering af, om den pågældende opfylder valgrets-betingelserne til kommunale og regionale valg, skal denne vurdering således foretages i forbindelse med valgbestyrelsens gennemgang af kandidatlisten, se lovens § 27, stk. 1.

Den angivne stillingsbetegnelse skal være dækkende for kandidatens uddannelse, erhverv eller titel. Kommunalbestyrelsesmedlem, regionsrådsmedlem, borgmester m.v. må ikke anføres som en stillingsbetegnelse. Det skyldes, at dette netop er det hverv, kandidaten opstiller til.

Herudover gælder ingen særlige begrænsninger i, hvilke stillingsbetegnelser der kan angives. Også engelske betegnelser kan angives.

Hvis kandidatlisten indeholder mangelfulde eller forkerte oplysninger (f.eks. vedrørende personnummer/fødselsdato, statsborgerskab eller stavning af et navn), men der alligevel ikke er tvivl om en kandidats identitet, vil mangler vedrørende oplysninger om en kandidat normalt ikke medføre kandidatlistens ugyldighed. Valgbestyrelsen skal dog sørge for, at manglen eller de forkerte oplysninger bliver rettet, om nødvendigt efter drøftelse med kandidatlistens repræsentant.

Kandidaterne skal ved deres underskrift godkende deres opstilling, se afsnit 6.2. og lovens § 5. En kandidat, der ikke ved sin underskrift på kandidatlisten har givet sit tilsagn om at virke som kandidat, skal slettes af kandidatlisten, se lovens § 29.

6.3.3.3. Navn, som kandidaten ønsker anført på stemmesedlen, se lovens § 24, stk. 1, 3.-6. pkt.

Hvis rubrikken for angivelse af navn på stemmesedlen er udfyldt, skal valgbestyrelsen undersøge, om kandidatens ønske kan imødekommes, se afsnit 6.4. Hvis det ikke er tilfældet, skal valgbestyrelsen efter drøftelse med kandidatlistens repræsentant søge at finde frem til en navneangivelse, der ligger så tæt på kandidatens ønske som muligt. Ønsker om navneangivelse, der ikke kan opfyldes, kan ikke medføre kandidatlistens ugyldighed. Om nødvendigt må valgbestyrelsen henholde sig til lovens udgangspunkt, der er, at kandidaterne

skal anføres på stemmesedlerne med deres fulde navn.

6.3.3.4. Oplysning om, hvorvidt kandidaterne er opstillet i en bestemt rækkefølge (partiliste), eller om de er sideordnet opstillet, se lovens § 24, stk. 2, 2. pkt., og pkt. 2 på formularens forside

Er ingen af de to bokse (partiliste/sideordnet opstilling) krydset af på kandidatlistens forside, eller er begge bokse krydset af, er der tale om en *væsentlig mangel, der gør kandidatlisten ugyldig*, medmindre det drejer sig om en kandidatliste med kun én kandidat. Kandidatlistens repræsentant har kompetence til at afhjælpe en sådan mangel, herunder til at foretage ændringer i kandidaternes rækkefølge eller ændre i kandidatlistens opstillingsform, se lovens § 25, stk. 5.

6.3.3.5. Oplysning om listebetegnelse, se lovens § 24, stk. 3, 1. pkt., og pkt. 1 på formularens forside

Er der ikke angivet nogen listebetegnelse, eller er der angivet en listebetegnelse, der ikke kan anvendes og godkendes, se afsnit 6.5., er det en *væsentlig mangel, der gør kandidatlisten ugyldig*. For at afhjælpe sådanne mangler skal der normalt indleveres en ny kandidatliste eller en erklæring underskrevet af alle godkendte kandidater og, hvis kandidatlisten ikke er fritaget for stillerkravet af valgbestyrelsen, en erklæring underskrevet af alle godkendte stillere og kandidater. Se lovens § 24, stk. 3, og § 25, stk. 3. For de kandidatlister, der ikke kan fritages for stillerkravet, er det således ikke tilstrækkeligt, at kandidatlistens repræsentant eller andre efterfølgende blot anfører en (ny) listebetegnelse, uden at der foreligger dokumentation for, at listebetegnelsen er godkendt af alle godkendte stillere og tiltrådt af kandidaterne ved deres underskrift under kandidatens oplysninger.

6.3.3.6. Listebetegnelsen og kandidaternes opstilling skal ved kandidaternes underskrift være godkendt af disse, se lovens § 24, stk. 1, og stk. 3, 2. pkt.

Kandidaterne skal underskrive det sted på kandidatlisten, der er beregnet hertil. Det er normalt ikke nok, at kandidaterne har underskrevet andre steder på kandidatlisten.

Mangler en eller flere af kandidaternes underskrifter, kan sådanne mangler afhjælpes ved, at de pågældende kandidater underskriver eller på anden måde skriftligt (eventuelt pr. fax eller e-post) tiltræder den pågældende listebetegnelse.

Foreligger kandidatens underskrift ikke på den kandidatliste, der er indleveret til valgbestyrelsen, og foreligger kandidatens underskrift ikke på kandidatlisten trods valgbestyrelsens tilbud om afhjælpning, se lovens § 27, stk. 2, og kan den mangelfulde underskrift ikke afhjælpes ved særskilt tiltrædelse af kandidatens opstilling, må kandidaten slettes af kandidatlisten, se afsnit 6.3.4. og lovens § 29. En kandidat, der har givet sin underskrift på kandidatlisten, kan ikke trække sit tilsagn som kandidat tilbage, efter at kandidatlisten er indleveret til valgbestyrelsen, se afsnit 6.2.1. og lovens § 26, stk. 2.

6.3.3.7. Underskrift af det nødvendige antal stillere, der opfylder betingelserne herfor, og oplysning om hver enkelt stillers navn, personnummer (eller fødselsdato, se nedenfor) og bopæl, se lovens § 19, stk. 2 og 3, § 20 og § 25, stk. 1 og 2 (gælder kun kandidatlister, der ikke er fritaget for stillerkravet)

For de kandidatlister, der er fritaget for stillerkravet, se lovens § 19, stk. 4, er dette underskriftskrav selvsagt ikke en gyldighedsbetingelse. Disse kandidatlister skal udfylde den formular, som vedrører kandidatlister, der er fritaget for stillerkravet.

Antallet af stillere

Kandidatlisters må ved kommunalbestyrelsesvalg højst være underskrevet af det dobbelte af mindsteantallet og må ved regionsrådsvalg højst være underskrevet af mindsteantallet plus halvdelen, se lovens § 19, stk. 2 og 3. Mindsteantallet kan ikke ændres efter beslutning af kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet, se lovens § 19, stk. 2 og 3.

Oplysninger om hver enkelt stiller

Kandidatlisten skal indeholde oplysning om hver enkelt stillers navn, personnummer og bopæl. For så vidt angår stillere, der er statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union og registreret i Udenrigsministeriets protokol (EU-diplomater), eller statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union og lovligt har bopæl i Danmark uden at være bopælsregistreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol, skal kandidatlisten i stedet for personnummer indeholde oplysning om fødselsdato, se lovens § 25, stk. 2.

For så vidt angår stillere, der er statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union og lovligt har bopæl i Danmark uden at være bopælsregistreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol, skal kandidatlisten være vedlagt oplysning om, hvorvidt stilleren er optaget på valglisten eller har indgivet anmodning herom, se lovens § 25, stk. 2.

Valgbestyrelsen skal undersøge, om de anførte oplysninger om stillerens navn, personnummer og bopæl er i overensstemmelse med de tilsvarende oplysninger i CPR.

For så vidt angår stillere, der er statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union og registreret i Udenrigsministeriets protokol (EU-diplomater), skal valgbestyrelsen i stedet for opslag i CPR sikre sig, at Uden-

rigsministeriet har bekræftet, at den pågældende person med navn, fødselsdato, statsborgerskab og private bolig er optaget i Udenrigsministeriets protokol. Der henvises herom nærmere til pkt. 2.

For så vidt angår stillere, der er statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union og lovligt har bopæl i Danmark uden at være bopælsregistreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol, skal valgbestyrelsen i stedet sikre sig, at stilleren lovligt har bopæl i kommunen, medmindre denne vurdering allerede er foretaget i forbindelse med den pågældendes optagelse på valglisten. Endvidere skal der som for alle andre stillere foretages en vurdering af, om valgrets-betingelserne i øvrigt er opfyldt. En stiller, der er EU-statsborger, men som ikke er bopælsregistreret i CPR, kan ved hjælp af enhver form for egnet dokumentation godtgøre, at den pågældende lovligt har bopæl i kommunen. Anser valgbestyrelsen dette for godtgjort, skal der herefter foretages en vurdering af, om betingelserne for bopælsregistrering i CPR (bortset fra betingelsen om besiddelse af opholdsbevis) efter reglerne i CPR-loven er opfyldt. Er dette tilfældet, og er de øvrige valgrets-betingelser til kommunale og regionale valg opfyldt, kan den pågældende stiller godkendes. Har den pågældende EU-statsborger ikke fremlagt fornøden dokumentation, vil valgbestyrelsen ved sin prøvelse af kandidatlisters være berettiget til at nægte godkendelse af vedkommende stiller.

For disse stillere stilles alene krav om, at de pågældende angiver deres fødselsdato, da de som følge af deres status ikke optages eller endnu ikke er optaget i CPR.

Der er ikke krav om, at stilleren er optaget på valglisten eller har indgivet ansøgning herom. Kravet om oplysning om, hvorvidt den pågældende stiller, der er statsborger i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union og lovligt har bopæl i Danmark uden at være bopælsregistreret i CPR eller registreret i Uden-

rigsministeriets protokol, er optaget på valglisten eller har indgivet anmodning herom, er alene begrundet i, at der ikke skal foretages en ny vurdering af, hvorvidt den pågældende opfylder valgretsbetingelserne, herunder lovligt har bopæl i kommunen, hvis denne vurdering allerede er foretaget. Det er således ikke en forudsætning, at den pågældende EU-statsborger er eller har søgt om at blive optaget på valglisten for at kunne udøve sin ret til at være stiller til kommunale og regionale valg. I tilfælde, hvor der ikke allerede er foretaget en vurdering af, om den pågældende opfylder valgretsbetingelserne til kommunale og regionale valg, skal denne vurdering således foretages i forbindelse med valgbestyrelsens gennemgang af kandidatlisten, se lovens § 27, stk. 1.

Bemærk, at der ikke er noget krav om, at stilleren skal anføre sit fulde navn. Kravet er, at stilleren skal anføre sit navn. For at afgøre spørgsmålet, om en stillers navn er anført, kan der lægges vægt på, om navneangivelsen i givet fald ville opfylde kravene til at blive godkendt som »stemmeseddelnavn«. Se lovens § 24, stk. 1, 3.-6. pkt.

Sletning af stillere, der ikke har skrevet under, eller hvor der er givet mangelfulde eller ukorrekte oplysninger

Mangler en eller flere stillere at skrive under, eller er der givet mangelfulde eller ukorrekte oplysninger vedrørende en stiller, er det som udgangspunkt en *væsentlig mangel*, der i første omgang medfører, at den pågældende slettes som stiller for kandidatlisten, medmindre det drejer sig om en helt uvæsentlig fejl eller mangel (forkert stavning af et navn eller lignende). Mangelfuld eller forkert angivelse af personnummer (eller fødselsdato for så vidt angår EU-diplomater og stillere, der er statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union og lovligt har bopæl i Danmark uden at være bopælsregistreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol) må normalt betragtes som en *væsentlig mangel*, når det drejer sig om stillere.

Det forhold, at en kandidatliste, som ikke er fritaget for stillerkravet, tidligst kan indleveres tirsdag den 14. september 2021 (9 uger før valgdagen), er ikke til hinder for, at en kandidatliste kan indsamle stillerunderskrifter før dette tidspunkt. Blot skal stillerne fortsat have valgret og være bosat i kommunen/regionen på det tidspunkt, hvor valgbestyrelsen undersøger kandidatlisten.

Sletning af stillere, der ikke opfylder valgrets- betingelserne

Stillere, der ikke opfylder betingelserne for valgret til kommunalbestyrelsen eller regionsrådet, skal slettes af stillerlisten. Det vil sige, at en stiller bl.a. skal slettes, hvis stilleren ikke er bopælsregistreret i CPR i kommunen/regionen, se lovens § 20, stk. 1, se dog nedenfor om visse EU-borgere.

Stillere, der er statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union og registreret i Udenrigsministeriets protokol (EU-diplomater), skal bl.a. slettes, hvis kommunen må lægge til grund, at vedkommende ikke har deres private bolig (adresse) i kommunen/regionen, og pågældende ikke har givet kommunen meddelelse om en ny adresse i kommunen. Tilsvarende må en stiller slettes, hvis det viser sig, at vedkommende slet ikke er registreret i Udenrigsministeriets protokol. Der henvises nærmere til pkt. 2.

Stillere, der er statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union og lovligt har bopæl i Danmark uden at være bopælsregistreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol, må slettes, hvis der ikke er fremlagt fornøden dokumentation for, at stilleren lovligt har bopæl i kommunen.

Aldersbetingelsen og betingelsen om varigheden af forudgående fast bopæl i riget skal være opfyldt på valgdagen. De øvrige valgrets- betingelser (f.eks. dansk indfødsret og bopælsregistrering i CPR i kommune/region) skal være opfyldt den 1. oktober 2021 (fredagen 46 dage

før valgdagen) eller, hvis dette ikke er tilfældet, kl. 12 den 4. oktober 2021 (mandagen 43 dage før valgdagen), se lovens § 20, stk. 1.

De to forskellige tidspunkter i lovens § 20, stk. 1, for, hvornår en stiller skal opfylde valgrets-betingelserne, er begrundet i, at der gives mulighed for afhjælpning gennem kandidatlistens repræsentant, hvis en stiller ikke opfylder valgrets-betingelserne på det først angivne tidspunkt i bestemmelsen. Det sidstnævnte tidspunkt (43 dage før valgdagen) er den almindelige frist for afhjælpning af mangler, se lovens § 27, stk. 2, 2. pkt.

Om valgrets-betingelserne bortset fra alders-betingelsen og betingelsen om varigheden af for-udgående fast bopæl i riget gælder således følgende: Det er tilstrækkeligt, hvis stilleren opfylder de nævnte valgrets-betingelser fredagen 46 dage før valgdagen. Såfremt valgrets-betingelserne er opfyldt på dette tidspunkt, skal en stiller ikke slettes af kandidatlisten, selv om den pågældende på et senere tidspunkt end fredagen 46 dage før valgdagen ikke længere opfylder betingelserne. Bestemmelsen i lovens § 20, stk. 1, indebærer således, at stillere, der på 46.-dagen før valget opfylder valgrets-betingelserne, men ikke gør det på 43.-dagen før valget, ikke kan slettes af kandidatlisten. Vælger kandidatlisten derimod at indlevere en helt ny kandidatliste i stedet for at afhjælpe den allerede indleverede kandidatliste, skal alle stillere på den nye kandidatliste opfylde valgrets-betingelserne kl. 12 mandagen 43 dage før valget.

Det vil i øvrigt ikke være tilstrækkeligt, at valgrets-betingelserne har været opfyldt på et tidspunkt forud for 46.-dagen før valgdagen, hvis de ikke tillige er opfyldt denne dag. I tilfælde, hvor vedkommende stiller ikke opfylder de valgrets-betingelser på 46.-dagen, der er omfattet af bestemmelsen, vil det ikke uden videre være tilstrækkeligt, at betingelserne er opfyldt på 45.- eller 44.-dagen før valgdagen, hvis de ikke tillige er opfyldt kl. 12 på 43.-dagen. Hvis det kan konstateres, at valgrets-betingelserne er opfyldt på 45.- eller 44.-dagen før valgdagen,

må valgbestyrelsen dog normalt uden fornyet efterprøvelse kunne lægge til grund, at betingelserne også er opfyldt kl. 12 på 43.-dagen.

Udlændinge på tålt ophold, udvisningsdømte udlændinge, administrativt udviste udlændinge og udlændinge, der er indsat direkte til afsoning i en af kriminalforsorgens institutioner, har ikke valgret. Oplysninger herom vil dog alene tilgå Indenrigs- og Boligministeriet og vil desuden ikke foreligge på tidspunktet for valgbestyrelsernes kontrol af kandidatlisterne. Valgbestyrelsen skal derfor ikke ved godkendelsen af kandidatlisterne kontrollere, at stillerne for de enkelte kandidatlistor ikke har mistet deres valgret som følge af lovens § 1, stk. 3 og 4.

Bemærk, at der ikke stilles krav om, at en vælger for at kunne optræde som stiller for en kandidatliste skal opfylde valgrets-betingelserne på valgdagen. Dette skal valgbestyrelsen ikke påse i forbindelse med undersøgelsen af kandidatlisterne.

Sletning af stillere for flere kandidatlistor eller af stillere, der er kandidater

Stillere, der er stillere for flere kandidatlistor, skal slettes af stillerlisten for *alle* de berørte kandidatlistor, se lovens § 20, stk. 2, 1. pkt. Der er naturligvis ikke noget i vejen for, at en stiller samtidig kan være stiller for en kandidatliste til kommunalbestyrelsesvalget og en kandidatliste til regionsrådsvalget. En stiller, der er kandidat på den kandidatliste, vedkommende er stiller for, skal også slettes som stiller, se lovens § 20, stk. 2, 2. pkt.

Afhjælpning

Hvis det viser sig efter gennemgangen af stillerfortegnelsen, at der ikke er det nødvendige antal godkendte stillere for kandidatlisten, skal kandidatlistens repræsentant have adgang til at afhjælpe denne mangel inden for de frister, der er fastsat i loven. Hvis manglen ikke afhjælpes, må kandidatlisten erklæres ugyldig.

I tilfælde, hvor nogle af stillerunderskrifterne m.v. er meddelt på en genpart (kopi) af kandidatlisten, der er hæftet sammen med originalen, se lovens § 25, stk. 1, 2. pkt., skal genparten (kopien) indeholde de samme oplysninger om kandidaterne og deres rækkefølge samt om kandidatlistens opstillingsform og listebetegnelse som selve kandidatlisten (den originale). Hvis det ikke er tilfældet, kan stillerne på genparten ikke medregnes.

Stillernes beføjelser

Stillerne tiltræder (godkender) ved deres underskrift, at den pågældende kandidatliste stiller op til kommunalbestyrelsesvalget henholdsvis regionsrådsvalget med de på underskriftstidspunktet anførte kandidater og den anførte listebetegnelse, se lovens § 25, stk. 3.

Hermed skal stillerne for en kandidatliste, der ikke kan fritages for stillerkravet, kun godkende, at kandidatlisten stiller op til kommunalbestyrelsesvalget henholdsvis regionsrådsvalget, samt alene godkende kandidatlistens kandidater og listebetegnelse, se lovens § 25, stk. 3. Det fremgår af bestemmelsen, at stillerne tiltræder de på underskriftstidspunktet anførte kandidater, hvilket er begrundet i, at kandidatlistens repræsentant efterfølgende kan slette kandidater fra kandidatlisten, se nærmere herom afsnit 6.3.3.8.

Ændringer i kandidatlistens oplysninger om kandidater, deres rækkefølge, opstillingsform m.v., der ønskes foretaget efter, at stillerne har underskrevet kandidatlisten, skal dermed ikke godkendes af samtlige stillere. Det bemærkes dog, at kandidatlistens repræsentant ikke kan tilføje kandidater eller ændre kandidatlistens listebetegnelse, efter at stillerne har underskrevet kandidatlisten. Sådanne ændringer kræver således, at stillernes underskrifter indhentes på ny.

6.3.3.8. Kandidatlisten skal være underskrevet af kandidatlistens repræsentant og indeholde oplysning om repræsentantens navn, bopæl og kontaktoplysninger, se lovens § 24, stk. 4, jf. § 23 a, og pkt. 7 på formularens forside

Meddelelse til valgbestyrelsens formand om kandidatlistens repræsentant

En kandidatlistes ledelse skal senest samtidig med indlevering af kandidatlisten meddele formanden for valgbestyrelsen, hvilken repræsentant for listen der er legitimeret til at udøve en række dispositioner på listens vegne, og som valgbestyrelsen i øvrigt kan rette henvendelse til som kontaktperson vedrørende kandidatlisten, se lovens § 23 a, 1. pkt.

Repræsentantens beføjelser

Kandidatlistens repræsentant er legitimeret til at udøve kandidatlistens beføjelser i forbindelse med indlevering og tilbagekaldelse af kandidatlisten samt anmeldelse af og tilbagetrækning af kandidatlisten fra liste- og valgforbund.

Konkret drejer det sig om følgende beføjelser:

- a) At godkende ved sin underskrift de opstillede kandidater for en kandidatliste, som valgbestyrelsen efter listens anmodning har fritaget for kravet om indsamling af underskrifter fra et mindsteantal stillere, se lovens § 25, stk. 4. Repræsentantens godkendelsesbeføjelse træder i stedet for den godkendelse af kandidater, stillerne ved deres underskrift på kandidatlisten foretager for kandidatlistere, der ikke kan fritages for stillerkravet, se 6.3.3.7.
- b) Efterfølgende at foretage ændringer i kandidaternes rækkefølge og kandidatlistens opstillingsform og slette en eller flere kandidater fra kandidatlisten, inden listen indleveres til formanden for valgbestyrelsen, se lovens § 25, stk. 5. Repræsentantens mulighed for at foretage disse ændringer gælder,

uanset om der er tale om en kandidatliste, som skal indsamle stillere eller ej, og uanset om det sker, efter at stillerne har underskrevet kandidatlisten. At repræsentanten kan ændre i kandidatlistens opstillingsform, betyder, at repræsentanten kan ændre oplysningen om, hvorvidt kandidaterne er opstillet i en bestemt rækkefølge (partiliste), se lovens § 85, eller hvorvidt kandidaterne er sideordnet opstillet, se lovens § 86. Disse ændringer kan foretages enten i forbindelse med repræsentantens underskrift eller efterfølgende inden kandidatlistens indlevering til valgbestyrelsen.

Det bemærkes dog, at for kandidatlistes, der ikke kan fritages for stillerkravet, kan kandidatlistens repræsentant ikke tilføje kandidater eller ændre kandidatlistens listebetegnelse, efter at stillerne har underskrevet kandidatlisten. Sådanne ændringer kræver således, at stillernes underskrifter indhentes på ny, se 6.3.3.7.

- c) At tilbagekalde en indleveret kandidatliste over for valgbestyrelsen, se afsnit 6.2.5. og lovens § 26, 1. pkt.
- d) At være den person, som valgbestyrelsen med bindende virkning kan rette henvendelse til som kontaktperson vedrørende kandidatlisten i forskellige sammenhænge. Kandidatlistens repræsentant skal underrettes, når valgbestyrelsen har fundet fejl eller mangler i den indleverede kandidatliste, se lovens § 27, stk. 2, 1. pkt., og se afsnit 6.3.1. Kandidatlistens repræsentant skal også underrettes, når valgbestyrelsen har truffet afgørelse om kandidatlistens gyldighed og om godkendelsen af kandidater eller slettet overskydende kandidater fra listen m.v. Valgbestyrelsens afgørelser indføres i valgbogen, og en udskrift heraf sendes til kandidatlistens repræsentant, se lovens § 27, stk. 2, 4. pkt., og § 31, stk. 4.
- e) At anmode om tildeling af samme bogstavbetegnelse som andre kandidatlistes med

samme listebetegnelse bortset fra en betegnelse, der angiver et særligt lokalt eller andet tilhørsforhold. Anmodningen om tildeling af samme bogstavbetegnelse skal indleveres skriftligt til valgbestyrelsens formand samtidig med indlevering af kandidatlisten. Anmodningen skal for hver kandidatliste være underskrevet af kandidatlistens repræsentant, se lovens § 34, stk. 3.

- f) At anmelde indgåelse af og tilbagetrækning fra listeforbund og valgforbund, se lovens § 40, stk. 1, 2. pkt., og § 41, stk. 1, 3. pkt.
- g) At anmelde, hvilken forening eller hvilke vælgere der på kandidatlistens vegne kan ansøge om og modtage tilskud efter lov om økonomisk støtte til politiske partier m.v. (partistøtteloven), se lovens § 44, stk. 1, 2. pkt.
- h) At være berettiget til at ansøge om og modtage tilskud efter lov om økonomisk støtte til politiske partier m.v. (partistøtteloven) i tilfælde, hvor kandidatlisten ikke har anmeldt, hvilken forening eller hvilke vælgere der på kandidatlistens vegne kan ansøge om og modtage tilskud, se partistøttelovens § 8, stk. 2, sidste pkt., og § 11, stk. 2, sidste pkt.

Repræsentanten er legitimeret til at udøve de ovenstående beføjelser uden forinden at skulle indhente samtykke fra kandidatlistens kandidater eller stillere, og uanset om enkelte eller flere eller eventuelt et flertal af kandidatlistens kandidater eller stillere måtte tilkendegive andre ønsker. Kandidatlistens ledelse kan ikke over for valgbestyrelsen protestere imod repræsentantens dispositioner, men kandidatlistens ledelse kan udpege en ny repræsentant og give valgbestyrelsens formand meddelelse herom, se lovens § 23 a, 3. pkt. Den tidligere angivne repræsentant anses fra dette tidspunkt ikke længere som legitimeret over for valgbestyrelsen. Kandidatlistens ledelse skal i forbindelse med meddelelse om en ny repræsentant give oplysninger om dennes navn, bopæl og

kontaktoplysninger, se lovens § 23 a, sidste pkt.

Det er alene repræsentanten og ikke andre, der er legitimeret til at udøve disse ovenfor nævnte beføjelser.

Hvem kan være repræsentant?

Det er ikke et krav, at repræsentanten er stiller for eller kandidat på listen, se lovens § 23 a, 2. pkt. Det kan være tilfældet, men det kan også være et andet menigt medlem af listen, en medarbejder ansat af listen eller en helt tredje person. Det er således op til kandidatlistens ledelse at afgøre, hvem man ønsker sig repræsenteret af i den henseende.

Krav om repræsentantens underskrift og oplysninger om repræsentanten

Kandidatlisten skal være underskrevet af kandidatlistens repræsentant, ligesom kandidatlisten skal indeholde oplysning om repræsentantens navn, bopæl og kontaktoplysninger, se lovens § 24, stk. 4. En kontaktoplysning kan f.eks. være repræsentantens e-postadresse eller digitale postkasse.

Kravet om underskrift fra kandidatlistens repræsentant samt oplysninger om vedkommendes navn, bopæl og kontaktoplysninger er begrundet i, at repræsentanten er den, som valgbestyrelsen med bindende virkning kan rette henvendelse til vedrørende kandidatlisten, når valgbestyrelsen har fundet fejl eller mangler i den indleverede kandidatliste, har truffet afgørelse om kandidatlistens gyldighed og om godkendelsen af kandidater eller har slettet overskydende kandidater fra listen m.v., se ovenstående beføjelser.

Det er kandidatlistens repræsentant på tidspunktet for indlevering af kandidatlisten, der skal underskrive kandidatlisten. Indgiver kandidatlistens ledelse således meddelelse til valgbestyrelsens formand om en ny repræsentant

for kandidatlisten efter indlevering af kandidatlisten, skal den nye repræsentant ikke underskrive kandidatlisten, eftersom denne allerede er indleveret til valgbestyrelsen. Gives en sådan meddelelse imidlertid inden indlevering af kandidatlisten, vil det være den nye repræsentant, der skal underskrive listen.

En underskrift på kandidatlisten fra kandidatlistens repræsentant er en gyldighedsbetingelse. Foreligger repræsentantens underskrift ikke, trods valgbestyrelsens tilbud om afhjælpning efter reglerne i lovens § 27, stk. 2, må kandidatlisten erklæres ugyldig af valgbestyrelsen.

Kandidatlistens repræsentant godkender samtidig ved sin underskrift de opstillede kandidater for en kandidatliste, som valgbestyrelsen efter listens anmodning har fritaget for kravet om indsamling af underskrifter fra et mindst antal stillere. Se lovens § 25, stk. 4.

Kan repræsentanten ikke underskrive kandidatlisten i sin nuværende form, fordi repræsentanten ikke kan godkende enkelte af de opstillede kandidater, må repræsentanten udøve sin beføjelse til at slette kandidater fra kandidatlisten, jf. ovenstående beføjelser og lovens § 25, stk. 5.

6.3.4. Godkendelse af kandidaterne

De kandidater, der ikke kan godkendes efter reglerne i lovens §§ 28-31, skal slettes af kandidatlisten, se nedenfor.

6.3.4.1. Sletning af kandidater, der ikke opfylder valgretsbetingelserne, se lovens § 28

En kandidat skal slettes af kandidatlisten, hvis kandidaten ikke har valgret til kommunalbestyrelsen/regionsrådet. Af lovens § 28 følger det således, at en kandidat, der ikke opfylder de valgbarhedsbetingelser, der er angivet i lovens § 3, skal slettes af kandidatlisten. Det vil sige, at en kandidat bl.a. skal slettes, hvis kandidaten ikke er bopælsregistreret i CPR i kommunen henholdsvis i regionen, med undtagelse

af visse EU-borgere, se herom nedenfor. I lovens § 3 fastsættes tidspunkter for, hvornår valgretsbetingelserne skal være opfyldt, for at en kandidat gyldigt kan optræde som kandidat på en kandidatliste. Tidspunktet for, hvornår en kandidat skal opfylde valgretsbetingelserne, er sammenfaldende med det tidspunkt, hvor valgbestyrelsen skal gennemgå kandidatlisterne med henblik på at konstatere, om disse kan godkendes.

Aldersbetingelsen og betingelsen om varigheden af forudgående fast bopæl i riget skal være opfyldt på valgdagen. De øvrige valgretsbetingelser (f.eks. dansk indfødsret og bopælsregistrering i CPR i kommune/region) skal, for at vælgeren kan optræde som kandidat på en kandidatliste, være opfyldt den 1. oktober 2021 (fredagen 46 dage før valgdagen) eller, hvis dette ikke er tilfældet, kl. 12 den 4. oktober 2021 (mandagen 43 dage før valgdagen), se lovens §§ 3 og 28.

En kandidat, der er statsborger i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union og registreret i Udenrigsministeriets protokol (EU-diplomater), skal på 46.-dagen henholdsvis 43.-dagen kl. 12, se nærmere ovenfor, opfylde valgretsbetingelserne om, at vedkommende skal være optaget i Udenrigsministeriets protokol som EU-diplomat og have sin private bolig (adresse) i kommunen. Opfylder vedkommende ikke begge betingelser på det nævnte tidspunkt, skal vedkommende slettes af kandidatlisten.

En kandidat, der er statsborger i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union og lovligt har bopæl i kommunen uden at være bopælsregistreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol, skal på 46.-dagen henholdsvis 43.-dagen kl. 12, se nærmere ovenfor, opfylde valgretsbetingelserne om, at vedkommende lovligt har bopæl i kommunen. Opfylder vedkommende ikke denne og de øvrige betingelser på det nævnte tidspunkt, skal vedkommende slettes af kandidatlisten.

En kandidat, der er britisk statsborger, skal på 46.-dagen henholdsvis 43.-dagen kl. 12, se nærmere ovenfor, opfylde valgretsbetingelserne om, at vedkommende pr. 31. januar 2020 var bopælsregistreret i CPR og siden da uafbrudt har haft fast bopæl i Danmark. Opfylder vedkommende ikke begge betingelser på det nævnte tidspunkt, skal vedkommende slettes af kandidatlisten, medmindre vedkommende opfylder bopælskravet på 4 år, som gælder for tredjelandsborgere.

Udlændinge på tålt ophold, udvisningsdømte udlændinge, administrativt udviste udlændinge og udlændinge, der er indsat direkte til afsoning i en af kriminalforsorgens institutioner, har som nævnt ovenfor ikke valgret. Oplysninger om, hvilke udlændinge der ikke har valgret, vil dog alene tilgå Indenrigs- og Boligministeriet og vil desuden ikke foreligge på tidspunktet for valgbestyrelsernes kontrol af kandidatlisterne. Valgbestyrelsen skal derfor ikke ved godkendelsen af kandidatlisterne kontrollere, at kandidaterne for de enkelte kandidatlistor ikke har mistet deres valgret som følge af lovens § 1, stk. 3 og 4.

Det bemærkes, at det er tilstrækkeligt, hvis kandidaten opfylder de øvrige valgretsbetingelser fredagen 46 dage før valgdagen. Såfremt disse valgretsbetingelser er opfyldt på dette tidspunkt, skal en kandidat ikke slettes af kandidatlisten, selv om den pågældende på et senere tidspunkt end fredagen 46 dage før valgdagen ikke længere opfylder betingelserne. Bestemmelsen i lovens § 3 indebærer således, at kandidater, der på 46.-dagen før valget opfylder valgretsbetingelserne, men ikke gør det på 43.-dagen før valget, ikke kan slettes af kandidatlisten. Vælger kandidatlisten derimod at indlevere en helt ny kandidatliste i stedet for at afhjælpe den allerede indleverede kandidatliste, skal alle kandidater på den nye kandidatliste opfylde valgretsbetingelserne kl. 12 mandagen 43 dage før valget.

Det vil i øvrigt ikke være tilstrækkeligt, at valgretsbetingelserne har været opfyldt på et

tidspunkt forud for 46.-dagen før valgdagen, hvis de ikke tillige er opfyldt denne dag. Valgbestyrelsen er således forpligtet til at undersøge, om en kandidat opfylder de af bestemmelsen omfattede valgrets betingelser på 46.-dagen, eksempelvis ved opslag i CPR. I tilfælde, hvor vedkommende kandidat ikke opfylder de af bestemmelsen omfattede valgrets betingelser på 46.-dagen, vil det ikke uden videre være tilstrækkeligt, at betingelserne er opfyldt på 45.- eller 44.-dagen før valgdagen, hvis de ikke tillige er opfyldt kl. 12 på 43.-dagen. Hvis det kan konstateres, at valgrets betingelserne er opfyldt på 45.- eller 44.-dagen før valgdagen, må valgbestyrelsen dog normalt uden fornyet efterprøvelse kunne lægge til grund, at betingelserne også er opfyldt kl. 12 på 43.-dagen.

Opfylder en kandidat fredagen 46 dage før valgdagen nogle, men ikke alle valgrets betingelser, der er omfattet af bestemmelsen, skal kandidaten mandagen 43 dage før valgdagen kl. 12 opfylde alle de valgrets betingelser, der er omfattet af bestemmelsen. Hvis eksempelvis en kandidat opfylder betingelsen vedrørende dansk indfødsret eller statsborgerskab i en af de øvrige medlemsstater i EU på 46.-dagen, men ikke betingelsen vedrørende fast bopæl i kommunen henholdsvis regionen, skal både betingelsen om dansk indfødsret/EU-statsborgerskab og bopælsbetingelsen være opfyldt på 43.-dagen før valgdagen.

Der er ikke knyttet et klokkeslæt til bestemmelsens første led, hvorfor det er tilstrækkeligt, at valgrets betingelserne er opfyldt ved almindelig kontortids ophør. Den sidste frist for opfyldelse af valgrets betingelserne er knyttet til et klokkeslæt i overensstemmelse med de almindelige afhjælpningsregler, dvs. kl. 12 på 43.-dagen, se lovens § 27, stk. 2, 2. pkt.

Det bemærkes i øvrigt, at en kandidat, som opfylder valgrets betingelserne på tidspunktet for indlevering af kandidatlisten m.v., men ikke længere opfylder valgrets betingelserne på

valgdagen, ikke kan vælges som medlem af eller stedfortræder til kommunalbestyrelsen eller regionsrådet, selv om vedkommende har været stillet op og fremgået på stemmesedlerne, se lovens § 3, jf. § 1.

Valgbestyrelsen skal ikke i forbindelse med godkendelsen af kandidatlisterne påse, om en kandidat også opfylder valgrets betingelserne på valgdagen. Valgbestyrelsen skal dog inden afstemningen rette stemmesedler og opslag, hvis der er fejl i disse, eller hvis det efterfølgende viser sig, at en godkendt kandidat alligevel ikke skal stå på stemmesedlen, f.eks. fordi kandidaten er afgået ved døden, er udrejst, er flyttet til en anden kommune eller ikke længere er statsborger i et af de øvrige EU-lande, Island eller Norge, se nærmere afsnit 6.9.3.-6.9.5. Det samme gælder for en kandidat, der ikke længere er britisk statsborger omfattet af overgangordningen i lov nr. 268 af 26. marts 2019. Tilsvarende gør sig gældende, hvis valgbestyrelsen får kendskab til, at en kandidat ikke er valgbar med henvisning til kommunal- og regionalvalglovens § 1, stk. 3 og 4. I det tilfælde er valgbestyrelsen forpligtet til at slette den pågældende fra kandidatlisten, se lovens § 28. Hvis stemmesedlerne er trykt, skal valgbestyrelsen sikre, at vælgerne f.eks. ved opslag eller lignende på en neutral måde gøres opmærksomme på, at den pågældende kandidat ikke er valgbar.

6.3.4.2. Sletning af kandidater, der ikke har underskrevet kandidatlisten, se lovens § 29

En kandidat, der ikke ved sin underskrift på kandidatlisten har givet sit tilsagn om at virke som kandidat, skal slettes af kandidatlisten, se lovens § 29. Der gælder ikke nogen pligt til at stille op til kommunale og regionale valg, se afsnit 6.2.6. og lovens § 5.

6.3.4.3. Sletning af kandidater på mere end én kandidatliste, se lovens § 30

Ingen kan være kandidat på mere end én kandidatliste, se lovens § 21, stk. 3, og § 30. En

kandidat, der har underskrevet mere end én kandidatliste til samme valg (kommunalbestyrelsesvalg eller regionsrådsvalg), kan ikke anses for kandidat for nogen af kandidatlisterne, se lovens § 30.

Hvis valgbestyrelsen under gennemgangen af de indleverede kandidatlistor konstaterer, at en kandidat står opført på og har undertegnet to eller flere kandidatlistor, skal valgbestyrelsen slette den pågældende kandidat af alle kandidatlistor og underrette de respektive repræsentanter for de pågældende kandidatlistor herom senest kl. 12 lørdag den 2. oktober 2021 (45 dage før valgdagen).

Såfremt der herefter skabes klarhed mellem listerne om, hvilken af listerne den pågældende kandidat ønsker at opstille for, kan den pågældende liste, som kandidaten måtte have besluttet sig for at opstille for, som led i afhjælpningen og inden for fristen herfor indlevere en ny kandidatliste, hvor den pågældende kandidat er påført på ny.

Den nye kandidatliste skal i så fald være indleveret til valgbestyrelsen senest kl. 12 mandagen 43 dage før valgdagen, som er seneste frist for afhjælpning. Såfremt der er tale om en kandidatliste, der ikke er fritaget for stillerkravet, er det ikke nødvendigt at indsamle underskrifter fra stillerne på ny, da stillerne allerede ved underskriften af den første kandidatliste har godkendt, at den pågældende kandidat stiller op for listen, se lovens § 25, stk. 3, hvor det følger, at stillerne ved deres underskrift tiltræder, at den pågældende kandidatliste stiller op til kommunalbestyrelsesvalget henholdsvis regionsrådsvalget med de på underskriftstidspunktet anførte kandidater.

Såfremt manglen ikke afhjælpes ved, at (kun) én af listerne indleverer en ny kandidatliste, hvorpå den pågældende kandidat er påført, anses kandidaten ikke for at stille op for nogen af kandidatlisterne.

6.4.4.4. Tilføjelse af nye kandidater til erstatning af slettede

I tilfælde, hvor slettede kandidater ønskes erstattet af nye, skal der indleveres en ny eller supplerende kandidatliste underskrevet af alle godkendte stillere for den oprindelige kandidatliste samt forsynet med de fornødne kandidatunderskrifter for så vidt angår listebetegnelsen samt for så vidt angår selve opstillingen. For kandidatlistor, der ikke er fritaget for stillerkravet, er det således ikke muligt for kandidatlistens repræsentant at opstille kandidater på den pågældende liste, som hver enkelt stiller ikke ved deres underskrift har godkendt.

For kandidatlistor, der er fritaget for stillerkravet, er det muligt for kandidatlistens repræsentant at tilføje nye kandidater under forudsætning af, at disse nye kandidater samtykker til opstillingen ved at underskrive kandidatlisten, og at der er tale om kandidater til erstatning for slettede kandidater. Dette følger af reglerne om afhjælpning, se lovens § 27, stk. 2, 2. pkt.

6.3.4.5. Sletning af overskydende kandidater, se lovens § 31

En kandidatliste, der ikke har indgået listeforbund, må højst indeholde fire navne mere end det antal medlemmer, der skal vælges til kommunalbestyrelsen/regionsrådet, se lovens § 21, stk. 1. Overskydende godkendte kandidater på kandidatlistor, der ikke har indgået listeforbund, slettes efter reglerne i lovens § 31, stk. 1. Den kandidat, der er anført nederst på kandidatlisten, slettes først, derefter den, der er anført næstnederst, osv.

Det samlede antal godkendte kandidater på kandidatlistor, der indgår listeforbund, se afsnit 6.7., må højst udgøre otte mere end det antal medlemmer, der skal vælges til kommunalbestyrelsen/regionsrådet, se lovens § 21, stk. 2. Er der et overskydende antal godkendte kandidater på kandidatlistor, der har indgået listeforbund, slettes de efter reglerne i lovens § 31,

stk. 2 og 3. Det samlede antal kandidater, listeforbundets kandidatlistes må indeholde efter lovens § 21, stk. 2, fordeles efter den største brøks metode mellem de enkelte kandidatlistes inden for listeforbundet. Herefter slettes den kandidat, der er anført nederst på kandidatlisten, først osv.

Det indføres i valgbogen, hvilke kandidater der er slettet efter reglerne i lovens § 31, stk. 1-3, og en udskrift heraf sendes til kandidatlistens repræsentant, se afsnit 6.3.3.8 og lovens § 31, stk. 4.

6.3.5. Underretning af udenlandske kandidater

Eventuelle kandidater, der ikke har dansk indfødsret, skal have meddelelse om, hvorvidt den pågældende kandidatliste, herunder den pågældendes kandidatur, er godkendt, se lovens § 27, stk. 4.

6.3.6. Anmodning om fritagelse for kravet om indsamling af underskrifter fra et mindsteantal stillere

Efter den kommunale og regionale valglovs § 19, stk. 4, kan en kandidatliste, der ved sidste kommunalbestyrelsesvalg henholdsvis regionsrådsvalg opnåede repræsentation i kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet, og som tirsdagen 9 uger før valgdagen fortsat er repræsenteret i kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet, anmode om fritagelse for kravet om indsamling af underskrifter fra et mindsteantal stillere, se afsnit 6.2.2.

Anmodning skal ske ved benyttelse af kandidatlisteformularen for kandidatlistes, som er undtaget stillerkravet.

Ved at udfylde og indlevere den kandidatlisteformular, som er uden stillere, anmoder kandidatlisten samtidig om fritagelse for kravet om indsamling af underskrifter fra et mindsteantal stillere.

Ønsker kandidatlisten ikke fritagelse for kravet om stillerunderskrifter, indleveres den formular for kandidatlistes, der ikke kan fritages kravet om stillerunderskrifter. Fristen for kandidatlistens indlevering til formanden for valgbestyrelsen er herefter senest kl. 12 tirsdag den 28. september 2021 (7 uger før valgdagen) og tidligst tirsdag den 14. september 2021 (9 uger før valgdagen), se afsnit 6.1. og lovens § 23, stk. 1, 1. pkt. Valgbestyrelsen skal undersøge kandidatlistens gyldighed som beskrevet i afsnit 6.3.3.

Hvis kandidatlisteformularen uden stillere er benyttet, ønsker kandidatlisten at blive fritaget for stillerkravet. Valgbestyrelsen skal i den forbindelse undersøge, om kandidatlisten er indleveret til formanden for valgbestyrelsen senest kl. 12 tirsdag den 14. september 2021 (9 uger før valgdagen) og tidligst tirsdag den 31. august 2021 (11 uger før valgdagen), se afsnit 6.1. og lovens § 23, stk. 1, 3. pkt. Valgbestyrelsen skal herefter undersøge, om betingelserne for fritagelse for stillerkrav er opfyldt (identitetskrav), se afsnit 6.2.2. Valgbestyrelsen skal senest kl. 12 tirsdag den 21. september 2021 (8 uger før valgdagen) meddele kandidatlisten, om valgbestyrelsen fritager kandidatlisten for kravet om underskrifter fra det fornødne mindsteantal stillere, se lovens § 26 a. En kandidatliste, der afvises af valgbestyrelsen på grund af manglende identitet, og som derfor alligevel må samle det fastsatte mindsteantal stillere, vil dermed stadig have mindst en uge til at indsamle det påkrævede mindsteantal stillere i henhold til den almindelige frist for indlevering af kandidatlistes, der er fastsat til senest kl. 12 tirsdagen 7 uger før valgdagen. Kandidatlisten skal i det tilfælde returneres til kandidatlistens repræsentant.

6.3.7. Bemyndigelse af en forening eller vælger(e) til at ansøge om og modtage partistøtte på kandidatlistens vegne

Efter lovens § 44, stk. 1, kan kandidatlistens repræsentant samtidig med indlevering af kandidatlisten anmelde, hvilken forening eller

hvilke vælgere i kommunen henholdsvis regionen der er berettiget til at ansøge om og modtage partistøtte på kandidatlistens vegne. Dette kan ske ved oplysning herom på selve kandidatlisteformularen, se pkt. 5 på formularens forside.

Formularen til kandidatlister er indrettet således, at der gives adgang til at bemyndige en forening eller en eller flere vælgere til at ansøge om og modtage partistøtte på kandidatlistens vegne ved udfyldelse af særlige rubrikker på formularen, se pkt. 5 på formularens forside. I rubrikken skal foruden navn på den bemyndigede forening og/eller vælger(e) angives kontaktoplysninger i form af adresse, telefon/mobiltelefonnummer og evt. e-post-adresse.

Feltet på formularen skal efterlades tomt, hvis bemyndigelsen ikke ønskes udnyttet. I så fald vil det for en kandidatliste for et parti, der var opstillingsberettiget til folketingsvalg pr. 1. august i det seneste kommunale/regionale valgår, i stedet være en repræsentant for partiorganisationen, der vil kunne søge om og få udbetalt tilskud til partiorganisationen på en konto i et pengeinstitut, som skal oplyses i forbindelse med ansøgningen. Tilskud til andre kandidatlister, der ikke har meddelt en bemyndigelse til en forening eller vælger(e) i kommunen/regionen, udbetales til kandidatlistens repræsentant, der er angivet under formularens pkt. 6, på en konto i et pengeinstitut, som skal oplyses i forbindelse med ansøgningen om partistøtte. Se partistøttelovens § 8, stk. 2 og 3, og § 11, stk. 2 og 3. Hvis feltet på formularen er efterladt tomt, skal valgbestyrelsen derfor ikke foretage sig videre vedrørende det nævnte spørgsmål.

Hvis feltet på formularen er udfyldt, skal valgbestyrelsen undersøge, om bemyndigelsen er underskrevet af kandidatlistens repræsentant. Sådan som formularen er indrettet, vil det være tilfældet, hvis kandidatlistens repræsentant har underskrevet på formularens pkt. 6, hvormed kandidatlistens repræsentant godkender kandi-

datlisten. Manglende underskrift fra kandidatlistens repræsentant er en væsentlig mangel ved kandidatlisten, som medfører kandidatlistens ugyldighed, se den kommunale og regionale valglovs § 24, stk. 4, hvor det fremgår, at kandidatlisten skal være underskrevet af kandidatlistens repræsentant.

6.3.8. Godkendelse af eventuelle anmodninger om anførelse af en betegnelse for lokaliteten for kandidaternes bopæl på stemmesedlerne

Kandidatlister kan ved valg til kommunalbestyrelsen og ved valg til regionsrådet anmode om, at der på stemmesedlerne i forlængelse af eller under kandidaternes navne anføres en betegnelse for lokaliteten for de enkelte kandidaters bopæl. Skriftlig anmodning herom skal indleveres til valgbestyrelsens formand samtidig med indleveringen af kandidatlisten.

Anmodningen skal for hver enkelt kandidat indeholde oplysning om den geografiske lokalitet, der ønskes anført på stemmesedlerne. Anmodningen omfatter alle kandidater på kandidatlisten. En kandidatliste kan således ikke anmode om, at betegnelse for geografisk lokalitet for bopælen kun skal anføres for nogle af kandidaterne på kandidatlisten. Anmodningen skal for hver kandidatliste være underskrevet af kandidatlistens repræsentant. Der henvises herved til § 8 i bekendtgørelse nr. 710 af 15. april 2021 om stemmesedler til brug ved kommunale og regionale valg (stemmeseddelbekendtgørelsen) og pkt. 4 på forsiden af formularen.

Der er ikke adgang til at tilbagekalde en anmodning om betegnelse for lokaliteten for kandidaternes bopæl på stemmesedlerne, se stemmeseddelbekendtgørelsens § 8, stk. 3.

Bemærk endvidere, at der ikke er noget krav om, at anmodningen skal fremsættes på formularen til kandidatlisten. Anmodning med tilhørende underskrift fra kandidatlistens repræsentant og med de enkelte kandidaters ønsker vedrørende betegnelse for bopæl kan fremsættes på et særskilt dokument, der imidlertid skal

indleveres samtidig med kandidatlisten til valgbestyrelsens formand, se stemmeseddelbekendtgørelsens § 8, stk. 3.

Er ”nej”-feltet krydset af?

I forbindelse med udfyldelsen kan kandidatlisten anmode om, at der på stemmesedlerne skal anføres en betegnelse for den geografiske lokalitet, hvor den enkelte kandidat har bopæl, ved afkrydsning på forsiden af formularen (pkt. 4). Hvis der ikke ønskes anført en betegnelse for geografisk lokalitet for kandidaternes bopæl på stemmesedlerne, skal ”nej”-feltet afkrydses.

Hvis ”nej”-feltet er afkrydset, skal valgbestyrelsen derfor ikke foretage sig videre vedrørende det nævnte spørgsmål.

Er anmodningen underskrevet af kandidatlistens repræsentant?

Hvis der er krydset af i ”ja”-feltet, skal valgbestyrelsen undersøge, om anmodningen er underskrevet af kandidatlistens repræsentant. Sådan som formularen er indrettet, vil det normalt være tilfældet, hvis kandidatlistens repræsentant har underskrevet på formularens pkt. 6, hvormed kandidatlistens repræsentant godkender kandidatlisten. Manglende underskrift fra kandidatlistens repræsentant er en væsentlig mangel ved kandidatlisten, som medfører kandidatlistens ugyldighed, se den kommunale og regionale valglovs § 24, stk. 4, hvor det fremgår, at kandidatlisten skal være underskrevet af kandidatlistens repræsentant.

Valgbestyrelsen har ikke ret til at nægte at imødekomme en anmodning om betegnelse for den geografiske lokalitet, hvor de enkelte kandidater har bopæl, på stemmesedler, der er underskrevet af kandidatlistens repræsentant.

Godkendelse af den anførte betegnelse for geografisk lokalitet

Hvis der er krydset af i ”ja”-feltet, og anmodningen er underskrevet af kandidatlistens repræsentant, skal valgbestyrelsen undersøge, om de enkelte kandidater har givet oplysning om den betegnelse for bopæl, kandidaten ønsker anført på stemmesedlen på det sted på kandidatlisten, der er beregnet til det, dvs. i den rubrik, der også er beregnet til anførelse af kandidatens ønske vedrørende navn på stemmesedlen, og om denne betegnelse kan godkendes.

Ved valget til kommunalbestyrelsen kan som betegnelse for bopæl anføres den geografiske lokalitet, hvor kandidaten har sin bopæl, se stemmeseddelbekendtgørelsens § 8, stk. 1.

Ved valget til et regionsråd kan som betegnelse for bopæl anføres den kommune eller den geografiske lokalitet, hvor kandidaten har sin bopæl, se stemmeseddelbekendtgørelsens § 8, stk. 2.

Vej- og gadenavne betragtes ikke som geografiske lokaliteter.

Hvis en kandidat ikke skriftligt har givet oplysning om den ønskede betegnelse for lokaliteten for bopæl eller har angivet en betegnelse, der ikke kan benyttes, skal der efter valgbestyrelsens bestemmelse som betegnelse anføres enten postdistriktet for den adresse, hvor den pågældende kandidat er bopælsregistreret i CPR, eller for så vidt angår regionsrådsvalget navnet på den kommune, hvor den pågældende kandidat er bopælsregistreret i CPR, se stemmeseddelbekendtgørelsens § 8, stk. 4.

For så vidt angår kandidater, der er statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union og registreret i Udenrigsministeriets protokol (EU-diplomater, se afsnit 4.2.1.), skal den pågældende kandidat anføres på stemmesedlerne med postdistriktet for den adresse, hvor den pågældende har sin private

bolig, eller for så vidt angår regionsrådsvalg med navnet på den kommune, hvor den pågældende har sin private bolig (adresse), se stemmeseddelbekendtgørelsens § 8, stk. 5.

For så vidt angår kandidater, der er statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union og lovligt har bopæl i landet, men ikke er bopælsregistreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol, skal den pågældende kandidat anføres på stemmesedlerne med postdistriktet for den adresse, hvor den pågældende har sin private bolig, eller for så vidt angår regionsrådsvalg med navnet på den kommune, hvor den pågældende har sin private bolig (adresse), se stemmeseddelbekendtgørelsens § 8, stk. 6.

Bopælsangivelser skal angives på stemmesedlerne med deres officielle, danske navne. Valgbestyrelsen kan således ikke godkende en anmodning om angivelse af en geografisk lokalitet på andre sprog end dansk eller en lokal, uofficiel angivelse.

Det er valgbestyrelsen, der afgør, om betegnelsen for lokaliteten for bopæl på stemmesedlen skal anføres i forlængelse af eller under kandidaternes navne.

6.4. Kandidaternes navne på stemmesedlerne

Lovens § 24, stk. 1, 4.-7. pkt., indeholder følgende regler om kandidaternes navne på stemmesedlerne:

»Hvis kandidaten ikke ønsker sig anført på stemmesedlen med sit fulde navn, skal det angives, hvordan navnet ønskes anført. Kandidatens efternavn eller mellemnavn samt mindst ét fornavn eller forbogstav skal altid anføres. Kun mellem- og efternavne, som kandidaten er berettiget til at føre efter navneloven, eller mellemnavne, som er registreret i Det Centrale Personregister (CPR), kan anføres på stemmesedlen. I stedet for fornavnet kan anføres et kaldenavn, der er afledt af fornavnet.«

På stemmesedlen skal der altså som nævnt i loven mindst anføres ét fornavn eller forbogstav samt efternavn eller mellemnavn.

I stedet for fornavnet kan dog anføres et kaldenavn, der er afledt af fornavnet. Indtil den 1. april 1989 var der adgang til at få et kaldenavn anført i en parentes på stemmesedlen. I bemærkningerne til lovforslaget til loven fra 1989 er det anført, at det forudsættes, at spørgsmålet om, hvorvidt et kaldenavn er afledt af fornavnet, bliver vurderet lempeligt, samt at kandidater, der tidligere har været opført på stemmesedlen med et bestemt kaldenavn, fortsat skal kunne opføres på stemmesedlen med dette kaldenavn, dog uden parentes.

Det forhold, at man efter navneloven er berettiget til at tage et andet mellem- eller efternavn, medfører ikke i sig selv, at kandidaten kan blive anført med dette mellem- eller efternavn på stemmesedlen. Det er således som udgangspunkt en betingelse for at blive anført på stemmesedlen med dette mellem- eller efternavn, som man efter navneloven er berettiget til at tage, at kandidaten har taget navneændring hertil. En kandidat vil imidlertid altid have ret til at blive anført med sit fødenavn. Derimod kan kandidaten ikke anføres på stemmesedlen med sin ægtefælles efter- eller mellemnavn eller et efter- eller mellemnavn, der aktuelt eller tidligere er båret af f.eks. kandidatens bedsteforældre, medmindre kandidaten tager navneændring hertil. Derudover gælder der særlige regler for kandidater med dobbeltnavne som efternavn, se nedenfor.

For så vidt angår mellemnavne, der i CPR er registreret som fornavne, er det Indenrigs- og Boligministeriets opfattelse, at loven ikke er til hinder for, at valgbestyrelsen kan imødekomme en anmodning fra en kandidat om at blive anført på stemmesedlen med fornavn og mellemnavn, selv om mellemnavnet i CPR er registreret som fornavn, i det tilfælde hvor mellemnavnet har efternavns karakter. Hvis en

kandidat anmoder om, at den pågældende anføres med fornavn og et mellemnavn på stemmesedlen, men mellemnavnet i CPR står registreret som 2. fornavn, bør der således foretages en konkret vurdering af, om navnet er at betragte som et mellemnavn. Der kan i den forbindelse lægges vægt på, om navnet har efternavns karakter, eller om navnet lovligt kan bæres som (eneste) fornavn. Det sidstnævnte kan kontrolleres på Familieretshuset liste over godkendte fornavne: <https://familieretshuset.dk/navne/navne/godkendte-fornavne>.

Valgbestyrelsen kan herunder lægge vægt på, om registreringen af navnet som et fornavn frem for et mellemnavn må antages at bero på en fejl, hvis der foreligger oplysninger herom.

En kandidat, der har et dobbeltnavn (to navne forbundet med en bindestreg, f.eks. Hansen-Jensen), må godt nøjes med at få anført det ene af de to efternavne på stemmesedlen, selv om et efternavn, der består af flere navne forbundet med en bindestreg, i navnelovens forstand betragtes som ét efternavn, se navnelovens § 8, stk. 2 (lovbekendtgørelse nr. 767 7. august 2019). Det skyldes, at man til enhver tid vil kunne bortkaste det ene efternavn, se samme bestemmelses stk. 3, og således efter navneloven er berettiget til alene at føre det ene efternavn. Der stilles ikke noget krav i henhold til den kommunale og regionale valglov om, at den pågældende kandidat rent faktisk skal bortkaste det andet navn i dobbeltnavnet og ændre sit efternavn til det efternavn, som den pågældende ønsker sig anført med på stemmesedlen. Det er nok, at den pågældende efter navneloven kan få ændret sit efternavn til det ene af de to navne, der er forbundet med bindestreg.

Indtil den 1. april 2006 var der mulighed for at få et adresseringsmellemnavn registreret i CPR umiddelbart foran personens efternavn i adresseringsnavnet. Denne mulighed er ophævet ved ikrafttrædelsen af den nye navnelov i 2006. Dette er sket i forbindelse med en liberalisering af adgangen til, hvilke navne der kan

tages som mellemnavn. Adresseringsmellemnavne, der inden navnelovens ikrafttræden den 1. april 2006 er registreret i CPR, kan blive ved med at være registreret i CPR, indtil den pågældende ændrer mellem- eller efternavn, eller adresseringsmellemnavnet slettes efter ansøgning fra den registrerede, se navnelovens § 30, stk. 3. De adresseringsmellemnavne, der er blevet registreret i CPR inden den 1. april 2006, kan derfor fortsat anføres på stemmesedlen.

Kandidater, der før den 1. april 2006 havde fået registreret i CPR, at de ønskede at anvende f.eks. deres ægtefælles mellemnavn som adresseringsmellemnavn, vil således fortsat kunne få anført adresseringsnavnet på stemmesedlen, selv om de ikke har taget mellemnavnet efterfølgende efter navnelovens nugældende regler.

Angivelsen af, hvordan kandidatens navn ønskes anført på stemmesedlen, skal ske på kandidatanmeldelsen.

Anvendelsen af reglerne kan illustreres med følgende eksempler:

Eksempel 1:

Kandidatens fulde navn er:
Anne Marie Vestergaard Andersen.

Kandidaten kan f.eks. anføres på stemmesedlen med sit fulde navn (Anne Marie Vestergaard Andersen), med et kaldenavn (Mie) i stedet for fornavnet eller med ét af nedenstående navne:

Anne Andersen
M. Vestergaard
Mie Vestergaard Andersen
osv.

Eksempel 2:

Kandidatens fulde navn er:
Anne Marie Andersen.

Kandidatens eget efternavn er Hansen, men hun har taget sin ægtefælles efternavn Andersen som giftenavn. Ægtefællen har som mellemnavn Vestergaard, og kandidaten havde før den 1. april 2006 fået registreret i CPR, at hun havde taget sin ægtefælles mellemnavn som adresseringsmellemnavn. Kandidatens adresseringsnavn er herefter:

Anne Marie Vestergaard Andersen.

Kandidaten i eksempel 2 har samme muligheder for at få angivet sit navn på stemmesedlen som kandidaten i eksempel 1. Herudover har kandidaten i eksempel 2 mulighed for at benytte sit eget efternavn, dvs. eksempelvis at blive opført på stemmesedlen som:

Marie Hansen.

Denne regel fremgår ikke direkte af lovens tekst, men af bemærkningerne til lovforslaget til den kommunale valglov fra 1989. Kandidatens ret til eget efternavn kan kontrolleres af valgbestyrelsen.

Valglovgivningen er ikke til hinder for, at personer, hvis navn er registreret i CPR-registeret med et bogstav, som ikke findes i det danske alfabet, i stedet benytter den danske stavemåde. For eksempel kan personer med det islandske bogstav þ (thorn) vælge at stave dette th på stemmesedlen.

6.5. Listebetegnelse

En kandidatliste skal have en listebetegnelse for at kunne godkendes af valgbestyrelsen, se lovens § 24, stk. 3. Listebetegnelsen skal være i overensstemmelse med reglerne herom i lovens §§ 24 a-24 c, som fastsætter regler om listebetegnelsens indhold. Der kan efter omstændighederne også inddrages andre hensyn end dem, der følger direkte af §§ 24 a-24 c, se afsnit 6.5.7.

Indenrigs- og Boligministeriet er klageinstans ved valgklager, herunder eventuelle sager om

valgbestyrelsens afslag på listebetegnelser, se lovens § 94. Af hensyn til at undgå inhabilitet kan ministeriet derfor kun vejlede generelt om reglerne i konkrete sager.

Reglerne er beskrevet i de følgende afsnit 6.5.1.-6.5.7.

6.5.1. Kandidatlistes for folketingspartier eller det tyske mindretals parti

Kandidatlistes for et parti, der den 1. august i det kommunale valgår er opstillingsberettiget til folketingsvalg, eller for det tyske mindretals parti skal som listebetegnelse anvende partiets navn til folketingsvalg eller en betegnelse, hvori dette navn indgår, se lovens § 24 a, stk. 1.

Med hensyn til, hvilke partier der den 1. august 2021 forventes at være opstillingsberettigede til folketingsvalg, henvises til afsnit 6.6. Det er tilstrækkeligt, at kandidatlistes for sådanne partier anvender en betegnelse, der består af partiets navn.

6.5.2. Lokallistes

Andre kandidatlistes end kandidatlistes for de partier, der er nævnt i afsnit 6.5.1. (i det følgende kaldet lokallistes), kan som listebetegnelse ikke anvende navnet for et parti, der den 1. august i det kommunale valgår er opstillingsberettiget til folketingsvalg, eller for det tyske mindretals parti. Andre kandidatlistes kan heller ikke anvende en betegnelse, hvori navnet på et sådant parti indgår. Andre kandidatlistes kan endvidere ikke anvende en betegnelse, der kan give anledning til forveksling med kandidatlistes for et af disse partier, se lovens § 24 a, stk. 2.

Afgørelsen af, om en listebetegnelse kan give anledning til forveksling med kandidatlistes for et af de partier, der pr. 1. august 2021 var opstillingsberettiget til folketingsvalg, eller for det tyske mindretals parti, er en helhedsvurde-

ring af, om listebetegnelsen – positivt eller negativt – er forbundet med eller knytter sig til navnet på et eller flere af de nævnte partier. Ved afgørelsen heraf kan der blandt andet lægges vægt på, om listebetegnelsen indeholder et eller flere ord, der er identiske eller fælles med navnet på et eller flere af de nævnte partier, og om de pågældende ord har en fremtrædende plads eller kan anses for det bærende element i både listebetegnelsen og partinavnet. Der kan endvidere lægges vægt på, om de øvrige elementer i listebetegnelsen på tilstrækkelig tydelig måde angiver, at der er tale om en anden kandidatliste end en kandidatliste for det pågældende parti. Der kan - ud over en rent sproglig sammenligning - også lægges vægt på, om særlige forhold ved stiftelsen af den nye kandidatliste, herunder kandidatlistens formål, er udtrykt på en sådan måde i listebetegnelsen, at der af den grund opstår en nærliggende forvekslingsmulighed med kandidatlister for det pågældende parti.

Bemærk, at det for at kunne skaffe de fornødne oplysninger til at afgøre dette spørgsmål kan være nødvendigt at indhente en udtalelse fra det parti, hvis navn kandidatlistens listebetegnelse eventuelt kan forveksles med. Efter forvaltningslovens regler om partshøring må der endvidere antages at være en pligt til at underrette det pågældende parti om, at valgbestyrelsen har en sag om godkendelse af en listebetegnelse for en kandidatliste under behandling, samt give mulighed for partiets kommentarer i den anledning. Der er dog ikke nogen underretningspligt, hvis der uden videre kan gives afslag på godkendelse af listebetegnelsen. Har det pågældende parti afgivet en udtalelse, kan det efter forvaltningslovens regler om partshøring være nødvendigt at bede om kandidatlistens bemærkninger til denne udtalelse, hvis den er til ugunst for kandidatlisten og har betydning for sagens afgørelse. De ovennævnte oplysninger og udtalelser kan indhentes telefonisk og skal i givet fald noteres ned, se herved offentlighedslovens regler om notatpligt.

6.5.3. Enkelte bogstaver/kombinationer af bogstaver

Som listebetegnelse kan ikke anvendes enkelte bogstaver (A, B, C osv.) eller en kombination af bogstaver, der ikke danner et ord (DF, RV, SF osv.), se lovens § 24 a, stk. 3.

Bestemmelsen har kun betydning for lokallister.

Hertil kommer, at bestemmelsen i lovens § 32, hvorefter valgbestyrelsen tildeler de godkendte kandidatlister en bogstavbetegnelse, forudsætter, at der i en listebetegnelse ikke indgår enkelte bogstaver, der ikke tillige udgør et selvstændigt ord (f.eks. »Moderat T«). Enkelte bogstaver vil således kunne give anledning til forveksling med de bogstavbetegnelser, som valgbestyrelsen vil have mulighed for at tildele godkendte kandidatlister.

En kandidatliste kan heller ikke få en listebetegnelse godkendt, der består af ordet »liste« og et bogstav eller en kombination af bogstaver, der ikke danner et ord (»Liste T«).

6.5.4. Eneret til navne

En listebetegnelse kan ikke anvendes, hvis det ved endelig dom er fastslået, eller der i øvrigt er grund til at antage, at en anden på andet grundlag end reglerne i lovens § 24 a, stk. 2, har eneret til listebetegnelsen. Hvis indehaveren af eneretten har givet sit samtykke til, at kandidatlisten anvender listebetegnelsen, kan listebetegnelsen dog godt anvendes, se lovens § 24 a, stk. 4.

Bestemmelsen har kun betydning for lokallister og vedrører den situation, hvor en anden end lokallisten - uden at være et parti, der er opstillingsberettiget til folketingsvalg den 1. august i det kommunale valgår, eller det tyske mindretals parti - har materiel eneret til den listebetegnelse, der er anført på en kandidatliste, der er indleveret til valgbestyrelsen, men endnu ikke er godkendt af denne.

Godkendelse kan nægtes, hvis det ved endelig dom er fastslået, at en anden har materiel eneret. Godkendelse kan endvidere nægtes, hvis der efter de oplysninger, der foreligger for valgbestyrelsen, er grund til at antage, at en anden har fået eneret til navnet. Det kræves altså ikke, at det med sikkerhed kan afgøres, om en anden har fået eneret til navnet, men blot at valgbestyrelsen har en saglig grund til at antage det i det enkelte tilfælde.

De situationer, hvor andre vil kunne have materiel eneret til en listebetegnelse, en lokalliste anvender, vil bl.a. kunne være følgende:

- En erhvervsvirksomhed vil f.eks. i kraft af reglerne i varemærkeloven, markedsføringsloven og selskabsloven og på ulovbestemt grundlag kunne erhverve eneret til en bestemt betegnelse og til betegnelser, der vil kunne forveksles hermed. En ikke-erhvervsdrivende forening vil ligeledes på ulovbestemt grundlag kunne erhverve eneret til et navn og til navne, hvor der er nærliggende forvekslingsrisiko, alene ved at tage navnet i brug. Dette forudsætter selvsagt, at foreningen fortsat er aktiv og benytter foreningsnavnet, men der stilles ikke store krav i retspraksis.
- Et parti, der tidligere end pr. 1. august 2021 var opstillingsberettiget til folketingsvalg og dermed ikke længere efter lovens § 24 a, stk. 2, har eneret til en listebetegnelse, hvori navnet indgår, vil på ulovbestemt grundlag kunne have bevaret eneretten til partinavnet. Dette forudsætter, at partiet fortsat er aktivt.

Det er Indenrigs- og Boligministeriets vurdering, at partiet Borgerlisten på tidspunktet for denne vejlednings udgivelse ikke har opnået en sådan beskyttelse.

- Et parti, der har fået et partinavn godkendt af Valgnævnet med henblik på at indsamle det fornødne antal vælgererklæringer til at

blive opstillingsberettiget til folketingsvalg, se folketingsvalglovens § 12, stk. 2, og § 13, har ikke i kraft af Valgnævnets godkendelse fået materiel eneret til partinavnet. Dette må afgøres efter de almindelige regler om erhvervelse af eneret.

- En lokalliste med en (næsten) enslydende betegnelse, der opstiller til kommunalbestyrelsesvalg i en anden kommune/til regionsrådsvalg, kan ikke antages alene af den grund at have fået materiel eneret til listebetegnelsen.
- En listebetegnelse, der indeholder et personnavn (f.eks. »Borgerlisten Jens Hansen«), vil normalt ikke være i strid med andres eneret, da indehaveren af et personnavn normalt ikke har eneret (men alene ret) til navnet.

Valgbestyrelsen skal alene overveje, om listebetegnelsen på en indleveret lokalliste er i strid med andres eneret, i de tilfælde, hvor valgbestyrelsen i forvejen - uden at foretage selvstændige undersøgelser - har kendskab til, at listebetegnelsen på en indleveret lokalliste kunne være identisk eller forvekslelig med navnet på en erhvervsvirksomhed, et varemærke eller en aktiv ikke-erhvervsdrivende forening, se ovenfor. Valgbestyrelsen har ikke pligt til at foretage selvstændige undersøgelser for at afklare, om der findes andre, som måtte have materiel eneret til de indleverede lokallisters listebetegnelser.

I de tilfælde, hvor valgbestyrelsen i forvejen kender til, at listebetegnelsen på en indleveret lokalliste kunne være i strid med andres materielle eneret, vil det ofte være nødvendigt at indhente yderligere oplysninger for at kunne tage stilling til, om der er grund til at antage, at dette er tilfældet.

For at kunne skaffe de nødvendige oplysninger til at afgøre dette spørgsmål kan det være nødvendigt at indhente en udtalelse fra indehave-

ren af eneretten. Efter forvaltningslovens regler om partshøring må der antages at være pligt til at underrette indehaveren om, at valgbestyrelsen har en sag om godkendelse af en listebetegnelse for en kandidatliste under behandling, samt give mulighed for indehaverens kommentarer i den anledning. Der er dog ikke nogen underretningspligt, hvis der uden videre kan gives afslag på godkendelse af listebetegnelsen. Har indehaveren af eneretten afgivet en udtalelse, kan det efter forvaltningslovens regler om partshøring være nødvendigt at bede om kandidatlistens bemærkninger til denne udtalelse, hvis udtalelsen er til ugunst for kandidatlisten og har betydning for sagens afgørelse.

Til brug for afgørelsen af, om der er grund til at antage, at listebetegnelsen er i strid med andres eneret, kan der indhentes en vurdering fra andre, herunder kommunens advokat, med indsigt i de særlige navne- og kendetegnsretlige regler. Også denne udtalelse kan det være nødvendigt at bede om kandidatlistens bemærkninger til, hvis udtalelsen er til ugunst for kandidatlisten og har betydning for sagens afgørelse.

De ovennævnte oplysninger og udtalelser kan indhentes telefonisk og skal i givet fald noteres ned, se herved offentlighedslovens regler om notatpligt.

Hvis valgbestyrelsen når frem til, at det ved endelig dom er fastslået, eller der i øvrigt er grund til at antage, at en anden har materiel eneret til listebetegnelsen, skal kandidatlisten gives mulighed for at afhjælpe manglen. Dette kan f.eks. ske ved at fremskaffe et samtykke fra indehaveren af eneretten. Det er kandidatlisten og ikke valgbestyrelsen, der i givet fald skal indhente et samtykke.

En anden mulighed for at afhjælpe manglen vil være, at kandidatlisten får mulighed for at ændre kandidatlistens listebetegnelse, så listebetegnelsen ikke længere er i strid med eneretten. Er der tale om en ikke-erhvervsdrivende forening, er det efter retspraksis kun navne med

en nærliggende forvekslingsrisiko, der vil være i strid med eneretten. Ved mindre ændringer af en kandidatlistes listebetegnelse, der ikke indebærer en egentlig ændring heraf, kan valgbestyrelsen se bort fra kravet om, at den ny listebetegnelse skal være underskrevet af alle godkendte stillere og alle godkendte kandidater.

6.5.5. Tilbagekaldelse af godkendelse grundet eneret til navn

Har valgbestyrelsen godkendt listebetegnelsen for en lokalliste, kan valgbestyrelsen tilbagekalde godkendelsen, hvis det viser sig, at det ved endelig dom er fastslået, eller der i øvrigt er grund til at antage, at en anden har materiel eneret til listebetegnelsen, og hvis indehaveren af eneretten ikke samtykker i kandidatlistens brug af listebetegnelsen. Tilbagekaldelsen medfører, at kandidatlistens ret til at deltage i valget bortfalder, se lovens § 24 a, stk. 5.

Bestemmelsen vedrører de situationer, hvor valgbestyrelsen efter godkendelse af kandidatlisten bliver bekendt med nye oplysninger, f.eks. en dom eller andre oplysninger, der indebærer, at den meddelte godkendelse er sket på et forkert grundlag. Dette gælder, selv om de faktiske kendsgerninger, f.eks. en dom, oplysningen vedrører, har foreligget og eventuelt er blevet offentligt tilgængelige, før godkendelsen er givet. Det er i denne situation valgbestyrelsen, der skal undersøge, om indehaveren af eneretten samtykker i kandidatlistens brug af navnet. Der er ikke nogen frist for, hvor sent i forhold til valgets afholdelse tilbagekaldelse kan ske.

Bestemmelsen giver alene *adgang* til at tilbagekalde og indeholder ikke nogen *pligt* hertil. Hensynet til den kandidatliste, der som følge af den meddelte godkendelse har fået tildelt en bogstavbetegnelse, og hensynet til at sikre den praktiske gennemførelse af valget vil ofte tilsige, at tilbagekaldelse undlades. I øvrigt henvises til afsnit 6.5.4.

6.5.6. Ens listebetegnelser

Hvis flere lokallister ønsker at have samme listebetegnelse, som ikke er omfattet af regler om forvekslingsrisiko med opstillingsberettigede partier til Folketinget eller regler om eneret, se ovenstående, træffer valgbestyrelsen afgørelse om, hvilken kandidatliste eller hvilke kandidatlister der ikke kan anvende den angivne listebetegnelse, se lovens § 24 b. Reglerne finder tilsvarende anvendelse, hvis der er nærliggende risiko for forveksling mellem listebetegnelsen for flere indleverede kandidatlistener, der ikke er kandidatlistener for de partier, der den 1. august i valgåret er opstillingsberettiget til folketingsvalg, se lovens § 24 c. Omvendt kan kandidatlistener med samme listebetegnelse bortset fra en betegnelse, der angiver et særligt lokalt eller andet tilhørsforhold, tildeles samme bogstavbetegnelse, såfremt de anmoder herom, se lovens § 34, stk. 2.

Som noget nyt er der siden sidste valg indført forbud mod ens listebetegnelser i samme kommune henholdsvis region (§ 2 i lov nr. 1739 af 27. december 2018). Valgbestyrelsen skal, når der er indleveret flere kandidatlistener med samme listebetegnelse til samme valg, og ingen af de ovenstående regler finder anvendelse, træffe afgørelse om, hvilken kandidatliste eller hvilke kandidatlistener der ikke kan anvende den angivne listebetegnelse, se lovens § 24 b, stk. 1.

Indleveres der flere kandidatlistener med samme listebetegnelse, skal en åbenbart ugyldig kandidatliste afvises af valgbestyrelsens formand, se lovens § 24 b, stk. 7.

Kun i det tilfælde, hvor kandidatlistenerne ikke er åbenbart ugyldige, skal valgbestyrelsen således træffe afgørelse om, hvilken kandidatliste eller hvilke kandidatlistener der ikke kan anvende den angivne listebetegnelse.

Ved afgørelsen har en kandidatliste, der ved det seneste valg opnåede repræsentation i kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet

under den angivne listebetegnelse, og som 11 uger før valgdagen fortsat er repræsenteret i kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet under den angivne listebetegnelse, fortrinsret til at anvende denne listebetegnelse, se lovens § 24 b, stk. 2.

Betingelsen om repræsentation ved seneste valg er opfyldt, såfremt kandidatlisten ifølge valgbestyrelsens opgørelse af valget opnåede et eller flere mandater. At den eller de pågældende mandater umiddelbart efter modtagelsen af valget udtræder af kandidatlisten, har ikke betydning for denne betingelse. Betingelsen om, at kandidatlisten tirsdagen 11 uger før valgdagen fortsat er repræsenteret, vil være opfyldt, såfremt et eller flere medlemmer på denne dag repræsenterer kandidatlisten i kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet. Der er krav om identitet mellem den liste, der blev valgt ind ved seneste valg, og den liste, der nu genopstiller. Identitetskravet svarer til det identitetskrav, der gælder ved fritagelse for indsamling af et mindsteantal stillere, se lovens § 19, stk. 4, og afsnit 6.2.2.

Såfremt ingen af kandidatlistenerne opfylder betingelserne efter lovens § 24 b, stk. 2, har en kandidatliste, der ved det seneste valg var opstillet under den angivne listebetegnelse, og hvor mindst halvdelen af kandidatlistens tidligere opstillede kandidater genopstiller til valget, fortrinsret til at anvende denne listebetegnelse, se lovens § 24 b, stk. 3.

Det er ikke en betingelse, at kandidatlisten opnåede repræsentation ved valget til kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet, blot at listen opstillede under den angivne listebetegnelse til det seneste valg til vedkommende kommunalbestyrelse eller regionsråd. Ved optællingen af, hvor mange kandidater der var opstillet på den endeligt godkendte kandidatliste ved det seneste valg til vedkommende kommunalbestyrelse eller regionsråd, skal det ikke tages i betragtning, om en eller flere kandidater, der var opstillet på kandidatlisten, efter

indleveringen af kandidatlisten og efter det seneste valg over for kommunalbestyrelsen/regionsrådet eller offentligheden har tilkendegivet, at vedkommende udtræder af kandidatlisten. Det må afgøres på tidspunktet for indlevering af kandidatlisten til herværende kommunalbestyrelsesvalg eller regionsrådsvalg og valgbestyrelsens efterfølgende afgørelse, hvorvidt mindst halvdelen af de kandidater, der var opstillet ved det seneste valg, genopstiller ved at stå anført på kandidatlisten som kandidater. Det skal være mindst halvdelen af de kandidater, der var opstillet ved det seneste valg, der genopstiller. Nye kandidater, der opstiller på kandidatlisten ved herværende valg, skal ikke medregnes. Har en eller flere kandidater efter kandidatlistens indlevering til valgbestyrelsen tilkendegivet over for offentligheden eller valgbestyrelsen, at vedkommende tilbagekalder sit kandidatur, skal dette ikke tages i betragtning, da en kandidat ikke kan trække sit kandidatur tilbage, når kandidatlisten er indleveret til valgbestyrelsen efter lovens § 26, stk. 2.

En kandidatliste har alene fortrinsret efter denne bestemmelse, hvis der er identitet mellem den tidligere og den nu opstillede kandidatliste. Identitetskravet svarer til det identitetskrav, der gælder ved fritagelse for indsamling af et mindsteantal stillere, se lovens § 19, stk. 4, og afsnit 6.2.2. Hvis en kandidatliste ikke har skiftet navn, og der ikke er sket sprængning af listen, vil der som udgangspunkt være den fornødne identitet. Modsat vil der som udgangspunkt ikke være den fornødne identitet, hvis kandidatlisten har skiftet listebetegnelse. Undtaget er dog mindre ændringer af listens navn, hvor det er åbenbart, at der fortsat er identitet (f.eks. hvis moderpartiet, som listen stiller op for lokalt, har ændret partinavnet i løbet af valgperioden). Hvis det vurderes, at der fortsat er identitet på trods af ændringen af kandidatlistens listebetegnelse, vil kandidatlisten have fortrinsret til den nye listebetegnelse. I dette tilfælde foreligger der dog en formodning for risiko for forveksling med den tidligere listebetegnelse som følge af, at der kun er

sket en mindre ændring af listebetegnelsen, hvilket kan medføre, at en anden kandidatliste heller ikke kan opstille under denne listebetegnelse. Der vil endvidere ikke som udgangspunkt være den fornødne identitet, hvis der er sket en sprængning af en kandidatliste, hvor hver fraktion herefter hævder at repræsentere den oprindelige kandidatliste. Valgbestyrelsen skal foretage en konkret vurdering af, om der reelt er sket en sprængning af listen. Valgbestyrelsen kan i den situation lægge vægt på, om der er sket en sprængning af bestyrelsen for kandidatlistens organisation. Hvis der reelt er tvivl, kan der ikke for nogen af parterne fastslås identitet.

Har ingen af kandidatlisterne eller flere af kandidatlisterne (kan kun forekomme ved valget i 2021) fortrinsret til listebetegnelsen efter lovens § 24 b, stk. 2 eller 3, går en tidligere indleveret kandidatliste forud for en senere indleveret kandidatliste ved valgbestyrelsens afgørelse, se lovens § 24 b, stk. 4.

Indleveringen af kandidatlisten skal være retmæssig, rettidig og være indgivet på Indenrigs- og Boligministeriets formular. Er flere kandidatlisters indgivet samme dag, afgøres det ud fra klokkeslættet, hvilken kandidatliste der er indleveret først. Det forudsættes, at valgbestyrelsen fører en fortegnelse over dato og klokkeslæt for modtagelsen af indgivne kandidatlisters.

Lodtrækning skal ske efter lovens § 24 b, stk. 5, hvis det ikke kan afgøres efter stk. 2-4, hvilken kandidatliste der har fortrinsret til at anvende den angivne listebetegnelse. Det kan være tilfældet, hvis ingen eller flere af de indleverede kandidatlisters har fortrinsret efter stk. 2 og 3, eller hvis det ikke efter stk. 4 kan afgøres, hvilken kandidatliste der er indleveret først.

Lodtrækningen forudsættes at foregå umiddelbart efter, at det ikke kan afgøres efter stk. 2-4, hvilken kandidatliste der har fortrinsret til at

anvende den angivne listebetegnelse. Lodtrækningen kan under valgbestyrelsens ansvar og instruktion foretages af formanden for valgbestyrelsen eller af forvaltningen i vedkommende kommune eller region. Lodtrækningen er ikke offentlig. Det forudsættes, at valgbestyrelsen eller dennes sekretariat foretager et skriftligt notat om afholdelsen og resultatet af lodtrækningen i overensstemmelse med notatpligten i offentlighedslovens § 13.

Valgbestyrelsen træffer straks og senest lørdagen 45 dage før valgdagen afgørelse efter reglerne. Valgbestyrelsen afviser den kandidatliste, der ikke kan anvende den angivne listebetegnelse, og underretter kandidatlistens repræsentant herom. Det forudsættes, at valgbestyrelsens underretning sker straks efter afgørelsen. Afgørelsen indføres i valgbogen, og en udskrift heraf sendes til kandidatlistens repræsentant. Senest kl. 12 43 dage før valgdagen kan der indleveres en ny kandidatliste til valgbestyrelsens formand. Se lovens § 24 b, stk. 6.

Har valgbestyrelsen efter modtagelsen af to eller flere kandidatlistes med samme listebetegnelse truffet afgørelse efter stk. 1, og indgives efterfølgende en ny kandidatliste med samme listebetegnelse, skal valgbestyrelsen træffe en fornyet afgørelse efter stk. 1. Den fornyede afgørelse skal træffes efter kriterierne i stk. 2-5. Valgbestyrelsen er ved denne fornyede afgørelse berettiget til at afgøre, at den kandidatliste, der ved den tidligere afgørelse fik fortrinsret, ikke skal have fortrinsret efter den fornyede afgørelse.

Reglerne om offentliggørelse af oplysninger om kandidatlistes i lovens § 43, stk. 3, er ikke til hinder for, at valgbestyrelsen straks træffer afgørelse og informerer repræsentanten for den kandidatliste, som ikke kan anvende listebetegnelsen. Det er heller ikke til hinder for, at valgbestyrelsen konkret kan vejlede om, at der allerede er indleveret en kandidatliste med den angivne listebetegnelse eller en betegnelse, der

er forvekslelig hermed, og at dette kan medføre, at en kandidatliste med samme eller tilsvarende listebetegnelse vil blive afvist.

Reglerne er ikke til hinder for, at flere kandidatlistes med samme listebetegnelse opstiller til kommunalbestyrelsesvalg i hver sin kommune eller til regionsrådsvalg i hver sin region, eller at én kandidatliste opstiller til kommunalbestyrelsesvalg i en kommune, og en anden kandidatliste med samme listebetegnelse opstiller til regionsrådsvalg i den region, hvori kommunen er beliggende.

Forbuddet er heller ikke til hinder for, at der opstiller flere kandidatlistes, hvor der til samme listebetegnelse er tilføjet en betegnelse, der angiver et særligt lokalt eller andet tilhørsforhold. Det kan være en geografisk tilknytning ved angivelse af geografisk område i form af en egn, by eller et verdenshjørne f.eks. ”Lokallisten Møn”, ”Lokallisten Ørby” eller ”Lokallisten Nord”. Tilhørsforholdet behøver ikke være geografisk. Det kan f.eks. være et partis ungdomsorganisation. Det er tilstrækkeligt, at den ene kandidatliste har tilføjet en betegnelse, der angiver et særligt lokalt eller andet tilhørsforhold, mens den anden ikke har.

Forbuddet gælder også mod, at flere kandidatlistes opstiller til kommunalbestyrelsesvalg eller regionsrådsvalg i samme kommune henholdsvis region under listebetegnelser, der giver anledning til nærliggende risiko for forveksling med hinanden, se lovens § 24 c.

Bemærk, at forbuddet er subsidiært til de øvrige bestemmelser om forbud mod bestemte listebetegnelser som beskrevet i afsnit 6.5.1.-6.5.5.

Valgbestyrelsen har pligt til at træffe afgørelse efter § 24 b, stk. 1, om, hvilken kandidatliste eller hvilke kandidatlistes der ikke kan anvende den angivne listebetegnelse, når der indleveres flere kandidatlistes med samme listebetegnelse til samme valg. Kandidatlistes kan således ikke aftale eller give samtykke til, at flere

kandidatlister opstiller under samme liste-
betegnelse.

En indleveret kandidatliste kan derimod godt tilbagekaldes af kandidatlistens repræsentant over for valgbestyrelsens formand senest kl. 12 mandagen 43 dage før valgdagen, se lovens § 26, stk. 1, og derved fratage sin ret til at benytte en eventuel fortrinsret, som kandidatlisten efter reglerne måtte have til at anvende den pågældende listebetegnelse. Sker en sådan tilbagekaldelse, vil valgbestyrelsen ikke være forpligtet til at træffe en fornyet afgørelse. En kandidatliste, der er afvist efter reglerne, har mulighed for at genindlevere sin liste senest kl. 12 mandagen 43 dage før valgdagen, se lovens § 24 b, stk. 6, 4. pkt.

Det er valgbestyrelsen, som skal træffe afgørelse efter reglerne. Der er dog ikke noget til hinder for, at valgbestyrelsen efter de almindelige forvaltningsretlige regler om delegation bestemmer, at opgaven på valgbestyrelsens vegne og under valgbestyrelsens ansvar og instruktion skal varetages af formanden eller af forvaltningen i vedkommende kommune eller region.

Valgbestyrelsens afgørelse kan ikke inden valgets afholdelse indbringes for nogen anden myndighed, heller ikke Indenrigs- og Boligministeriet, men enhver vælger i kommunen heldholdsvis regionen vil kunne indgive en klage over valget til den afgående kommunalbestyrelse henholdsvis det afgående regionsråd og herefter for Indenrigs- og Boligministeriet, se lovens §§ 93 og 94 og afsnit 12.

6.5.7. Hensyn, der efter Indenrigs- og Boligministeriets praksis kan begrunde afslag på listebetegnelser

På baggrund af Indenrigs- og Boligministeriets praksis i valgklager kan valgbestyrelsen i sin beslutning om godkendelse eller afvisning af en listebetegnelse lovligt lægge vægt på hensynet til valghandlingens neutralitet og forbuddet mod valgagitation. Disse hensyn kan begrunde

afslag på listebetegnelser, hvis navn og grafiske udtryk indebærer, at stemmesedlen ikke vil fremstå neutral for vælgeren. Eksempelvis kan listebetegnelser, som er skrevet udelukkende med store bogstaver, listebetegnelser, som indeholder særlige tegn (f.eks. udråbstegn) eller direkte opfordringer til at stemme på kandidatlisten, efter en konkret vurdering afvises med henvisning til disse hensyn.

I sin praksis har ministeriet bl.a. inddraget Valgnævnets praksis for godkendelse af partinavne til opstilling til folketingsvalg. Valgnævnets praksis er ikke bindende for valgbestyrelsen, men kan illustrere, hvilke hensyn der lovligt kan lægges vægt på inden for valgområdet. Valgnævnets seneste beretning kan ses her: <https://valg.im.dk/valg/valgnaevnet>.

6.6. Bogstavbetegnelse

Valgbestyrelsen skal tildele de godkendte kandidatlister en bogstavbetegnelse, se lovens § 32.

Kandidatlister, hvis listebetegnelse er navnet på et parti, der den 1. august i valgåret er opstillingsberettiget til folketingsvalg, eller i hvis listebetegnelse et sådant navn indgår, skal tildeles partiets bogstavbetegnelse til folketingsvalg. Tilsvarende gælder kandidatlister, hvis listebetegnelse er navnet på det tyske mindretals parti, eller listebetegnelser, hvori dette navn indgår. De nævnte reserverede bogstavbetegnelser kan ikke tildeles andre kandidatlister, se lovens § 33, stk. 1 og 2.

Snarest muligt efter den 1. august 2021 vil indenrigs- og boligministeren bekendtgøre i Statstidende, hvilke bogstavbetegnelser der er tildelt disse ovenfor nævnte partier og dermed er reserverede til disse partier.

Reserverede bogstavbetegnelser (til de partier, der på tidspunktet for denne vejlednings udstedelse var opstillingsberettigede til Folketinget):

- A. for Socialdemokratiet
- B. for Radikale Venstre
- C. for Det Konservative Folkeparti
- D. for Nye Borgerlige
- F. for SF - Socialistisk Folkeparti
- G. for Veganerpartiet
- I. for Liberal Alliance
- K. for Kristendemokraterne
- O. for Dansk Folkeparti
- S. for Slesvigsk Parti
- V. for Venstre, Danmarks Liberale Parti
- Ø. for Enhedslisten - De Rød-Grønne
- Å. for Alternativet

Bogstavet X kan ikke tildeles nogen kandidatliste, se lovens § 34, stk. 1. Dette skyldes, at det kan forveksles med det kryds, der sættes på stemmesedlen.

Valgbestyrelsen kan tildele alle de nedenstående ureserverede bogstavbetegnelser til andre kandidatlistes, hvis listebetegnelse ikke er navnet på et parti, der den 1. august 2021 er opstillingsberettiget til folketingsvalg, eller navnet på det tyske mindretals parti (lokallister), eller i hvis listebetegnelse navnet på et sådant parti ikke indgår, se lovens § 34, stk. 1.

Ureserverede bogstavbetegnelser (ved denne vejlednings udstedelse):

E	R
H	T
J	U
L	(W)
M	Y
N	Z
P	Æ
Q	

I forhold til de opstillingsberettigede partier pr. 1. august 2017 er der på tidspunktet for denne vejlednings udstedelse yderligere to partier, som er blevet opstillingsberettigede til Folketinget. Det drejer sig om partierne Veganerpartiet og Kristendemokraterne, som har fået tildelt bogstavbetegnelserne G henholdsvis K.

Bemærk, at der kan komme yderligere partier, som bliver opstillingsberettiget til Folketinget inden den 1. august 2021.

Ved folketingsvalget den 5. juni 2019 deltog E. Klaus Riskær Pedersen og P. Stram Kurs, men partierne opnåede ikke repræsentation i Folketinget, og partierne har ikke på tidspunktet for denne vejlednings udstedelse på ny opnået ret til at stille op til folketingsvalg. Det bemærkes, at partiet Klaus Riskær Pedersen efter folketingsvalget i 2019 har skiftet navn til Borgerlisten.

Bemærk om anvendelse af *reserverede bogstavbetegnelser*, at partiernes ungdomsorganisationer kan opstille under vedkommende partis bogstavbetegnelse under forudsætning af, at partibetegnelsen indgår i listebetegnelsen. Partiernes ungdomsorganisationer vil dog fortsat have mulighed for at opstille under en særskilt (ureserveret) bogstavbetegnelse, medmindre partiets navn fuldt ud indgår i listebetegnelsen for ungdomsorganisationens kandidatliste, se lovens § 33, stk. 1.

Ved anvendelse af *ureserverede bogstavbetegnelser* henstilles det til valgbestyrelserne, at bogstavet W - på grund af forvekslingsmuligheden med V - ikke anvendes, medmindre antallet af kandidatlistes gør det nødvendigt at anvende alle ureserverede bogstavbetegnelser.

Med hensyn til principperne for tildeling af bogstavbetegnelser til kandidatlistes, der er omfattet af lovens § 34, (lokallistes) *henstilles* det til valgbestyrelserne, at lokallistes, der har deltaget i det seneste kommunalbestyrelsesvalg/regionsrådsvalg, normalt får fortrinsret til den bogstavbetegnelse, som lokallisten tidligere har anvendt.

Det *henstilles* endvidere, at bogstavbetegnelser for de partier, der var opstillingsberettigede til Folketinget pr. 1. august i det foregående kommunale valgår (1. august 2017), men ikke var opstillingsberettigede pr. 1. august i valgåret

(1. august 2021), normalt kun tildeles kandidatlistor for de pågældende tidligere opstillingsberettigede partier og ikke andre lokallister. Ingen partier er imidlertid omfattet af denne henstilling ved de kommunale og regionale valg den 16. november 2021.

Det *henstilles* endvidere, at bogstavbetegnelser for de partier, der i perioden mellem den 1. august 2017 og den 1. august 2021 var opstillingsberettigede til Folketinget, men uden at være det pr. 1. august 2021, tilsvarende normalt kun tildeles kandidatlistor for de pågældende tidligere opstillingsberettigede partier og ikke andre lokallister. Denne henstilling forventes at omfatte Klaus Riskær Pedersen/Borgerlisten og Stram Kurs for så vidt angår bogstavbetegnelserne E henholdsvis P ved kommunal- og regionsvalget i 2021. Er en lokalliste med en af disse bogstavbetegnelser repræsenteret i kommunalbestyrelsen/regionsrådet uden at være kandidatliste for Klaus Riskær Pedersen/Borgerlisten henholdsvis Stram Kurs, kan det dog konkret vurderes, om bogstavbetegnelsen i stedet skal tildeles den lokalliste, der er repræsenteret i kommunalbestyrelsen/regionsrådet.

Det *henstilles* ligeledes, at der ved tildeling af bogstavbetegnelser blandt andet lægges vægt på - hvis ikke andre hensyn gør sig gældende - om der er tale om en lokalliste for et parti, der var opstillingsberettiget til folketingsvalg tidligere end pr. 1. august 2017. Som eksempel kan nævnes M. Minoritetspartiet, der senest var opstillingsberettiget til folketingsvalget 8. februar 2005, og Z. Fremskridtspartiet, der senest var opstillingsberettiget til folketingsvalget den 20. november 2001. Endvidere kan nævnes U. Demokratisk Fornyelse, der var opstillingsberettiget til folketingsvalget den 11. marts 1998, men som ikke senere har været opstillingsberettiget. (Partiet har efterfølgende ændret navn til Unionsmodstanderne Demokratisk Fornyelse).

Alle de ovennævnte henstillinger gælder kun, så vidt dette er muligt, dvs. at antallet af lokallister ikke gør det nødvendigt, at også disse bogstavbetegnelser bruges til andre lokallister.

Om *tidspunktet* for tildeling af bogstavbetegnelser bemærkes, at det i lovens § 32 er fastsat, at valgbestyrelsen skal tildele de godkendte kandidatlistor en bogstavbetegnelse. En kandidatliste kan tidligst godkendes fredag den 1. oktober 2021 (fredagen 46 dage før valgdagen), hvis kandidaterne og eventuelle stillere denne dag opfylder valgretsbetingelserne bortset fra aldersbetingelsen og betingelsen vedrørende varigheden af forudgående fast bopæl i riget, og skal senest godkendes mandag den 4. oktober 2021 eller snarest derefter (43 dage før valgdagen), se afsnit 6.1.

Lokallisterne kan imidlertid have en berettiget interesse i at få kendskab til på et tidligere tidspunkt, hvilken bogstavbetegnelse de kan forvente at få. Indenrigs- og Boligministeriet henstiller derfor, at valgbestyrelsen allerede i forbindelse med kandidatlistens indlevering giver tilsagn om en bestemt bogstavbetegnelse under hensyntagen til de ovenfor nævnte principper for tildeling af bogstavbetegnelser. Valgbestyrelsen skal efter almindelige grundsætninger om saglighed og lighed i givet fald give alle kandidatlistor tilbud herom og ikke kun dem, der på eget initiativ anmoder herom. Ved et sådant forhåndstilsagn skal der tages forbehold for, at valgbestyrelsen som følge af bestemmelsen i lovens § 36, se nærmere nedenfor, kan blive forpligtet til at fravige forhåndstilsagnet.

Forud for en kandidatlistes indlevering vil valgbestyrelsen normalt alene kunne give oplysning om, hvilke bogstavbetegnelser der er eller må forventes at være til rådighed, og om de principper, valgbestyrelsen vil lægge til grund i tilfælde, hvor flere kandidatlistor (med forskellig listebetegnelse) måtte fremsætte ønske om at få tildelt samme bogstavbetegnelse.

Hvis flere kandidatlistes bortset fra en betegnelse, der angiver et særligt lokalt eller andet tilhørsforhold, har samme listebetegnelse, skal de tildeles *samme bogstavbetegnelse*, når kandidatlistens repræsentant på hver af kandidatlisterne underskriver og indleverer en skriftlig anmodning herom. Anmodningen skal indleveres til valgbestyrelsens formand samtidig med indleveringen af kandidatlisten, se lovens § 34, stk. 2 og 3.

Anmodningen kan anføres på den formular til kandidatlistes, som er godkendt af Indenrigs- og Boligministeriet, se pkt. 3 på formularens forside.

Skal flere kandidatlistes have samme bogstavbetegnelse, hvad enten der er tale om et reserveret eller et ureserveret bogstav, føjes et tal til bogstavbetegnelsen (f.eks. L.1, L.2, L.3 osv.) i den rækkefølge, som kandidatlistes er indleveret i, se lovens § 35.

Hvis det ikke er muligt at give en bogstavbetegnelse til alle de kandidatlistes, der skal have et ureserveret bogstav, går en tidligere indleveret kandidatliste forud for en senere indleveret, når bogstavbetegnelsen skal gives. Kandidatlistes, der ikke er tildelt en bogstavbetegnelse, anføres nederst på stemmesedlen i alfabetisk rækkefølge efter deres listebetegnelse, se lovens § 36.

6.7. Listeforbund og valgforbund

6.7.1. Indgåelse af listeforbund og valgforbund

Reglerne om indgåelse af listeforbund og valgforbund findes i lovens §§ 37, 38 og 42.

Kandidatlistes, der har samme bogstavbetegnelser, (f.eks. L.1, L.2 og L.3) kan indgå *listeforbund*, men ikke valgforbund med hinanden, se lovens §§ 37 og 38. Indgår sådanne kandidatlistes alligevel valgforbund med hinanden, anses dette ikke for indgået. Listeforbundet behøver kun at omfatte nogle af kandidatlistes

med samme bogstavbetegnelse (f.eks. kan L.1 og L.2 indgå listeforbund, selv om L.3 ikke deltager i listeforbundet).

Der kan kun indgås ét listeforbund mellem kandidatlistes med samme bogstavbetegnelse, se lovens § 37, stk. 1. Er der indgået flere listeforbund mellem kandidatlistes, der har samme bogstavbetegnelse (f.eks. ét listeforbund mellem L.1 og L.2 og et andet listeforbund mellem L.3 og L.4), anses ingen af listeforbundene for indgået, se lovens § 42, nr. 1.

Kandidatlistes, der ikke har samme bogstavbetegnelser, (f.eks. K., L. og M.) kan indgå *valgforbund*, men ikke listeforbund med hinanden, se lovens §§ 37 og 38. Indgår sådanne kandidatlistes alligevel listeforbund med hinanden, anses dette ikke for indgået.

Hver kandidatliste kan kun indgå ét valgforbund, se lovens § 38, stk. 1.

Kandidatlistes, der har samme bogstavbetegnelser, kan indgå ét og kun ét listeforbund med hinanden, og listeforbundet kan indgå ét og kun ét valgforbund med andre kandidatlistes, der ikke har samme bogstavbetegnelser, se lovens § 38, stk. 2. Der kan således godt indgås listeforbund mellem to kandidatlistes med bogstavbetegnelser L.1 og L.2, der herefter indgår valgforbund med to kandidatlistes med bogstavbetegnelser K. og M.

Har en kandidatliste eller et listeforbund indgået flere valgforbund, anses kandidatlisten henholdsvis listeforbundet ikke som deltager i nogen af forbundene, se lovens § 42, nr. 2. Indgås f.eks. listeforbund mellem to kandidatlistes med bogstavbetegnelser L.1 og L.2, der herefter indgår ét valgforbund med to kandidatlistes med bogstavbetegnelser K. og M. og et andet valgforbund med to kandidatlistes med bogstavbetegnelserne R. og S., anses listeforbundet mellem L.1 og L.2 ikke som deltager i nogen af valgforbundene. Det ene valgforbund vil herefter alene omfatte kandidatlistes K.

og M., og det andet valgforbund vil alene omfatte kandidatlisterne R. og S.

Indgår der i et valgforbund flere kandidatlistes, der er tildelt samme bogstavbetegnelse (f.eks. et valgforbund mellem K., L.1, L.2 og M.), anses ingen af disse kandidatlistes som deltager i valgforbundet, medmindre kandidatlistesne tillige indgår i ét listeforbund (dvs. der i det ovennævnte valgforbund skal være indgået et listeforbund mellem L.1 og L.2), se lovens § 42, nr. 3.

Eksempel:

I en kommune er opstillet tre kandidatlistes, der har samme listebetegnelse, og som efter anmodning har fået tildelt bogstavbetegnelsen L., dvs. L.1, L.2 og L.3. L.1 og L.2 har indgået listeforbund, L.3 deltager ikke i listeforbundet. Der kan ikke indgås valgforbund mellem listeforbundet L.1-L.2 og kandidatliste L.3, heller ikke i tilfælde, hvor en kandidatliste med en anden bogstavbetegnelse deltager i valgforbundet. Eksempelvis kan der ikke indgås valgforbund mellem listeforbundet L.1-L.2, kandidatliste L.3, kandidatliste N. samt kandidatliste T. Hvis et sådant forbund anmeldes, anses hverken listeforbundet L.1-L.2 eller kandidatliste L.3 som deltager i valgforbundet, der herefter alene vil omfatte kandidatliste N. og kandidatliste T., se lovens § 42, nr. 3.

Derimod er der ikke noget i vejen for, at listeforbundet L.1-L.2 for eksempel indgår valgforbund med kandidatliste N., mens kandidatliste L.3 indgår valgforbund med kandidatliste T.

6.7.2. Anmeldelse m.v. af listeforbund og valgforbund

Skriftlig anmeldelse af indgåede listeforbund og valgforbund og skriftlig meddelelse om tilbagetrækning fra anmeldte listeforbund eller valgforbund skal indleveres til valgbestyrelsens formand senest mandag den 4. oktober 2021 kl. 12 (43 dage før valgdagen), se lovens

§ 40, stk. 1, og § 41, stk. 1. Der er ikke hjemmel til at dispensere fra denne frist.

Der er ikke fastsat en frist for, hvornår anmeldelse af liste- eller valgforbund tidligst kan indgives. Anmeldelsen af valgforbundet forudsætter dog, at kandidatlistesne, der ønsker at indgå i forbundet, er indgivet til valgbestyrelsen.

De formularer til anmeldelse af listeforbund og/eller valgforbund til kommunalbestyrelsesvalg og regionsrådsvalg, der blev fremstillet til valget den 21. november 2017, kan fortsat bruges ved valgene den 16. november 2021. Formularerne er således ikke ændret siden valget i 2017.

Nye formularer kan købes hos Rosendahls, Vandtårnsvej 83 A, 2860 Søborg, tlf. nr. 43 22 73 00, e-mail: distribution@rosendahls.dk. Det er ikke muligt at bestille formularer via forlagets hjemmeside.

Der findes ingen formularer til tilbagetrækning fra anmeldte listeforbund eller valgforbund.

Anmeldelsen af forbund og meddelelsen om tilbagetrækning fra forbund skal for hver kandidatliste være underskrevet af kandidatlistens repræsentant, se afsnit 6.3.3.8, og lovens § 40 og § 41, stk. 1.

Loven indeholder ikke nogen bestemmelser om, at en valgbestyrelse skal give kandidatlistens repræsentant besked om eventuelle mangler ved indleverede anmeldelser om liste- eller valgforbund for at give adgang til at afhjælpe mangler, inden fristen for anmeldelse af listeforbund og valgforbund udløber. Det må imidlertid antages, at valgbestyrelsen har pligt hertil efter forvaltningslovens § 7, stk. 1, om en forvaltningsmyndigheds pligt til at yde vejledning og bistand. I hvert fald med hensyn til anmeldelser om forbund, der indleveres i god tid inden fristens udløb, må det antages, at valgbestyrelsen er forpligtet til at give kandidatlistens repræsentant lejlighed til at afhjælpe

manglerne, inden fristen for anmeldelse af forbund udløber.

Valgbestyrelsen skal derfor snarest muligt efter modtagelsen af en anmeldelse om listeforbund eller valgforbund undersøge, om den er i orden, og hvis ikke give kandidatlistens repræsentant besked, for at manglen, hvis det er muligt, kan afhjælpes, inden fristen for anmeldelse af listeforbund og valgforbund udløber.

6.8. Bekendtgørelse m.v. af de godkendte kandidatlistor og anmeldte forbund

Ved en lovændring med virkning fra den 1. januar 2019 (§ 2 i lov nr. 1739 af 27. december 2018) blev det pålagt kommunalbestyrelsen at bekendtgøre oplysningerne på kommunens hjemmeside, og regionsrådet blev pålagt at bekendtgøre de godkendte kandidatlistor, samtlige kandidaters navne og anmeldte forbund til regionsrådsvalget på regionens hjemmeside, se lovens § 43, stk. 2, 3. pkt. Lovændringen præciserede også, at det er valgbestyrelserne, som informerer kommunalbestyrelsen og regionsrådet om de oplysninger, som skal bekendtgøres efter loven, se lovens § 43, stk. 2, 1. og 2. pkt.

De godkendte kandidatlistor til kommunalbestyrelsesvalget/regionsrådsvalget, herunder samtlige kandidaters navne og eventuel betegnelse for geografisk lokalitet for kandidaternes bopæl, se afsnit 6.3.8., samt oplysning om anmeldte listeforbund og valgforbund skal bekendtgøres af kommunalbestyrelsen på kommunens hjemmeside og ved opslag de steder i kommunen, hvor kommunen har bestemt, at enhver vælger kan brevstemme (borgerservicecentre m.v.), se lovens § 43, stk. 1.

Bekendtgørelsen skal ske snarest efter udløbet af fristen for anmeldelse af listeforbund og valgforbund mandag den 4. oktober 2021 kl. 12.

Kandidatlistor, herunder oplysninger om de enkelte kandidater og kandidatlistorernes opstillingsform, deres anmodning om bogstavbetegnelse og deres anmeldelse af liste- og valgforbund, må ikke gøres offentligt tilgængelige, før denne bekendtgørelse har fundet sted, se afsnit 6.2.4.

Til brug for bekendtgørelsen skal regionsvalgbestyrelsen underrette kommunalbestyrelsen i de enkelte kommuner, der er beliggende inden for regionen, om de godkendte kandidatlistor, herunder samtlige kandidaters navne og eventuel betegnelse for geografisk lokalitet for kandidaternes bopæl, og anmeldte forbund til valget til regionsrådene. Det forudsættes, at underretningen sker i så god tid og i en sådan form, at bekendtgørelsen er til rådighed sammen med den tilsvarende bekendtgørelse for kommunalbestyrelsesvalget, når brevstemmeafgivning her i landet begynder tirsdag den 5. oktober 2021 (6 uger før valgdagen).

I bekendtgørelse nr. 1138 og bekendtgørelse nr. 1137 af 18. oktober 2017 er der bl.a. fastsat regler om, hvilke oplysninger om de opstillede kandidatlistor og kandidater der skal være til rådighed for vælgerne i forbindelse med brevstemmeafgivning i visse boliger og boformer efter lov om social service og boliglovgivningen, herunder i plejeboliger m.v. og i ældreboliger, samt i vælgerens hjem. Disse regler indebærer, at kommunalbestyrelsen skal sørge for, at stemmemodtagerne ved brevstemmeafgivning i visse boliger og boformer efter lov om social service og boliglovgivningen, herunder i plejeboliger m.v. og i ældreboliger, samt i vælgerens hjem får en fortegnelse over de godkendte kandidatlistor, herunder samtlige kandidaters navne og eventuel betegnelse for bopæl, samt oplysning om anmeldte listeforbund og valgforbund såvel til kommunalbestyrelsesvalget som til regionsrådsvalget. Der henvises til afsnit 8.4.3.

I bekendtgørelse nr. 1139 af 18. oktober 2017 er der bl.a. fastsat regler om, hvilke oplysning-

ger om de opstillede kandidatlistor og kandidater der skal være til rådighed for vælgerne i forbindelse med brevstemmeafgivning på sygehuse. Disse regler indebærer, at regionsvalgbestyrelsen skal sørge for, at regionens sygehuse til brug for brevstemmeafgivningen får tilsendt fortegnelser over kandidatlistor og kandidater til alle kommunalbestyrelsesvalg i regionen samt til regionsrådsvalget.

Regionsvalgbestyrelsen må derfor ved henvendelse til de pågældende kommunalbestyrelser tage de nødvendige initiativer til at sikre, at de nævnte fortegnelser til brug ved brevstemmeafgivning på sygehusene bliver tilvejebragt hurtigst muligt og i en hensigtsmæssig form.

6.9. Stemmesedler og opslag m.v.

Kommunevalgbestyrelsen sørger for at få fremstillet stemmesedlerne og opslag til ophängning i stemmelokalerne til brug for kommunalbestyrelsesvalget.

Regionsvalgbestyrelsen sørger for at få fremstillet stemmesedlerne og opslag til ophängning i stemmelokalerne til brug for regionsrådsvalget.

Kommunevalgbestyrelsen skal sørge for, at det nødvendige antal stemmesedler og opslag til kommunalbestyrelsesvalget er afleveret til kommunalbestyrelsen senest søndag den 14. november 2021 (2 dage før valgdagen), se lovens § 50.

Regionsvalgbestyrelsen skal sørge for, at det nødvendige antal stemmesedler og opslag til regionsrådsvalget er afleveret til kommunalbestyrelsen i de enkelte kommuner senest søndag den 14. november 2021, se lovens § 50.

6.9.1. Stemmesedler

Om stemmesedlernes indhold og udformning, se bekendtgørelse nr. 710 af 15. april 2021 om stemmesedler til brug ved kommunale og regionale valg (stemmeseddelbekendtgørelsen).

Bekendtgørelsen er gengivet i *bilag 3* til vejledningen. Et bilag til stemmeseddelbekendtgørelsen samt vejledningens *bilag 4* viser et udsnit af en fiktiv stemmeseddel. I *bilag 5* til vejledningen er der en forklarende tekst til det fiktive udsnit af stemmesedlen i *bilag 4*.

Nedenfor er der redegjort nærmere for reglerne om stemmesedlernes indhold og udformning.

6.9.1.1. Stemmesedlernes farve, materiale og størrelse

Stemmesedlerne skal være af karton eller svært papir med en gramvægt på mindst 120 g/m². Valgbestyrelsen kan vælge at benytte en sværere kvalitet, f.eks. med en gramvægt på 140 g/m². Stemmesedlerne til kommunalbestyrelsesvalget skal være trykt på hvidt materiale, mens stemmesedlerne til regionsrådsvalget skal være trykt på gult materiale, se stemmeseddelbekendtgørelsens § 1, stk. 1.

Stemmesedlerne skal ved mindst to anbragte knæk kunne foldes sammen således, at de kan lægges ned i stemmekassen af vælgeren, uden at nogen kan se, hvad vælgeren har stemt, se stemmeseddelbekendtgørelsens § 1, stk. 2.

6.9.1.2. Vejledningstekst og overskrifter

Vælgeren skal på selve stemmesedlen vejledes om, hvordan afgivning af stemme skal ske.

Øverst på stemmesedlerne anføres med meget store fede typer følgende, se stemmeseddelbekendtgørelsens § 2, stk. 1:

- 1) I Københavns Kommune ordet »Borgerrepræsentantvalget« med tilføjelse af årstallet for valget, dvs. 2021.
- 2) I de øvrige kommuner ordet »Kommunalbestyrelsesvalget« eller ordet »Byrådsvalget« alt efter, hvilken benævnelse der er fastsat for kommunalbestyrelsen i kommunens styrelsesvedtægt, med tilføjelse af årstallet for valget, dvs. 2021.

3) I regionerne ordet »Regionsrådsvalget« med tilføjelse af årstallet for valget, dvs. 2021.

Umiddelbart under ovennævnte anføres med meget store, fede typer kommunens henholdsvis regionens navn, se stemmeseddelbekendtgørelsens § 2, stk. 2.

Umiddelbart under kommunens henholdsvis regionens navn, se stemmeseddelsbekendtgørelsens § 2, stk. 3 og 4, skal anføres en vejledningstekst med følgende ordlyd:

»Sæt X i rubrikken til venstre for en listebetegnelse (et partinavn) eller et kandidatnavn.

Sæt kun ét X på stemmesedlen.

Du må ikke udfylde rubrikken med andet end et X, da din stemmeseddel så bliver ugyldig.

Du kan få byttet din stemmeseddel, hvis du skriver forkert.«

Umiddelbart til venstre for den fede tekst indsættes en illustration af en stor hånd, der holder en blyant med blyantspidsen pegende på en afkrydset rubrik.

Disse vejledningstekster skal være af en sådan størrelse, at de fremtræder synlige og nemme at læse, se stemmeseddelbekendtgørelsens § 2, stk. 5.

6.9.1.3. Listefelter

Stemmesedlerne skal indeholde et særskilt felt for hver af de godkendte kandidatlistes, se stemmeseddelbekendtgørelsens § 3, stk. 1. Felterne anbringes under hinanden i alfabetisk rækkefølge efter kandidatlistens bogstavbetegnelse. Kandidatlistes, der ikke er tildelt nogen bogstavbetegnelse, se afsnit 6.6. og lovens § 36, anføres nederst på stemmesedlerne i alfabetisk rækkefølge efter deres listebetegnelse.

Hvis flere kandidatlistes er tildelt samme bogstavbetegnelse, anføres de pågældende kandidatlistes i indbyrdes rækkefølge efter det tal, der er tilføjet bogstavbetegnelsen, se dog stemmeseddelbekendtgørelsens § 11, stk. 6.

Kandidatlistes, der har indgået listeforbund, skal anføres i samme felt, se afsnit 6.9.1.7. og stemmeseddelbekendtgørelsen § 11, stk. 1.

Listefelterne adskilles fra hinanden med fede, vandrette streger. Bemærk, at den fede, vandrette streg, der adskiller vejledningsteksten fra det øverste listefelt på stemmesedlerne – dvs. den fede vandrette streg, hvormed det øverste felt (feltet for A. Socialdemokratiet) begyndes – skal gøres **dobbel** så **fede** som de fede, vandrette streger, der i øvrigt afgrænser de forskellige kandidaters felter, se stemmeseddelbekendtgørelsens § 3, stk. 3, 3. pkt. Det første listefelt (A. Socialdemokratiet) skal forekomme *umiddelbart efter* den dobbelte fede streg, der adskiller vejledningsteksten fra listefeltet.

6.9.1.4. Afkrydsningsrubrikkerne

Der skal med halvfede streger påføres en afkrydsningsrubrik yderst til *venstre* for alle bogstavbetegnelser og alle kandidaternes navne, se stemmeseddelbekendtgørelsens § 4, stk. 2, § 9, § 10, stk. 3, og § 11, stk. 2.

Afkrydsningsrubrikken skal være adskilt fra stemmesedlens venstre kant og skal have en sådan størrelse, at der er rigelig plads til at sætte et kryds. Afkrydsningsrubrikkerne skal være mindst 5x5 mm for så vidt angår afkrydsningsrubrikkerne ud for kandidatlisternes bogstavbetegnelser henholdsvis kandidatlisternes fælles bogstavbetegnelse for kandidatlistes, der har indgået listeforbund, og mindst 4x4 mm for så vidt angår afkrydsningsrubrikkerne ud for kandidaternes navne, se stemmeseddelbekendtgørelsens § 4, stk. 2, § 9, § 10, stk. 3, og § 11, stk. 2 og 5. Afkrydsningsrubrikkenes streger indgår ikke i målene. Mindstemålene er således rubrikkenes indvendige mål.

De to typer af afkrydsningsrubrikker på stemmesedlen skal have samme indbyrdes størrelse, dvs. rubrikkerne ud for kandidatlisternes bogstavbetegnelser henholdsvis kandidatlisternes fælles bogstavbetegnelse for kandidatlister, der har indgået listeforbund, skal have samme størrelse, og rubrikkerne ud for kandidatnavnene skal have samme størrelse. Hver enkelt afkrydsningsrubriks venstre og højre kant skal flugte med de andre afkrydsningsrubrikkers venstre henholdsvis højre kanter, se stemmeseddelbekendtgørelsens § 4, stk. 2, § 9, § 10, stk. 3, § 11, stk. 2 og 5, og § 12. Afkrydsningsrubrikkerne ud for kandidatlisternes bogstavbetegnelser henholdsvis kandidatlisternes fælles bogstavbetegnelse for kandidatlister, der har indgået listeforbund, må ikke være mindre end afkrydsningsrubrikkerne ud for kandidatnavnene, se stemmeseddelbekendtgørelsens § 12. Der er derimod ikke noget i vejen for, at de to typer af afkrydsningsrubrikker er lige store, eller at afkrydsningsrubrikkerne ud for kandidatlisternes bogstavbetegnelser henholdsvis kandidatlisternes fælles bogstavbetegnelse for kandidatlister, der har indgået listeforbund, er større end afkrydsningsrubrikkerne ud for kandidatnavnene.

Bemærk de særlige regler om afkrydsningsrubrikker i den situation, hvor kandidaternes navne på stemmesedlen er opført i to eller flere kolonner, eller de enkelte kandidatlister inden for et listeforbund er anført i hver sin rubrik (ordet rubrik bruges her som betegnelse for den del af stemmesedlen, der er reserveret den enkelte kandidatliste inden for listeforbundet, se nedenfor, og må ikke forveksles med betegnelsen afkrydsningsrubrik). Her skal afkrydsningsrubrikken i hver kolonne flugte med afkrydsningsrubrikkerne i de andre kolonner, se stemmeseddelbekendtgørelsens § 10, stk. 3, § 11, stk. 5, og § 12, stk. 2.

6.9.1.5. Angivelse af kandidater

Kandidaternes navne anføres på stemmesedlen i feltet henholdsvis rubrikken for den pågæl-

dende kandidatliste. Kandidaternes navne anføres i den rækkefølge, der er angivet på kandidatlisten. Hvis kandidaterne er opstillet i en bestemt rækkefølge (partiliste), sættes foran kandidaternes navne et nummer med almindelige typer, der angiver denne rækkefølge. Nummeret anføres med arabertal efterfulgt af et punktum. Er kandidaterne sideordnet opstillet eller opstillet i en bestemt rækkefølge på en kandidatliste med kun én kandidat, sættes ingen numre, se stemmeseddelbekendtgørelsens § 5, stk. 3 og 4.

Alle kandidatnavne skal opføres med samme skrifttype og -størrelse.

Kandidaternes navne skal som hovedregel opføres i én kolonne.

Valgbestyrelsen kan beslutte, at kandidaternes navne inden for hvert felt skal opføres i to eller flere lodrette kolonner, se stemmeseddelbekendtgørelsens § 10, stk. 1. Denne beslutning skal gælde for alle kandidatlister, herunder kandidatlister, som har færre kandidater end antallet af kolonner.

Hvis det besluttes at opføre kandidaternes navne i to eller flere kolonner, skal kolonnerne adskilles fra hinanden af fede, lodrette streger af samme tykkelse som de fede streger, der adskiller hvert listefelt, se stemmeseddelbekendtgørelsens § 10, stk. 2. De rubrikker til kandidaternes navne, der således dannes, skal alle være lige brede. En beslutning om at opføre kandidaternes navne i to eller flere kolonner skal omfatte kandidaterne for samtlige kandidatlister på stemmesedlen. I de enkelte kolonner skal kandidaternes navne anføres som angivet i stemmeseddelbekendtgørelsens §§ 5-8.

Kandidaterne skal anføres fortløbende i samme kolonne med lige mange kandidater i hver kolonne som vist nedenfor. Se også et udsnit af en fiktiv stemmeseddel i to kolonner i bilag 4.

Kolonne 1: Kolonne 2:*Kandidat 1 Kandidat 4**Kandidat 2 Kandidat 5**Kandidat 3 Kandidat 6*

I tilfælde, hvor valgbestyrelsen beslutter, at kandidaternes navne inden for hvert felt skal opføres i to eller flere kolonner, skal navnene på samtlige kandidater fordeles ligeligt mellem kolonnerne, der adskilles fra hinanden med fede, lodrette streger af samme tykkelse som de fede streger, der adskiller hvert listefelt, se stemmeseddelbekendtgørelsens § 10, stk. 2.

Hvad der skal forstås ved »ligeligt« i tilfælde, hvor det ikke er muligt at foretage en matematisk ligelig fordeling, beror i nogen grad på valgbestyrelsens skøn. Ved udøvelsen af skønnet må der bl.a. lægges vægt på hensynet til stemmesedlens overskuelighed. Det vil efter omstændighederne kunne medføre, at en eller flere kolonner (til højre) på stemmesedlen lades tomme. I denne forbindelse bemærkes, at et kryds, der er placeret i en tom kolonne, skal betragtes som en listestemme for den pågældende kandidatliste, også selv om krydset måtte være anbragt uden for et af de nye afkrydsningsfelter, der er omtalt ovenfor. Se også afsnit 9.3.1. om bedømmelse af stemmesedler afgivet på afstemningsstedet.

På stemmesedlerne til valget til kommunalbestyrelserne/regionsrådene skal på en kandidatlistes anmodning anføres betegnelsen for lokaliteten for kandidatlistens kandidaters bopæl. Se afsnit 6.3.8.

6.9.1.6. Listeforbund

Kandidatlister, der har indgået listeforbund, anføres i samme felt på stemmesedlen. I feltet anføres øverst med fede typer kandidatlisternes fælles bogstavbetegnelse efterfulgt af et punktum og den del af kandidatlisternes listebetegnelse, som er fælles, se stemmeseddelbekendtgørelsens § 11, stk. 1.

De enkelte kandidatlister, der har indgået listeforbund, skal anføres i hver sin rubrik ved siden af hinanden umiddelbart under den fælles bogstav- og listebetegnelse og adskilt herfra ved en halvfed, vandret streg. Dette gælder også i tilfælde, hvor kandidaternes navne på kandidatlister, der ikke har indgået listeforbund, er anført i én kolonne - som vist i et udsnit af en fiktiv stemmeseddel i *bilag 4*.

Mellem den fælles bogstavbetegnelse og stemmesedlens venstre kant anbringes med halvfede streger en afkrydsningsrubrik. Afkrydsningsrubrikken skal være adskilt fra stemmesedlens venstre kant. Afkrydsningsrubrikken skal have en sådan størrelse, at der er rigelig plads til at sætte et kryds, dog mindst 5x5 mm, se afsnit 6.9.1.4. og stemmeseddelbekendtgørelsens § 11, stk. 2.

Kandidatlisterne inden for listeforbundet skal være indbyrdes adskilt ved fede, lodrette streger af samme tykkelse som de fede streger, der adskiller hvert listefelt, se afsnit 6.9.1.3. og stemmeseddelbekendtgørelsens § 3, stk. 3, 1. pkt. For hver kandidatliste anføres med halvfede typer det tal, som valgbestyrelsen har føjet til den fælles bogstavbetegnelse, efterfulgt af et punktum og en eventuelt anmeldt betegnelse på et særligt lokalt eller andet tilhørsforhold, der ligeledes skal anføres med halvfede typer. Umiddelbart herunder og adskilt ved en halvfed, vandret streg anføres navnene på kandidatlistens kandidater, der indbyrdes skal være adskilt med tynde, vandrette streger, se stemmeseddelbekendtgørelsens § 11, stk. 3.

Rubrikkerne til de enkelte kandidatlister inden for listeforbundet anbringes i vandret rækkefølge fra venstre til højre. Hvis stemmesedlen herved vil få en u hensigtsmæssig bredde, kan valgbestyrelsen beslutte, at rubrikkerne skal anbringes i to eller om fornødent flere rækker under hinanden adskilt af halvfede, vandrette streger, se stemmeseddelbekendtgørelsens § 11, stk. 4.

6.9.1.7. Stemmesedlens layout og stemmesedelskabelon

For en visuel gengivelse af reglerne i stemmeseddelbekendtgørelsen henvises til gengivelsen af et udsnit af stemmesedlen, der findes som bilag til stemmeseddelbekendtgørelsen, der er optrykt i *bilag 4*, samt bemærkninger til udsnittene af stemmesedlen, der er optrykt i *bilag 5*.

Indenrigs- og Boligministeriet vil endvidere stille et grafisk forlæg til en stemmeseddel i henholdsvis én og to kolonner til rådighed for valgbestyrelserne. Stemmeseddelforlæggene vil kunne hentes frit på Indenrigs- og Boligministeriets valghjemmeside valg.im.dk i pdf- og InDesign-formater. Forlæggene er alene ment som et tilbud og en service over for valgbestyrelserne, der således ikke er forpligtet til at anvende de pågældende forlæg, se stemmeseddelbekendtgørelsens § 15, stk. 2.

6.9.2. Opslag

Foruden stemmesedler skal kommunevalgbestyrelsen/regionsvalgbestyrelsen til brug for valget sørge for at få fremstillet opslag til ophängning i valglokalerne. Opslaget skal angive samtlige godkendte kandidatlistes til kommunalbestyrelses- og regionsrådsvalget med angivelse af disses bogstavbetegnelse og listebetegnelse og med kandidaternes navne i den rækkefølge, hvori de er anført på stemmesedlen. Opslaget skal endvidere indeholde oplysning om indgåede listeforbund og valgforbund, se lovens § 51, stk. 3.

I de tilfælde, hvor der for en kandidatlistes kandidater på stemmesedlerne efter eller under kandidatens navn anføres betegnelse for geografisk lokalitet, se afsnit 6.3.8., skal betegnelse for lokaliteten også anføres på opslagene.

Indenrigs- og Boligministeriet *henstiller*, at opslag om kommunalbestyrelsesvalg fremstilles af hvidt materiale, mens opslag om regions-

rådvalg fremstilles af gult materiale. Opslagets størrelse kan f.eks. være på ca. 40 cm x 60 cm, svarende til størrelsen af en avisside.

6.9.3. Fejl i stemmesedler og opslag

Kommunevalgbestyrelsen/regionsvalgbestyrelsen skal inden afstemningen sikre sig, at der ikke er fejl i de fremstillede stemmesedler og opslag. Er der fejl i de fremstillede stemmesedler og opslag, skal kommunevalgbestyrelsen/regionsvalgbestyrelsen sørge for at få fremstillet nye stemmesedler og opslag, hvor fejlen er rettet. Dette skal ske tids nok til, at de nye stemmesedler og opslag kan bruges, når afstemningen går i gang på valgdagen.

Er det ikke muligt at få fremstillet nye stemmesedler tids nok til, at disse kan anvendes, når afstemningen går i gang på valgdagen, skal valgbestyrelsen, uden at afbryde afstemningen, straks orientere Indenrigs- og Boligministeriet for at drøfte, hvordan fejlen kan afhjælpes.

6.9.4. Afdøde kandidater

Den kommunale og regionale valglov indeholder ikke udtrykkelige regler om, hvad valgbestyrelsen skal gøre, hvis en kandidat dør inden valget. Valgbestyrelsen skal, når den har fået kendskab til oplysninger om en kandidats dødsfald, der vil føre til eller ville have ført til ændring af stemmesedlen, sikre, at stemmesedlen ændres eller fremstilles på ny, således at den afdøde kandidat ikke medtages, eller, hvis dette ikke er muligt, at vælgerne får kendskab til dødsfaldet på anden måde.

Selv om det ikke kan udelukkes, at vælgere, der får kendskab til kandidatens dødsfald, vil stemme på en anden kandidatliste, kan en sådan oplysning ikke i sig selv betragtes som valgagitation, da meddelelsen om en kandidats dødsfald ikke i sig selv indeholder en opfordring til at stemme på et givent parti. En sådan oplysning er heller ikke i sig selv i strid med den almindelige valgretlige grundsætning om neutralitet, da selve meddelelsen ikke udsætter

vælgeren for nogen holdningspåvirkning. Se afsnit 7.5. om valgagitation og anden holdningsmæssig påvirkning.

Den relevante oplysning af vælgerne må ske ved opslag i stemmerum og stemmelokaler. Opslagene skal udformes neutralt, f.eks. som en meddelelse om, at kandidat NN med angivelse af den kandidatliste, kandidaten stiller op for, er afgået ved døden. Det er valgbestyrelsen, der sørger for at få fremstillet opslagene, og kommunalbestyrelsen, der sørger for at få sat opslagene op.

6.9.5. Udrejste kandidater, fraflyttede kandidater, udviste kandidater m.v. eller kandidater, der har mistet statsborgerskabet i EU, Island eller Norge

Den kommunale og regionale valglov indeholder ligeledes ikke udtrykkelige regler om, hvad valgbestyrelsen skal gøre, hvis en godkendt kandidat inden valget mister sin valgbarhed af anden grund end straf, f.eks. fordi kandidaten er udrejst til udlandet, fraflyttet kommunen henholdsvis regionen, er blevet udvist m.v. eller har mistet statsborgerskabet i EU, Island eller Norge.

Efter Indenrigs- og Boligministeriets opfattelse gælder der dog samme forpligtelse for valgbestyrelsen som ved afdøde kandidater, se det ovennævnte afsnit 6.9.4.

6.10. Kandidatlisternes plakatsætning ved offentlig gade eller vej m.v.

Partiernes plakatsætning er reguleret i lov om offentlige veje m.v. (vejloven), se lov nr. 1520 af 27. december 2014 med senere ændringer, og lov om private fællesveje (privatvejsloven), se lovebekendtgørelse nr. 1234 af 4. november 2015 med senere ændringer, der indeholder regler for ophængning af valgplakater på vejarealer.

Reglerne for ophængning af valgplakater er ens over hele landet.

Kandidatlisterne skal ikke søge om forudgående tilladelse fra vejmyndigheden, og for private fællesvejes vedkommende tillige ejeren af vejarealet, til at hænge valgplakater op, i det omfang det sker efter visse nærmere angivne retningslinjer.

6.10.1. Plakatsætning, der ikke kræver tilladelse

Ophængning af valgplakater på vejarealer, der ikke kræver tilladelse, er reguleret i vejlovens §§ 84 og 85 og privatvejslovens §§ 66 a og 66 b.

Bestemmelserne finder kun anvendelse på valgplakater, således som de er defineret i vejlovens § 3, stk. 1, nr. 10, henholdsvis privatvejslovens § 10, nr. 17.

Efter disse bestemmelser er en valgplakat »en valgagitorisk meddelelse på en vejrbestandig plade, der ikke er større end 0,8 m²«. Det svarer til en traditionel valgplakat.

Det følger af ovennævnte bestemmelser, at der i forbindelse med kommunale og regionale valg må ophænges valgplakater på offentlige veje og private fællesveje i perioden fra den 4. lørdag før valgdagen kl. 12.00, dvs. fra kl. 12.00 den 23. oktober 2021, til 8 dage efter valgdagen, dvs. til den 24. november 2021.

Ophængning af valgplakater må således ikke ske fra døgnets begyndelse. Nedtagning af valgplakater samt midler til fastgørelse heraf skal være tilendebragt ved døgnets afslutning, se vejlovens § 84, stk. 1, og privatvejslovens § 66 a, stk. 1.

Valgplakater må hænges op på master til vejbelysningen og til brug for elforsyningen og på offentlige veje også på vejtræer, hegn samt på indretninger fæstnet i jorden, der har til formål at fremvise valgplakater, se vejlovens § 84, stk. 2, og privatvejslovens § 66 a, stk. 2.

Valgplakater skal ophænges forsvarligt på en sådan måde, at de ikke dækker for autoriseret afmærkning, herunder færdselstavler, vejvisningstavler eller lignende udstyr, forhindrer hensigtsmæssige oversigtsforhold eller i øvrigt udgør en fare for trafiksikkerheden, se vejlovens § 84, stk. 3, og privatvejslovens § 66 a, stk. 3.

Valgplakater må ikke hænges op (se vejlovens § 84, stk. 4, og privatvejslovens § 66 a, stk. 4.):

- 1) på eller over motorveje, motortrafikveje og disse vejes rampeanlæg,
- 2) i midterrabatter på veje, rundkørsler, midterøer og lign. på strækninger, hvor den tilladte hastighed er over 60 km/t.,
- 3) i midterrabatter, rundkørsler, midterøer og lign. på strækninger, hvor den tilladte hastighed midlertidigt er nedsat til 60 km/t. eller derunder,
- 4) på samme indretning som autoriseret afmærkning, herunder færdselstavler, vejvisningstavler eller lignende vejudstyr,
- 5) på højspændingsmaster, transformerstationer, kabelskabe og lign.,
- 6) nærmere end 0,5 m fra kørebane kant eller 0,3 m fra cykelstikant målt fra nærmeste kant af valgplakaten,
- 7) lavere end 2,3 m direkte over fortov eller cykelsti målt fra nederste kant af valgplakaten,
- 8) højere end 1,5 m under laveste strømførende ledning målt fra øverste kant af valgplakaten, eller
- 9) på en sådan måde, at valgplakaten kan medføre skader på eller ændringer af vejtræer eller master til vejbelysning, hegn og indretninger til forsyningsvirksomhed.

Ophængte valgplakater skal være forsynet med navn, adresse, e-mailadresse og telefonnummer på den person eller den kandidatliste, der har iværksat ophængningen, se vejlovens § 85, stk. 1, 1. pkt., og privatvejslovens § 66 b, stk. 1, 1. pkt. Oplysninger om juridiske personer skal suppleres med navn, adresse, e-mailadresse og telefonnummer på en fysisk person,

der repræsenterer den juridiske person, se vejlovens § 85, stk. 1, 1. pkt., og privatvejslovens § 66 b, stk. 1, 2. pkt.

Valgplakater, som er ophængt i strid med ovennævnte regler, skal nedtages inden for 24 timer efter, at vejmyndigheden har meddelt et påbud herom, se vejlovens § 85, stk. 2, og privatvejslovens § 66 b, stk. 2.

Vejmyndigheden kan nedtage valgplakater, som ikke er nedtaget inden for ovennævnte frist eller er ophængt uden for den tilladte periode. Vejmyndigheden kan endvidere nedtage valgplakater, som er ophængt i strid med reglerne og ikke indeholder de krævede kontaktoplysninger, se vejlovens § 85, stk. 3, og privatvejslovens § 66 b, stk. 3.

Vejmyndigheden eller politiet kan altid straks tage valgplakater ned, der er hængt op, så de udgør en umiddelbar og konkret fare for trafiksikkerheden, se vejlovens § 85, stk. 4, og privatvejslovens § 66 b, stk. 4.

Vejmyndigheden skal straks efter nedtagning bede den fysiske eller juridiske person, der har iværksat valgplakatoophængningen, eller den fysiske person, der repræsenterer den juridiske person, om at afhente valgplakaterne. Valgplakater, der ikke er afhentet senest 6 måneder efter valget, kan destrueres, se vejlovens § 85, stk. 5, og privatvejslovens § 66 b, stk. 5.

Vejmyndigheden og politiets udgifter til nedtagning af valgplakater samt udgifter til udbedring af skader på vejtræer og indretninger betales af ophængerens. Hvis det ikke er muligt at pålægge ophængerens de nævnte udgifter, kan den fysiske eller juridiske person, der er anført på bagsiden af valgplakaten, pålægges at afholde disse udgifter, medmindre den pågældende kan sandsynliggøre, at ophængningen ikke er sket på den pågældendes foranledning. Hvis valgplakaten ikke indeholder de nævnte kontaktoplysninger, kan den fysiske eller juridiske person, der agiteres for på valgplakaten, pålægges at afholde disse udgifter, medmindre

den pågældende kan sandsynliggøre, at ophængningen ikke er sket på den pågældendes foranledning, se vejlovens § 85, stk. 6, og privatvejslovens § 66 b, stk. 6.

6.10.2. Opsætning af valgplakater, der kræver tilladelse m.v.

For at være omfattet af ovennævnte regler i vejloven henholdsvis privatvejsloven, som fritager kandidater, kandidatlister, organisationer og foreninger m.fl. for at skulle søge vejmyndigheden om tilladelse til at hænge valgplakater op, må valgplakaten som nævnt ikke være større end 0,8 m².

Ønsker man at ophænge større valgplakater, bannere og variable valgplakater, herunder skærme med levende tekst og billeder m.v., skal der søges om tilladelse hertil hos den pågældende vejmyndighed efter bestemmelserne i vejlovens § 80, stk. 1, nr. 1, og privatvejslovens § 66, stk. 1, nr. 1. For private fællesvejes vedkommende kan kommunens offentligtliggende tilladelse kun udnyttes med vejejerens privatretlige accept. Det følger af privatvejslovens § 56, stk. 1. Endvidere finder Justitsministeriets bekendtgørelse om valgagitation (bekendtgørelse nr. 645 af 12. oktober 1989, som ændret ved bekendtgørelse nr. 828 af 25. november 1998) fortsat anvendelse for så vidt angår ovennævnte valgagitoriske materiale. Bekendtgørelsen fastsætter på samme måde, at opslag af plakater o.lign. til valgagitation på eller ud til offentlig gade, vej eller plads kun må ske, hvis ejeren har givet skriftlig tilladelse til det.

I forbindelse med sin behandling af sagen skal vejmyndigheden følge almindelige forvaltningsretlige regler, herunder forvaltningslovens bestemmelser, uanset om vejmyndigheden meddeler tilladelse efter vejlovens § 80, stk. 1, nr. 1, til ophængning af valgplakater på sine offentlige veje (statsveje eller kommuneveje) eller giver en offentligtliggende tilladelse efter privatvejslovens § 66, stk. 1, nr. 1. Vejmy-

digheden skal i den forbindelse være opmærksom på, at politiet skal inddrages, inden der kan gives tilladelse efter vejlovens § 80. Det følger af lovens § 89. Regler eller retningslinjer for ovennævnte plakatopsætning m.v. skal endvidere administreres på samme måde over for alle partier, der deltager i valget og søger om tilladelse til plakatopsætning.

Vejmyndigheden kan i tilladelsen bl.a. fastsætte saglige vilkår om placering af sådanne valgplakater, bannere, skærme m.v., ophængningsmåde og tidsmæssig begrænsning af tilladelsen. Der kan således i tilladelsen fastsættes vilkår om, at ovennævnte valgplakater, bannere, skærme m.v. skal være nedtaget inden for en nærmere angivet frist, f.eks. senest 8 dage efter valgets afholdelse, se de tilsvarende bestemmelser vedr. valgplakater, der kan ophænges uden forudgående tilladelse, se vejlovens § 84, stk. 1, og privatvejslovens § 66 a, stk. 1.

Hvis nogen hænger valgplakater op på offentligt vejareal eller på private fællesveje i byer og bymæssige områder uden vejmyndighedens tilladelse, og den pågældende ikke efterkommer vejmyndighedens påbud om at fjerne disse, kan vejmyndigheden fjerne plakaterne for den pågældendes regning. Hænger plakaterne til ulempe eller fare for færdslen på et offentligt vejareal, kan vejmyndigheden og politiet straks fjerne plakaterne for den pågældendes regning uden forudgående påbud. På private fællesveje kan vejmyndigheden og i påtrængende tilfælde politiet fjerne plakaterne uden forudgående påbud, hvis det anbragte er til ulempe for færdslen. Se vejlovens § 81, stk. 2 og 3, og privatvejslovens § 66, stk. 4 og 5.

Hvis valgplakater omfattet af vejlovens § 80, stk. 1, nr. 1, og privatvejslovens § 66, stk. 1, nr. 1, ophænges uden tilladelse, skal vejmyndigheden dog først tage stilling til, om ophængningen kan lovliggøres, evt. med vilkår. Det fremgår af vejlovens § 81, stk. 1, og privatvejslovens § 99, stk. 1.

Om forbuddet mod valgagitation i valglokalerne og andre steder i umiddelbar tilknytning hertil, se afsnit 7.5.

Det er kommunalbestyrelsen, der som ejer eller eventuelt bruger af den matrikel, hvor bygningen med valglokalerne er beliggende, kan beslutte, om kommunalbestyrelsen i det hele taget vil tillade valgagitation på afstemningsstedets matrikel, se afsnit 7.5. Vejlovens §§ 84 og 85 og privatvejslovens §§ 66 a og 66 b giver dog ikke kommunalbestyrelsen hjemmel til at bestemme, at lovligt ophængte valgplakater på offentlige veje eller en privat fællesvej ikke må ophænges i en nærmere bestemt afstand fra afstemningsstederne. En sådan hjemmel kan heller ikke udledes af valglovgivningen.

7. Afstemning på valgdagen

Afstemningen på valgdagen finder sted efter reglerne i den kommunale og regionale valglovs kapitel 5. Det er kommunalbestyrelsens ansvar at sørge for gennemførelsen af valgbehandlingen. Denne opgave kan ikke delegeres helt eller delvis til valgbestyrelsen.

Afstemningen foregår på ét afstemningssted i hvert afstemningsområde.

Afstemningen begynder kl. 8 (se undtagelse for visse småøer nedenfor) og fortsætter til kl. 20, og så længe der endnu derefter indfinder sig vælgere for at stemme, se lovens § 52, stk. 1, 1. pkt.

For *nedenstående øer* kan kommunalbestyrelsen, såfremt der ligger et afstemningssted på den pågældende ø, beslutte, at afstemningen først begynder kl. 9. Kommunalbestyrelsen skal træffe afgørelse herom på et møde senest 15 dage før valgdagen, dvs. mandag den 1. november 2021, se lovens § 52, stk. 2.

De pågældende øer er:

Agersø, Anholt, Askø, Avernakø, Barsø, Birkholm, Bjørnø, Baagø, Drejø, Egholm, Endelave, Fejø, Femø, Fur, Hjarnø, Hjortø, Lyø, Mandø, Nekselø, Omø, Orø, Sejerø, Skarø, Strynø, Tunø, Venø og Aarø.

Afstemningen slutes, når ingen vælger tilkendegiver at ville stemme, selv om de opfordres til det, se lovens § 52, stk. 1, 2. pkt.

Ingen vælger må derfor nægtes adgang til at stemme, hvis vælgeren er mødt op for at stemme, inden afstemningen rent faktisk er afsluttet. Det gælder også, hvis vælgeren er mødt op for at stemme efter kl. 20, men inden afstemningen rent faktisk er afsluttet.

7.1. Kommunalbestyrelsens forberedelse af afstemningen

7.1.1. Lokaler, valgborde, stemmerum og stemmekasser

Kommunalbestyrelsen skal sørge for lokaler til afstemningen samt det nødvendige antal stemmerum og stemmekasser, se lovens § 51, stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal i øvrigt sørge for, at der er truffet de nødvendige forberedelser til afstemningen på hvert afstemningssted, se lovens § 51, stk. 4. Det indebærer bl.a., at kommunalbestyrelsen skal sørge for det nødvendige antal valgborde m.v. med den nødvendige bemanning.

Loven indeholder ikke nærmere regler om, hvor mange valgborde, stemmerum og stemmekasser der skal være på de enkelte afstemningssteder i forhold til antallet af vælgere ved afstemningsstederne. Det må kommunalbestyrelsen afgøre ud fra erfaringerne fra tidligere valg med, hvad der må anses for nødvendigt på de enkelte afstemningssteder, og hvad der må anses for muligt under hensyn til de pladsmæssige forhold og antallet af tilforordnede vælgere, der vil kunne udpeges. Det vil dog være hensigtsmæssigt at prøve at undgå, at der er mere end 1.500 vælgere pr. bord (valgliste), da

dette normalt kan medføre kødannelse på visse tidspunkter under afstemningen.

Stemmerum og stemmekasser skal være indrettet som fastsat i lovens § 51, stk. 2. Der skal bl.a. være det nødvendige udstyr i hvert stemmerum for, at vælgerne kan afgive deres stemme (skriveplade og blyant eller andet egnet skriveredskab). Det fremlagte skriveredskab behøver ikke være en blyant eller sort eller blå kuglepen, men må godt have en mere synlig farve, f.eks. rød, hvis kommunalbestyrelsen for eksempel måtte vurdere, at det vil lette stemmeoptællingen, hvis afkrydsningens farve således er mere tydelig.

Det er også tilladt for vælgeren at anvende sit eget medbragte skriveredskab. Det er dog i den forbindelse vigtigt, at vælgeren vejledes om, at farven eller tykkelsen af vælgerens skriveredskab ikke må afvige så væsentligt fra gængse skriveredskaber, at stemmesedlen kan bedømmes som værende givet et særpræg, da stemmesedlen i givet fald vil være ugyldig, se afsnit 9.3.1.

Stemme-kasserne skal være indrettet således, at ingen stemmeseddel kan tages ud, uden at stemmekassen åbnes, og stemmekasserne skal kunne låses eller forsegles, se lovens § 51, stk. 2. Lukning af stemmekasser med plastikstrips eller andet materiale, der kan klippes op og erstattes af en ny tilsvarende lukning, vil ikke være tilstrækkeligt. Det afgørende for valget af lukkemekanismer er, at lukningen ikke må kunne erstattes, uden at man vil kunne se eller opdage det. Man skal således kunne se, hvis en stemmekasse har været åbnet, f.eks. ved at lukkemekanismen er brudt eller ødelagt, eller ved at lukkemekanismen er erstattet af en anden lukning.

7.1.2. Hjælpemidler ved stemmeafgivning på valgdagen

7.1.2.1. Hvilke hjælpemidler skal stilles til rådighed?

Indenrigs- og boligministeren er bemyndiget til at fastsætte regler om hjælpemidler, der af kommunalbestyrelsen skal stilles til rådighed ved stemmeafgivningen på valgdagen samt ved brevstemmeafgivningen, se lovens § 55, stk. 5, og § 69, 2. pkt. For så vidt angår hjælpemidler ved brevstemmeafgivningen henvises til afsnit 8.2.5.5.

I medfør af denne hjemmel er der udstedt bekendtgørelse nr. 1499 af 12. december 2018 om hjælpemidler, der skal stilles til rådighed ved stemmeafgivningen.

Det bemærkes, at vælgeren fortsat har mulighed for at medbringe egne hjælpemidler (f.eks. lup eller særligt skriveredskab) ved stemmeafgivningen.

I bekendtgørelsen stilles der krav om, at nogle hjælpemidler skal stilles til rådighed på alle afstemningssteder i landet, mens andre alene skal stilles til rådighed på ét sted eller nogle afstemningssteder i hver kommune. Baggrunden for, at nogle hjælpemidler kun skal stilles til rådighed på ét eller nogle afstemningssteder, er, at vælgere med handicap eller nedsat førtilighed har mulighed for at blive overført til et andet afstemningssted i sin bopælskommune, se lovens § 53 a. Vælgeren vil således have mulighed for at blive overført til det afstemningssted, hvor hjælpemidlerne stilles til rådighed. Se mere om ændring af afstemningssted i afsnit 4.14.

Bekendtgørelsen stiller krav om, at følgende hjælpemidler skal stilles til rådighed i mindst ét stemmerum på samtlige afstemningssteder på valgdagen ved de kommunale og regionale valg:

- **Sort pen.** Den sorte pen skal have en stregtykkelse på mindst 0,7 mm og højst 1,0 mm. Anvendelse af en sort pen gør, at afkrydsningen af stemmesedlen bliver tydeligere end ved brug af andre skriveredskaber som f.eks. blyanter. Se § 2, stk. 1, i bekendtgørelsen.

- **Lup.** En lup kan forstørre teksten på stemmesedlen og er derfor en hjælp til vælgere med nedsat syn. Luppen skal være en ikke-håndholdt lup, der har fast eller justerbar afstand mellem linse og objekt, og luppen skal kunne forstørre tekst til mindst fire-dobbelt størrelse. Endelig skal vælgerne kunne afkrydse stemmesedlen under luppen. Der kan f.eks. være tale om en såkaldt standlup eller en lup, der er fastgjort på en "arm", som kan monteres på bord eller væg. Se § 3, stk. 1, i bekendtgørelsen.
- **LED-lampe.** Der skal være tale om en ikke-håndholdt LED-lampe, hvor vælgeren kan regulere lysstyrke og lysfarve, hvilket kan gøre det lettere for nogle at læse stemmesedlen. Vælgeren skal desuden kunne ændre lampens placering således, at lysudfaldet kan tilpasses vælgerens behov. Nogle vælgere kan f.eks. have behov for, at lysudfaldet er fra siden. Se § 4, stk. 1, i bekendtgørelsen.

Bekendtgørelsen stiller krav om, at følgende hjælpemidler skal stilles til rådighed i mindst ét stemmerum på mindst ét afstemningssted i kommunen:

- **Hæve-/sænkebord.** Et hæve-/sænkebord kan være en hjælp for vælgere, der er kørestolsbrugere. Bordet skal kunne reguleres i højden af vælgeren, måle minimum 90 x 60 cm og have fri benplads, således at en kørestolsbruger kan placere sig ved bordet. Se § 5, stk. 1, i bekendtgørelsen.

Indenrigs- og Boligministeriet *henstiller*, at hæve-/sænkebordet er forsynet med en mat overflade. Dette kan – hvis bordpladen ikke i sig selv er mat – opnås ved f.eks. at beklæde bordet med en dug eller lignende eller benytte et mat skriveunderlag. I tilfælde af, at bordet beklædes med en dug, eller der benyttes et skriveunderlag, skal dugen eller skriveunderlaget være tilstrækkeligt fastgjort, så vælgeren har et fast underlag, når stemmesedlen skal afkrydses.

Det vil desuden være hensigtsmæssigt, hvis bordpladen kan skrånstilles af vælgeren, såfremt den pågældende har behov for dette i forbindelse med afkrydsning af stemmesedlen.

- **Forstørrelsesapparat med skærm af typen CCTV (Closed Circuit Television).** Vælgeren skal kunne regulere skriftstørrelse, kontraster og lysstyrke. Læsepladen, hvor stemmesedlen placeres ved brug af CCTV'et, skal desuden kunne låses fast, så stemmesedlen ligger fast, når vælgeren skal sætte sit kryds. Af sikkerhedsmæssige årsager er det vigtigt, at CCTV'et ikke kan tilkobles internettet. CCTV'et må heller ikke kunne affotografere stemmesedlen eller på nogen måde lagre data. Se § 6, stk. 1, i bekendtgørelsen.

Kommunalbestyrelsen skal så vidt muligt forud for begyndelsestidspunktet for brevstemmeafgivningen, hvor enhver vælger kan brevstemme (dvs. 5. oktober 2021), på kommunens hjemmeside og eventuelt ved annoncering i relevante medier gøre vælgerne bekendt med muligheden for at benytte de ovenfor nævnte hjælpemidler ved stemmeafgivningen på valgdagen og ved brevstemmeafgivningen. Se § 8, stk. 1, i bekendtgørelsen.

Der skal i den forbindelse gives oplysninger om, hvor de hjælpemidler, som ikke stilles til rådighed på alle afstemningssteder og brevstemmesteder, dvs. hæve-/sænkebord og forstørrelsesapparat med skærm af typen CCTV, kan benyttes. Vælgere, som ønsker at benytte dette hjælpemiddel, kan således ansøge om at blive overflyttet til det pågældende afstemningssted eller kan selv opsøge det brevstemmested, hvor hjælpemidlet stilles til rådighed. Indenrigs- og Boligministeriet *henstiller*, at der gives oplysning om denne mulighed ved den nævnte annoncering på kommunens hjemmeside m.v.

Derudover skal der på hvert afstemningssted være opslag, der oplyser om de hjælpemidler,

som stilles til rådighed ved stemmeafgivningen. Se § 8, stk. 2, i bekendtgørelsen og afsnit 7.1.4.

Såfremt anvendelsen af hjælpemidler på valgdagen giver anledning til bemærkninger, skal disse anføres i afstemningsbogen. Se § 9 i bekendtgørelsen.

7.1.2.2. Anskaffelse af hjælpemidler og vejledning m.v.

Den enkelte kommunalbestyrelse er ansvarlig for at stille ovennævnte hjælpemidler til rådighed ved stemmeafgivningen på valgdagen (og ved brevstemmeafgivningen). Kommunalbestyrelsen er således ansvarlig for anskaffelse af de pågældende hjælpemidler.

Såfremt kommunens egen hjælpemiddelcentral har hjælpemidler, som opfylder kravene til hjælpemidlerne, kan disse stilles til rådighed for vælgerne i forbindelse med stemmeafgivningen. Råder hjælpemiddelcentralen over et antal hjælpemidler, som gør det muligt at stille hjælpemidler til rådighed på flere afstemningssteder eller brevstemmesteder end dem, der er fastsat krav om i bekendtgørelsen, er der ikke noget til hinder for at stille de pågældende hjælpemidler til rådighed i videre omfang.

Instituttet for Blinde og Svagsynede (IBOS) har over for Indenrigs- og Boligministeriet tilkendegivet, at instituttet gerne yder vejledning til kommunerne vedrørende hjælpemidlerne, herunder om anskaffelse af hjælpemidlerne. IBOS har endvidere tilkendegivet, at instituttet også gerne yder vejledning om, hvordan man på afstemningsstederne kan henvende sig til vælgerne med handicap på en hensigtsmæssig måde. Der kan i den forbindelse rettes henvendelse til Annemarie Haack Enevoldsen, ab7h@kk.dk, tlf. 39 45 23 13.

7.1.3. Fysisk tilgængelighed ved stemmeafgivningen

På hvert afstemningssted (i hvert stemmelokale) skal der være indrettet et stemmerum, hvor der er plads til, at tre personer kan opholde sig samtidig. Det skyldes, at stemmerummet skal have plads til, at der ud over vælgeren kan være to valgstyrelere eller tilforordnede vælgere eller en valgstyrelere eller tilforordnet vælger og en personligt udpeget hjælper, når en vælger har brug for personlig bistand til at afgive sin stemme. Det bemærkes, at vælgeren i visse tilfælde kan få personlig bistand alene af en person udpeget af vælgeren selv, se afsnit 7.3.

Det særlige stemmerum skal så vidt muligt være stort nok til, at der er plads til en kørestolsbruger samt to hjælpere. Det bemærkes i denne sammenhæng, at stemmeafgivningen i selve stemmerummet må tilrettelægges således, at eventuel personlig bistand til stemmeafgivningen vanskeligt kan høres af andre end de medvirkende valgstyrelere, tilforordnede vælgere og/eller en eventuel hjælper, som vælgeren selv har udpeget.

Når kommunalbestyrelsen udpeger de bygninger og lokaler, der skal bruges under afstemningen, skal kommunalbestyrelsen i øvrigt tage hensyn til, at lokalerne så vidt muligt skal være tilgængelige for kørestolsbrugere og andre stærkt bevægelseshæmmede.

Se afsnit 4.14. om mulighed for ændret afstemningssted for vælgere med handicap eller nedsat førlighed.

Indenrigs- og Boligministeriet *henstiller*, at kommunalbestyrelsen oplyser om tilgængelighed til afstemningsstederne i kommunen på kommunens hjemmeside, samt at afstemningsstederne registreres på Godadgang.dk.

Kommunalbestyrelsen kan få rådgivning af BUILD - Institut for Byggeri, By og Miljø om, hvordan stemmelokalerne skal indrettes fysisk,

og om, hvilke mål et stemmerum skal have, for at det også vil kunne benyttes af kørestolsbrugere.

Se instituttets Stemmeboksvejledning her: <https://sbi.dk/Pages/Vejledning-Stemmeboks.aspx>. For opklarende spørgsmål kan BUILD - Institut for Byggeri, By og Miljø kontaktes på tlf.nr. 28 10 40 41 eller e-mail: build@build.aau.dk. Se også instituttets hjemmeside, der findes på adressen: www.sbi.dk.

Folketingets Ombudsmand, som bl.a. foretager inspektioner af handicaptilgængelighed i den offentlige forvaltning, har også udarbejdet en tjekliste for tilgængelighed af valglokaler til landets kommuner. Tjeklisten kan ses her: <http://www.ombudsmanden.dk/find/nyheder/alle/valgsted/>.

Det Centrale Handicapråd har også udarbejdet en guide om handicaptilgængelighed til valg og folkeafstemninger. Guiden kan hentes på adressen: <https://dch.dk/viden-om-handicap/vejledninger-om-handicap>.

7.1.4. Opslag

Der skal ved opslag på afstemningsstederne på valgdagen gives oplysning om muligheden for at benytte de i afsnit 7.1.2.1. nævnte hjælpemidler. Indenrigs- og Boligministeriet *henstiller*, at opslagene placeres således, at de er synlige for vælgerne ved ankomsten til afstemningsstedet eller umiddelbart herefter. Opslagene kan f.eks. placeres ved indgangen og/eller ved valgbordet. Se § 8, stk. 2, i bekendtgørelsen om hjælpemidler, der skal stilles til rådighed ved stemmeafgivningen.

Derudover skal der i stemmelokalerne være opslag, der angiver samtlige godkendte kandidatlistes til kommunalbestyrelses- og regionsrådsvalget med angivelse af disses bogstavbetegnelse og listebetegnelse og med kandidaternes navne i den rækkefølge, hvori de er anført på stemmesedlerne, se lovens § 51, stk. 3, 1.

pkt., og afsnit 6.9.2. Opslagene skal endvidere indeholde oplysning om indgåede liste- og valgforbund, se lovens § 51, stk. 3, 2. pkt.

Det vil herudover være hensigtsmæssigt, at der hænges opslag op i stemmerummene, som vejleder vælgeren om, hvordan vælgeren skal bære sig ad med at stemme, og om, at det er muligt at få byttet stemmesedlen til en ny, hvis man kommer til at sætte krydset forkert, se lovens § 54, stk. 2. Indenrigs- og Boligministeriet sender eksempler på, hvordan sådanne opslag kan udformes.

7.1.5. Andre forberedelser

Kommunalbestyrelsen skal sørge for, at der er truffet de nødvendige forberedelser til afstemningen på hvert afstemningssted, herunder at valgstyrene og de tilfornordede vælgere er oplyst om deres opgaver på valgdagen, se lovens § 51, stk. 4. Se afsnit 5.2.2. og 5.3. om kommunalbestyrelsens mulighed for at indkalde valgstyrene og/eller tilfornordede vælgere til møde på et tidspunkt før valgdagen med henblik på at give disse den fornødne instruktion.

Bemærk, at kommunalt ansat personale kan udpeges til at hjælpe valgstyrene og de tilfornordede vælgere under afstemningen. Også kommunalt ansatte, der ikke bor i kommunen/regionen, kan deltage. Afstemningen skal dog ske under valgstyrenes ansvar, kontrol og instruktion. Opgaverne under afstemningen kan herudover ikke overlades til andre.

Kommunalbestyrelsen skal fastsætte nærmere regler om, hvordan opgaverne på afstemningsstedet skal varetages, herunder om opbevaring af nøglerne til stemmekasserne.

Det er ikke tilladt at ryge i indendørs lokaliteter, som offentligheden har adgang til, se ryge-lovens § 18, stk. 1 (lovbekendtgørelse nr. 581 af 26. marts 2021 om røgfri miljøer med senere ændringer). Det er derfor ikke tilladt at ryge i stemmelokalerne. Kommunalbestyrelsen kan

dog beslutte at indrette rygerum og rygekabiner, hvor rygning kan finde sted, se rygelovens § 18, stk. 2. Hvad der forstås ved et rygerum og en rygekabine, fremgår af rygelovens § 3, stk. 1 og 2.

Hvis stemmelokalerne befinder sig på en skole eller en anden institution for børn og unge under 18 år, må der ikke ryges på skolens eller institutionens område, se rygelovens § 7, stk. 1.

7.2. Den almindelige fremgangsmåde ved stemmeafgivningen

Den almindelige fremgangsmåde ved stemmeafgivningen på valgdagen er fastsat i den kommunale og regionale valglovs §§ 53 og 54.

I lovens § 53 er følgende fastsat:

»§ 53. Valgret udøves ved personligt fremmøde på afstemningsstedet. Vælgeren skal inden stemmeafgivningen aflevere sit valgkort til valglisteføreren. Har en vælger ikke medbragt valgkort, udskrives et valgkort. Valglisteføreren skal forlange, at vælgeren giver oplysning om sin fødselsdato. Vælgeren skal i øvrigt på forespørgsel give oplysning om sit navn og sin bopæl. Hvis der er tvivl om en vælgers identitet, skal denne fastslås, om fornødent ved fremlæggelse af dokumentation herfor. Derefter, og når valglisteføreren har afmærket vælgerens navn på valglisten, udleveres til vælgeren én stemmeseddel til kommunalbestyrelsesvalget og én stemmeseddel til regionsrådsvalget.

Stk. 2. Såfremt en vælger kun ønsker at benytte den ene af de udleverede stemmesedler, skal den stemmeseddel, der ikke ønskes benyttet, tilbageleveres til den tilfornordnede vælger, der registrerer stemmesedlen som tilbageleveret.«

I lovens § 54 er følgende fastsat:

»§ 54. Stemmeafgivningen sker i stemmerummet, hvor kun vælgeren må være til stede.

På stemmesedlen sætter vælgeren et kryds ved en listebetegnelse eller et kandidatnavn.

Stk. 2. En vælger kan få ombyttet sin stemmeseddel, hvis den er fejlagtigt afkrydset eller ved uagtsomhed gjort ubrugelig. Ombytning kan ikke ske, efter at stemmesedlen er lagt i stemmekassen.

Stk. 3. Når stemmeafgivningen er foretaget, sammenfolder vælgeren stemmesedlen, således at ingen kan se, hvordan der er stemt. Derefter lægger vælgeren stemmesedlen i den stemmekasse, der er beregnet dertil, i overværelse af en tilfornordnet vælger.«

Vælgere, der har afgivet en brevstemme, som er taget i betragtning, kan ikke stemme til det eller de pågældende valg ved afstemningen på valgdagen, se lovens § 73.

Det er en betingelse for at have ret til at stemme, at vælgeren er optaget på valglisten, se lovens § 2, stk. 1. Møder en vælger, der på 15.-dagen før valgdagen er registreret som forsvunden i CPR og derfor ikke er optaget på valglisten, frem på et afstemningssted på valgdagen, skal den pågældende – hvis betingelserne herfor er opfyldt – manuelt optages på valglisten, for at vedkommende kan stemme. Se herom afsnit 4.3.

Det er ikke nogen betingelse for at stemme, at man har medbragt sit valgkort til stemmeafgivningen, se lovens § 53, stk. 1, 3. pkt., som er gengivet ovenfor. Personer uden fast opholdssted, som kun får tilsendt et valgkort, hvis de anmoder om det, kan ligesom de vælgere, der har glemt at medbringe deres valgkort, stemme på valgdagen uden valgkort, hvis de medbringer legitimation, f.eks. kørekort, pas eller sundhedskort. Stemmeafgivning uden valgkort kan alene ske på det afstemningssted, som den seneste bopælskommune anviser. Oplysning herom fås ved henvendelse til den pågældende kommune.

Valglisteføreren skal forlange, at vælgeren giver oplysning om sin *fødselsdato* (dvs. dag, måned og årstal), se lovens § 53, stk. 1, 4. pkt.

Hvis vælgeren ikke ønsker at sige sin fødselsdato højt, kan oplysningen også gives ved at skrive fødselsdatoen på et stykke papir eller ved f.eks. at vise sit sundhedskort. Dette skal højne sikkerheden omkring identifikation af vælgeren på valgdagen. Vælgeren skal i øvrigt på forespørgsel oplyse sit navn og sin bopæl/adresse, se lovens § 53, stk. 1, 5. pkt. Det er alene vælgerens fødselsdato, der skal oplyses, men ikke CPR-nummeret.

Som det fremgår af lovens § 53, stk. 1, 6. pkt., skal en vælgers identitet fastslås, hvis der er tvivl herom. Dette kan om nødvendigt ske ved, at vælgeren bliver bedt om at fremlægge dokumentation herfor (ID). Det vil ikke være i overensstemmelse med loven, hvis der kræves ID af alle, der stemmer. Dokumentation for en vælgers identitet skal alene kræves i tilfælde, hvor der er tvivl om den pågældende vælgers identitet. Der skal i den forbindelse kun ske fremlæggelse af dokumentation for vælgerens identitet, hvis dette er fornødent. Det afgørende er herefter, om den pågældende vælgers identitet er fastslået med tilstrækkelig sikkerhed, og ikke hvordan identiteten er fastslået. Det er således ikke afgørende, om identiteten er fastslået ved valgkort og oplysning om fødselsdato, ved legitimation med eller uden billede eller ved personligt kendskab hos mindst én af de tilstedeværende myndighedspersoner til den pågældende vælger. Der kan endvidere ikke stilles et generelt krav om billedlegitimation, mens der konkret vil kunne stilles krav herom, hvis der, efter at vælgeren har fremvist legitimation uden billede, stadig er tvivl om vælgerens identitet. Det digitale sundhedskort (app'en "Sundhedskortet") kan indgå som et moment til fastlæggelse af vælgerens identitet på linje med et fysisk sundhedskort

Valglisteføreren skal efter lovens § 53, stk. 1, sidste pkt., afmærke vælgerens navn på valglisten. Afmærkning på valglisten kan ske ved afkrydsning af den rubrik, hvor vælgerens navn står anført på valglisten. Der er endvidere ikke noget i vejen for, at der i valglisten af praktiske

årsager sættes et nummer ud for vælgerne, efterhånden som de møder op for at stemme på valgdagen, og at samme nummer påføres den pågældende vælgers valgkort.

Indenrigs- og Boligministeriet skal dog i den forbindelse indskærpe, at de stemmesedler, der udleveres til vælgerne, *ikke* må påføres et nummer eller nogen anden form for påskrift før udleveringen til vælgeren. Valgstyrelserne og de tilforordnede vælgere skal gives klare instrukser herom.

De valgkort, som valglisteføreren modtager fra de vælgere, der møder frem for at stemme på afstemningsstedet, eller som udskrives for de vælgere, som ikke har medbragt valgkort, skal opbevares på afstemningsstedet. Herved sikres dokumentation for, at afmærkningen på valglisten af, at vælgeren har stemt, er korrekt.

Valglisteføreren må, inden stemmesedlen udleveres, sikre sig, at vælgeren ikke er afmærket på valglisten som en vælger, der tidligere har stemt eller brevstemt, og at afmærkningen på valglisten er korrekt. Viser det sig, at vælgeren er afmærket på valglisten som en vælger, der tidligere har stemt eller brevstemt, må valglisteføreren derfor undersøge, om vælgerens valgkort eller brevstemme er afleveret til afstemningsstedet.

I særlige tilfælde, hvor en vælger på valgdagen *møder op for at stemme og nægter at have stemt tidligere på valgdagen*, kan det vise sig nødvendigt at undersøge, om en anden vælger ved en fejl har afleveret den pågældende vælgers valgkort. Kan det ved nærmere undersøgelse sandsynliggøres, at en vælger ved en fejl har fået adgang til at stemme med en anden vælgers valgkort med det resultat, at den retmæssige ejer af valgkortet dermed i princippet uretmæssigt afskæres fra at stemme, kan valgstyrelserformanden – når omstændighederne taler for det – give den pågældende vælger uden valgkort adgang til at stemme alligevel. I givet fald skal der gøres en bemærkning herom i afstemningsbogen.

I særlige tilfælde, hvor en vælger på valgdagen *møder op for at stemme og nægter at have brevstemt*, uanset at der i vælgerens navn er afgivet en brevstemme, der er taget i betragtning, kan det vise sig nødvendigt at undersøge, om der kan være begået en administrativ fejl el.lign. Kan det ved nærmere undersøgelse sandsynliggøres, at en anden vælger har afgivet en brevstemme i vedkommendes navn, kan valgstyrene ud fra en konkret vurdering lade vælgeren stemme på valgdagen. Det vil især gøre sig gældende i de tilfælde, hvor det umiddelbart fremgår, at underskriften på følgebrevet ikke tilhører vælgeren, og i de tilfælde, hvor der kan være tvivl om, at underskriften tilhører vælgeren. Det kan desuden være relevant, hvis der afholdes en anden valghandling tæt på kommunal- og regionalvalget, og der dermed er risiko for sammenblanding af brevstemmer ved de to valg. Hvis valgstyrene lader vælgeren stemme på valgdagen, skal brevstemmen fjernes, og valglisten rettes, og der skal gøres en bemærkning herom i valgbogen.

Hvis en vælger, der har brevstemt, ved en fejl får udleveret en stemmeseddel og afgiver stemme på valgdagen, er det efter Indenrigs- og Boligministeriets opfattelse nødvendigt at tage brevstemmen fra, så det sikres, at vælgeren – hvis stemmeseddel er lagt i stemmekassen og ikke kan tages op – ikke afgiver to stemmer til det samme valg.

Om elektroniske valglistes se afsnit 4.13.

7.3. Reglerne om hjælp til stemmeafgivningen på valgdagen

7.3.1. Hvilke vælgere kan få hjælp til stemmeafgivningen?

Vælgere, der på grund af manglende førlighed, svagelighed eller lignende ikke kan bevæge sig ind i stemmelokalet eller stemmerummet eller i øvrigt afgive stemme på den foreskrevne måde, kan forlange at få den fornødne hjælp til stemmeafgivningen. Der kan i den forbindelse

ske de nødvendige lempelser i den foreskrevne fremgangsmåde, se lovens § 55, stk. 1.

Hjælp til stemmeafgivningen kan ydes ved personlig bistand og ved brug af hjælpemidler, der skal stilles til rådighed ved stemmeafgivningen, se lovens § 55, stk. 1, 2. pkt.

Retten til at forlange hjælp ved stemmeafgivningen gælder *alle* vælgere, herunder personer med fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, der har behov for hjælp til stemmeafgivningen. Også vælgere med behov for at få forklaret stemmesedlens indhold og få vejledning om fremgangsmåden ved stemmeafgivningen har ret til at få personlig bistand hertil. Vælgere med behov for hjælp til stemmeafgivningen har mulighed for på samme tid at få hjælp til stemmeafgivningen ved personlig bistand og ved brug af de hjælpemidler, der er stillet til rådighed ved stemmeafgivningen. Vælgere kan også få personlig bistand til de hjælpemidler, der skal stilles til rådighed ved stemmeafgivningen. Den personlige bistand vil f.eks. kunne bistå i vejledning om, hvordan et bestemt hjælpemiddel fungerer.

For så vidt angår hjælpemidler, der skal stilles til rådighed ved stemmeafgivningen, henvises til afsnit 7.1.2.

Det er *vælgeren selv* og ingen andre, der over for en valgstyret eller tilforordnet vælger skal forlange at få personlig bistand eller hjælp ved brug af hjælpemidler til sin stemmeafgivning. Ingen vælger er tvunget til at modtage personlig bistand eller hjælp ved brug af hjælpemidler ved stemmeafgivningen. En valgstyret eller tilforordnet vælger kan således ikke betinge en vælgers adgang til at afgive stemme af, at vælgeren accepterer at lade sig bistå ved stemmeafgivningen eller benytter de hjælpemidler, der er stillet til rådighed, fordi valgstyret eller den tilforordnede vælger skønner, at vedkommende vil have behov herfor.

7.3.2. På hvilken måde kan vælgeren få hjælp til sin stemmeafgivning?

Personlig bistand af to myndighedspersoner

Personlig bistand ved stemmeafgivningen kan ydes af to valgstyrrere eller tilforordnede vælgere, se lovens § 55, stk. 2, 1. pkt.

Personlig bistand af én myndighedsperson og én personlig hjælper

Vælgeren kan også forlange, at den personlige bistand – i stedet for den ene af de to valgstyrrere eller tilforordnede vælgere – ydes af en person, som vælgeren selv har udpeget, se lovens § 55, stk. 2, 2. pkt. Den personlige bistand ydes således i dette tilfælde af en valgstyrrer eller tilforordnet vælger og en person, som vælgeren selv har udpeget.

Vælgerens ønske om at få personlig bistand til sin stemmeafgivning af en person, vælgeren selv har udpeget, skal i alle tilfælde være utvetydigt og må ikke kunne misforstås. Det er ikke tilstrækkeligt, at vælgeren ledsages af en anden person hen til en valgstyrrer eller tilforordnet vælger. Vælgeren skal også i denne situation sige til valgstyrreren eller den tilforordnede vælger, at vælgeren ønsker at få hjælp til sin stemmeafgivning af en person, vælgeren selv har udpeget. Vælgerens tilkendegivelse om behov for hjælp behøver ikke blive fremsat umiddelbart over for valgstyrreren eller den tilforordnede vælger, dvs. den kan f.eks. ske på et andet sprog end dansk og kan evt. formidles gennem en anden person, f.eks. et familiemedlem eller en tolk.

At den personlige bistand ydes *i forening* mellem myndighedspersonen og den person, der er udpeget af vælgeren selv, indebærer, at den praktiske bistand til selve stemmeafgivningen ydes af både myndighedspersonen og den person, der er udpeget af vælgeren selv. I det omfang en praktisk opgave kun kan udføres af én person alene, f.eks. afkrydsning på stemmesedlen (afsnit 7.3.4.), må det aftales mellem

myndighedspersonen og den person, der er udpeget af vælgeren selv, hvem der udfører opgaven. I tilfælde af uenighed kan det almindelige hensyn til valghandlingens uforstyrrede afvikling i ro og orden føre til, at en valgstyrrer må tilkaldes for at give anvisninger for stemmeafgivningens afvikling, som den personligt udpegede hjælper skal rette sig efter, se lovens § 56, 4. pkt.

Personlig bistand alene af én personlig hjælper

Vælgeren kan i visse tilfælde forlange, at personlig bistand ydes *alene* af en person, som vælgeren selv har udpeget, dvs. uden at der tillige skal medvirke en valgstyrrer eller tilforordnet vælger. To betingelser skal være opfyldt, for at den personlige bistand kan ydes alene af en person, som vælgeren selv har udpeget. Vælgeren skal således 1) *udtrykkeligt og utvetydigt tilkendegive et ønske herom*, og 2) ønsket skal være begrundet i en *umiddelbart konstaterbar eller dokumenterbar fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse*, se lovens § 55, stk. 2, 3. pkt.

Betingelse 1: Udtrykkelig og utvetydig tilkendegivelse

For at personlig bistand kan ydes alene af én person, som vælgeren selv har udpeget, skal vælgeren over for en valgstyrrer eller tilforordnet vælger udtrykkeligt og utvetydigt tilkendegive et ønske herom. Vælgerens ønske om alene at få hjælp af en personligt udpeget hjælper skal dermed være udtrykkeligt og utvetydigt og må ikke kunne misforstås.

Det er vælgeren selv, der over for en valgstyrrer eller tilforordnet vælger skal udtrykke, at vælgeren alene ønsker hjælp af en personligt udpeget hjælper. Valgstyrrerne og de tilforordnede vælgere har desuden ikke pligt til at spørge, om vælgeren alene ønsker hjælp til stemmeafgivningen af én personligt udpeget hjælper.

Det vil være valgstyrelsen eller den tilfornordnede vælger, der vurderer, om vælgeren udtrykkeligt og utvetydigt tilkendegiver et ønske herom.

Tilkendegivelsen fra vælgeren vil ikke kunne formidles gennem en anden person, f.eks. et familiemedlem eller en tolk.

Betingelse 2: Umiddelbart konstaterbar eller dokumenterbar fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse

Vælgerens ønske om at få hjælp alene af én person, som vælgeren selv har udpeget, skal være begrundet i en umiddelbart konstaterbar eller dokumenterbar fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse.

En ”umiddelbart konstaterbar eller dokumenterbar fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse” er en funktionsnedsættelse, som valgstyrelsen eller de tilfornordnede vælgere kan se eller konstatere, f.eks. i form af brækkede lemmer m.v. eller brug af kørestol, krykkestokke, mobilitystok, førerhund el.lign.

Det omfatter også funktionsnedsættelser, som ikke umiddelbart er synlige, men som vælgeren kan dokumentere, f.eks. i form af ledsagekort eller parkeringskort for personer med handicap udstedt af Danske Handicaporganisationer eller en lægeerklæring eller en erklæring/attest udstedt af en offentlig myndighed.

Det er valgstyrelsen eller den tilfornordnede vælger, der vurderer, om betingelsen er opfyldt og dermed, om personlig bistand kan ydes alene af en personligt udpeget hjælper.

Hvis det vurderes, at personlig bistand *ikke* kan ydes alene af en personligt udpeget hjælper – fordi en eller begge af ovenstående betingelser ikke er opfyldt – skal vælgeren i stedet tilbydes, at personlig bistand ydes af en personligt udpeget hjælper sammen med en valgstyrelse el-

ler tilfornordnet vælger, eller at personlig bistand ydes af to valgstyrelser eller tilfornordnede vælgere.

Beslutningen om, hvorvidt personlig bistand til stemmeafgivningen kan ydes alene af en personligt udpeget hjælper, er ikke en afgørelse i forvaltningslovens forstand. Der er således ikke pligt for valgstyrelsen eller den tilfornordnede vælger til at begrunde beslutningen herom over for vælgeren, til at give klagevejledning eller til – efter anmodning – at meddele beslutningen skriftligt.

Hvis en vælger er utilfreds med en beslutning om, hvorvidt personlig bistand til stemmeafgivningen kan ydes alene af en personligt udpeget hjælper, har vælgeren mulighed for at indgive en valgklage, se lovens § 93, stk. 1. Valgstyrelsen eller den tilfornordnede vælger bør efter omstændighederne i medfør af den almindelige vejledningspligt vejlede vælgeren om denne klagemulighed, som indebærer, at kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet træffer afgørelse i sagen med mulighed for efterfølgende at indbringe afgørelsen for indenrigs- og boligministeren.

7.3.3. Hvem kan yde personlig bistand ved stemmeafgivningen?

En kandidat, der er opstillet til valget i kommunen eller regionen, må ikke yde personlig bistand til stemmeafgivningen som valgstyrelse eller tilfornordnet vælger, se lovens § 55, stk. 3. Dette gælder, hvad enten vælgeren har udpeget en personligt valgt hjælper eller ej. En kandidat, der er opstillet i kommunen (eller kandidatens ægtefælle, samlever eller anden nærtstående), må således ikke yde personlig bistand ved stemmeafgivningen som myndighedsperson. Bestemmelsen er bl.a. begrundet i hensynet til at undgå konkrete interessekonflikter og beskyldninger om uregelmæssigheder samt undgå situationer, hvor kandidatens medvirken til vælgerens stemmeafgivning opfattes som intimiderende af vælgeren selv.

Der er derimod ikke noget i vejen for, at en kandidat (eller kandidatens ægtefælle, samlever eller anden nærtstående) yder personlig bistand ved stemmeafgivningen som personligt udpeget hjælper.

Vurderingen af, hvornår man er nærtstående, skal foretages efter forvaltningslovens almindelige regler om inhabilitet (se især forvaltningslovens § 3).

Der er ikke begrænsninger i, *hvilken person* vælgeren kan udpege som personlig hjælper ved stemmeafgivningen. Hjælperen behøver ikke at have valget til det valg, hvortil vælgeren ønsker at stemme. Hjælperen behøver heller ikke at være myndig, men skal dog have en sådan alder og modenhed, at vedkommende forstår karakteren af sin virksomhed. En valgstyrelse, en tilforordnet vælger eller en kandidat til valget kan også udpeges af vælgeren som personlig hjælper.

Den person, vælgeren udpeger som personlig hjælper ved stemmeafgivningen, er ikke forpligtet til at påtage sig eller at udføre dette hverv, hvorimod enhver vælger har pligt til at påtage sig hvervet som valgstyrelse eller tilforordnet vælger, se lovens § 18, stk. 1 og 2. Der ydes derfor heller ikke vederlag (diæter) fra det offentlige for at yde personlig bistand ved stemmeafgivningen.

Den person, vælgeren udpeger til at yde personlig bistand ved stemmeafgivningen, er forpligtet til at yde bistand i overensstemmelse med valglovgivningen. Den person, vælgeren udpeger, må ikke give vælgeren råd eller opfordring med hensyn til, hvad vælgeren skal stemme på, se lovens § 57, stk. 1, 1. pkt., ligesom vedkommende heller ikke må udsætte vælgeren for anden form for holdningsmæssig påvirkning. Hjælperen må heller ikke optræde støjende eller truende eller på anden måde forstyrre den offentlige ro og orden, ligesom hjælperen ikke må forhindre, at kun vælgeren og hjælperen – og evt. en myndighedsperson –

overværer vælgerens stemmeafgivning, se herom lovens § 54, stk. 1, 1. pkt.

Hvis den personlige bistand ydes af én myndighedsperson og én personligt udpeget hjælper, tilkommer det i første omgang den myndighedsperson, der er til stede ved stemmeafgivningen, at påse, at disse principper bliver overholdt ved stemmeafgivningen, og hvis dette ikke er tilfældet, at afbryde stemmeafgivningen og tilkalde en (anden) valgstyrelse. Hjælperen skal som andre personer i stemmelokalet rette sig efter valgstyrelsens anvisninger og skal om nødvendigt, hvis valgstyrelsen bestemmer dette, forlade lokalet, se lovens § 56, 1. og 2. pkt. Den fornødne personlige bistand ved vælgerens stemmeafgivning må, medmindre vælgeren ikke ønsker at få personlig bistand til at stemme, herefter ydes af to valgstyrelser eller tilforordnede vælgere i overensstemmelse med den almindelige regel herom. Vælgeren kan også udpege en ny personlig hjælper, og i visse tilfælde kan den personlige bistand ydes alene af en person udpeget af vælgeren, se ovenfor.

7.3.4. Personlig bistand til afkrydsning af stemmesedlen

En vælger har mulighed for at få personlig bistand til afkrydsning af stemmesedlen. Personlig bistand til afkrydsning af stemmesedlen kan kun ydes, hvis vælgeren *umiddelbart* over for den eller dem, der yder personlig bistand, *utvetydigt* kan tilkendegive, hvad vælgeren ønsker at stemme, se lovens § 55, stk. 4.

Hvis personlig bistand til stemmeafgivningen ydes af en myndighedsperson og en person, der er udpeget af vælgeren selv, og vælgeren ligeledes ønsker personlig bistand til afkrydsning af stemmesedlen, skal vælgeren umiddelbart over for *både* den person, der er udpeget af vælgeren selv, og myndighedspersonen *utvetydigt* kunne tilkendegive, hvad vælgeren ønsker at stemme. Det er ikke nok, at vælgerens tilkendegivelse af, hvad vælgeren ønsker at stemme, alene opfattes som *utvetydig* af den person, der er udpeget af vælgeren selv. Hvis

myndighedspersonen og den person, der er udpeget af vælgeren selv, er uenige om, hvad vælgeren tilkendegiver om, hvad vælgeren ønsker at stemme, kan vælgerens tilkendegivelse om sin stemmeafgivning ikke betragtes som utvetydig, medmindre tvivlen umiddelbart kan afklares ved supplerende neutrale spørgsmål til vælgeren.

En håndskrevet eller maskinskrevet seddel, som vælgeren selv har taget med, hvor der står, hvad vælgeren ønsker at stemme, er ikke en *umiddelbar* tilkendegivelse om, hvad vælgeren ønsker at stemme. En tilkendegivelse formidlet gennem tolk er som udgangspunkt heller ikke en umiddelbar tilkendegivelse. Vælgeren må i disse tilfælde supplerende tilkendegive umiddelbart over for hjælperne, hvad vælgeren ønsker at stemme. Det er forudsat i valglovgivningen, at den nødvendige kommunikation om vælgerens stemmeafgivning mellem vælgeren og dem, der yder bistand til vælgerens stemmeafgivning, foregår på dansk, når bistanden ydes af både en myndighedsperson og en person, der er udpeget af vælgeren selv.

Vælgerens tilkendegivelse om, hvad vælgeren ønsker at stemme, skal være *utvetydig* og må ikke kunne misforstås. Når man bedømmer dette, kan man tage udgangspunkt i de krav, der stilles til, at en skriftlig tilkendegivelse på en brevstemmeseddel med tilstrækkelig sikkerhed angiver, hvad vælgeren ønsker at stemme, se afsnit 9.3.2. Der vil ikke være noget i vejen for umiddelbart at afklare tvivlen ved at stille vælgeren supplerende neutrale spørgsmål.

I de tilfælde, hvor valgstyrelsen eller den tilfornede vælger vurderer, at en vælger *alene* kan kommunikere ved brug af tegnsprog, kan en tilkendegivelse ved brug af tegnsprogstolk (herunder taktill tegnsprogstolk) anses som en *umiddelbar* og *utvetydig* tilkendegivelse. Dette indebærer, at en vælger, der ønsker personlig bistand til afkrydsning af stemmesedlen, ved brug af tegnsprogstolk kan tilkendegive, hvad vælgeren ønsker at stemme. Hvis valgstyrelsen

eller den tilfornede vælger vurderer, at vælgeren kan kommunikere uden brug af tegnsprogstolk, vil en tilkendegivelse ved brug af tegnsprogstolk ikke i sig selv udgøre en umiddelbar og utvetydig tilkendelse.

En vælger, der alene kan kommunikere ved brug af tegnsprog (herunder taktill tegnsprog), kan anvende en tegnsprogstolk efter eget valg, f.eks. en personlig hjælper eller ægtefælle. Det er således ikke et krav, at personen har valgt til det pågældende valg. Det er heller ikke et krav, at personen er myndig, men vedkommende skal dog have en sådan alder og modenhed, at vedkommende forstår karakteren af sin virksomhed. Personen skal desuden rette sig efter valgstyrelsen eller den tilfornede vælgers anvisninger og i øvrigt overholde valglovgivningens regler om forbud mod valgagitation eller anden holdningsmæssig påvirkning.

7.3.5. Mulighed for at vognstemme

Hvis det er nødvendigt, skal en vælger have mulighed for at afgive stemme umiddelbart uden for stemmelokalet – en såkaldt vognstemme, f.eks. i en bil parkeret ved afstemningsstedet, se lovens § 55, stk. 1, sidste pkt. To valgstyrelser eller tilfornede vælgere skal i så fald bringe stemmesedlen ud til vælgeren, når de har sikret sig vælgerens identitet efter reglerne i lovens § 53. Når vælgeren har stemt og foldet stemmesedlen sammen, lægger valgstyrelserne eller de tilfornede vælgere stemmesedlen ned i en transportabel stemmekasse og bærer stemmekassen tilbage til stemmelokalet.

Det er meget vigtigt, at stemmeafgivningen sker på en betryggende måde, så de pågældende vælgere ikke bliver udsat for nogen påvirkning med hensyn til, hvordan de skal stemme, og så ingen får mulighed for at finde ud af, hvad vælgeren har stemt.

Personlig bistand kan som hidtil ydes ved stemmeafgivning uden for stemmelokalet. Stemmeafgivning uden for stemmelokalet må

derfor tilrettelægges således, at eventuel personlig bistand til stemmeafgivningen sker *uden for hørevidde af andre* end de pågældende medvirkende valgstyrere, tilfornordede vælgere og/eller den hjælper, som vælgeren selv har udpeget.

Hvis en vælger, der afgiver stemme umiddelbart uden for stemmelokalet, skal have personlig bistand til at afkrydse stemmesedlen, gælder tilsvarende som anført i afsnit 7.3.4.

De hjælpemidler, der skal stilles til rådighed, skal være stillet til rådighed ved stemmeafgivningen og dermed ikke kun i stemmerummet. Det betyder, at også vælgere, der foretager stemmeafgivning umiddelbart uden for stemmelokalet, skal have mulighed for at få hjælp til stemmeafgivningen ved brug af hjælpemidler, i det omfang et hjælpemiddel efter sin art kan anvendes uden for stemmelokalet. Det vil således være tilfældet for de sorte penne og de (stand)luppe, der ikke er fastgjorte.

7.3.6. *Tavshedspligt*

De personer, der står for afstemningen, og de personer, der yder personlig bistand, må ikke under afstemningen give en vælger råd eller opfordring med hensyn til, på hvilket parti (kandidatliste) eller hvilken kandidat vælgeren skal stemme, se lovens § 57, stk. 1, 1. pkt.

De personer, der står for afstemningen, må ikke oplyse over for uvedkommende, om en vælger har været til stede for at afgive stemme eller i øvrigt oplyse forhold vedrørende en vælgers stemmeafgivning, se lovens § 57, stk. 1, 2. pkt.

De myndighedspersoner, der medvirker ved afstemningen, har således *tavshedspligt* med hensyn til, hvad de får at vide om en vælgers stemmeafgivning. Det gælder også, hvis myndighedspersonen medvirker som hjælper, herunder personligt udpeget hjælper.

7.4. *Opretholdelse af ro og orden i stemmelokalerne*

Ifølge lovens § 56 kan valgstyrerne bestemme, at det ud over de personer, der står for afstemningen, kun er de vælgere, der skal afgive stemme, der må opholde sig i stemmelokalet. Valgstyrerne kan også begrænse antallet af de vælgere, der må være til stede, når hensynet til ro og orden i stemmelokalerne kræver det. De tilstedeværende skal rette sig efter valgstyrernes anvisninger.

Tidligere havde de opstillede kandidater (og for hver kandidat en vælger, som kandidaten havde udpeget for valgstyrerne) en særlig ret til at opholde sig i stemmelokalet. Denne regel er ophævet. Det har dog ikke med ophævelsen af reglen været hensigten at ændre eventuelle lokale traditioner for, at kandidater og deres eventuelle repræsentanter kan være til stede på afstemningsstederne, men det vil alene bero på valgstyrernes beslutning, om og i hvilket omfang de pågældende må være til stede på afstemningsstederne.

Borgmesteren (formanden for valgbestyrelsen) hører til de personer, der står for afstemningen, og har derfor ret til at opholde sig i stemmelokalerne.

Den person, en vælger selv har udpeget til at yde sig personlig bistand til stemmeafgivningen, hører ikke til de personer, der står for afstemningen, og kan derfor bortvises af valgstyrerne, når hensynet til ro og orden i stemmelokalerne kræver det, se afsnit 7.3.3.

7.5. *Valgagitation eller anden form for holdningsmæssig påvirkning er ikke tilladt i valglokalerne m.v.*

Valgstyrerne skal sørge for, at vælgerne ikke bliver udsat for valgagitation eller anden form for holdningsmæssig påvirkning i valglokalerne eller andre steder i umiddelbar tilknytning hertil, se lovens § 56, 3. pkt.

Påbuddet for valgstyrene om at sørge for, at vælgerne ikke bliver udsat for valgagitation, gælder efter bestemmelsen også enhver anden form for holdningsmæssig påvirkning. Der er tale om en kodificering af de almindelige valgretlige grundsætninger om neutralitet med hensyn til de ydre omstændigheder ved valghandlingens afvikling. Forbuddet mod valgagitation og anden holdningsmæssig påvirkning af vælgeren indebærer således, at der ikke må uddeles propagandamateriale eller hænges valgplakater op eller på anden måde udøves egentlig valgagitation i de nævnte lokaliteter eller de umiddelbare adgangsveje hertil, f.eks. gange, trapper samt efter omstændighederne skolegårde og lignende. Se nedenfor.

Endvidere må materiale, der ganske vist ikke agiterer for et bestemt synspunkt i forbindelse med aktuelle politiske spørgsmål eller giver udtryk for en bestemt politisk holdning eller lignende, men som udsætter vælgeren for holdningsmæssige påvirkninger, ikke være fremlagt eller ophængt i valglokalet eller andre steder i umiddelbar tilknytning hertil. Heller ikke oplysende materiale om emnerne for valget eller om aktuelle politiske spørgsmål må være fremlagt eller ophængt i valglokalet eller andre steder i umiddelbar tilknytning hertil.

Det bemærkes, at der vil kunne være tale om valgagitation, hvis der i valglokalerne er ophængt bannere, plakater m.v. for hjælpeorganisationer o.lign., hvis de pågældende organisationer har været aktive i valgkampen. Som et eksempel herpå kan nævnes, at der ved folkeafstemningen den 3. december 2015 om omdannelse af retsforbeholdet til en tilvalgsordning var et afstemningssted, hvor der inden og på afstemningsdagen hang et banner for Red Barnet, der havde været aktive i ”Ja”-kampagnen i forbindelse med folkeafstemningen. Der var med banneret således tale om valgagitation, hvorfor banneret skulle fjernes omgående. Valgstyrene skal således være opmærksomme herpå samt på allerede ophængte bannere m.v. på afstemningsstederne.

Forbuddet gælder enhver form for holdningsmæssig påvirkning af vælgeren, uanset mediet hvorved eller måden hvorpå eller personen hvorfra den holdningsmæssige påvirkning finder sted. Holdningsmæssig påvirkning via kommunens eller valgstyres eller tilforordnede vælgers tændte elektroniske medier (TV, computere, mobiltelefoner, smartphones og tablets m.v.) er omfattet af forbuddet.

Der må således ikke være et tændt TV i valglokalerne.

Også holdningsmæssig påvirkning fra andre vælgere er omfattet af forbuddet. Det er dog forudsat i loven, at valgstyrene alene skal skride ind, når manifestationerne er af en vis påtrængende karakter. At vælgere, der møder op for at stemme, bærer emblemer, mærkater eller lignende med opfordringer til at stemme på et bestemt parti (kandidatliste) eller en bestemt kandidat eller har deres mobiltelefoner, smartphones, tablets m.v. tændte, er normalt ikke i sig selv nok til, at valgstyrene skal skride ind.

Derimod må valgstyrene og tilforordnede vælgere samt kommunalt ansatte, der deltager i afviklingen af afstemningen, overhovedet ikke bære politiske emblemer, mærkater eller lignende. De må heller ikke bære mærkater, emblemer eller lignende, der agiterer for et bestemt synspunkt i forhold til aktuelle politiske spørgsmål eller i øvrigt giver udtryk for en bestemt politisk holdning eller lignende. En nål med FN's Verdensmål må anses for en sådan holdningsmæssig manifestation.

Det er ikke i strid med bestemmelsen at bære dannebrogseblemer eller lignende eller at flage med dannebrogflag.

Det er endvidere ikke i strid med bestemmelsen at bære skilte med angivelse af navn, stilting, funktion ved valget eller lignende. Kommunalbestyrelsen kan i den forbindelse give valgstyrene, tilforordnede vælgere eller kom-

munalt ansat personale, der deltager i afviklingen af afstemningen, nærmere anvisninger om, hvorledes det mest hensigtsmæssigt synliggøres over for vælgerne, hvem der kan rettes henvendelse til, hvis der er spørgsmål i forbindelse med valghandlingen. Anvisningerne skal gives i overensstemmelse med almindelige grundsætninger om saglighed og lighed i forvaltningen.

Af hensyn til iagttagelsen af forbuddet mod, at valgstyrere og tilfornordnede vælgere (samt personligt udpegede hjælpere) under afstemningen giver vælgerne råd eller opfordring med hensyn til, hvilket parti eller hvilken kandidat vælgeren skal stemme på, se lovens § 57, stk. 1, 1. pkt., henstiller Indenrigs- og Boligministeriet til, at valgstyrere, tilfornordnede vælgere og evt. medhjælpende kommunalt ansat personale alene henvender sig til vælgerne på dansk.

Valgstyrerne skal i øvrigt sørge for, at vælgerne kan komme uforstyrret til og fra valglokalerne.

Placering af valgplakater m.v. på afstemningsstedets matrikel (f.eks. i en skolegård) er ikke i sig selv i strid med lovens § 56. Det afgørende efter loven er, om der er tale om valgagitation eller anden form for holdningsmæssig påvirkning »i valglokalerne eller andre steder i umiddelbar tilknytning hertil«. Valgagitation eller anden form for holdningsmæssig påvirkning på afstemningsstedets matrikel skal imidlertid foregå i en så passende afstand fra indgangsdøren til den bygning, hvor valglokalerne ligger, at det ikke sker »i umiddelbar tilknytning« til valglokalerne. Er der tale om en større bygning med flere indgangsdøre, er den eller de relevante indgangsdøre i denne sammenhæng dem, som vælgerne skal bruge, når de møder frem for at stemme på valgdagen.

Vurderingen af, hvad der må anses for »passende afstand«, vil afhænge af de konkrete adgangsforhold til bygningen med valglokalerne.

Kommunalbestyrelsen kan som ejer, eventuelt bruger, af den matrikel, hvor bygningen med valglokaler ligger, imidlertid beslutte, om valgagitation eller anden form for holdningsmæssig påvirkning på afstemningsstedets matrikel i det hele taget skal være tilladt, uanset at en sådan valgagitation m.v. ikke i øvrigt ville være i strid med forbuddet mod valgagitation eller anden form for holdningsmæssig påvirkning i valglokalerne og andre steder i umiddelbar tilknytning hertil. Kommunalbestyrelsen vil således f.eks. kunne vælge den praksis ikke at tillade benyttelse af valgplakater, herunder »levende plakatsøjler«, på matriklen. Kommunalbestyrelsens afgørelse skal træffes i overensstemmelse med almindelige grundsætninger om saglighed og lighed i forvaltningen.

Områder på eller ud til offentlig gade eller vej er ikke omfattet af forbuddet mod valgagitation eller anden form for holdningsmæssig påvirkning i valglokalerne og andre steder i umiddelbar tilknytning hertil, selv om de måtte ligge tæt på indgangsdøren til bygningen med valglokaler.

Kommunalbestyrelsen kan således ikke nedtage valgplakater m.v., som er lovligt ophængt i henhold til vejlovgivningen.

Om kommunalbestyrelsens tilladelse til opsætning af valgplakater på kommunens vejarealer, se afsnit 6.10.

Reglerne giver ikke hjemmel for kommunalbestyrelsen til at gribe ind over for valgplakater, bannere o. lign. på private områder, private husmure m.v.

Der er intet i vejen for, at kommunalbestyrelsen frem mod valgdagen ved forskellige generelle tiltag som f.eks. annoncer, oplysningskampagner o. lign. forsøger at få vælgerne til at møde frem og stemme på valgdagen. Der er heller ikke noget til hinder for, at kommunen i forbindelse med sådanne generelle tiltag udlodder mindre præmier, f.eks. ved en essaykonkurrence eller en quiz om kommunen. Der

er imidlertid ikke i valglovgivningen hjemmel til udlodning af præmier eller lignende til (nogle af) vælgerne i forbindelse med, at de møder frem og afgiver deres stemme. Det er endvidere ikke en opgave, som kommunalbestyrelsen kan påtage sig med hjemmel i kommunalfuldmagtsreglerne.

7.6. Fotografering af stemmeafgivningen og publicering af billeder af en udfyldt stemmeseddel på de sociale medier

Det er ikke tilladt, at en vælger fotograferer sin udfyldte stemmeseddel og herefter publicerer billedet på de sociale medier eller andre steder. Det er i strid med stemmehemmeligheden, som følger af lovens § 48, stk. 3, hvoraf det fremgår, at vælgeren skal sammenfolde sin stemmeseddel efter stemmeafgivningen, så ingen kan se, hvorledes vælgeren har stemt.

Valgstyrelserne bør derfor informere de vælgere, der retter henvendelse herom, om, at det ikke er tilladt at fotografere sin udfyldte stemmeseddel. Da det imidlertid ikke er strafbart på denne måde at bryde stemmehemmeligheden, kan valgstyrelserne alene gribe ind med en henstilling om at overholde stemmehemmeligheden i de tilfælde, hvor valgstyrelserne bliver bekendt med, at en vælger vil tage et billede af sin udfyldte stemmeseddel. Kommunalbestyrelsen er således heller ikke forpligtet til at reagere, hvis det efterfølgende opdages, at en vælger har publiceret et billede af sin udfyldte stemmeseddel på de sociale medier eller andre steder.

7.7. Indsamlinger m.v. på afstemningsstederne

Kommunalbestyrelsen afgør som ejer eller eventuelt bruger af den matrikel, hvor bygningen med valglokalerne er beliggende, om der må ske indsamlinger til almennyttige formål (Røde Kors, Folkekirkens Nødhjælp m.v.) på valgdagen ved de enkelte afstemningssteder. Kommunalbestyrelsen kan i den forbindelse

stille betingelser om, hvor store indsamlingsbøsserne må være, og hvor de må stå m.v. Indsamlingsbøsserne skal selvsagt placeres uden for valglokalerne.

Indsamlingerne skal ske i overensstemmelse med reglerne i indsamlingsloven (lov nr. 511 af 26. maj 2014 med senere ændringer). Det indebærer bl.a., at en indsamling kræver tilladelse fra Indsamlingsnævnet. Det gælder både for opstilling af en indsamlingsbøsse og for gadeindsamling, hvor der rettes personlig henvendelse til vælgerne på åben gade eller andre offentlige steder med opfordring til at yde bidrag til et forud angivet formål. Det er den forening, organisation m.v., som foretager indsamlingen, som har pligt til at indhente tilladelsen fra Indsamlingsnævnet og til at sikre, at eventuelle vilkår for tilladelsen og andre regler for indsamlingen overholdes. Nærmere oplysninger kan findes på Indsamlingsnævnets hjemmeside (www.civilstyrelsen.dk/sagsomraader/indsamlingsnaevnet) eller ved henvendelse til nævnet.

Kommunalbestyrelsen kan også tillade afholdelse af almennyttige lotterier ved afstemningsstederne.

Almennyttige lotterier skal overholde reglerne i spilleloven (lovbekendtgørelse nr. 1303 af 4. september 2020) og bekendtgørelse om almennyttige lotterier (bekendtgørelse nr. 1288 af 29. november 2019). Dette indebærer bl.a., at der skal ansøges om tilladelse fra Spillemyndigheden eller – for almennyttige lotterier med en salgssum under 20.000 kr. – ske anmeldelse til Spillemyndigheden. Nærmere oplysninger kan findes på Spillemyndighedens hjemmeside (www.spillemyndigheden.dk/almennyttigt-lotteri) eller ved henvendelse til myndigheden.

Eventuelle indsamlinger eller afholdelse af almennyttige lotterier skal i øvrigt foregå således, at de ikke på nogen måde kan forstyrre valgbehandlingen, herunder gøre det besværligt at komme ind og ud af valglokalerne. Det skal således være muligt for vælgere at komme ind

og ud af valglokalerne uden at blive standset eller anråbt af eventuelle indsamlere eller udbydere af almennyttige lotterier ved afstemningsstedet. Valgstyrerne skal påse dette på valgdagen, ligesom de skal påse, at vælgerne ikke i forbindelse med sådanne indsamlinger eller almennyttige lotterier udsættes for valgagitation eller anden holdningsmæssig påvirkning.

Indenrigs- og Boligministeriet skal på baggrund af valgklager ved folketingsvalget den 18. juni 2015 over indsamlinger til almennyttige formål på valgsteder *henstille*, at kommunalbestyrelsen er særligt opmærksom på, at indsamlinger ikke må være til gene for vælgere.

Kommunalbestyrelsens afgørelse om tilladelse til og betingelser for indsamlinger eller almennyttige lotterier skal i øvrigt træffes i overensstemmelse med almindelige grundsætninger om saglighed og lighed i forvaltningen med henblik på at sikre, at afstemningen kan foregå uforstyrret. Kommunalbestyrelsen kan i den forbindelse stille som vilkår, at indsamlingen eller det almennyttige lotteri opfylder betingelserne i indsamlingsloven henholdsvis spillelovgivningen, og at den påkrævede tilladelse eller anmeldelse forevises.

7.8. Andre afstemninger samtidig med valg

Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at der i forbindelse med valget skal afholdes en særlig lokal afstemning, f.eks. valg til ældrerådet. En forudsætning herfor er, at den lokale afstemning, herunder valg til ældrerådet, tilrettelægges på en sådan måde, at den lokale afstemning foregår tydeligt og klart adskilt fra kommunal- og regionalvalget, herunder med særlige valgborde, stemmerum og stemmekasser og så vidt muligt i adskilte lokaler med særskilte adgangsveje til de pågældende stemmelokaler. Den lokale afstemning skal herudover tilrettelægges på en måde, så den ikke kan virke forstyrrende på vælgernes adgang til at stemme

ved kommunal- og regionalvalget eller på gennemførelsen af valget i øvrigt, og sådan, at kommunal- og regionalvalget har første prioritet i forhold til den lokale afstemning.

Hvad angår afholdelse af bindende kommunale folkeafstemninger samtidig med valget henvises til reglerne om disse afstemninger i kapitel 11 a i den kommunale og regionale valglov samt til det daværende Social- og Indenrigsministeriets orienteringsbreve af 8. august 2018 og 5. februar 2019. Brevene kan findes på Indenrigs- og Boligministeriets valghjemmeside (valg.im.dk/valgmyndigheder/generelle-skrivelser).

7.9. Exit polls

Valglovgivningen indeholder ikke bestemmelser om, hvorvidt og i bekræftende fald på hvilke betingelser der kan foretages meningsmålinger på afstemningsstederne på valgdagen, efter at vælgerne har afgivet deres stemme (exit polls).

Efter den kommunale og regionale valglovs § 56 skal vælgerne kunne stemme uden at blive udsat for nogen form for holdningsmæssig påvirkning umiddelbart inden.

Der må derfor ikke foretages meningsmålinger på valgdagen i valglokalerne eller på steder i umiddelbar tilknytning hertil. Der er ikke noget i vejen for at afholde meningsmålingen uden for valglokalerne og steder i umiddelbar tilknytning hertil, blot man først henvender sig til vælgerne, efter at de har stemt.

Meningsmålinger, der afholdes inden for afstemningsstedets matrikel, kan kun foretages med kommunalbestyrelsens tilladelse. Kommunalbestyrelsens afgørelse om, hvorvidt og i bekræftende fald på hvilke betingelser der skal gives tilladelse, skal træffes i overensstemmelse med almindelige grundsætninger om saglighed og lighed i forvaltningen med henblik på at sikre afstemningens uforstyrrede varetagelse. Kommunalbestyrelsen må derfor

ikke ud fra et ønske om at forhindre afholdelsen af sådanne meningsmålinger give afslag eller gøre en tilladelse betinget af, at resultatet først offentliggøres efter afstemningens afslutning for at forhindre, at sådanne meningsmålinger afholdes.

Meningsmålinger på områder på eller ud til offentlig gade eller vej kan derimod foretages uden tilladelse fra kommunalbestyrelsen.

Efter Indenrigs- og Boligministeriets opfattelse gælder der ikke et forbud mod at offentliggøre sådanne meningsmålinger, inden afstemningen på valgdagen er afsluttet. Et sådant forbud kan ikke udledes af forbuddet i loven mod foretagelse af stemmeoptælling og offentliggørelse af resultatet inden kl. 20 på valgdagen.

7.10. Pressens adgang til stemmelokalerne

Det er valgstyrene på vedkommende afstemningssted, der som ansvarlige for afstemningen på valgdagen afgør, om og på hvilken måde pressen, herunder tv-reportagehold, skal have adgang til et stemmelokale.

Valgstyrene skal sikre, at pressen ikke får adgang til lokalerne på en måde, der strider mod stemmehemmeligheden. Pressen må derfor under ingen omstændigheder overvære en vælgers stemmeafgivning i stemmerummet, hvor kun vælgeren og de, der efter loven må give vælgeren den nødvendige personlige bistand til stemmeafgivningen, må være til stede, se lovens § 54, stk. 1, og § 55. I de tilfælde, hvor en vælger får lov til at stemme uden for stemmelokalet, må pressen heller ikke overvære vælgerens stemmeafgivning. Pressen må heller ikke se, hvad en vælger har stemt, inden vælgeren lægger stemmesedlen i stemmekassen, da vælgeren skal folde stemmesedlen sammen på en sådan måde, at ingen kan se, hvilket parti (kandidatliste) eller hvilken kandidat vælgeren har stemt på, se lovens § 54, stk. 3. Dette gælder, uanset om vælgeren udtrykkeligt ønsker,

at andre kan se, hvad vælgeren har stemt. Vælgeren kan altså ikke bestemme, at andre skal se den udfyldte stemmeseddel, før den bliver lagt i stemmekassen.

Valgstyrene skal også sikre, at pressen ikke får adgang til stemmelokalerne på en måde, der strider mod forbuddet i lovens § 56 mod valgagitation eller anden form for holdningsmæssig påvirkning i valglokalerne eller andre steder i umiddelbar tilknytning hertil, se afsnit 7.5. og 7.9. Hvis pressen får adgang til stemmelokalerne, skal valgstyrene sikre, at pressen først henvender sig til vælgerne, efter at disse har stemt, at vælgerne kun afbildes/medvirker i reportagen efter eget ønske, og at reportagen fra stemmelokalerne ikke får karakter af valgagitation eller anden form for holdningsmæssig påvirkning over for de vælgere, der er til stede i lokalet.

Valgstyrene skal endvidere sikre, at pressens eventuelle tilstedeværelse kan ske uden gene eller ulempe for vælgerne under hensyn til valghandlingens uforstyrrede afvikling i ro og orden.

Indenrigs- og Boligministeriet skal i den forbindelse og på baggrund af valgklager ved folketingsvalget den 18. juni 2015 over mediernes interviews med partiledere på valgsteder *henslille*, at valgstyrene er særligt opmærksomme på, at mediernes interviews med bl.a. partiledere ikke må foregå på en sådan måde, at de er til gene for andre vælgere, f.eks. ved at disse bliver filmet mod deres vilje, eller at adgangsvejene blokeres.

Valgstyrene bedes ligeledes være særligt opmærksomme på, at det vil kunne have karakter af valgagitation eller anden holdningsmæssig påvirkning, såfremt politikere interviewes i valglokalerne.

Valgstyrernes afgørelse af, om og i bekræftende fald på hvilke betingelser det kan tillades, at pressen er til stede under afstemningen,

skal træffes i overensstemmelse med almindelige grundsætninger om saglighed og ligebehandling i forvaltningen med henblik på at sikre afstemningens uforstyrrede varetagelse.

8. Brevstemmeafgivning

Ved kommunale og regionale valg kan der brevstemmes efter reglerne i lovens kapitel 6 om brevstemmeafgivning.

Der kan brevstemmes i udlandet, på Færøerne, i Grønland, på danske skibe i udenrigsfart og på danske havanlæg uden for dansk område fra tirsdag den 17. august 2021 (3. tirsdag i august måned i valgåret), se afsnit 8.6.

Der kan brevstemmes på de steder i kommunerne, hvor enhver vælger kan brevstemme (borgerservicecentre m.v.) fra tirsdag den 5. oktober 2021 (tirsdagen 6 uger før valgdagen), se afsnit 8.2.

Der kan brevstemmes i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen samt i vælgerens hjem (se afsnit 8.4.), på sygehuse og i kriminalforsorgens fængsler og arresthuse (se afsnit 8.3.) fra tirsdag den 26. oktober 2021 (tirsdagen 3 uger før valgdagen).

Kommunalbestyrelsen i vælgerens bopælskommune modtager og registrerer afgivne brevstemmer i kommunens brevstemmeprotokol, hvorefter de afleveres til valgstyrene på vælgerens afstemningssted, inden afstemningen begynder på valgdagen, se afsnit 8.7.

Om materialet til brug for brevstemmeafgivningen, se afsnit 8.1.

8.1. Brevstemmematerialet

8.1.1. Brevstemmematerialets udformning

Ved brevstemmeafgivningen må kun anvendes det brevstemmemateriale, der er fremstillet af Indenrigs- og Boligministeriet, se lovens § 66.

Brevstemmematerialet til kommunale og regionale valg består af:

- 1) En grå stemmeseddel til kommunalbestyrelsesvalg, der er påtrykt ordene »Stemmeseddel til kommunalbestyrelsesvalg« og forsynet med tre rubrikker til angivelse af henholdsvis bogstavbetegnelse, listebetegnelse (partinavn) og kandidatnavn.
- 2) En blå konvolut, der på forsiden er påtrykt ordene »Stemmeseddel til kommunalbestyrelsesvalg« samt en kortfattet vejledning om, hvordan stemmesedlen skal udfyldes.
- 3) En gul stemmeseddel til regionsrådsvalg, der er påtrykt ordene »Stemmeseddel til regionsrådsvalg« og forsynet med tre rubrikker til angivelse af henholdsvis bogstavbetegnelse, listebetegnelse (partinavn) og kandidatnavn.
- 4) En gul konvolut, der på forsiden er påtrykt ordene »Stemmeseddel til regionsrådsvalg« samt en kortfattet vejledning om, hvordan stemmesedlen skal udfyldes.
- 5) Et følgebrev. Følgebrevets ene side er forsynet med rubrikker til angivelse af den kommune, følgebrevet skal sendes til, samt vælgerens navn, fødselsdato, bopæl og underskrift i tilknytning til en fortrykt tekst, hvoraf det bl.a. fremgår, at der hermed fremsendes et af vælgeren nærmere udfyldt antal konvolutter med stemmeseddel til henholdsvis kommunalbestyrelsesvalg og regionsrådsvalg fra den vælger, der har underskrevet følgebrevet. Den samme side er endvidere forsynet med rubrikker i tilknytning til en fortrykt tekst til stemmemodtagerens attestation af vælgerens brevstemmeafgivning. Følgebrevets anden side er påtrykt en vejledning om fremgangsmåden ved afgivelsen af brevstemme. I nederste højre hjørne på vejledningssiden (bagsiden) er trykt »2017« eller »2021«.

- 6) En gråblå yderkuvert, der på forsiden i nederste venstre hjørne er påtrykt ordene »Stemmesedler til kommunale og regionale valg«. Forsiden er endvidere forsynet med rubrikker til angivelse af, hvilken kommune yderkuverten skal sendes til. Yderkuvertens bagside er forsynet med rubrikker til angivelse af vælgerens navn, fødselsdato og bopæl.

Kommunalbestyrelsen kan derudover anvende det følgebrev, som kommunalbestyrelsen kan udskrive fra KMD's system, og den yderkuvert, der passer til dette følgebrev. Dette materiale skal efter Indenrigs- og Boligministeriets bestemmelse sidestilles med de følgebrev og yderkuverter, som Indenrigs- og Boligministeriet har fået fremstillet, og kan derfor anvendes ved den brevstemmafgivning, som kommunalbestyrelsen står for, se lovens § 66, stk. 3.

Kommunalbestyrelsen skal dog sørge for, at der på alle brevstemmesteder i kommunen findes eksemplarer af Indenrigs- og Boligministeriets brevstemmemateriale, inkl. følgebrev og yderkuvert. Det må således ikke forekomme, at en vælger afvises fra at afgive en brevstemme, f.eks. fordi vedkommende ikke kan fremsøges i KMD's system eller pga. tekniske problemer med udskrivningen af følgebrevet fra KMD's system. I sådanne tilfælde skal vælgeren tilbydes at anvende Indenrigs- og Boligministeriets brevstemmemateriale, hvor følgebrevet kan udfyldes i hånden.

8.1.2. Nyt brevstemmemateriale og benyttelse af restoplæg. Bestilling og betaling af nyt materiale

Indenrigs- og Boligministeriet har i 2021 ladet fremstille nyt brevstemmemateriale til kommunale og regionale valg. Brevstemmematerialet har samme format og indeholder samme bestanddele (se afsnit 8.1.1.) som tidligere oplæg af brevstemmematerialet. Brevstemmematerialet fremstillet i 2008 og 2017 til kommunale og regionale valg kan således også benyttes ved kommunal- og regionalvalget i 2021.

Rosendahls vil udsende restoplæg af materialet fremstillet i 2017, før der udsendes materiale fremstillet i 2021.

Eventuelle restoplæg af brevstemmemateriale fremstillet før 2008 kan *ikke* benyttes, men skal kasseres. Endvidere kan brevstemmemateriale beregnet til folketingsvalg, folkeafstemninger eller Europa-Parlamentsvalg *ikke* benyttes til kommunale og regionale valg.

Brevstemmematerialet skal senest fra tirsdag den 19. maj 2021 (den 3. tirsdag i maj måned i valgåret) findes hos kommunerne, se lovens § 66, stk. 2, 2. pkt. Det skyldes hensynet til, at danske skibe i udenrigsfart kan have behov for at rekvirere brevstemmemateriale i kommunen fra et tidligt tidspunkt.

Brevstemmematerialet kan bestilles hos Rosendahls, Vandtårnsvej 83 A, 2860 Søborg, tlf. nr. 43 22 73 00, e-mail: distribution@rosendahls.dk. Det er ikke muligt at bestille brevstemmemateriale via forlagets hjemmeside.

Kommunerne bliver faktureret af Rosendahls for det materiale, der bestilles. Udgifterne til brevstemmemateriale til brug for brevstemmafgivning på sygehuse, i kriminalforsorgens fængsler og arresthuse, på skibe og havanlæg samt i udlandet afholdes dog af Indenrigs- og Boligministeriet.

8.2. Brevstemmafgivning på de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme (borgerservicecentre o. lign.)

8.2.1. Generelle regler

Enhver vælger kan brevstemme i enhver kommune her i landet, se lovens § 59.

På de steder, hvor enhver vælger kan brevstemme, kan der brevstemmes fra tirsdag den 5. oktober 2021 (tirsdagen 6 uger før valgdagen), dog senest fredag den 12. november 2021 (fredagen før valgdagen), se lovens § 62, stk. 1.

Brevstemmeafgivningen kan ikke forbeholdes vælgere, der har bestilt tid, men kommunalbestyrelsen må gerne tilbyde vælgerne at bestille tid for at undgå ventetid i forbindelse med brevstemmeafgivningen.

8.2.2. Kommunalbestyrelsens valg af brevstemmesteder

Det er kommunalbestyrelsens ansvar at tilrettelægge og gennemføre brevstemmeafgivning på de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme. Inden for valglovgivningens rammer er det op til den enkelte kommunalbestyrelse at beslutte, hvor brevstemmeafgivningen skal finde sted.

Det er forudsat i loven, at kommunalbestyrelsen skal sikre sig, at vælgeren ikke får for lang afstand til et sted, hvor vælgeren kan brevstemme, og at der er rimelige muligheder for offentlig og privat transport til brevstemmestedet. Det kan være hensigtsmæssigt at give adgang til at brevstemme på alle kommunens borgerservicecentre inkl. filialer. I større kommuner kan det være hensigtsmæssigt at give vælgerne adgang til at brevstemme flere steder i kommunen.

Kommunalbestyrelsen skal endvidere sørge for, at de lokaler, hvor brevstemmeafgivningen finder sted, er tilstrækkeligt afskærmet, og at vælgerne ikke udsættes for holdningsmæssig påvirkning m.v. For mere herom, se afsnit 8.2.4.

8.2.3. Åbningstider og annoncering

Der skal være personale til stede, der kan fungere som brevstemmemodtagere for de vælgere, der måtte henvende sig for at brevstemme inden for almindelig ekspeditionstid i hele den periode, hvor enhver vælger kan brevstemme. En kommune må således ikke holde et borgerservicecenter åbent i kortere tid for brevstemmeafgivning end borgerservicecentrets almindelige åbningstid. Det gælder også, hvis borgerservicecentret har længere åbent den sidste

dag, der kan brevstemmes, end det tidsrum, der som minimum skal være åbent for brevstemmeafgivning, dvs. kl. 9-16.

Åbningstiden for brevstemmeafgivning og evt. andre borgerserviceekspeditioner må dog godt afvige fra den pågældende lokations almindelige åbningstid, hvis kommunen afholder brevstemmeafgivning på et sted, hvor der foregår andre aktiviteter end borgerserviceekspeditioner, f.eks. på et bibliotek, en uddannelsesinstitution eller et kulturhus m.v., se afsnit 8.2.4. Det gælder også, selv om kommunen ikke har selvstændige borgerservicecentre, men udelukkende har sådanne »blandede« borgerservicefunktioner. Kommunen bør i givet fald annoncere åbningstiderne for brevstemmeafgivning og andre borgerserviceekspeditioner synligt på stedet, på kommunens hjemmeside og evt. på den pågældende lokations hjemmeside. Kommunen bør samtidig sikre sig, at medarbejdere på de pågældende lokationer og i borgerservice m.v. er bekendt med de differentierede åbningstider og dermed er i stand til at vejlede vælgere herom.

Kommunalbestyrelsen skal på mindst ét af de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme, f.eks. et borgerservicecenter eller lignende, holde åbent for brevstemmeafgivning som minimum i tidsrummet kl. 9-16 fredag den 12. november 2021 (den sidste dag, hvor der kan brevstemmes), se lovens § 62, stk. 2.

Det vil i øvrigt være hensigtsmæssigt også at holde brevstemmestederne i kommunen åbent nogle timer de to forudgående lørdage før den sidste dag for brevstemmeafgivning, dvs. lørdag den 30. oktober 2021 og lørdag den 6. november 2021.

Det er forudsat i loven, at kommunen på sin hjemmeside og på anden egnet måde, f.eks. ved annoncering i lokale dagblade, offentliggør, hvilken eller hvilke afdelinger i kommunen der varetager brevstemmefunktionen og disses åbningstid.

8.2.4. Afskærmning og sikring mod holdningsmæssig påvirkning. Brevstemmeafgivning på biblioteker, uddannelsesinstitutioner, i valgbusser o. lign.

Det er en forudsætning, at det lovfæstede princip om neutralitet med hensyn til de ydre omstændigheder ved valgbehandlingen overholdes, når kommunalbestyrelsen tilrettelægger brevstemmeafgivningen og beslutter, hvor i kommunen enhver vælger skal kunne brevstemme.

Kommunen skal således sikre, at vælgerne kan afgive deres brevstemme uden at blive udsat for valgagitation eller anden form for holdningsmæssig påvirkning i umiddelbar tilknytning til brevstemmeafgivningen, se lovens § 67, stk. 8. Brevstemmeafgivningen bør derfor som udgangspunkt foregå i et særligt lokale eller i afskærmede omgivelser, hvor der ikke er fremlagt eller ophængt materiale, der kan tolkes som agiterende eller i øvrigt holdningspåvirkende.

Brevstemmeafgivningen skal i alle tilfælde forestås af kommunalt ansat personale. Kommunalbestyrelsen skal sørge for behørig instruktion af det kommunale personale, som skal forestå brevstemmeafgivningen, herunder om forbuddet mod at give vælgeren råd eller opfordring med hensyn til, hvad vælgeren skal stemme, reglerne om hjælp til stemmeafgivning og den korrekte udfyldning af stemmeseddel, følgebrev og yderkuvert m.v.

Kommunalbestyrelsen bør være særligt opmærksom på dette, hvis brevstemmeafgivningen henlægges til andre dele af den kommunale forvaltning end borgerservicecentre o.lign., f.eks. biblioteker, eller til mobile enheder, f.eks. valgbusser eller biblioteksbusser, eller til banegårde, uddannelsesinstitutioner m.v. Brugen af mobile eller midlertidige afstemningssteder forudsætter, at der sker den fornødne afskærmning af de lokaliteter, hvor brevstemmeafgivningen foregår, samt at stemmehemmeligheden og valgbehandlingsens uforstyrrede afvikling er sikret i tilstrækkelig grad,

herunder også når der ydes personlig bistand til stemmeafgivningen, se afsnit 8.2.6.

Ved henlæggelse af brevstemmeafgivning til biblioteker, hvor der som et led i bibliotekets forpligtelse til at informere om samfundsforhold i henhold til bibliotekslovgivningen er fremlagt holdningspåvirkende materiale, er det et krav, at dette materiale er anbragt således, at det ikke befinder sig i eller i nærheden af det område, hvor brevstemmeafgivningen foregår. Blandt andet ved den fornødne skiltning, afskærmning, støjdæmpning og bemanding skal det sikres, at valgbehandlingen kan afvikles forsvarligt, stemmehemmeligheden overholdes og brevstemmematerialet opbevares forsvarligt. Disse hensyn indebærer, at brevstemmemodtagere skal have den fornødne alder og modenhed for, at brevstemmeafgivningen kan foregå på en betryggende måde. Efter Indenrigs- og Boligministeriets opfattelse skal brevstemmemodtagere således normalt være myndige (være fyldt 18 år), idet de bl.a. på kommunens vegne skal attestere følgebrevet til brevstemmen og om nødvendigt kunne yde personlig bistand til stemmeafgivningen.

Der skal endvidere være den nødvendige plads og indretning til, at vælgeren kan afgive sin brevstemme uden overværelse af andre, og at den fornødne hjælp ydes de vælgere, der har behov for hjælp til stemmeafgivningen.

Forbuddet mod, at der på biblioteker fremlægges eller ophænges materiale, der kan tolkes som agiterende m.v., på det sted, hvor brevstemmeafgivningen afvikles, er ifølge Slots- og Kulturstyrelsen foreneligt med bibliotekernes forpligtelse til at informere om samfundsforhold i henhold til bibliotekslovgivningen, herunder ved fremlæggelse af partiernes valgmateriale m.v. Bibliotekerne kan derfor normalt benyttes til brevstemmeafgivning, uden at dette strider imod bibliotekernes informationsforpligtelse. Det bemærkes herved, at valgmateriale m.v. som nævnt godt må være fremlagt i rum og på steder, som vælgerne passerer på vej til brevstemmeområdet.

Ved henlæggelse af brevstemmeafgivningen til steder med fri adgang for offentligheden, f.eks. en uddannelsesinstitution eller en banegård m.v., skal der udvises særlig omhu for at sikre lovgivningens krav til valghandlingens uforstyrrede varetægelse, herunder i form af den fornødne afskærmning af brevstemmelokalerne og sikring af vælgeren imod holdningsmæssig påvirkning umiddelbart inden brevstemmeafgivningen. Det indebærer bl.a., at der ikke må afholdes vælgermøder i umiddelbar tidsmæssig tilknytning til brevstemmeafgivningen, således at vælgerne efter at have deltaget i et vælgermøde kan gå direkte hen og brevstemme i f.eks. et tilstødende lokale. Se lovens § 67, stk. 8, hvorefter stemmemodtageren påser, at vælgere, der ønsker at brevstemme, ikke udsættes for valgagitation eller anden form for holdningsmæssig påvirkning *i umiddelbar tilknytning* til brevstemmeafgivningen. Kommunalbestyrelsen bør derfor ved fastlæggelsen af dato og tidsrum for brevstemmeafgivning på steder med fri adgang for offentligheden forinden undersøge, om der er planlagt afholdt vælgermøder de pågældende steder, og om muligt træffe aftale med de pågældende lokationer om, at der ikke afholdes vælgermøder op til eller samtidig med brevstemmeafgivningen.

Der er ikke adgang til at oprette faste brevstemmesteder på eller ud til offentlig vej. Under forudsætning af, at der sker den nødvendige iagttagelse af de ovenfor nævnte almindelige principper for en betryggende, neutral og sikker brevstemmeafgivning, vil der dog kunne foranstaltes brevstemmeafgivning fra mobile enheder, f.eks. en bogbus eller lignende.

8.2.5. Den almindelige fremgangsmåde ved brevstemmeafgivningen på de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme

Indenrigs- og Boligministeriet har ikke fastsat nærmere regler om, hvordan afgivelse af brevstemmer på de steder i kommunerne, hvor enhver vælger kan brevstemme, f.eks. borgerser-

vicecentrene og lignende, skal foregå. Brevstemmeafgivningen skal derfor foregå direkte efter lovens regler, se lovens § 67.

8.2.5.1. Instruktion af stemmemodtagere

Indenrigs- og Boligministeriet modtager op til hvert valg henvendelser fra kommunerne om, hvorvidt brevstemmer, hvor følgebrevet ikke er udfyldt korrekt, kan tages i betragtning, herunder særligt, hvor der er begået administrative fejl. Indenrigs- og Boligministeriet skal derfor indskærpe vigtigheden af, at de kommunalt ansatte og tilforordnede vælgere, der skal virke som stemmemodtagere, er tilstrækkeligt instrueret om proceduren for afgivelse og modtagelse af brevstemmer, herunder vigtigheden af, at der udvises den største omhyggelighed hermed. Stemmemodtagerne bør være særligt opmærksomme på, at der er anvendt det korrekte følgebrev, og at følgebrevet er udfyldt korrekt af både vælgeren og stemmemodtageren, så tvivlstilfældene ved den senere gennemgang af brevstemmerne mindskes mest muligt. Manglende iagttagelse af den foreskrevne fremgangsmåde kan føre til, at brevstemmen ikke kan tages i betragtning, se afsnit 8.7.4.3. og 9.3.2.

8.2.5.2. Identifikation af vælgeren og udlevering af brevstemmemateriale

Vælgere, der ønsker at brevstemme, skal vise den nødvendige legitimation til brevstemmemodtageren, inden brevstemmematerialet udleveres, se lovens § 67, stk. 1.

Har vælgeren medbragt sit valgkort kan tjene som identifikation af vælgeren, hvis der ikke i øvrigt er anledning til tvivl om vælgerens identitet. Benyttes valgkortet, skal vælgeren dog, for at vælgeren kan anses for identificeret, oplyse sin fødselsdato, dvs. dag, måned og årstal, eller fremlægge anden form for ID, hvoraf fødselsdatoen fremgår, over for stemmemodtageren, inden brevstemmematerialet kan udleveres. Det er alene vælgerens fødselsdato, der skal oplyses, men ikke CPR-nummeret.

Er der tvivl om vælgerens identitet, skal denne fastslås. Dette skal om nødvendigt ske ved, at vælgeren fremlægger dokumentation herfor, se principperne for identifikation af vælgeren ved afstemning på valgdagen i lovens § 53, stk. 1, og afsnit 7.2. Herefter udleveres brevstemmematerialet, se lovens § 66. Der henvises til lovens § 67, stk. 1.

8.2.5.3. Udfyldning og afgivelse af brevstemme. Stemmemommelighed.

Ved brevstemmeafgivning anfører vælgeren på stemmesedlen listebetegnelsen eller bogstavbetegnelsen for en kandidatliste, der er opstillet i den kommune henholdsvis region, hvor vælgeren er optaget på valglisten. Ønsker vælgeren at stemme på en bestemt kandidat, der er opstillet i den pågældende kommune henholdsvis region, anfører vælgeren navnet på kandidaten, eventuelt sammen med listebetegnelsen og/eller bogstavbetegnelsen for den kandidatliste, kandidaten er opstillet på, se lovens § 67, stk. 2.

Ønsker vælgeren kun at stemme til enten kommunalbestyrelsesvalget eller regionsrådsvalget, kan vælgeren enten lade være med at udfylde stemmesedlen for det valg, som vælgeren ikke ønsker at stemme til, og i øvrigt følge den almindelige fremgangsmåde ved brevstemmeafgivning, eller levere den ubenyttede stemmeseddel med tilhørende konvolut tilbage til stemmemodtageren, der straks skal tilintetgøre det ubrugte materiale.

Efter lovens § 67, stk. 3, 1. pkt., skal vælgeren udfylde stemmesedlen, uden at andre overværrer det, og dermed uden at andre kan se, hvilken kandidatliste eller hvilken kandidat vælgeren har stemt på, se dog afsnit 8.2.6. om de tilfælde, hvor vælgeren får personlig bistand til stemmeafgivningen. Reglen gælder også i tilfælde, hvor pårørende eller andre, herunder repræsentanter for pressen, er til stede i f.eks. borgerservicecentret, mens brevstemmeafgivningen finder sted. Reglen gælder, uanset om

det er vælgerens ønske, at andre kan se, hvorledes vælgeren har stemt.

Det er endvidere ikke tilladt, at en vælger fotograferer sin udfyldte stemmeseddel og herefter publicerer billedet på de sociale medier eller andre steder. Det vil være i strid med stemmemommeligheden, som følger af lovens § 67, stk. 3, 1. pkt. Brevstemmemodtagerne bør derfor informere de vælgere, der retter henvendelse herom, om, at det ikke er tilladt at fotografere sin udfyldte stemmeseddel. Da det imidlertid ikke er strafbart på denne måde at bryde stemmemommeligheden, kan brevstemmemodtagerne alene gribe ind med en henstilling om at overholde stemmemommeligheden i de tilfælde, hvor brevstemmemodtagerne bliver bekendt med, at en vælger vil tage et billede af sin udfyldte stemmeseddel. Kommunalbestyrelsen er således heller ikke forpligtet til at reagere, hvis det efterfølgende opdages, at en vælger har publiceret et billede af sin udfyldte stemmeseddel på de sociale medier eller andre steder.

Når vælgeren har udfyldt stemmesedlerne, lægger vælgeren hver stemmeseddel i den tilhørende konvolut. Derefter udfylder vælgeren følgebrevet og underskriver dette i overværrelse af stemmemodtageren, der attesterer stemmeafgivningen. Ved attestationen anfører stemmemodtageren – således som den fortrykte tekst til brug for attestationen foreskriver – dato, underskrift, stilling og myndighedens stempel på følgebrevet. Hvis stemmemodtageren ikke har mulighed for at sætte myndighedens stempel på følgebrevet, skal myndighedens navn skrives med blokbogstaver.

Som anført i afsnit 8.1.1. kan kommunalbestyrelsen anvende det følgebrev, som kan udskrives fra KMD's system, og den yderkuvert, der passer til dette følgebrev. Anvendes følgebrevet fra KMD's system, skal vælgeren ikke udfylde følgebrevet, da de nødvendige oplysninger allerede fremgår af brevet. Vælgeren skal derfor alene underskrive følgebrevet i overværrelse af stemmemodtageren, der attesterer

stemmeafgivningen. Ved udskrivning af følgebrev er det vigtigt, at der udvises den fornødne omhyggelighed, så det sikres, at følgebrevet vedrører den korrekte type valg.

Vælgeren lægger herefter konvolutterne med hver sin stemmeseddel samt følgebrevet i yderkuverten og lukker yderkuverten i overværelse af stemmemodtageren. Vælgeren udfylder yderkuverten med sit navn, sin fødselsdato og sin bopæl i overværelse af stemmemodtageren, se lovens § 67, stk. 3. Hensigten hermed er at højne sikkerheden omkring valget, idet det er Indenrigs- og Boligministeriets opfattelse, at det er en central retssikkerhedsgaranti ved brevstemmeafgivningen, at vælgeren deltager i hele proceduren omkring brevstemmeafgivningen.

8.2.5.4. Kommunens håndtering af afgivne brevstemmer

Yderkuverten sendes til den kommune, hvor vælgeren er optaget på valglisten, se lovens § 67, stk. 7.

Hvis vælgeren er flyttet eller står over for at skulle flytte til en anden kommune inden 15.-dagen før valget, og kommunen i forbindelse med vælgerens brevstemmeafgivning eller på anden måde (også efterfølgende) bliver opmærksom på dette, bør kommunen vejlede vælgeren om, at det er nødvendigt for vælgeren af brevstemme igen i den kommune, vælgeren er flyttet til eller står over for at skulle flytte til. Kommunen har ikke pligt til systematisk at undersøge, om vælgere, hvis brevstemme kommunen har modtaget, skulle være flyttet forud for valget. En afgivet brevstemme inden 15.-dagen før valget må ikke videresendes til den kommune, som vælgeren efterfølgende er flyttet til, se afsnit 8.7.2.

Når den enkelte vælger er færdig med at stemme, vil det være hensigtsmæssigt, at brevstemmen (yderkuvert med indhold) lægges ned i en særlig brevstemmekasse i vælgerens påsyn, sådan at én stemmekasse er beregnet til

»indenbys« brevstemmer, dvs. brevstemmer, der ikke skal sendes videre til andre kommuner, og en anden stemmekasse er beregnet til »udenbys« brevstemmer, dvs. brevstemmer, der skal sendes videre til andre kommuner.

»Udenbys« brevstemmer skal afleveres til postbesørgelse så hurtigt som muligt. Brevstemmerne bør om muligt afsendes samme dag, de er afgivet, eller senest dagen efter.

»Udenbys« brevstemmer, der afgives i perioden fra mandag den 8. november 2021 til og med fredag den 12. november 2021 i en kommune, og som skal sendes til en anden kommune, kan samles til bunke ét sted i afsenderkommunen og sendes samlet i henhold til en aftale indgået mellem KL og PostNord, se afsnit 3.2.2. Hvis kommunen i denne periode (den 8.-12. november 2021) modtager anmodninger fra hospitaler og fængsler om at lade brevstemmer afgivet på disse institutioner indgå i kommunens samlede forsendelse med PostNord lørdag den 13. november 2021 for at sikre rettidig levering til bopælskommunen, er der intet til hinder for at medtage disse brevstemmer i forsendelsen.

Brevstemmer, der sendes med PostNord mere end 8 dage før valgdagen, kan sendes som almindelige breve. Brevstemmer, der afgives de sidste 8 dage før valgdagen, skal sendes som Quickbreve (dag til dag-forsendelse), hvis de sendes med PostNord uden for den indgåede særaftale med KL.

Om afsendelse af brevstemmer den sidste dag, hvor der kan brevstemmes, se afsnit 3.2.1.

8.2.5.5. Hjælpebidler ved brevstemmeafgivningen

Kommunalbestyrelsen skal stille hjælpebidler til rådighed ved brevstemmeafgivningen efter reglerne i bekendtgørelse nr. 1499 af 12. december 2018 om hjælpebidler, der skal stilles til rådighed ved stemmeafgivningen, se lovens § 69.

Det bemærkes, at vælgeren har også mulighed for at medbringe egne hjælpemidler (f.eks. lup eller særligt skriveredskab) ved stemmeafgivningen.

I bekendtgørelsen stilles der krav om, at nogle hjælpemidler skal stilles til rådighed på alle de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme, mens andre skal stilles til rådighed på mindst ét af de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme. Følgende hjælpemidler skal stilles til rådighed på de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme:

- **Sort pen.** Den sorte pen skal have en stregtykkelse på mindst 0,7 mm og højst 1,0 mm. Anvendelse af en sort pen gør, at udfyldningen af brevstemmesedlen bliver tydeligere end ved brug af andre skriveredskaber som f.eks. blyanter. Se bekendtgørelsens § 2, stk. 2.

Indenrigs- og Boligministeriet *henstiller* desuden, at der stilles sorte penne til rådighed for vælgerne, når kommunalbestyrelsen gennemfører brevstemmeafgivning i vælgerens hjem og i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen, herunder på plejehjem, se afsnit 8.4.

- **Lup.** En lup kan forstørre teksten på stemmesedlen og er derfor en hjælp til vælgere med nedsat syn. Luppen skal være en ikke-håndholdt lup, der har fast eller justerbar afstand mellem linse og objekt, og luppen skal kunne forstørre tekst til mindst fire-dobbelt størrelse. Endelig skal vælgerne kunne udfylde stemmesedlen under luppen. Der kan f.eks. være tale om en såkaldt standlup eller en lup, der er fastgjort på en »arm«, som kan monteres på bord eller væg. Se § 3, stk. 2, i bekendtgørelsen.

Indenrigs- og Boligministeriet *henstiller* desuden, at der så vidt muligt stilles en så-

dan lup til rådighed for vælgerne, når kommunalbestyrelsen gennemfører brevstemmeafgivning i vælgerens hjem og i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen, herunder på plejehjem, se afsnit 8.4.

- **LED-lampe.** Der skal være tale om en ikke-håndholdt LED-lampe, hvor vælgeren kan regulere lysstyrke og lysfarve, hvilket kan gøre det lettere for nogle at læse stemmesedlen. Vælgeren skal desuden kunne ændre lampens placering, således at lysudfaldet kan tilpasses vælgerens behov. Se § 4, stk. 2, i bekendtgørelsen.

Indenrigs- og Boligministeriet *henstiller* desuden, at der så vidt muligt stilles en sådan lampe til rådighed for vælgerne, når kommunalbestyrelsen gennemfører brevstemmeafgivning i vælgerens hjem og i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen, herunder på plejehjem, se afsnit 8.4.

På tidspunktet for denne vejlednings udstedelse er det forventningen, at bekendtgørelsen vil stille krav om, at følgende hjælpemidler skal stilles til rådighed på mindst ét af de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme:

- **Hæve-/sænkebord.** Et hæve-/sænkebord kan være en hjælp for vælgere, der er kørestolsbrugere. Bordet skal kunne reguleres i højden af vælgeren, måle minimum 90 x 60 cm og have fri benplads, så kørestolsbrugeren kan placere sig ved bordet. Se § 5, stk. 2, i bekendtgørelsen.

Indenrigs- og Boligministeriet *henstiller*, at hæve-/sænkebordet er forsynet med en mat overflade. Dette kan – hvis bordpladen ikke i sig selv er mat – opnås ved f.eks. at beklæde bordet med en dug eller lignende eller benytte et mat skriveunderlag. I givet fald skal dugen eller skriveunderlaget være tilstrækkeligt fastgjort, så vælgeren har et

fast underlag, når stemmesedlen skal udfyldes. Det vil desuden være hensigtsmæssigt, hvis bordpladen kan skråtstilles af vælgeren, såfremt den pågældende har behov for dette i forbindelse med udfyldning af brevstemmesedlen.

- **Forstørrelsesapparat med skærm af typen CCTV (Closed Circuit Television).** Vælgeren skal kunne regulere skriftstørrelse, kontraster og lysstyrke. Læsepladen, hvor brevstemmesedlen placeres ved brug af CCTV'et, skal desuden kunne låses fast, så brevstemmesedlen ligger fast, når vælgeren skal udfylde brevstemmesedlen. Af sikkerhedsmæssige årsager er det vigtigt, at CCTV'et ikke kan tilkobles internettet. CCTV'et må heller ikke kunne affotografere brevstemmesedlen eller på nogen måde lagre data. Se § 6, stk. 2, i bekendtgørelsen.

På hvert af de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme, skal der være opslag, der oplyser om muligheden for at benytte de hjælpemidler, som stilles til rådighed, se bekendtgørelsens § 8, stk. 2. Indenrigs- og Boligministeriet *henstiller*, at opslagene placeres synligt for vælgerne ved ankomsten til brevstemmestedet eller umiddelbart herefter, f.eks. ved indgangen.

Om kommunens anskaffelse af ovennævnte hjælpemidler henvises til afsnit 7.1.2.2.

Om kommunens annoncering om muligheden for at benytte de nævnte hjælpemidler ved stemmeafgivningen på valgdagen og ved brevstemmeafgivningen henvises til afsnit 7.1.2.1.

8.2.5.6. *De fysiske rammer for brevstemmeafgivning*

Det vil være hensigtsmæssigt, at der på de steder i kommunerne, hvor enhver vælger kan brevstemme, f.eks. på borgerservicecentre og lignende, så vidt muligt indrettes stemmerum, hvor vælgeren kan stemme. Et bord eller

en pult, der står for sig selv, så vælgeren har mulighed for at afgive sin stemme, uden at andre kan se, hvad vælgeren har stemt, kan dog også bruges.

Det vil endvidere være hensigtsmæssigt, hvis et eller flere af de steder i kommunerne, hvor enhver vælger kan brevstemme, f.eks. borgerservicecentre og lignende, er indrettet således, at lokalerne, herunder evt. stemmerum eller enkeltstående pulte, er tilgængelige for kørestolsbrugere og andre stærkt bevægelseshæmmede. Der skal tages højde for, at det skal være muligt at stille eventuelle hjælpemidler til rådighed ved brevstemmeafgivningen i de enkelte stemmerum, se afsnit 8.2.5.5.

Det vil desuden være hensigtsmæssigt, hvis der på et eller flere af de steder i kommunerne, hvor enhver vælger kan brevstemme, for at lette tilgængeligheden for personer med fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse indrettes et stemmerum, hvor der er plads til, at tre personer kan opholde sig samtidig. Stemmerummet skal således have plads til, at der ud over vælgeren kan opholde sig to stemmemodtagere eller en stemmemodtager samt en personligt valgt hjælper, når en vælger har brug for personlig bistand til at afgive sin stemme, se afsnit 8.2.6. Vælgeren kan i visse tilfælde få personlig bistand alene af en person udpeget af vælgeren selv. Det særlige stemmerum skal så vidt muligt være stort nok til, at der er plads til en kørestolsbruger samt to hjælpere. Brevstemmeafgivning i selve brevstemmestedets lokaler skal tilrettelægges således, at eventuel personlig bistand til brevstemmeafgivningen vanskeligt kan høres af andre end vælgeren og den eller de medvirkende stemmemodtagere og/eller en eventuel hjælper, som vælgeren selv har udpeget.

Kommunalbestyrelsen kan få rådgivning af BUILD – Institut for Byggeri, By og Miljø om, hvordan stemmelokalerne skal indrettes fysisk og om, hvilke mål et stemmerum skal have, for

at det også vil kunne bruges af kørestolsbrugere. Se instituttets Stemmeboksvejledning her:

sbi.dk/Pages/Vejledning-Stemmeboks.aspx.

For opklarende spørgsmål kan BUILD – Institut for Byggeri, By og Miljø kontaktes på tlf.nr. 28 10 40 41 eller e-mail: build@build.aau.dk. Se også instituttets hjemmeside, der findes på adressen: www.sbi.dk. Se endvidere afsnit 7.1.2.

Det Centrale Handicapråd har udarbejdet en guide til kommunerne om handicaptilgængelighed til valg og folkeafstemninger ("Valg for alle"), der kan findes på adressen: <https://dch.dk/viden-om-handicap/vejledninger-om-handicap>.

8.2.5.7. Forbud mod holdningsmæssig påvirkning m.v.

Stemmmodtageren skal påse, at vælgere, der ønsker at brevstemme, ikke udsættes for valgagitation eller anden form for holdningsmæssig påvirkning i umiddelbar tilknytning til brevstemmeafgivningen, se lovens § 67, stk. 8. Varetager flere stemmemodtagere brevstemmeafgivningen, skal forbuddet mod valgagitation og holdningsmæssig påvirkning påses af dem begge. Kommunalbestyrelsen skal derfor sikre, at der i de lokaler, hvor brevstemmeafgivningen finder sted, ikke ligger materiale med nogen form for holdningsmæssig påvirkning i forbindelse med afstemningen, herunder påvirkning, der ikke kan karakteriseres som egentlig valgagitation. Kommunalbestyrelsen skal også sørge for, at de lokaler, hvor brevstemmeafgivningen finder sted, er tilstrækkeligt afskærmet. For mere herom, se afsnit 8.2.4. Forbuddet gælder enhver form for holdningsmæssig påvirkning af vælgeren, uanset medie, måde eller afsender m.v. Se afsnit 7.5. om det tilsvarende forbud på valgdagen.

Stemmmodtagere og de personer, der yder personlig bistand, må ikke i forbindelse med brevstemmeafgivningen give en vælger råd el-

ler opfordring med hensyn til, hvilken kandidatliste eller hvilken kandidat vælgeren skal stemme på, se lovens § 68, stk. 1, 1. pkt.

Stemmmodtagere må ikke oplyse over for uvedkommende, om en vælger har brevstemt, eller i øvrigt oplyse forhold vedrørende en vælgers stemmeafgivning, se lovens § 68, stk. 1, 2. pkt.

De myndighedspersoner, der medvirker ved brevstemmeafgivningen som stemmemodtagere, har således tavshedspligt med hensyn til, hvad de får at vide om en vælgers stemmeafgivning. Det gælder også, hvis myndighedspersonen medvirker som hjælper.

Det er kommunalbestyrelsen, der afgør, om og i bekræftende fald på hvilke vilkår pressen skal have adgang til borgerservicecentre og lignende i forbindelse med brevstemmeafgivningen, se afsnit 7.10.

8.2.5.8. Vælgernes adgang til at se godkendte kandidatlistes

De godkendte kandidatlistes til både kommunalbestyrelsesvalget og regionsrådsvalget, herunder samtlige kandidaters navne, samt oplysning om anmeldte listeforbund og valgforbund skal bekendtgøres af kommunalbestyrelsen snarest efter udløbet af fristen for anmeldelse af listeforbund og valgforbund mandag den 4. oktober 2021 kl. 12. Bekendtgørelsen skal ske på kommunens hjemmeside og ved opslag de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme. Regionsrådet skal samtidig bekendtgøre de nævnte oplysninger vedrørende regionsrådsvalget på regionens hjemmeside. Se lovens § 43, stk. 1 og 2.

Brevstemmeafgivning her i landet begynder den 5. oktober 2021 (tirsdagen 6 uger før valgdagen), når kandidatlisteserne er offentliggjort.

En vælger forudsættes selv at være bekendt med, hvilke kandidatlistes der er opstillet til valget i vedkommendes kommune/region, hvis

vedkommende ønsker at brevstemme på et brevstemmested uden for denne kommune/region.

For mere om kommunalbestyrelsens, regionsrådets og valgbestyrelsernes pligter i forbindelse med bekendtgørelsen af de godkendte kandidatlistor, se afsnit 6.8.

8.2.6. Hjælp til brevstemmeafgivningen på de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme

Indenrigs- og Boligministeriet har ikke fastsat nærmere regler om, hvordan brevstemmeafgivningen skal foregå på de steder i kommunerne, hvor enhver vælger kan brevstemme. Hjælp til brevstemmeafgivningen skal derfor ydes direkte efter lovens regler.

8.2.6.1. Hvilke vælgere kan få hjælp til brevstemmeafgivningen?

Hvis vælgeren ikke er i stand til at udfylde stemmesedlen eller udfylde og underskrive folgebrevet, eller hvis vælgeren i øvrigt ønsker personlig bistand i forbindelse med brevstemmeafgivningen, skal den eller de stemmemodtagere, brevstemmen afgives til, yde den fornødne hjælp, se lovens § 67, stk. 4, 1. pkt.

Hjælp til brevstemmeafgivningen kan ydes ved personlig bistand og ved brug af hjælpemidler, der skal stilles til rådighed ved brevstemmeafgivningen, se lovens § 67, stk. 4, 2. pkt.

Retten til at forlange hjælp ved brevstemmeafgivningen gælder alle vælgere, herunder personer med fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, der har behov for hjælp til brevstemmeafgivningen. Også vælgere med behov for at få forklaret brevstemmesedlens indhold og få vejledning om fremgangsmåden ved brevstemmeafgivningen har ret til at få personlig bistand hertil. Vælgere med behov for hjælp til brevstemmeafgivningen har mulighed for på samme tid at få hjælp til brevstemmeafgivningen ved personlig bistand og ved brug af de

hjælpemidler, der er stillet til rådighed ved brevstemmeafgivningen. Vælgere kan også få personlig bistand til de hjælpemidler, der skal stilles til rådighed ved brevstemmeafgivningen. Den personlige bistand kan f.eks. bestå i vejledning om, hvordan et bestemt hjælpemiddel fungerer.

For så vidt angår hjælpemidler, der skal stilles til rådighed ved brevstemmeafgivningen, henvises til afsnit 8.2.5.5.

Det er i alle tilfælde vælgeren selv, der bestemmer, om vedkommende har brug for hjælp til brevstemmeafgivningen, hvilket bør indskræmpes over for stemmemodtagerne. Hvis vælgeren trods et fysisk handicap eller lignende mener at være i stand til at gennemføre brevstemmeafgivningen uden hjælp, skal vælgeren have lov til det.

8.2.6.2. På hvilken måde kan vælgeren få hjælp til sin stemmeafgivning?

Personlig bistand af stemmemodtagere

Der er ikke nogen regel i den kommunale og regionale valglov om, at der skal være to stemmemodtagere ved brevstemmeafgivning på de steder i kommunerne, hvor enhver vælger kan brevstemme, f.eks. borgerservicecentre og lignende. Personlig bistand til brevstemmeafgivningen kan således ydes alene af én stemmemodtager. Det vil dog være hensigtsmæssigt, at der er mindst to stemmemodtagere til stede ved brevstemmeafgivningen for det tilfælde, at en vælger skal have personlig bistand til at udfylde stemmesedlen, se afsnit 8.2.6.4.

Hvis der er ydet personlig bistand ved brevstemmeafgivningen, skal dette fremgå af folgebrevet, se lovens § 67, stk. 4, sidste pkt. Dette kan ske ved, at stemmemodtagerne på folgebrevet påfører ordene »Personlig bistand ydet til udfyldning af stemmesedlen« eller lignende og deres underskrift.

Personlig bistand af én stemmemodtager og én personlig hjælper

Vælgeren kan også forlange, at den personlige bistand ydes af en stemmemodtager og en person, som vælgeren selv har udpeget. Hjælpen ydes således af den personligt udpegede hjælper *ud over* stemmemodtageren eller, hvis der medvirker flere stemmemodtagere, *i stedet for* den ene af stemmemodtagerne, se lovens § 67, stk. 4, 2. pkt.

At den personlige bistand ydes *i forening* mellem stemmemodtageren og den person, der er udpeget af vælgeren selv, indebærer, at den praktiske bistand til stemmeafgivningen ydes af både stemmemodtageren og den person, der er udpeget af vælgeren selv. Den, der attesterer stemmeafgivningen på følgebrevet (stemmemodtageren), må ikke samtidig yde personlig bistand til at udfylde brevstemmesedlen, se afsnit 8.2.6.4, eller til at udfylde og underskrive følgebrevet på vælgerens vegne, se afsnit 8.2.6.5. Personlig bistand til udfyldning af stemmesedlen samt udfyldning og underskrivelse af følgebrevet skal derfor ydes af den person, der er udpeget af vælgeren selv. I det omfang en anden praktisk opgave kun kan udføres af én person alene, må det aftales mellem stemmemodtageren og den person, der er udpeget af vælgeren selv, hvem der udfører opgaven.

Personlig bistand alene af én personlig hjælper

Vælgeren kan i visse tilfælde forlange, at personlig bistand ydes *alene* af én person, som vælgeren selv har udpeget, dvs. uden at der tillige skal medvirke en stemmemodtager.

To betingelser skal være opfyldt, for at den personlige bistand kan ydes alene af en person, som vælgeren selv har udpeget. Vælgeren skal således 1) *udtrykkeligt og utvetydigt tilkendegive et ønske herom*, og 2) ønsket skal være begrundet i en *umiddelbart konstaterbar eller dokumenterbar fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse*, se lovens § 67, stk. 4, 4. pkt.

Betingelse 1: Udtrykkelig og utvetydig tilkendegivelse

For at personlig bistand kan ydes alene af én person, som vælgeren selv har udpeget, skal vælgeren over for en stemmemodtager udtrykkeligt og utvetydigt tilkendegive et ønske herom. Vælgerens ønske om alene at få hjælp af en personligt udpeget hjælper skal dermed være udtrykkeligt og utvetydigt og må ikke kunne misforstås.

Det er vælgeren selv, der over for en stemmemodtager skal udtrykke, at vælgeren alene ønsker hjælp af en personligt udpeget hjælper. Stemmemodtageren har desuden ikke pligt til at spørge, om vælgeren alene ønsker hjælp til stemmeafgivningen af én personligt udpeget hjælper.

Det er stemmemodtageren, der vurderer, om vælgeren udtrykkeligt og utvetydigt tilkendegiver et ønske herom.

Tilkendegivelsen fra vælgeren kan ikke formidles gennem en anden person, f.eks. et familiemedlem eller en tolk. I de tilfælde, hvor stemmemodtageren vurderer, at en vælger alene kan kommunikere ved brug af tegnsprog, kan en tilkendegivelse ved brug af tegnsprogstolk (herunder taktil tegnsprogstolk) anses som en udtrykkelig og utvetydig tilkendegivelse. Dette indebærer, at en vælger, der har en umiddelbart konstaterbar eller dokumenterbar fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, og som ønsker personlig bistand af en person udpeget af vælgeren selv, og som fremsætter dette ønske over for en stemmemodtager ved brug af en tegnsprogstolk, vil have mulighed for at få personlig bistand alene af en person, vælgeren selv har udpeget. Hvis stemmemodtageren vurderer, at vælgeren kan kommunikere uden brug af tegnsprogstolk, vil en tilkendegivelse ved brug af tegnsprogstolk ikke i sig selv udgøre en udtrykkelig og utvetydig tilkendegivelse.

En vælger, der alene kan kommunikere ved brug af tegnsprog (herunder taktilt tegnsprog), kan anvende en tegnsprogstolk efter eget valg, f.eks. en personlig hjælper eller ægtefælle. Det er således ikke et krav, at personen har valget til det pågældende valg. Det er heller ikke et krav, at personen er myndig, men vedkommende skal dog have en sådan alder og modenhed, at vedkommende forstår karakteren af sin virksomhed. Personen skal desuden rette sig efter stemmemodtagerens anvisninger og i øvrigt overholde valglovgivningens regler om forbud mod valgagitation eller anden holdningsmæssig påvirkning.

Betingelse 2: Umiddelbart konstaterbar eller dokumenterbar fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse

Vælgerens ønske om at få hjælp alene af én person, som vælgeren selv har udpeget, skal være begrundet i en umiddelbart konstaterbar eller dokumenterbar fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse.

En »umiddelbart konstaterbar eller dokumenterbar fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse« er en funktionsnedsættelse, som stemmemodtagerne kan se eller konstatere, f.eks. i form af brækkede lemmer m.v. eller brug af kørestol, krykkestokke, mobilitystok, førerhund el.lign.

Det omfatter også funktionsnedsættelser, som ikke umiddelbart er synlige, men som vælgeren kan dokumentere, f.eks. i form af ledsagekort eller parkeringskort for personer med handicap udstedt af Danske Handicaporganisationer eller en lægeerklæring eller en erklæring/attest udstedt af en offentlig myndighed.

Det er stemmemodtageren, der vurderer, om betingelsen er opfyldt og dermed, om personlig bistand kan ydes alene af en personligt udpeget hjælper.

Hvis det vurderes, at personlig bistand ikke kan ydes alene af en personligt udpeget hjælper

– fordi en eller begge af ovenstående betingelser ikke er opfyldt – skal vælgeren i stedet tilbydes, at personlig bistand ydes af en personligt udpeget hjælper sammen med en stemmemodtager, eller at personlig bistand ydes af en eller to stemmemodtagere.

Beslutningen om, hvorvidt personlig bistand til brevstemmeafgivningen kan ydes alene af en personligt udpeget hjælper, er ikke en afgørelse i forvaltningslovens forstand. Der er således ikke pligt for stemmemodtageren til at begrundede beslutningen herom over for vælgeren, til at give klagevejledning eller til – efter anmodning – at meddele beslutningen skriftligt.

Hvis en vælger er utilfreds med en beslutning om, hvorvidt personlig bistand til brevstemmeafgivningen kan ydes alene af en personligt udpeget hjælper, har vælgeren mulighed for at indgive en valgklage, se lovens § 93, stk. 1. Stemmemodtageren bør efter omstændighederne i medfør af den almindelige vejledningspligt vejlede vælgeren om denne klagemulighed, som indebærer, at kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet træffer afgørelse i sagen med mulighed for efterfølgende at indbringe afgørelsen for indenrigs- og boligministeren.

8.2.6.3. Hvem kan yde personlig bistand ved brevstemmeafgivningen?

En kandidat, der er opstillet til valget i kommunen eller regionen (eller kandidatens ægtefælle, samlever eller anden nærtstående), må ikke som stemmemodtager yde personlig bistand til brevstemmeafgivning, se lovens § 67, stk. 5. Bestemmelsen er bl.a. begrundet i hensynet til at undgå konkrete interessekonflikter og beskyldninger om uregelmæssigheder samt undgå situationer, hvor kandidatens medvirken til vælgerens brevstemmeafgivning opfattes som intimiderende af vælgeren selv.

Vurderingen af, hvornår man er nærtstående, skal foretages efter forvaltningslovens almindelige regler om inhabilitet (se navnlig forvaltningslovens § 3).

Der er derimod ikke noget i vejen for, at en kandidat (eller kandidatens ægtefælle, samlever eller anden nærtstående) yder personlig bistand til brevstemmeafgivningen som personligt udpeget hjælper.

Om reglerne for valget af den personligt udpegede hjælper henvises i øvrigt til afsnit 7.3.3.

8.2.6.4. Personlig bistand til udfyldning af stemmesedlen

En vælger har mulighed for at få personlig bistand til udfyldning af brevstemmesedlen. Personlig bistand til udfyldning af brevstemmesedlen kan kun ydes, hvis vælgeren umiddelbart over for den eller dem, der yder personlig bistand, utvetydigt kan tilkendegive, hvad vælgeren ønsker at stemme, se lovens § 67, stk. 6.

En sådan tilkendegivelse om, på hvilken kandidatliste eller hvilken kandidat vælgeren ønsker at stemme, kan også gives ved brug af tegnsprogtolk (herunder taktill tegnsprogtolk), såfremt vælgeren alene kan kommunikere ved brug af tegnsprog (herunder taktill tegnsprog), se afsnit 8.2.6.2.

Hvis personlig bistand til brevstemmeafgivningen ydes alene af stemmemodtagere, vil det være hensigtsmæssigt, at der er mindst to stemmemodtagere til stede for det tilfælde, at en vælger skal have personlig bistand til at udfylde stemmesedlen. De stemmemodtagere, der har ydet personlig bistand, påfører følgebrevet ordene »Personlig bistand ydet til udfyldning af stemmesedlen« el.lign. samt deres underskrifter (ikke deres initialer). Den af stemmemodtagerne, der ikke har ydet personlig bistand til udfyldning af brevstemmesedlen samt udfyldning og underskrivelse af følgebrevet, attesterer stemmeafgivningen på følgebrevet.

Hvis personlig bistand til brevstemmeafgivningen ydes af en stemmemodtager og en person, der er udpeget af vælgeren selv, og vælgeren ligeledes ønsker personlig bistand til udfyldning af brevstemmesedlen, skal vælgerens utvetydige tilkendegivelse om sin stemmeafgivning fremsættes umiddelbart over for både stemmemodtageren og den person, der er udpeget af vælgeren selv.

I tilfælde af uenighed mellem stemmemodtageren og den person, der er udpeget af vælgeren selv, kan det almindelige hensyn til valghandlingens uforstyrrede afvikling i ro og orden føre til, at brevstemmeafgivningen må afbrydes. Den fornødne personlige bistand til vælgerens brevstemmeafgivning, herunder til udfyldning af brevstemmesedlen, må herefter gives af en eller to stemmemodtagere, medmindre vælgeren frabeder sig personlig bistand.

Om reglerne om personlig bistand til afkrydsning af stemmesedlen på valgdagen henvises i øvrigt til afsnit 7.3.4.

8.2.6.5. Personlig bistand til udfyldning og underskrivelse af følgebrevet og yderkuverten

Hvis vælgeren ikke er i stand til selv at udfylde og underskrive den del af følgebrevet, som vælgeren skal udfylde og underskrive, kan vælgeren også få personlig bistand hertil, se lovens § 67, stk. 4. Selve udfyldningen og underskrivelsen af følgebrevet skal ske i overværelse af en stemmemodtager.

Hvis der ydes personlig bistand til udfyldning og underskrivelse af følgebrevet, foregår dette ved, at en stemmemodtager eller den person, der er udpeget af vælgeren selv, skriver under på det sted på følgebrevet, der er beregnet til vælgerens underskrift, med sit eget navn efterfulgt af ordet »for« og vælgerens navn, mens en (anden) stemmemodtager attesterer stemmeafgivningen på følgebrevet. Stemmeafgivningen kan kun attesteres på følgebrevet af en stemmemodtager.

Den, der attesterer stemmeafgivningen på følgebrevet, må ikke samtidig underskrive følgebrevet på vælgerens vegne. Hvis der (alene eller med en stemmemodtager) ydes personlig bistand af en person, som vælgeren selv har udpeget, skal den del af følgebrevet, som vælgeren skal udfylde og underskrive, derfor udfyldes og underskrives af den person, der er udpeget af vælgeren selv. Kan den person, vælgeren har udpeget, ikke underskrive følgebrevet på vælgerens vegne, eller har vælgeren ikke udpeget nogen, må en anden stemmemodtager tilkaldes for at løse denne opgave. I det tilfælde, hvor den personlige bistand til udfyldning og underskrivelse af følgebrevet ydes af en stemmemodtager, må en anden stemmemodtager ligeledes tilkaldes til at attestere stemmeafgivningen på følgebrevet.

Det er også stemmemodtageren, der skal identificere vælgeren og yde vælgeren vejledning om fremgangsmåden ved brevstemmeafgivningen, se afsnit 8.2.5.2.

I tilfælde af uenighed mellem en eventuelt personligt udpeget hjælper og en stemmemodtager kan det almindelige hensyn til valghandlingens uforstyrrede afvikling i ro og orden føre til, at brevstemmeafgivningen må afbrydes. Den fornødne personlige bistand til vælgerens brevstemmeafgivning må herefter gives af en eller to stemmemodtagere, medmindre vælgeren frabeder sig personlig bistand.

Vælgeren kan endvidere få personlig bistand til at udfylde yderkuverten. Stemmemodtageren hjælper vælgeren med – på grundlag af den foreviste legitimation – at udfylde rubrikken på yderkuvertens bagside med vælgerens fulde navn, fødselsdato og bopæl samt skriver adressen på yderkuverten til den kommune, hvor vælgeren er optaget på valglisten (dvs. normalt den kommune, hvor vælgeren er bopælsregistreret i CPR 15 dage før valgdagen).

8.2.6.6. Mulighed for at vognbrevstemme

Brevstemmeafgivning på de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme, f.eks. på borgerservicecentrene og lignende, kan efter behov ske uden for brevstemmestedets lokaler, f.eks. på parkeringspladsen ved borgerservicecenteret, biblioteket eller lignende – en såkaldt vognbrevstemme. En vælger har dog ikke krav på at kunne brevstemme uden for brevstemmestedets lokaler.

Det er meget vigtigt, at brevstemmeafgivningen sker på en betryggende måde, så de pågældende vælgere ikke bliver udsat for nogen påvirkning med hensyn til, hvordan de skal stemme, og så ingen får mulighed for at gøre sig bekendt med, hvad vælgeren har stemt.

Personlig bistand kan som hidtil ydes ved brevstemmeafgivning uden for brevstemmestedets lokaler. Brevstemmeafgivning uden for brevstemmestedets lokaler må derfor tilrettelægges således, at eventuel personlig bistand til brevstemmeafgivningen sker *uden for hørevidde af andre* end den eller de medvirkende stemmemodtagere og/eller en eventuel personlig hjælper, som vælgeren selv har udpeget.

Vælgere, der foretager brevstemmeafgivning umiddelbart uden for brevstemmestedets lokaler, skal også have mulighed for at få hjælp til stemmeafgivningen ved brug af hjælpemidler, i det omfang et hjælpemiddel efter sin art kan anvendes uden for lokalerne. Det vil således være tilfældet for de sorte penne og de (stand)luppe, der ikke er fastgjorte.

8.3. Brevstemmeafgivning på sygehuse og i kriminalforsorgens fængsler og arresthuse

Brevstemmeafgivning på sygehuse og i kriminalforsorgens fængsler og arresthuse gennemføres af institutionerne selv fra tirsdag den 26. oktober 2021 til fredag den 12. november 2021 (de sidste 3 uger før valgdagen, dog senest fredagen før valgdagen), se lovens § 62, stk. 1, 1. pkt. Nærmere regler om tilrettelæggelse og

gennemførelse af brevstemmeafgivningen er fastsat i bekendtgørelse nr. 1139 af 18. oktober 2017 om brevstemmeafgivning på sygehuse og i bekendtgørelse nr. 50 af 17. januar 2019 om brevstemmeafgivning i kriminalforsorgens fængsler og arresthuse.

8.4. Brevstemmeafgivning i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen, herunder i plejeboliger m.v. og i ældreboliger, samt i vælgerens hjem

Det er kommunalbestyrelsens ansvar at tilrettelægge og gennemføre brevstemmeafgivning i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen, herunder i pleje- og ældreboliger, samt i vælgerens hjem.

Nærmere regler herom er fastsat i bekendtgørelse nr. 1138 af 18. oktober 2017 om brevstemmeafgivning i vælgerens hjem og bekendtgørelse nr. 1137 af 18. oktober 2017 om brevstemmeafgivning i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen, hvortil der henvises.

Bemærk særligt den fortegnelse over kommunalbestyrelsens opgaver, som er opregnet i § 3 i de nævnte bekendtgørelser.

8.4.1. Betingelserne for brevstemmeafgivning

8.4.1.1. Særligt om brevstemmeafgivning i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen

Enhver vælger, der bor eller opholder sig i en af de boformer og boliger, der er nævnt i § 1, stk. 2, i bekendtgørelsen om brevstemmeafgivning i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen, kan brevstemme i boformen eller boligen. Se også den kommunale og regionale valglovs § 60, stk. 2.

De boformer og boliger, der er nævnt i bekendtgørelsens § 1, stk. 2, kan inddeles i følgende tre grupper:

- 1) Beboere på plejehjem og i beskyttede boliger, i kvindekrisecentre (servicelovens § 109, se lovbekendtgørelse nr. 1237 af 28. august 2020 med senere ændringer) samt i (almene) plejeboliger, ustøttede private plejeboliger og friplejeboliger har under alle omstændigheder ret til at brevstemme i boformen eller boligen.
- 2) Beboere i boformer for voksne med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer m.v. (servicelovens § 107, § 108, stk. 1, og § 184) samt i øvrige (almene) ældreboliger, lette kollektivboliger m.v. har som udgangspunkt ret til at brevstemme i boformen eller boligen. Kommunalbestyrelsen kan dog beslutte, at brevstemmeafgivning i de nævnte boformer i stedet skal ske efter reglerne om brevstemmeafgivning i hjemmet, se § 1, stk. 3, i bekendtgørelsen og afsnit 8.4.1.2.
- 3) Vælgere, der opholder sig på opholdssteder uden for vælgerens bolig, hvor kommunen giver tilbud om personlig hjælp, omsorg og pleje m.v., har som udgangspunkt ret til at brevstemme på opholdsstedet. Kommunalbestyrelsen kan dog beslutte, at der ikke skal foretages brevstemmeafgivning på de nævnte opholdssteder. Det betyder, at vælgeren i stedet kan brevstemme i hjemmet efter reglerne herom.

Kommunalbestyrelsen skal sørge for, at vælgere, der bor eller opholder sig i de nævnte boformer eller boliger, i god tid inden afstemningen skal finde sted, bliver gjort bekendt med muligheden for at brevstemme i boformen eller boligen. Vælgerne skal samtidig gøres bekendt med, at de i stedet for at brevstemme har mulighed for at afgive deres stemme ved personligt fremmøde på afstemningsstedet på valgdagen. Se § 3, stk. 1, nr. 3, i bekendtgørelsen.

Brevstemmeafgivning efter disse regler kan ske fra tirsdag den 26. oktober 2021 til fredag den 12. november 2021 (de sidste 3 uger før

valgdagen, dog senest fredagen før valgdagen), se lovens § 62, 1. pkt.

8.4.1.2. Særligt om brevstemmeafgivning i vælgerens hjem

Vælgere, der på grund af sygdom eller manglende førighed ikke vil kunne møde frem på afstemningsstedet, kan brevstemme hjemme, medmindre de har mulighed for at brevstemme i en af de boliger eller boformer, der er nævnt i § 1, stk. 2, i bekendtgørelsen om brevstemmeafgivning i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen, se den kommunale og regionale valglovs § 60, stk. 4.

Brevstemmeafgivning i vælgerens hjem kan ske fra tirsdag den 26. oktober 2021 til fredag den 12. november 2021 (de sidste 3 uger før valgdagen, dog senest fredagen før valgdagen), se lovens § 62, 1. pkt.

Ansøgning om at brevstemme i eget hjem kan tidligst indgives tirsdag den 19. oktober 2021 (4 uger før valgdagen), se § 4, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 1138 af 18. oktober 2017 om brevstemmeafgivning i vælgerens hjem. Sidste frist for at ansøge om at brevstemme i eget hjem er torsdag den 4. november 2021 kl. 18 (kl. 18 tolv dage før valgdagen). Kommunalbestyrelsen kan fastsætte en senere frist for at ansøge om at brevstemme i hjemmet, dog senest fredag den 12. november 2021, som er den sidste dag, hvor der kan brevstemmes her i landet, se lovens § 60, stk. 4, og § 62, stk. 1.

En eventuel senere frist skal fastsættes generelt for alle vælgere i kommunen, der ønsker at brevstemme i eget hjem. Fristen for indgivelse af ansøgning skal fastsættes under hensyntagen til, at vælgeren skal kunne nå at brevstemme i hjemmet, inden fristen for brevstemmeafgivning udløber fredag den 12. november 2021.

En beslutning om fastsættelse af en senere frist kan træffes også efter udløbet af den gældende

frist og gælder i givet fald generelt for alle ansøgninger om brevstemmeafgivning i eget hjem, der modtages efter udløbet af den i loven fastsatte frist.

Ansøgningen skal indgives til opholdskommunen, der ikke nødvendigvis er den samme som bopælskommunen. Ansøgningen kan indgives skriftligt eller på anden vis, f.eks. telefonisk eller ved hjælp af en elektronisk selvbetjeningsløsning, hvis en sådan løsning tilbydes af kommunen. En skriftlig ansøgning kan indgives på et ansøgningsskema, der udleveres af kommunen (borgerservicecentret), se § 4, stk. 3, i bekendtgørelsen. Skemaet kan også hentes på Indenrigs- og Boligministeriets valghjemmeside: valg.im.dk. Ansøgningsskemaet findes i to udgaver – én med fortrykt frist for indlevering af ansøgningsskemaet (til kommuner, der ikke ændrer ansøgningsfristen i forhold til loven) og én, hvor kommunen selv skal anføre fristen (til kommuner, der ønsker at forlænge ansøgningsfristen i forhold til loven). Hvis vælgeren benytter ansøgningsskemaet, skal ansøgningen være dateret og egenhændigt underskrevet af vælgeren. Hvis vælgeren ikke er i stand til at underskrive ansøgningsskemaet egenhændigt, kan en anden person underskrive med eget navn i vælgerens sted (underskrift efterfulgt af ordet »for« og vælgerens navn), se § 4, stk. 4, i bekendtgørelsen.

Nederst på ansøgningsskemaet findes en rubrik til eventuelle bemærkninger, hvor ansøgeren eller den, der hjælper vedkommende med at udfylde ansøgningsskemaet (f.eks. den, der yder personlig og praktisk hjælp, eller hjemmesygeplejen), kan gøre relevante bemærkninger, f.eks. om bestemte dage eller tidsrum, hvor det passer bedst for vælgeren at modtage besøg af stemmemodtagere, om faste dage, hvor vælgeren ikke er hjemme, om at vedkommende ikke selv kan åbne døren eller andre ting, der vil være relevante for kommunen og/eller stemmemodtageren at vide.

Af hensyn til udlevering af ansøgningsskemaet til personer, der måtte henvende sig herom,

skal borgerservicecentret eller det sted i kommunen, hvor der kan udleveres et sådant ansøgningsskema, holdes åbent mindst nogle timer umiddelbart inden kl. 18 tolv dage inden valget, dvs. torsdag den 4. november 2021. I kommuner, hvor brevstemmefunktionerne varetages i flere afdelinger, herunder i en eller flere borgerserviceafdelinger, skal mindst en af disse afdelinger holdes åbent.

Kommunalbestyrelsen skal gennem annoncering i de stedlige dagblade eller lokalaviser sørge for, at vælgerne bliver gjort bekendt med muligheden for at brevstemme i hjemmet og de nærmere betingelser herfor, se § 3 i bekendtgørelsen om brevstemmeafgivning i vælgerens hjem.

Kommunalbestyrelsen skal også sørge for, at vælgere, der får personlig og praktisk hjælp m.v. i hjemmet eller hjemmesygepleje, og som må antages at opfylde betingelserne for at stemme i hjemmet, får udleveret et ansøgningsskema af den person, der yder den personlige og praktiske hjælp m.v., eller af hjemmesygeplejersken eller en anden aktivt udøvende person fra hjemmesygeplejen. Dette gælder, uanset om vedkommende er ansat i kommunen eller hos en privat leverandør, kommunen har antaget. Den, der udleverer ansøgningsskemaet, skal også hjælpe vælgeren med at udfylde og indsende skemaet, hvis det er nødvendigt. Se § 3, stk. 1, nr. 2, i bekendtgørelsen.

Det er kommunen, der skal foretage vurderingen af, om den enkelte vælger må antages at opfylde betingelserne for at brevstemme i hjemmet, se § 3 i bekendtgørelsen. Denne vurdering skal således ikke foretages af den person, der yder den personlige og praktiske hjælp m.v., eller af hjemmesygeplejersken eller en anden aktivt udøvende person fra hjemmesygeplejen. Dette gælder, uanset om vedkommende er ansat i kommunen eller hos en privat leverandør, kommunen har antaget.

I det omfang der går længere tid imellem, at ovennævnte vælgere, som må antages at opfylde betingelserne for at brevstemme i hjemmet, får besøg af hjemmepleje m.v., bør kommunen ved brev oplyse vælgerne om muligheden for at brevstemme hjemmet og evt. vedlægge et ansøgningsskema.

Ansøgere, der opfylder betingelserne for at stemme i hjemmet, skal have underretning herom tillige med angivelse af datoen for, hvornår afstemningen i hjemmet vil finde sted, og så vidt muligt med det omtrentlige klokkeslæt herfor. I underretningen til ansøgerne skal der ligeledes gives oplysning om, at de ikke kan påregne at blive opsøgt på ny af stemmemodtagerne, såfremt de ikke er hjemme på den angivne dato for afstemningen i hjemmet. Se § 7 i bekendtgørelsen. En ansøgning, der imødekommes, kan, uanset om denne er indgivet telefonisk eller skriftligt, i alle tilfælde besvares telefonisk.

Ansøgere, der ikke opfylder betingelserne for at brevstemme i hjemmet, herunder har indgivet ansøgning efter fristens udløb, skal have skriftlig underretning herom med angivelse af grunden til, at deres anmodning om at stemme i hjemmet ikke har kunnet imødekommes, se § 6 i bekendtgørelsen. Et afslag skal således, uanset om ansøgningen er indgivet skriftligt eller telefonisk, under alle omstændigheder gives skriftligt.

8.4.2. Udpegning af stemmemodtagere

To tilforordnede vælgere, der er valgt af kommunalbestyrelsen, udpeges som stemmemodtagere ved brevstemmeafgivning i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen, herunder i pleje- og ældreboliger, samt i vælgerens hjem, se lovens § 61, stk. 2, 1. pkt., og afsnit 5.3.

Kommunalbestyrelsen kan dog bestemme, at *den ene* af de to stemmemodtagerne udpeges blandt personale ansat i kommunens forvalt-

ning, se lovens § 61, stk. 2, 2. pkt. Kommunalbestyrelsen kan endvidere bestemme, at en stemmemodtager udpeget blandt ansatte i kommunens forvaltning kun skal være stemmemodtager bestemte steder, f.eks. i vælgerens hjem, og ikke ved brevstemmeafgivning andre steder. Kommunalbestyrelsen kan også bestemme, at en sådan ordning skal gælde generelt for al brevstemmeafgivning de nævnte steder. En stemmemodtager, der udpeges blandt kommunens personale, behøver ikke selv bo i kommunen.

Den anden af de to stemmemodtagere skal derimod udpeges blandt tilforordnede vælgere. Det er forudsat i valglovgivningen, at de personer, der skal fungere som brevstemmemodtagere ved brevstemmeafgivning i vælgerens hjem, bliver udpeget blandt de tilforordnede vælgere efter samme principper som de tilforordnede vælgere (eventuelt valgstyrere), der udpeges til at hjælpe til med valget på valgdagen.

Det vil derfor ikke være i overensstemmelse med forudsætningerne i valglovgivningen, hvis der kun udpeges ansatte i kommunen som stemmemodtagere ved brevstemmeafgivning i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen. Brevstemmeafgivningen de nævnte steder må med andre ord ikke gennemføres alene med kommunalt ansat personale som stemmemodtagere, medmindre disse udpeges som tilforordnede vælgere efter reglerne herom.

§ 10 i bekendtgørelsen om brevstemmeafgivning i vælgerens hjem og § 4 i bekendtgørelsen om brevstemmeafgivning i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen indeholder en række begrænsninger i, hvem der kan udpeges som stemmemodtager ved brevstemmeafgivning i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen samt i vælgerens hjem. Disse begrænsninger er som følger:

- 1) Personer, der er ansat til at yde personlig og praktisk hjælp m.v. i hjemmet, samt hjemmesygeplejersker og andre aktivt udøvende i hjemmesygeplejen kan ikke udpeges til at varetage hvervet som stemmemodtager i vælgerens hjem eller i de boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen, hvor de gør tjeneste. Dette gælder, uanset om vedkommende er ansat i kommunen eller hos en privat leverandør, kommunen har antaget.
- 2) For så vidt angår brevstemmeafgivning i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen gælder den særlige begrænsning, at ansatte knyttet til vedkommende boform eller bolig ikke kan udpeges til at varetage hvervet som stemmemodtager.
- 3) I tilfælde, hvor begge stemmemodtagere er udpeget blandt de tilforordnede vælgere, skal stemmemodtagerne så vidt muligt være udpeget af forskellige grupper i kommunalbestyrelsen.
- 4) Kandidater (eller kandidatens ægtefælle, samlever eller anden nærtstående) til kommunal- eller regionalvalget kan ikke udpeges til at varetage hvervet som stemmemodtager ved brevstemmeafgivning i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen, herunder i pleje- og ældreboliger, samt i vælgerens hjem.

De begrænsninger, der er nævnt ovenfor under pkt. 1, 2 og 4, gælder, uanset om de pågældende i øvrigt måtte være valgt som tilforordnede vælgere eller udpeget blandt personale ansat i kommunens forvaltning.

8.4.3. Den almindelige fremgangsmåde ved brevstemmeafgivning i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen samt i vælgerens hjem

Vælgeren skal vise den nødvendige legitimation til stemmemodtagerne, medmindre vælgerens identitet kan fastslås med sikkerhed på anden måde. Vælgerens valgkort vil som udgangspunkt kunne benyttes som legitimation, hvis der ikke i øvrigt er anledning til tvivl om vælgerens identitet. Vælgeren skal i dette tilfælde oplyse sin fødselsdato, dvs. dag, måned og årstal, eller fremlægge anden ID, hvoraf fødselsdatoen fremgår. Det er alene vælgerens fødselsdag, der skal oplyses, men ikke CPR-nummeret. Se afsnit 8.2.5.2.

Stemmemodtagerne skal herefter udlevere brevstemmematerialet til vælgeren og sikre sig, at brevstemmeafgivningen sker umiddelbart efter, at brevstemmematerialet er udleveret. Se § 13, stk. 1 og 2, i bekendtgørelsen om brevstemmeafgivning i vælgerens hjem og § 9 i bekendtgørelsen om brevstemmeafgivning i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen.

Se afsnit 8.2.5.3. om vælgerens udfyldning af brevstemmematerialet. Vælgerens lukning og udfyldning af yderkuverten skal ske i stemmemodtagernes overværelse. Hensigten hermed er at højne sikkerheden omkring valget, idet det er Indenrigs- og Boligministeriets opfattelse, at det er en central retssikkerhedsgaranti ved brevstemmeafgivningen, at vælgeren deltager i hele proceduren omkring brevstemmeafgivningen.

Hvis brevstemmemodtageren ikke har mulighed for at sætte myndighedens stempel på følgebrevet, således som den fortrykte tekst til brug for attestation foreskriver, skal myndighedens navn skrives med blokbogstaver.

Foregår brevstemmeafgivningen i vælgerens egen bolig, må pårørende, besøgende eller an-

dre, bortset fra stemmemodtagerne og en eventuel hjælper, vælgeren har udpeget, ikke være til stede i det lokale, hvor brevstemmeafgivningen finder sted, medmindre vælgeren udtrykkeligt tilkendegiver sit ønske herom. Foregår brevstemmeafgivningen ikke i vælgerens egen bolig, men i et særligt lokale i tilknytning til eller i umiddelbar nærhed af boligen, skal stemmeafgivningen tilrettelægges således, at eventuel personlig bistand til stemmeafgivningen sker uden for hørevidde af andre end vælgeren og stemmemodtagerne og/eller en eventuel hjælper, vælgeren har udpeget. Stemmemodtagerne skal sørge for, at denne regel overholdes. Se § 13, stk. 3, i bekendtgørelsen om brevstemmeafgivning i vælgerens hjem og i § 6, stk. 2 og 3, i bekendtgørelsen om brevstemmeafgivning i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen.

Stemmemodtagerne skal om nødvendigt give vælgeren vejledning om fremgangsmåden ved brevstemmeafgivning, herunder om mulighederne og betingelserne for hjælp til stemmeafgivningen, se § 20 i bekendtgørelsen om brevstemmeafgivning i vælgerens hjem og § 16 i bekendtgørelsen om brevstemmeafgivning i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen. For reglerne om personlig bistand til brevstemmeafgivningen henvises i øvrigt til afsnit 8.2.6. og 8.4.4.

Stemmemodtagerne skal sørge for, at vælgeren i forbindelse med stemmeafgivningen har adgang til at gøre sig bekendt med en fortegnelse over de opstillede kandidatlistor (partier) og samtlige de opstillede kandidater samt oplysning om anmeldte listeforbund og valgforbund til både kommunalbestyrelsesvalget og regionsrådsvalget. Se § 21, stk. 1, nr. 2, i bekendtgørelsen om brevstemmeafgivning i vælgerens hjem og § 17, stk. 1, nr. 2, i bekendtgørelsen om brevstemmeafgivning i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen. Kommunalbestyrelsen skal sørge for, at stemmemodtagerne bliver forsynet med

de nævnte fortegnelser. Se nærmere afsnit 6.8. og afsnit 8.2.5.8.

Stemmemodtagerne og de personer, der yder personlig bistand, må ikke i forbindelse med brevstemmeafgivningen give en vælger råd eller opfordring med hensyn til, hvilken kandidatliste eller hvilken kandidat vælgeren skal stemme på, se lovens § 68, stk. 1, 1. pkt. Stemmemodtagerne må heller ikke fortælle uvedkommende, om en vælger har brevstemt, eller oplyse andet om en vælgers stemmeafgivning, se lovens § 68, stk. 1, 2. pkt.

Efter lovens § 67, stk. 3, 1. pkt., udfylder vælgeren stemmesedlen, uden at andre ser det, og dermed uden at andre kan se, hvorledes vælgeren har stemt. Reglen gælder også ved brevstemmeafgivning i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen samt i vælgerens hjem, se dog afsnit 8.4.4. om de tilfælde, hvor vælgeren skal have hjælp til stemmeafgivningen. Reglen gælder endvidere i tilfælde, hvor pårørende eller andre, herunder repræsentanter for pressen, efter vælgerens udtrykkelige ønske herom er til stede i det lokale, hvor brevstemmeafgivningen finder sted. Vælgeren kan ikke bestemme, at andre skal se, hvorledes vælgeren har stemt. Vælgeren kan således ikke give afkald på sin stemmehemmelighed. Stemmemodtagerne skal sørge for, at denne regel overholdes.

8.4.4. Hjælp til brevstemmeafgivningen i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen samt i vælgerens hjem

Reglerne om hjælp til stemmeafgivningen i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen samt i vælgerens hjem findes i lovens § 67, stk. 4 og 6, sammenholdt med § 19 i bekendtgørelsen om brevstemmeafgivning i vælgerens hjem og § 15 i bekendtgørelsen om brevstemmeafgivning i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen.

Hvis vælgeren ikke er i stand til at udfylde stemmesedlen, følgebrevet eller yderkuverten, eller hvis vælgeren i øvrigt ønsker personlig bistand i forbindelse med brevstemmeafgivningen, skal stemmemodtagerne yde den fornødne hjælp. Ved en lovændring med virkning fra 1. juli 2017 (§ 3 i lov nr. 175 af 21. februar 2017) er reglerne om hjælp til brevstemmeafgivningen blevet ændret. Hjælp til brevstemmeafgivningen kan ydes ved personlig bistand og ved brug af hjælpemidler, der skal stilles til rådighed ved brevstemmeafgivningen, se lovens § 67, stk. 4, 2. pkt. Retten til at forlange hjælp ved brevstemmeafgivningen gælder *alle* vælgere, herunder personer med fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, der har behov for hjælp til brevstemmeafgivningen. Også vælgere med behov for at få forklaret stemmesedlens indhold og få vejledning om fremgangsmåden ved brevstemmeafgivningen har ret til at få hjælp hertil.

Se § 19, stk. 6, i bekendtgørelsen om brevstemmeafgivning i vælgerens hjem og § 15, stk. 6, i bekendtgørelsen om brevstemmeafgivning i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen.

Vælgeren har ret til at forlange, at den personlige bistand ydes af en stemmemodtager og en person, som vælgeren selv har udpeget. Den personlige bistand ydes i dette tilfælde af den personligt udpegede hjælper *i stedet for* den ene af stemmemodtagerne.

Vælgeren kan i visse tilfælde forlange, at personlig bistand ydes alene af én person, som vælgeren selv har udpeget, dvs. uden at der tillige skal medvirke en stemmemodtager. To betingelser skal være opfyldt, for at den personlige bistand kan ydes alene af en person, som vælgeren selv har udpeget. Vælgeren skal således 1) udtrykkeligt og utvetydigt tilkendegive et ønske herom, og 2) ønsket skal være begrundet i en umiddelbart konstaterbar eller dokumenterbar fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, se lovens § 67, stk. 4, 4. pkt. Der

henvises til afsnit 8.2.6. for en uddybende beskrivelse af betingelserne.

Den personlige bistand til udfyldningen af brevstemmeseddel, følgebrev eller yderkuvert ydes enten i *forening* mellem stemmemodtageren og den person, der er udpeget af vælgeren selv, eller alene af den person, der er udpeget af vælgeren selv. Det er dog en stemmemodtager, der sikrer sig vælgerens identitet, foretager attestationen på følgebrevet af vælgerens brevstemmeafgivning og giver vejledning om fremgangsmåden ved brevstemmeafgivningen og om opstillede partier og kandidater m.v. Hvis vælgeren ikke er i stand til at underskrive følgebrevet, underskriver den personligt udpegede hjælper eller, hvis dette ikke er muligt, stemmemodtageren følgebrevet på vælgerens vegne. Se § 19, stk. 8, sidste pkt., i bekendtgørelsen om brevstemmeafgivning i vælgerens hjem og § 15, stk. 8, sidste pkt., i bekendtgørelsen om brevstemmeafgivning i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen.

Om reglerne for valget af den personligt udpegede hjælper og for hjælperens bistand henvises i øvrigt til afsnit 8.2.6. og afsnit 7.3.

En vælger må kun få personlig bistand til at udfylde stemmesedlen, hvis vælgeren *umiddelbart* over for stemmemodtagerne *utvetydigt* kan tilkendegive, hvorledes vælgeren ønsker at stemme. Se lovens § 67, stk. 6. Modtager vælgeren hjælp af en stemmemodtager og en personligt udpeget hjælper, skal vælgerens utvetydige tilkendegivelse om sin stemmeafgivning fremsættes både over for stemmemodtageren og den personligt udpegede hjælper. Se nærmere afsnit 7.3.2.

Se afsnit 8.2.6. om fremgangsmåden ved ydelse af hjælp ved brevstemmeafgivning på de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme. Se afsnit 8.2.5.5. om hjælpemidler, der skal stilles til rådighed ved stemmeafgivningen.

8.5. Brevstemmeafgivning på mindre øer

Vælgere, der bor på afsides beliggende øer, der ikke udgør et selvstændigt afstemningsområde, kan brevstemme på øen over for en eller flere vælgere, som kommunalbestyrelsen har udpeget som brevstemmemodtagere, se lovens § 60, stk. 5, og § 61, stk. 3.

8.6. Brevstemmeafgivning på Færøerne, i Grønland, i udlandet, på danske skibe i udenrigsfart og på danske havanlæg

8.6.1. Brevstemmesteder og stemmemodtagere på Færøerne, i Grønland og i udlandet

Ved kommunale og regionale valg kan enhver vælger brevstemme på folkeregistrene på Færøerne og i Grønland samt på danske diplomatiske og konsulære repræsentationer i udlandet (ambassader, konsulater m.v.), se lovens § 63, stk. 1 og 2.

Der kan også brevstemmes hos en stemmemodtager udpeget af Indenrigs- og Boligministeriet, se lovens § 63, stk. 2.

Indenrigs- og Boligministeriet giver forud for hvert kommunal- og regionalvalg kommunalbestyrelserne meddelelse om, hvilke personer eller stillingsindehavere der er udpeget som stemmemodtagere i udlandet enten permanent eller alene til den pågældende afstemning. Stemmemodtagerne i udlandet udpeges enten efter indstilling fra Forsvarsministeriets Personalestyrelse eller Udenrigsministeriet.

De permanente stemmemodtagere i udlandet, der er udpeget efter indstilling fra Forsvarsministeriets Personalestyrelse, er bemyndiget til at udpege en eller flere personer blandt det tjenstgørende personel til at varetage opgaven som brevstemmemodtager på vegne af den permanente stemmemodtager ved et bestemt valg. Der bør udpeges mere end en stemmemodtager hvert sted, således at stemmemodtageren ikke skal attestere sin egen brevstemme. Navnene på de personer, der ved et bestemt

valg rent faktisk fungerer som stemmemodtagere i udlandet, indberettes af Forsvarsministeriets Personalestyrelse til Indenrigs- og Boligministeriet inden valget. Indenrigs- og Boligministeriet videregiver disse oplysninger til kommunerne til brug for den gennemgang, valgstyrrerne foretager af, hvorvidt de afgivne brevstemmer kan tages i betragtning, inden valghandlingen begynder på valgdagen kl. 8.

De personer (stillingsindehavere), der er *permanent udpeget som brevstemmemodtagere på Færøerne og i Grønland* af Indenrigs- og Boligministeriet, er:

På Færøerne

- 1) Rigsombudsmanden eller den fuldmægtig ved rigsombuddet, som rigsombudsmanden har bemyndiget hertil
- 2) Landfogeden (politimesteren)
- 3) Sysselmændene
- 4) Chefen for Forbindelseselement Færøerne, Forbindelseselement Færøerne

I Grønland

- 1) Forbindelsesofficeren, Forbindelseselement Thule
- 2) Chefen for Slædepatruljen Sirius
- 3) Stationslederen, Station Nord
- 4) Stationslederen, Sirius' Station Daneborg
- 5) Stationslederen, Station Grønnedal
- 6) Stationslederen, Station Kangerlussuaq
- 7) Stationslederen, Station Mestersvig
- 8) Stationslederen, Prins Christianssund
- 9) Stationslederen, Danmarkshavn
- 10) Regionschefen ved Grønlands Lufthavnsvæsen, Narsarsuaq
- 11) Flyvepladslederen, Constable Pynt

8.6.2. Brevstemmesteder og stemmemodtagere på danske skibe i udenrigsfart og danske havanlæg

Søfolk og passagerer på danske skibe i udenrigsfart kan brevstemme på skibet, se lovens

§ 64, stk. 1. Skibsføreren eller den, skibsføreren har udpeget, fungerer som stemmemodtager. Der kan ikke brevstemmes på danske skibe i indenrigsfart.

Personer, der er ansat på danske havanlæg, kan brevstemme på havanlægget, se lovens § 64, stk. 1. Dette gælder danske havanlæg både på dansk område og uden for dansk område. Chefen for havanlægget eller den, chefen har udpeget, fungerer som stemmemodtager.

8.6.3. Tidsrum for brevstemmeafgivning

På Færøerne, i Grønland, i udlandet, på danske skibe i udenrigsfart samt på danske havanlæg uden for dansk område kan der brevstemmes fra tirsdag den 17. august 2021 (den 3. tirsdag i august måned i valgåret), se lovens § 63, stk. 3, og 64, stk. 2.

Den kommunale og regionale valglov indeholder ingen regler om sidste frist for brevstemmeafgivning på Færøerne, i Grønland, i udlandet, på danske skibe i udenrigsfart samt på danske havanlæg uden for dansk område. Brevstemmerne skal imidlertid være afgivet i så god tid forud for valgdagen, at de kan være sendt hjem og modtaget i kommunen, inden afstemningen på valgdagen begynder kl. 8.

Brevstemmematerialet skal senest den 17. august 2021 (den 3. tirsdag i august måned i valgåret) findes på de danske repræsentationer i udlandet samt ombord på danske skibe i udenrigsfart og på danske havanlæg uden for dansk område, se lovens § 66, stk. 2, 2. pkt.

På danske havanlæg på dansk område kan der brevstemmes fra tirsdag den 26. oktober 2021 til og med fredag den 12. november 2021 (fra tirsdagen 3 uger før valgdagen til og med fredagen før valgdagen), se lovens § 64, stk. 3.

8.6.4. Brevstemmematerialet

Ved brevstemmeafgivning på Færøerne, i Grønland, i udlandet, på danske skibe i udenrigsfart og på danske havanlæg bruges det samme brevstemmemateriale, som bruges her i landet, se afsnit 8.1.1.

8.6.5. Fremgangsmåden ved brevstemmeafgivning

Den praktiske fremgangsmåde ved brevstemmeafgivningen er den samme som fremgangsmåden på de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme, f.eks. borgerservicecentre og lignende, se lovens § 67 og afsnit 8.2.5.

En vælger, der ønsker at brevstemme på Færøerne, i Grønland, i udlandet, på danske skibe i udenrigsfart og på danske havanlæg, forudsættes selv at være bekendt med, hvilke kandidatlistes og eventuelt kandidater der forventes at blive eller er opstillet til valget i den kommune henholdsvis region, hvor vælgeren har fast bopæl.

Hvis brevstemmemodtageren ikke har mulighed for at sætte myndighedens stempel på følgebrevet, som den fortrykte tekst til brug for attestation foreskriver, skal myndighedens navn skrives med blokbogstaver.

Indenrigs- og Boligministeriet vil udsende en vejledning om brevstemmeafgivning til de kommunale og regionale valg den 16. november 2021 ved brevstemmeafgivning på Færøerne, i Grønland, i udlandet, på danske skibe i udenrigsfart og på danske havanlæg. Vejledningen vil bl.a. indeholde en fortegnelse over de bogstavbetegnelser, der ved de kommunale og regionale valg skal tildeles kandidatlistes for partier, der pr. 1. august 2021 er opstillingsberettigede til folketingsvalg, og for det tyske mindretals parti. Fortegnelsen pr. juni 2021 er gengivet i afsnit 6.6. Vejledningen vil endvidere indeholde oplysning om, at fortegnelsen ikke viser, om de nævnte partier opstiller til

valget i den kommune henholdsvis region, hvor vælgeren har fast bopæl, og at fortegnelsen ikke udelukker, at der kan være eller bliver opstillet andre kandidatlistes. Vejledningen vil blive udsendt særskilt af Indenrigs- og Boligministeriet til rigsombudsmændene i Grønland og på Færøerne, til Udenrigsministeriet samt rederierne sammen med en skrivelse, der vil redegøre nærmere for forskellige forhold i relation til brevstemmeafgivningen ved disse myndigheders og organisationers mellemkomst. Vejledningen vil endvidere kunne findes på Indenrigs- og Boligministeriets valg-hjemmeside:

valg.im.dk/valgmyndigheder/valg-til-kommunalbestyrelser-og-regionsraad-2021.

8.7. Modtagelse og kontrol af brevstemmer. Brevstemmeprotokol

Det er kommunalbestyrelsens ansvar at modtage og registrere de brevstemmer, som kommunalbestyrelsen modtager til det pågældende valg.

Reglerne om kommunalbestyrelsens modtagelse og registrering af brevstemmer m.v. samt om valgstyrernes kontrol og gennemgang af disse findes i lovens §§ 70-72.

8.7.1. Oprettelse af brevstemmeprotokol

8.7.1.1. Brevstemmeprotokollers indhold og udformning

Før valget skal kommunalbestyrelsen oprette en protokol over de brevstemmer, som kommunalbestyrelsen modtager (*brevstemmeprotokol*). Brevstemmeprotokollen skal være udformet i overensstemmelse med de fortrykte brevstemmeprotokoller, Indenrigs- og Boligministeriet har ladet fremstille, se § 6 i cirkulære nr. 54 af 8. maj 2001 om brevstemmeprotokollers indhold og udformning. Cirkulæret er optaget som bilag 7 til denne vejledning. Brevstemmeprotokoller kan købes hos Rosendahls, Vandtårnsvej 83 A, 2860 Søborg, tlf. nr. 43 22 73 00, e-mail: distribution@rosendahls.dk.

8.7.1.2. Elektronisk brevstemmeprotokol

Kommunalbestyrelsen kan beslutte at anvende en elektronisk brevstemmeprotokol, se lovens § 70, stk. 1, 3. pkt. Den brevstemmeprotokol, som kommunalbestyrelsen skal føre, omfatter i modsætning til digitale valglisten alle kommunens afstemningsområder, og en elektronisk brevstemmeprotokol kan derfor ikke indskrænkes til enkelte af disse.

Anvendelse af en elektronisk brevstemmeprotokol er frivillig. Det er kommunalbestyrelsen selv, der skal betale eventuelle merudgifter, hvis den beslutter at anvende en elektronisk brevstemmeprotokol.

Den elektroniske brevstemmeprotokol skal indeholde de samme oplysninger, som skal indføres i brevstemmeprotokollen ifølge den fortrykte brevstemmeprotokol (se cirkulære nr. 54 af 8. maj 2001 om brevstemmeprotokollers indhold og udformning, der er optaget som bilag 8), og vil kunne varetage de opgaver, som brevstemmeprotokollen benyttes til ved valgets afholdelse efter gældende lovgivning. Adgangen til at anvende en elektronisk brevstemmeprotokol betyder endvidere, at det i så fald er en elektronisk brevstemmeprotokol, der skal opbevares af kommunalbestyrelsen efter valgets afholdelse i overensstemmelse med arkivlovens regler om opbevaring af materiale, der alene foreligger i elektronisk form, se nærmere afsnit 13.

Der er ikke noget krav om, at brevstemmeprotokollen skal indeholde oplysning om, hvilke vælgere der har brevstemt. Der er omvendt ikke noget til hinder for, at kommunen som et supplement til brevstemmeprotokollen fører lister over de vælgere, der har brevstemt, blot listerne bliver destrueret, når klagefristen er udløbet, og eventuelle klager over valget er endeligt afgjort, se lovens § 106, stk. 3.

I det omfang kommunen anvender en digital valgliste, hvor der løbende foretages en elektronisk foreløbig afmærkning af de vælgere,

der er modtaget brevstemme fra (se afsnit 4.13.), kan det være hensigtsmæssigt løbende at overføre oplysninger om de foreløbigt afmærkede vælgere til brevstemmeprotokollen som hjælp ved opgørelsen af, hvor mange brevstemmer der er modtaget for hvert afstemningsområde.

Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at der skal oprettes et særskilt elektronisk system til at udarbejde, anvende og opbevare brevstemmeprotokollen, hvis oplysninger skal kunne samkøres med et elektronisk system til udarbejdelse, anvendelse og opbevaring af valglisten. Kommunalbestyrelsen kan i stedet beslutte, at de oplysninger, som skal indføres i brevstemmeprotokollen ifølge den fortrykte brevstemmeprotokol, der er udarbejdet af Indenrigs- og Boligministeriet, indføres i et elektronisk system til valglistens udarbejdelse, anvendelse og opbevaring eller en liste over de vælgere, der har indsendt brevstemme. Dog skal kommunalbestyrelsen i så fald sørge for, at de oplysninger, som efter valglovgivningen og den fortrykte brevstemmeprotokol skal indføres i brevstemmeprotokollen, til enhver tid kan udskrives i overensstemmelse med udformningen af den fortrykte brevstemmeprotokol.

Kommunalbestyrelsen skal som dataansvarlig – og KMD A/S eller en anden it-leverandør skal som databehandler – gennemføre passende tekniske og organisatoriske sikkerhedsforanstaltninger omkring behandlingen af personoplysninger, jf. nærmere databeskyttelsesforordningens artikel 32.

Kommunalbestyrelsen skal træffe de nødvendige foranstaltninger for at sikre, at de oplysninger, der er indført i den elektroniske brevstemmeprotokol, også findes på papir i tilfælde af systemnedbrud eller lignende. Det gælder, uanset om oplysningerne i den elektroniske brevstemmeprotokol alene svarer til oplysningerne i den manuelle brevstemmeprotokol, eller om den elektroniske brevstemmeprotokol herudover indeholder oplysninger om de vælgere, der har brevstemt.

8.7.2. Modtagelse, registrering og opbevaring af brevstemmer

Modtagelsestidspunktet skal skrives på yderkuverten for de brevstemmer, som kommunalbestyrelsen modtager, se lovens § 70, stk. 1.

Hver dag skal det antal brevstemmer, kommunalbestyrelsen modtager den pågældende dag, anføres i brevstemmeprotokollen sammen med den dato, hvor de er modtaget. Endvidere skal antallet af brevstemmer, der sendes videre til andre kommuner, anføres i brevstemmeprotokollen med datoen for modtagelsen og datoen for videresendelsen. Hvis vælgeren ifølge den bopæl, vedkommende har skrevet på bagsiden af yderkuverten, bor i en anden kommune, skal kommunalbestyrelsen straks sende brevstemmen videre til denne kommune, se lovens § 70, stk. 2.

I folketingsvalgloven er der en bestemmelse om, at kommunalbestyrelsen, når der er udskrevet valg, skal sørge for, at de brevstemmer, som kommunen allerede har modtaget fra vælgere, der senere har anmeldt flytning til en anden kommune, sendes videre til denne, se folketingsvalglovens § 64, stk. 3. En tilsvarende bestemmelse findes ikke i den kommunale og regionale valglov. Det skyldes, at brevstemmer til kommunale og regionale valg anses for afgivet til valget i den kommune, hvor vælgeren var bopælsregistreret i CPR på tidspunktet for afgivelse af brevstemme. Disse brevstemmer må derfor ikke videresendes til den kommune, som vælgeren efterfølgende er flyttet til. Se afsnit 8.2.5.4. om vejledning af disse vælgere m.v.

Kommunalbestyrelsen skal samle og opgøre antallet af brevstemmer, der er modtaget for hvert afstemningsområde i kommunen, hvor afsenderne efter deres bopælsangivelse på yderkuverterne er optaget på valglisten, se lovens § 70, stk. 3, 1. pkt. Der skal i brevstemmeprotokollen indføres en række nærmere oplysninger herom.

Kommunalbestyrelsen skal sørge for, at de modtagne brevstemmer opbevares betryggende. Yderkuverterne må først åbnes af valgstyrene eller under overværelse af valgstyrene i forbindelse med valgstyrenes gennemgang af brevstemmerne.

8.7.3. Aflevering af brevstemmer til valgstyrene på afstemningsstederne

Kommunalbestyrelsen skal efter lovens § 70, stk. 3, 2. pkt., sørge for, at brevstemmerne inden afstemningens begyndelse på valgdagen er afleveret til valgstyrene på afstemningsstedet i det pågældende afstemningsområde, se dog nedenfor.

8.7.3.1. Brevstemmer, der modtages umiddelbart før afstemningens begyndelse

Kommunalbestyrelsen skal sørge for, at kommunen afhenter post mandag den 15. november 2021 og samme dag samt på valgdagen, inden afstemningen begynder, efterser sin postkasse for at sikre, at de brevstemmer, der er afsendt fra en anden kommune m.v., rettidigt kan afleveres til vedkommende valgstyrere. Se afsnit 3.2. om levering, afhentning og omdeling af post generelt og om afhentning af post på valgdagen, inden valghandlingen går i gang.

Brevstemmer, der modtages i kommunen på valgdagen, inden afstemningen begynder kl. 8, skal straks bringes ud til valgstyrene på det pågældende afstemningssted. Brevstemmer, der modtages i kommunen på valgdagen, efter afstemningen er begyndt kl. 8, skal samme dag bringes ud til valgstyrene på det pågældende afstemningssted, men kommer ikke i betragtning. Det afgørende for, om en brevstemme kommer i betragtning, er, om denne er modtaget hos valgstyrene på det pågældende afstemningssted inden afstemningens begyndelse kl. 8, se lovens § 72, stk. 3.

8.7.3.2. Hvis der er modtaget færre end fem brevstemmer for et afstemningsområde

Er der modtaget færre end fem brevstemmer for et afstemningsområde, skal brevstemmerne efter kommunalbestyrelsens beslutning overføres til et afstemningsområde, hvor der er modtaget mindst fem brevstemmer, og afleveres til valgstyrene for dette afstemningsområde. Dette skyldes hensynet til sikring af stemmehemmeligheden. Det er valgstyrene for sidstnævnte afstemningsområde, der undersøger, om brevstemmerne kan komme i betragtning, se lovens § 70, stk. 4.

I brevstemmeprotokollen skal der indføres oplysning om, til hvilket afstemningsområde brevstemmer fra afstemningsområder, hvor der var modtaget færre end fem brevstemmer, er overført, samt oplysning om, fra hvilke afstemningsområder de pågældende brevstemmer blev overført.

8.7.3.3. Hvis en brevstemme ikke kan henføres til et bestemt afstemningsområde

Kan en brevstemme ikke henføres til et bestemt afstemningsområde ud fra oplysningerne om afsenderen på yderkuverten, skal kommunalbestyrelsen endvidere beslutte, hvilket afstemningsområde brevstemmen skal henregnes til i henseende til valgstyrenes kontrol af, om brevstemmen kan komme i betragtning, se lovens § 70, stk. 5.

I brevstemmeprotokollen skal der indføres oplysning om, til hvilket afstemningsområde den eller de brevstemmer, der ikke kunne henføres til et bestemt afstemningsområde, blev overført.

8.7.4. Valgstyrenes gennemgang og kontrol af de modtagne brevstemmer

8.7.4.1. Generelle regler

Valgstyrene skal gennemgå de modtagne brevstemmer på valgdagen inden afstemningens begyndelse kl. 8. Gennemgangen skal om nødvendigt ske en eller to dage før valgdagen. Der skal medvirke mindst to valgstyrelere for hvert afstemningsområde ved gennemgangen, undersøgelsen og afgørelsen af, om en brevstemme kan komme i betragtning, se lovens § 71, stk. 1.

Der må til gennemgangen af brevstemmerne fra hvert afstemningsområde *alene* medvirke valgstyrelere fra det pågældende afstemningsområde, men gennemgangen af brevstemmerne behøver ikke foregå på selve afstemningsstedet. Det er således også muligt f.eks. at åbne yderkuverterne centralt ét sted i kommunen med en elektrisk brevåbner, når blot gennemgangen af brevstemmerne foregår umiddelbart herefter og i tilknytning til det sted, hvor yderkuverterne er åbnet.

For afstemningsområder, hvortil der er overført eller henregnet brevstemmer, se afsnit 8.7.3., omfatter gennemgangen også de brevstemmer, der er overført eller henregnes til afstemningsområdet.

8.7.4.2. Foreløbig afmærkning på valglisten af vælgere, der har brevstemt

Valgstyrene gennemgår brevstemmerne inden valgdagen og afmærker de vælgere på valglisten, der har afgivet en brevstemme, der kan komme i betragtning. De gældende regler forudsætter, at denne afmærkning af vælgerne først sker, når valgstyrene har gennemgået de modtagne brevstemmer og konstateret, hvilke brevstemmer der kan komme i betragtning, da kun vælgere, der har afgivet en brevstemme, der kan komme i betragtning, skal afmærkes på valglisten, se nedenfor. Der er dog ikke noget i vejen for, at der inden valgstyrenes gennemgang kan ske en *foreløbig* afmærkning på valglisten af de vælgere, som der er modtaget brevstemme fra, efterhånden som disse modtages. Det skal dog være muligt at identificere de pågældende vælgere uden at åbne yderkuverten,

da yderkuverten først må åbnes ved valgstyrenes gennemgang af brevstemmerne, se lovens § 71, stk. 1. Den foreløbige afmærkning skal blot slettes, hvis det viser sig, at den pågældende brevstemme, som er foreløbigt afmærket på den digitale valgliste, ikke kan komme i betragtning.

En foreløbig afmærkning kan lette arbejdet i forbindelse med valgstyrenes gennemgang af brevstemmerne, da man på forhånd har konstateret, om de pågældende vælgere er optaget på valglisten, ligesom arbejdet med valgstyrenes afmærkning af valglisten kan begrænses til at fjerne afmærkninger for de vælgere, hvis brevstemme ikke er taget i betragtning.

En sådan foreløbig afmærkning af valglisten vil kunne ske, uanset om man bruger en valgliste på papir eller en digital valgliste. Afmærkning på en valgliste af papir vil først kunne påbegyndes, når kommunen har modtaget papirvalglisterne (hovedlisten senest 8 dage før afstemningen og tilflytterlisten senest 5 dage før), hvorimod afmærkningen på en digital valgliste vil kunne ske fra et tidligere tidspunkt, da kommunen vil kunne råde over denne kort tid efter skæringsdatoen for udskrivelse af valglister (15.-dagen eller 7.-dagen før valgdagen).

8.7.4.3. *Hvornår kan en brevstemme komme i betragtning?*

Ved gennemgangen af brevstemmerne åbnes yderkuverterne, og det undersøges, om brevstemmerne kan komme i betragtning, se lovens § 71, stk. 1.

En brevstemme kan *ikke* komme i betragtning, se lovens § 71, stk. 2, hvis

- 1) afsenderen ikke er opført på valglisten eller ikke længere har fast bopæl i kommunen henholdsvis regionen,
- 2) afsenderen er død inden valgdagen,

- 3) yderkuverten indeholder flere end ét følgebrev og én konvolut til hvert af de pågældende valg,
- 4) der ikke er anvendt det foreskrevne brevstemmemateriale, se afsnit 8.1.1.,
- 5) den foreskrevne fremgangsmåde (udfyldning, attestation, underskrivelse m.v.) ved brevstemmeafgivningen ikke har været fulgt, eller
- 6) brevstemmen ikke er afgivet inden for de frister, der er nævnt i loven.

Hvis vælgeren til det samme valg har afgivet mere end én brevstemme, der kan komme i betragtning, er det den sidst afgivne brevstemme, der tages i betragtning, se lovens § 71, stk. 3. Hvis vælgeren f.eks. først brevstemmer til begge valg og derefter brevstemmer til det kommunale valg, har vælgeren således afgivet én brevstemme til det regionale valg (der tages i betragtning) og to brevstemmer til det kommunale valg (hvoraf den senest afgivne, dvs. den brevstemme, der blev afgivet alene, tages i betragtning). Tilsvarende gælder, hvis en vælger først brevstemmer til det kommunale valg og derefter brevstemmer til det regionale valg. I dette tilfælde vil begge brevstemmer skulle tages i betragtning.

Hvis vælgeren har afgivet to brevstemmer, hvoraf kun den sidste ikke kan tages i betragtning, skal den næstsidste brevstemme tælle med i stedet. Hvis der er afgivet tre eller flere brevstemmer, hvoraf kun den sidste ikke kan tages i betragtning, skal den sidst afgivne af de øvrige brevstemmer, der opfylder kriterierne for at blive taget i betragtning, tælle med. Der er ikke hjemmel i bestemmelsen til at se bort fra de tidligere afgivne brevstemmer alene som følge af, at den sidst afgivne brevstemme ikke kan tages i betragtning. De ældre brevstemmer skal således selvstændigt vurderes efter kriterierne i lovens § 71, stk. 2, om, hvornår en brevstemme ikke kan tages i betragtning.

Med hensyn til brevstemmematerialet, se nr. 4) ovenfor, bemærkes, at en brevstemme kan ta-

ges i betragtning, Om følgebrev og yderkuverter tilvejebragt fra KMD selv om der ved brevstemmeafgivningen er anvendt følgebrev, som er udskrevet fra KMD's system, og der ved en *administrativ fejl* er udskrevet et følgebrev til en anden type valg end kommunal- og regionalvalg. Det skal således ikke komme vælgeren til skade, at administrationen har begået en fejl. Det er dog en forudsætning, at der ikke er anledning til tvivl om, at der er tale om en administrativ fejl.

Med hensyn til de brevstemmer, hvor den foreskrevne fremgangsmåde ikke har været fulgt, se nr. 5) ovenfor, bemærkes, at en brevstemme kan tages i betragtning, selv om følgebrevet mangler stempel på attestationen, hvis der ikke er tvivl om, at brevstemmen er afgivet på et af de steder, hvor der kan brevstemmes, eller at brevstemmen er afgivet til en stemmemodtager, der er udpeget af Indenrigs- og Boligministeriet.

Brevstemmen kan dog ikke tages i betragtning, hvis følgebrevet ikke er underskrevet af vælgeren, eller hvis følgebrevet både mangler myndighedens stempel og stemmemodtagerens underskrift, dvs. hele attestationen. Dette gælder også, hvis der anvendes et følgebrev udskrevet fra KMD's system.

Brevstemmer, der *modtages af valgstyrrerne efter afstemningens begyndelse*, skal have påtegnet modtagelsestidspunktet (dato og klokkeslæt) og kommer ikke i betragtning, se lovens § 72, stk. 3. Yderkuverterne åbnes ikke.

8.7.4.4. Hvis en brevstemme ikke kan komme i betragtning

Når en brevstemme ikke kan komme i betragtning, anføres grunden hertil på yderkuverten, og den eller de uåbnede konvolut(ter) og følgebrevet lægges ned i yderkuverten igen, se lovens § 72, stk. 2. Der skal ikke foretages nogen afmærkning på valglisten. Er der foretaget en foreløbig afmærkning, slettes den, se afsnit 8.7.4.2.

Om de situationer, hvor brevstemmer, der er taget i betragtning ved afstemningens begyndelse, ikke skal tages i betragtning, fordi valgstyrrerne efter afstemningens begyndelse modtager bekræftet underretning om, at vælgeren er afgået ved døden eller har mistet sin valgret, se afsnit 8.7.4.6.

Det anføres i afstemningsbogen, hvor mange af brevstemmerne der ikke er taget i betragtning fordelt efter årsagen hertil.

8.7.4.5. Hvis en brevstemme kan komme i betragtning

Når en brevstemme *kan komme i betragtning*, sættes et mærke ved vælgerens navn på valglisten, der angiver, at vælgeren har afgivet brevstemme, se lovens § 72, stk. 1, 1. pkt. Hvis yderkuverten foruden følgebrev kun indeholder en konvolut til et af valgene, sættes tillige et mærke på valglisten, der angiver, hvilket af valgene vælgeren har afgivet brevstemme til, se lovens § 72, stk. 1, 2. pkt. Vælgeren vil i givet fald på valgdagen kunne stemme til det andet af valgene.

Når en brevstemme, der er overført til afstemningsområdet fra et andet afstemningsområde, hvor der er modtaget færre end fem brevstemmer, kan komme i betragtning, skal valgstyrrerne optage den pågældende vælger på valglisten og påføre valglisten en bemærkning om årsagen til, at vælgeren er optaget på valglisten. Valgstyrrerne skal desuden, inden afstemningen begynder, meddele valgstyrrerne fra det oprindelige afstemningsområde, at den pågældende vælger skal slettes af valglisten for dette afstemningsområde. Valgstyrrerne for det oprindelige afstemningsområde skal endvidere på valglisten anføre årsagen til, at vælgeren er slettet af valglisten, og i hvilket afstemningsområde vælgeren i stedet er blevet optaget på valglisten, se lovens § 70, stk. 4.

I tilfælde, hvor en brevstemme, der er henregnet til et bestemt afstemningsområde i medfør af lovens § 70, stk. 5 (dvs. hvor man ikke på grundlag af oplysningerne om afsenderen på

yderkuverten af brevstemmen kan afgøre, i hvilket afstemningsområde afsenderen er optaget på valglisten), kan komme i betragtning, og hvor den pågældende vælger viser sig at være optaget på valglisten i et andet afstemningsområde end det, hvortil brevstemmen er henregnet, skal valgstyrene optage den pågældende vælger på valglisten for det pågældende afstemningsområde og skrive en bemærkning på valglisten om årsagen til, at vælgeren er optaget på valglisten, samt, inden afstemningen begynder, meddele valgstyrene for det oprindelige afstemningsområde, at den pågældende vælger skal slettes af valglisten for dette afstemningsområde.

Der skal ikke udskrives erstatningsvalgkort for de vælgere, der har afgivet en brevstemme, der er taget i betragtning. I stedet kan følgebrevene til brevstemmerne anvendes til at kontrollere antallet af vælgere, der ifølge valglisten har afgivet brevstemme, se afsnit 9.2.

8.7.4.6. *Håndtering og opbevaring af brevstemmer på valgdagen*

Når en brevstemme kan komme i betragtning, lægges den uåbnede konvolut og følgebrevet ind i yderkuverten igen. Brevstemmer, der kan komme i betragtning, opbevares, indtil afstemningen er afsluttet. Når afstemningen er afsluttet, tages konvolutterne ud af yderkuverterne og lægges i en stemmekasse, se dog nedenfor. Konvolutterne åbnes først i forbindelse med stemmeoptællingen, se lovens § 72, stk. 1, sidste pkt. Når konvolutterne tages ud af yderkuverterne efter afstemningens afslutning og lægges ned i en stemmekasse, skal det ske under den nødvendige gensidige kontrol og i øvrigt på en sådan måde, at stemmehemmeligheden heller ikke i denne forbindelse kan blive krænket.

Brevstemmer, der kan komme i betragtning, skal i perioden, efter at disse er gennemgået, og indtil afstemningen er afsluttet, opbevares på en sådan måde, at det alene er valgstyrene el-

ler eventuelt tillige en person, der er særligt bemyndiget af valgstyrene, der har adgang til brevstemmerne.

Endvidere må der må i denne periode kun ske håndtering af brevstemmer, hvis det er nødvendigt som følge af andre regler i loven. F.eks. kan det være nødvendigt at tage brevstemmen frem i forbindelse med afgørelsen af, om en vælger, der møder frem for at afgive stemme på valgdagen, skal afvises som følge af, at vedkommende har afgivet en brevstemme, der kan komme i betragtning, se lovens § 73. Brevstemmen skal i denne situation tages frem for at kontrollere, om afmærkningen på valglisten af, at vælgeren har brevstemt, er korrekt.

Ved håndtering af en brevstemme, inden afstemningen er afsluttet, må konvolutten med stemmesedlen *under ingen omstændigheder* åbnes. Hvis valgstyrene efter afstemningens begyndelse modtager bekræftet underretning om, at en vælger, der har afgivet en brevstemme, der er taget i betragtning, er afgået ved døden inden valgdagen, kan den pågældendes brevstemme ikke komme i betragtning. Brevstemmen skal derfor tages frem, påtegnes årsagen til, at den ikke kan komme i betragtning, og lægges hen til de øvrige brevstemmer, der ikke kan komme i betragtning, samt registreres sammen med disse i afstemningsbogen.

Det samme gælder, hvis valgstyrene, efter at afstemningen er begyndt, modtager bekræftet underretning om, at en vælger, der er optaget på valglisten, har mistet sin valgret inden valgdagen af andre grunde (tålt ophold, udvisning m.v., fortabelse af dansk indfødsret eller af statsborgerskab i et af de øvrige EU-lande, Island, Norge eller Storbritannien, medmindre vælgeren uanset dette har valgret i kraft af reglerne om udlændinges valgret ved kommunale og regionale valg).

8.7.5 Brevstemmer, der modtages i kommunen efter valgdagen

Brevstemmer, der modtages i kommunen fra og med dagen efter valgdagen og til og med den dag, hvor eventuelle klager over valget er endeligt afgjort, registreres i brevstemmeprotokollen i overensstemmelse med bestemmelserne i § 2, stk. 4 og 5, i cirkulæret om brevstemmeprotokollens indhold og udformning, se bilag 7. Retningslinjerne for kassation af brevstemmemateriale, herunder af brevstemmer, der er modtaget efter valgdagen, er nærmere beskrevet i afsnit 13.

9. Opgørelse af afstemningen

På valgaftenen tælles stemmerne for både kommunalbestyrelsesvalget og regionsrådsvalget op på de enkelte afstemningssteder, se afsnit 9.2. Senest dagen efter fintæller kommunalbestyrelsen stemmerne for både kommunalbestyrelsesvalget og regionsrådsvalget, se afsnit 9.5. Reglerne om opgørelse af afstemningen findes i den kommunale og regionale valglovs §§ 74-78 a. Om bedømmelse af stemmesedler, se afsnit 9.3.

Regionsvalgbestyrelsen kan beslutte at foretage fornyet fintælling af de stemmesedler, der er afgivet til regionsrådsvalget. Dette sker efter reglerne i lovens § 80, se afsnit 9.7.

9.1. Kandidaters deltagelse i stemmeoptællingen

En kandidat kan ikke deltage i optællingen af, hvor mange stemmer der er afgivet for den kandidatliste, som vedkommende er opstillet for, se lovens § 78 a, 1. pkt. Forbuddet gælder alene deltagelse i optællingen af stemmer, der er afgivet for den kandidatliste, som den pågældende kandidat er opstillet for. Bestemmelsen er begrundet i hensynet til at undgå, at de pågældende kandidater bliver udsat for beskyldninger om uregelmæssigheder i forbindelse med optælling m.v. af stemmer for eget parti eller kandidatliste.

Det samme forhold vil efter Indenrigs- og Boligministeriets opfattelse gøre sig gældende, hvor en kandidats ægtefælle, samlever eller andre nærtstående deltager i stemmeoptællingen. En kandidats ægtefælle, samlever eller andre nærtstående kan derfor ligeledes ikke deltage i optællingen af, hvor mange stemmer der er afgivet for den kandidatliste, som vedkommendes ægtefælle, samlever eller andre nærtstående er opstillet for. Vurderingen af, hvornår man er nærtstående, skal foretages efter forvaltningslovens almindelige regler om inhabilitet, se forvaltningslovens § 3.

Forbuddet gælder kun *optællingen* af stemmer (personlige stemmer og listestemmer), der er afgivet for den kandidatliste, kandidaten er opstillet for. Kandidaten (og dennes ægtefælle, samlever eller andre nærtstående) kan derfor godt være med til at sortere de stemmesedler, der er taget ud af stemmekasserne, i bunker, inden bunkerne senere skal tælles op for hver kandidatliste. Kandidaten (og dennes ægtefælle, samlever eller andre nærtstående) må dog ikke være med til sorteringen, hvis der tælles stemmer op samtidig med sorteringen.

Forbuddet gælder alene deltagelse i optællingen og ikke kontrollen med andres optælling. Er kandidaten valgstyrrer, må kandidaten derfor godt stå for at kontrollere andres optælling og dermed løfte det ansvar for, at stemmeoptællingen er korrekt, som er valgstyrrernes opgave, se afsnit 5.2. En kandidat, som også er valgstyrrer, må også gerne skrive i afstemningsbogen, hvor mange stemmersedler der er ugyldige, se lovens § 75, stk. 3, eller skrive resultatet af stemmeoptællingen i afstemningsbogen og underskrive den, se lovens § 76, stk. 1. Tilsvarende gælder kandidats ægtefælle, samlever eller andre nærtstående.

En kandidat (og dennes ægtefælle, samlever eller andre nærtstående) kan desuden ikke deltage i opgørelsen af, hvordan de afgivne stemmer for den pågældende kandidatliste fordeler sig på personlige stemmer for hver kandidat og

listestemmer, se lovens § 78 a, 2. pkt. Opgørelse af, om der er tale om en personlig stemme eller listestemme, foretages under ét og ikke særskilt for de enkelte kandidater. Kandidaten (og dennes ægtefælle, samlever eller andre nærtstående) må derfor hverken være med til at tælle sine egne personlige stemmer eller være med til at tælle personlige stemmer for andre kandidater for den kandidatliste, kandidaten stiller op for. Forbuddet gælder både den fintælling, som valgbestyrelsen står for senest dagen efter valget, se lovens § 77, og en eventuel foreløbig fintælling på afstemningsstederne på valgaftenen, se afsnit 9.2.

Reglerne i § 78 a for kandidaters deltagelse i stemmeoptællingen gælder, uanset om kandidaten er valgstyrelser, tilforordnet vælger eller en medarbejder ansat i kommunen, som er kaldt ind for at være med til at tælle stemmerne op.

9.2. Stemmeoptælling på afstemningsstedet

9.2.1. Rammerne for stemmeoptællingen på afstemningsstedet

Umiddelbart efter, at afstemningen er afsluttet kl. 20, tæller valgstyrelserne og de tilforordnede vælgere stemmerne op på afstemningsstedet, se lovens § 74, stk. 1, 1. pkt. Stemmeoptællingen sker som anført i lovens §§ 74-76.

Kommunalt ansat personale kan udpeges til at bistå valgstyrelserne og de tilforordnede vælgere med stemmeoptællingen. Også kommunalt ansatte, der ikke bor i kommunen, kan deltage. Stemmeoptællingen skal dog ske under valgstyrelsernes ansvar, kontrol og instruktion, se afsnit 5.2. Stemmeoptællingen kan herudover ikke overlades til andre.

Kommunalbestyrelsen fastsætter de nødvendige regler om, hvordan stemmeoptællingen rent praktisk tilrettelægges inden for de rammer, der følger af reglerne om kandidaters deltagelse i stemmeoptællingen, se afsnit 9.1.

Stemmeoptællingen er offentlig, se lovens § 74, stk. 1, 2. pkt. Af sikkerhedsmæssige grunde skal den del af lokalet/lokalerne, hvor stemmeoptællingen foregår, afskærmes på en sådan måde, at uvedkommende ikke kan komme til stemmesedlerne, men offentligheden stadig kan overvære stemmeoptællingen.

9.2.2. Fremgangsmåden ved stemmeoptællingen på afstemningsstedet

Ved stemmeoptælling på afstemningsstedet tælles der op særskilt for kommunalbestyrelsesvalget og regionsrådsvalget, hvor mange stemmer der er afgivet for hver kandidatliste. Endvidere optælles for hvert listeforbund, hvor mange stemmer der anses for afgivet for listeforbundet. Stemmetallet for listeforbundet sammentælles derefter med stemmetallet for de enkelte kandidatlistes i listeforbundet. Se lovens § 74, stk. 1, 3.-5. pkt. Reglerne om, hvilke stemmer der anses for afgivet for de enkelte kandidatlistes og listeforbund, findes i lovens § 74, stk. 2 og 3.

Lovens § 74, stk. 2 og 3, fastsætter følgende:

»Stk. 2. En stemme er afgivet for den kandidatliste, inden for hvis felt henholdsvis rubrik på stemmesedlen vælgeren har sat kryds. Har vælgeren sat kryds såvel ud for den fælles listebetegnelse for kandidatlistes, der har indgået et listeforbund, som i rubrikken for en af de kandidatlistes, der deltager i listeforbundet, anses stemmesedlen ligeledes som afgivet for den pågældende kandidatliste. Har vælgeren alene sat kryds ved den fælles listebetegnelse for de kandidatlistes, der har indgået et listeforbund, anses stemmen som afgivet for listeforbundet og henføres ikke til nogen af de kandidatlistes, der deltager i listeforbundet. Tilsvarende gælder, hvis vælgeren har sat kryds i rubrikken for to eller flere af de kandidatlistes, der deltager i listeforbundet.

Stk. 3. En brevstemme er afgivet for den kandidatliste, hvis listebetegnelse eller bogstavbetegnelse vælgeren har anført på brevstemme-

sedlen. Har vælgeren på brevstemmesedlen anført navnet på en kandidat, anses stemmen som afgivet for den pågældende kandidatliste. Har vælgeren på brevstemmesedlen anført såvel den fælles listebetegnelse for kandidatlister, der har indgået et listeforbund, som navnet på en kandidat, der er opstillet på en af de kandidatlister, der deltager i listeforbundet, anses brevstemmesedlen ligeledes som afgivet for den pågældende kandidatliste. Har vælgeren på brevstemmesedlen alene anført den fælles listebetegnelse eller bogstavbetegnelse for kandidatlister, der har indgået listeforbund, anses stemmen som afgivet for listeforbundet og henføres ikke til nogen af de kandidatlister, der deltager i listeforbundet. Tilsvarende gælder, hvis vælgeren på brevstemmesedlen har anført listebetegnelsen eller bogstavbetegnelsen for en kandidatliste, der har indgået et listeforbund, tilligemed navnet på en kandidat, der er opstillet på en af de øvrige kandidatlister, der deltager i listeforbundet.«

Om begrebet felt/rubrik, se afsnit 9.3.1.

Tvivlsomme stemmesedler, herunder blanke stemmesedler og andre stemmesedler, der utvivlsomt er ugyldige, sorteres fra og gives til formanden for valgstyrene. Valgstyrene bedømmer derefter, om stemmesedlerne er gyldige, se afsnit 9.3. og lovens § 75. Antallet af ugyldige stemmer optælles særskilt fordelt efter de forskellige ugyldighedsgrunde.

Hvis det konstateres under stemmeoptællingen, at der i en stemmekasse beregnet til stemmesedler til kommunalbestyrelsesvalget er nedlagt stemmesedler til regionsrådsvalget, skal disse stemmesedler henlægges til og indgå i optællingen af stemmesedlerne til regionsrådsvalget.

Tilsvarende gælder, at stemmesedler til kommunalbestyrelsesvalget, der måtte være nedlagt i en stemmekasse beregnet til stemmesedler til regionsrådsvalget, skal henlægges til og indgå i optællingen af stemmesedlerne til kommunalbestyrelsesvalget.

I tilfælde, hvor fejlplacerede stemmesedler henlægges til stemmesedlerne til den afstemning, de vedrører, skal der indføres en bemærkning herom i afstemningsbogen for den afstemning, hvortil stemmesedlerne henlægges.

9.2.3. Afslutningen på stemmeoptællingen på afstemningsstedet

Når stemmeoptællingen for kommunalbestyrelsesvalget henholdsvis regionsrådsvalget er afsluttet, indføres resultatet af stemmeoptællingen i afstemningsbogen for det pågældende valg, se lovens § 76, stk. 1, 1. pkt. I afstemningsbogen indføres også opgørelsen af de ugyldige stemmer fordelt efter de forskellige ugyldighedsgrunde, se lovens § 75, stk. 3.

Valgstyrene skal kontrollere optællingen af de afgivne stemmer og herunder påse, at de foreskrevne kontroller af optællingen er foretaget. Valgstyrene skal bl.a. sammenholde antallet af afgivne stemmesedler med det antal vælgere, der ifølge afmærkningerne på valglisten har stemt. Valgstyrene skal endvidere sammenholde på den ene side antallet af vælgere, der ifølge afmærkningerne på valglisten har stemt, med på den anden side antallet af valgkort, der er modtaget eller udskrevet for vælgere, der har stemt ved at møde personligt op på valgdagen, og antallet af følgebrev for vælgere, der har afgivet en brevstemme, der er taget i betragtning.

Valgstyrenes opgaver med bedømmelsen af tvivlsomme stemmesedler og underskrivelse af afstemningsbogen samt valgstyrenes ansvar for, at stemmeoptællingen og kontrollen af denne er foretaget, som det er foreskrevet i lovgivningen, kan ikke overlades til andre. Valgstyrrerformanden skal sørge for, at der ved stemmeoptællingen til enhver tid er et tilstrækkeligt antal valgstyrere til stede på afstemningsstedet til, at der kan sikres en hensigtsmæssig afvikling af stemmeoptællingen. Der skal altid være et flertal af de udpegede valgstyrere til stede på afstemningsstedet under stemmeoptællingen.

Valgstyrene skal rette sig efter valgstyrefor-
mandens anvisninger. Se lovens § 16, stk. 6, 1.-
3. pkt.

Valgstyrene skal endvidere afstemme *stem-
meseddelregnskabet* som angivet i afstem-
ningsbøgerne. Valgstyrene skal sammenholde
på den ene side antallet af stemmesedler, som
valgstyrene inden valghandlingens start har
modtaget fra valgbestyrelsen, og brevstemmer,
der ved afstemningens afslutning var lagt ned i
stemmekasserne, med på den anden side antal-
let af afgivne, ombyttede og ikke-udleverede
stemmesedler, herunder afgivne brevstemmer.
Stemmematerialet bindes derefter sammen i
særskilte pakker (sammenpakkes) som angivet
i afstemningsbøgerne.

I *afstemningsbogen* indføres alle væsentlige
oplysninger om afstemningen i afstemnings-
området på valgdagen, se lovens § 16, stk. 5, 2.
pkt. Det vil sige, at også væsentlige oplysning-
er om afstemningen, inden stemmeoptællin-
gen gik i gang, skal indføres i afstemningsbo-
gen. Det vil derfor ikke være i overensstem-
melse med valglovgivningen, hvis de valgsty-
rere, der underskriver afstemningsbogen, kun
har været til stede under stemmeoptællingen
og ikke har været til stede i afstemningsperi-
oden på noget tidspunkt.

I afstemningsbogen noteres det, i hvilke tids-
rum valgstyrene har været til stede henholds-
vis fraværende på valgstedet.

Afstemningsbogen underskrives af valgsty-
rerne, se lovens § 76, stk. 1. Alle valgstyrene
skal, uanset om nogle eller alle valgstyrene i lø-
bet af dagen har været borte fra afstemnings-
stedet i en vis periode efter aftale med valgsty-
rerformanden, være til stede ved underskriv-
ningen af afstemningsbogen, se lovens § 16,
stk. 6, sidste pkt.

Afstemningsbogen underskrives som den af-
sluttende handling og kan således ikke under-
skrives af valgstyrene, før der foreligger et re-
sultat af stemmeoptællingen.

Den underskrevne afstemningsbog og en kopi
af denne afleveres til kommunalbestyrelsen
sammen med det sammenpakkede stemmemat-
teriale, se lovens § 76, stk. 2. Ved at skrive un-
der på afstemningsbogen står valgstyrene inde
for, at stemmeoptællingen og kontrollen af
denne er foretaget som foreskrevet i lovgivnin-
gen.

Resultatet af stemmeoptællingen til både kom-
munalbestyrelsesvalget og regionsrådsvalget
meddeles de tilstedeværende, og formanden
for valgstyrene indberetter straks resultatet til
formanden for valgbestyrelsen i kommunen, se
lovens § 76, stk. 1.

Formanden for valgbestyrelsen i kommunen
meddeler herefter straks resultatet af regions-
rådsvalget til formanden for regionsvalgbesty-
relsen, se lovens § 76, stk. 1, 2. pkt.

Der vil ikke være noget i vejen for at offentlig-
gøre resultatet, før valgstyrene har underskre-
vet afstemningsbogen, forudsat at resultatet er
sikkert og kontrolleret og godkendt af valgsty-
rerne som angivet ovenfor. Det vil dog på den
anden side ikke være usagligt at vente på, at
valgstyrene har underskrevet afstemningsbo-
gen, før resultatet offentliggøres. Offentliggø-
relse kan ikke begrænses til enkelte medier.

9.3. *Bedømmelse af stemmesedler*

De grundlæggende regler om årsagerne til, at
stemmesedler og brevstemmesedler afgivet til
kommunale og regionale valg er ugyldige, står
i den kommunale og regionale valglovs § 75,
stk. 1 og 2. De nærmere regler herom findes i
bekendtgørelse nr. 998 af 12. august 2013 om
bedømmelse af stemmesedler afgivet til kom-
munale og regionale valg (i det følgende kaldet
bekendtgørelsen). Bekendtgørelsen er optrykt
som *bilag 9* til vejledningen.

I de følgende afsnit er enkelte af bestemmel-
serne i bekendtgørelsen uddybet.

9.3.1. Bedømmelse af stemmesedler afgivet på afstemningsstedet

Reglerne i lovens § 74, stk. 2, og § 78, stk. 5, samt reglerne i bekendtgørelsens §§ 5-11 er baseret på begreberne ”felt” og ”rubrik”. Stemmesedlen indeholder et særskilt felt for hver liste, der har indleveret en gyldig kandidatliste til valget, se § 3 i bekendtgørelse nr. 710 af 15. april 2021 om stemmesedler til brug ved kommunale og regionale valg. Bekendtgørelsen er optrykt i *bilag 3* i denne vejledning.

Kandidatlisterne anføres på stemmesedlen i særskilte felter. Kandidatlistes, der har indgået listeforbund, skal dog anføres i samme felt, og de enkelte kandidatlistes, der har indgået listeforbund, anføres inden for listeforbundets felt i rubrikker ved siden af hinanden under den fælles listebetegnelse og bogstavbetegnelse, se lovens § 46. Bemærk, at der skelnes mellem ”rubrik” og ”afkrydsningsrubrik”.

Ifølge lovens § 54, stk. 1, stemmer vælgeren på afstemningsstedet på valgdagen ved at afmærke stemmesedlen med et kryds. Der stilles ikke krav om, at vælgeren skal benytte et bestemt skriveredskab eller et skriveredskab af en bestemt farve.

Loven indeholder ingen definition af et kryds. I bekendtgørelsens § 1, stk. 1, er det fastsat, at der ved kryds forstås et tegn svarende til bogstavet X eller til tegnet for plus (+). V-formede mærker (også kaldet »hak«, »tjekmærker« eller »flueben«) sidestilles med almindelige kryds, se bekendtgørelsens § 1, stk. 2, om tegn, der må anses for at være afledt af et kryds. Tilsvarende sidestilles med almindeligt kryds de såkaldte »dobbeltkryds«, dvs. tegn, der må anses for at være resultatet af, at vælgeren ved gentagen afmærkning har villet tydeliggøre et kryds. Derfor er en stemmeseddel afmærket på denne måde gyldig, medmindre den er ugyldig af andre grunde. Derimod anerkendes en asterisk/stjerne (*) ikke som et gyldigt afsat kryds efter de gældende regler. Det skyldes, at en

asterisk/stjerne er et specielt mærke, som gør stemmesedlen let genkendelig.

En stemmeseddel afgivet på afstemningsstedet er ugyldig, hvis vælgerens stemme på stemmesedlen ikke er afmærket med kryds, se lovens § 75, stk. 1, nr. 2, og den tilsvarende bestemmelse i bekendtgørelsens § 4, stk. 1, 1. pkt. En stemmeseddel er derfor ugyldig, hvis den *i stedet for med kryds* er afmærket med et bogstav, en cirkel eller et andet mærke, der ikke har karakter af et kryds, se bekendtgørelsens § 4, stk. 1, 2. pkt. En stemmeseddel, der *ud over med kryds* er afmærket med et bogstav, en cirkel eller et andet mærke, der ikke har karakter af et kryds, er også ugyldig, se bekendtgørelsens § 14, stk. 1.

Afmærkning af afkrydsningsrubrikkerne kan imidlertid give anledning til nogle særlige afgrænsningsvanskeligheder i tilfælde, hvor rubrikken er afmærket med et meget gnidret eller fedt kryds, f.eks. fordi det anvendte skriveredskab, hvis der anvendes en form for (farve)blyant, sidst på valgdagen kan være så nedslidt, at det er vanskeligt at sætte et tydeligt kryds. I sådanne tilfælde må valgbestyrelsen foretage en konkret vurdering af, om afmærkningen er udtryk for, at vælgeren har ønsket at sætte et kryds. Hvis afkrydsningsrubrikken er afmærket på en sådan måde, at afmærkningen ikke kan antages at være udtryk for et kryds – f.eks. fordi rubrikken er helt udfyldt eller er helt skraveret – skal stemmesedlen bedømmes som en ugyldig stemme.

Afmærkning af stemmesedlen uden for afkrydsningsrubrikkerne medfører ikke ugyldighed, hvis afmærkningen i øvrigt er gyldig efter bestemmelserne i bekendtgørelsen, se bekendtgørelsens § 4, stk. 3.

I afstemningsbogen (valgstyrene) og valgbogen (valgbestyrelsen) skal det registreres særskilt, hvor mange stemmesedler der er ugyldige, fordi de i stedet for med kryds er afmærket med et mærke, der ikke har karakter af et kryds. I afstemningsbogen og valgbogen skal

det også registreres særskilt, hvor mange stemmesedler der er ugyldige, fordi de ud over med kryds er afmærket med et mærke, der ikke har karakter af et kryds.

Stemmesedler, der er afmærket med et overstreget, udvisket eller halvt kryds (dvs. en lodret, vandret eller skrå streg) *i stedet for* med kryds, skal ifølge bekendtgørelsens § 4, stk. 2, bedømmes efter den særlige bestemmelse herom i bekendtgørelsens § 9, stk. 1, hvorefter sådanne stemmesedler er gyldige.

Er stemmesedlen afmærket med kryds i ét listefelt og med et overstreget, udvisket eller halvt kryds i et andet listefelt, er stemmesedlen også ugyldig, se bekendtgørelsens § 9, stk. 2, modsætningsvis, sammenholdt med stk. 1. Er stemmesedlen inden for samme listefelt afmærket *både* med kryds *og* med et overstreget, udvisket eller halvt kryds, anses stemmesedlen dog som en gyldig stemme for den pågældende kandidatliste henholdsvis listeforbund, medmindre stemmesedlen er ugyldig i medfør af en af de øvrige bestemmelser i bekendtgørelsen, se bekendtgørelsens § 9, stk. 2. Er stemmesedlen afmærket med kryds inden for samme rubrik som det overstregede, udviskede eller halve kryds, anses stemmesedlen som en gyldig stemme for den pågældende kandidatliste, se bekendtgørelsens § 9, stk. 3.

Er stemmesedlen inden for samme listefelt afmærket med et kryds ved kandidatlisten og afmærket med et overstreget, udvisket eller halvt kryds ved en af kandidatlistens opstillede kandidater, anses stemmesedlen som en gyldig stemme for den pågældende kandidatliste, medmindre stemmesedlen er ugyldig i medfør af en af de øvrige bestemmelser i bekendtgørelsen. Er stemmesedlen omvendt inden for samme listefelt afmærket med et overstreget, udvisket eller halvt kryds ved kandidatlisten og afmærket med et kryds ved en af kandidatlistens opstillede kandidater, anses stemmesedlen som en gyldig personlig stemme for den

pågældende kandidat, medmindre stemmesedlen er ugyldig i medfør af en af de øvrige bestemmelser i bekendtgørelsen.

Selv om det er forudsat i lovens § 54, stk. 1, 2. pkt., at vælgeren kun sætter ét kryds på stemmesedlen – enten ved en listebetegnelse eller et kandidatnavn – er en stemmeseddel også gyldig, selv om der er anbragt to eller tre kryds (men derimod ikke flere end tre kryds) på stemmesedlen, når blot disse kryds er placeret inden for samme listefelt, se lovens § 74, stk. 2, og § 78, stk. 4, sammenholdt med bekendtgørelsens §§ 6 og 15 modsætningsvis. Stemmesedler, der er afmærket med et stort kryds, der dækker et helt partifelt, kan også være gyldige.

En stemmeseddel, der er tegnet på, eller der er skrevet eller påklæbet (klistret) noget på af nogen art, er ugyldig, se bekendtgørelsens § 16, 1. pkt. Afsmitning eller lignende fra skriftfarven i det skriveredskab (blyant, tusch eller kuglepen m.v.), som er brugt til at sætte krydset, er ikke påskrift, se bekendtgørelsens § 16, 2. pkt. Stemmesedler, der er ugyldige, fordi der er klæbet (klistret) noget på dem, skal ikke registreres særskilt i afstemningsbogen og valgbogen, men registreres i afstemningsbogen og valgbogen sammen med stemmesedler, der er ugyldige, fordi der er tegnet eller skrevet på dem.

En stemmeseddel er også ugyldig, hvis den på anden måde end nævnt i bekendtgørelsens §§ 14-16 er givet et særpræg, f.eks. hvis den er afmærket med forskellige skriftfarver, er revet itu, eller der er revet et eller flere stykker af den, se bekendtgørelsens § 17. Er en stemmeseddel revet itu eller har fået revet et eller flere stykker af i forbindelse med, at stemmesedlen blev taget ud af stemmekassen eller senere, er der ikke tale om særpræg, og stemmesedlen er derfor ikke ugyldig af den grund. På samme måde er afmærkning af stemmesedlen med et andet skriveredskab end det, der er lagt frem eller hængt op i stemmerummet, normalt heller ikke et særpræg, medmindre skriftfarven eller

skrifttykkelsen er helt usædvanlig sammenlignet med almindelige skriveredskaber. Se bekendtgørelsens § 17, 2. og 3. pkt. Stemmesedler, der er ugyldige, fordi de er afmærket med forskellige skriftfarver, eller fordi de er revet itu m.v., skal ikke registreres særskilt i afstemningsbogen og valgbogen, men sammen med de stemmesedler, der er ugyldige på grund af andet særpræg.

En stemmeseddel, der er blank, er også ugyldig, se lovens § 75, stk. 1, nr. 1, og bekendtgørelsens § 3. Det skal registreres særskilt, hvor mange stemmesedler der er ugyldige, fordi de er blanke, se bekendtgørelsens § 31.

Der henvises i øvrigt til bekendtgørelsens kapitel 2 om bedømmelse af stemmesedler afgivet på afstemningsstedet.

9.3.2. Bedømmelse af brevstemmesedler

Hvis det under stemmeoptællingen ved åbningen af konvolutterne med brevstemmesedler konstateres, at en blå konvolut beregnet til en brevstemmeseddel til kommunalbestyrelsesvalget indeholder en gul brevstemmeseddel til regionsrådsvalget, skal denne brevstemmeseddel henlægges til og indgå i optællingen af stemmesedlerne til regionsrådsvalget.

I tilfælde, hvor en gul konvolut beregnet til en brevstemmeseddel til regionsrådsvalget indeholder en grå brevstemmeseddel til kommunalbestyrelsesvalget, gælder tilsvarende, at denne brevstemmeseddel skal henlægges til og indgå i optællingen af stemmesedlerne til kommunalbestyrelsesvalget.

I tilfælde, hvor brevstemmesedler indlagt i forkerte konvolutter henlægges til stemmesedlerne til den afstemning, de vedrører, skal der indføres en bemærkning herom i afstemningsbogen for den afstemning, hvortil brevstemmesedlerne henlægges.

Den omstændighed, at en brevstemmeseddel er indlagt i en forkert konvolut (f.eks. hvis en stemmeseddel til regionsrådsvalget er lagt i en

blå konvolut for stemmesedler til kommunalbestyrelsesvalget), medfører efter Indenrigs- og Boligministeriets opfattelse ikke i sig selv, at brevstemmesedlen bliver ugyldig.

Ifølge lovens § 67, stk. 2, brevstemmer vælgeren ved at skrive listebetegnelsen eller bogstavbetegnelsen på brevstemmesedlen for en kandidatliste, der har opstillet kandidater til valget i den kommune/region, hvor vælgeren er optaget på valglisten. Ønsker vælgeren at stemme på en bestemt kandidat, der er opstillet i kommunen/regionen, skrives navnet på kandidaten, eventuelt med tilføjelse af listebetegnelsen eller bogstavbetegnelsen for den kandidatliste, kandidaten er opstillet på.

Det er nok, at vælgeren på brevstemmesedlen enten har skrevet listebetegnelsen eller bogstavbetegnelsen for en kandidatliste, der er opstillet i kommunen/regionen, eller navnet på en kandidat, der er opstillet i kommunen/regionen.

Har vælgeren alene skrevet en listebetegnelse eller bogstavbetegnelse for en kandidatliste, der ikke er opstillet i den kommune/region, hvor vælgeren er optaget på valglisten, er stemmesedlen ugyldig. Har vælgeren alene skrevet navnet på en person, der ikke opstiller som kandidat i den kommune/region, hvor vælgeren er optaget på valglisten, er stemmesedlen også ugyldig, se nedenfor.

Der er ikke noget i vejen for, at vælgeren både angiver listebetegnelse og bogstavbetegnelse for den kandidatliste, vælgeren ønsker at stemme på, og eventuelt også navnet på den kandidat, vælgeren ønsker at stemme på, når blot de angivne oplysninger ikke strider mod hinanden indbyrdes, og brevstemmesedlen ikke er ugyldig i medfør af en af de øvrige bestemmelser i bekendtgørelsen, se nærmere nedenfor.

Der stilles ikke krav om, at vælgeren skal benytte et bestemt skriveredskab eller et skriveredskab af en bestemt farve.

Udtrykket »bogstavbetegnelse« eller »officiel bogstavbetegnelse« forstås i bekendtgørelsens § 2, 1. pkt., som en af de bogstavbetegnelser, som kommunalbestyrelsen/regionsrådet har givet en godkendt kandidatliste forud for det pågældende valg. Tildeling af bogstavbetegnelse vil til dette valg senest ske mandag den 4. oktober 2021 (43 dage før valgdagen) eller snarest derefter, se afsnit 6.6.

En »uofficiel bogstavbetegnelse« er enhver anden betegnelse bestående af et eller flere bogstaver, herunder de betegnelser, som Folketinget anvender til at angive de enkelte folketingsmedlemmers tilhørsforhold til en bestemt folketingsgruppe, se bekendtgørelsens § 2, 2. pkt.

En brevstemmeseddel, der alene er påført den officielle bogstavbetegnelse for et parti, der har opstillet kandidater i kommunen/regionen, er en gyldig stemme for det pågældende partis kandidatliste, medmindre brevstemmesedlen er ugyldig i medfør af en af de øvrige bestemmelser i bekendtgørelsen. Er brevstemmesedlen alene påført en uofficiel bogstavbetegnelse for et parti, der har opstillet kandidater i kommunen/regionen, vil brevstemmesedlen som hovedregel være ugyldig, se dog nedenfor om sikre uofficielle bogstavbetegnelser på flere bogstaver.

Det følger af bekendtgørelsens § 20, at en brevstemmeseddel er ugyldig, såfremt den alene er påført en uofficiel bogstavbetegnelse på ét bogstav.

En brevstemmeseddel, der kun er udfyldt med den fælles bogstavbetegnelse og/eller den fælles del af listebetegnelsen for kandidatlister, der har indgået listeforbund, er ikke ugyldig, men anses som en stemme afgivet for listeforbundet, se lovens § 74, stk. 3, 4. pkt. Det er imidlertid en forudsætning, at der ikke er opstillet kandidatlister med den samme bogstavbetegnelse eller samme fælles del af listebetegnelsen uden for listeforbundet. Er dette tilfældet, vil brevstemmesedlen være ugyldig.

9.3.2.1. Påføring af uofficielle bogstavbetegnelser

Reglerne i bekendtgørelsens §§ 19-22 vedrører bedømmelsen af brevstemmesedler, hvor der hverken er påført en listebetegnelse eller officiel bogstavbetegnelse for en kandidatliste, der er opstillet i kommunen/regionen, eller navnet på en kandidat, der er opstillet i kommunen/regionen. Disse brevstemmesedler er som hovedregel ugyldige.

Det gælder dog ikke de brevstemmesedler, der alene er påført en af de sikre uofficielle bogstavbetegnelser på flere bogstaver, der er omfattet af bekendtgørelsens § 21, stk. 2, eller eventuelt også er påført navnet på en eller flere personer, der ikke er opstillet til valget i den pågældende kommune/region, se bekendtgørelsens § 19, stk. 3. Hvis der ikke er begrundet tvivl om, hvilken kandidatliste en uofficiel bogstavbetegnelse, der består af flere bogstaver, skal angive, er brevstemmesedlen en gyldig stemme for den pågældende kandidatliste, medmindre stemmesedlen er ugyldig efter en af de øvrige bestemmelser i bekendtgørelsen.

Er det almindeligt kendt, at den person, hvis navn er anført på brevstemmesedlen, tilhører en anden kandidatliste end den kandidatliste, hvis sikre uofficielle bogstavbetegnelse er angivet på brevstemmesedlen, f.eks. er en kendt politiker fra en anden kandidatliste, vil brevstemmesedlen derimod kunne være ugyldig som følge af modstridende angivelser, se nedenfor.

Den nævnte undtagelse vedrører kun de brevstemmesedler, der er påført en uofficiel bogstavbetegnelse på flere bogstaver. Brevstemmesedler, der alene er påført en uofficiel bogstavbetegnelse på ét bogstav, er altid ugyldige, se bekendtgørelsens § 20. Det gælder uanset, om en bogstavbetegnelse på ét bogstav kan henføres til en kandidatliste, der er opstillet i kommunen/regionen. Bemærk, at bogstavbetegnelsen »S« er en officiel bogstavbetegnelse for Slesvigsk Parti i kommuner/regioner, hvor

Slesvigsk Parti har opstillet en kandidatliste. Brevstemmesedler, der alene er påført bogstavbetegnelsen »S«, vil således være en gyldig stemme på Slesvigsk Parti i kommuner/regioner, hvor Slesvigsk Parti har opstillet en kandidatliste. Derimod vil brevstemmesedler, der alene er påført bogstavbetegnelsen »S«, være ugyldige i kommuner/regioner, hvor Slesvigsk Parti ikke har opstillet en kandidatliste.

Som eksempler på sikre *uofficielle bogstavbetegnelser* (der som nævnt altid består af flere bogstaver) kan nævnes følgende:

- 1) Ligesom ved kommunal- og regionalvalget i 2017 anses KF som en sikker uofficiel bogstavbetegnelse for Det Konservative Folkeparti, se bekendtgørelsens § 21, stk. 2.
- 2) Ligesom ved kommunal- og regionalvalget i 2017 anses KD som en sikker uofficiel bogstavbetegnelse for Kristendemokraterne, se bekendtgørelsens § 21, stk. 2. KRF hører derimod som følge af Kristendemokraternes navneskift ikke længere til gruppen af sikre uofficielle bogstavbetegnelser. En brevstemmeseddel, der alene er påført KRF eller eventuelt også navnet på en eller flere personer, der ikke er opstillet til valget i den pågældende kommune/region, er derfor ugyldig.
- 3) De øvrige eksempler på sikre uofficielle bogstavbetegnelser, der er nævnt i bekendtgørelsens § 21, stk. 2 (RV for Radikale Venstre, SF for SF - Socialistisk Folkeparti, DF for Dansk Folkeparti og EL for Enhedslisten – De Rød-Grønne) er fortsat sikre uofficielle bogstavbetegnelser.
- 4) Herudover anses LA – selv om LA ikke er nævnt som eksempel i bekendtgørelsens § 21, stk. 2, – som sikker uofficiel bogstavbetegnelse for partiet Liberal Alliance. Som følge af Ny Alliances navneændring

til Liberal Alliance kan NA eller NY derimod ikke anses for sikker uofficiel bogstavbetegnelse for Liberal Alliance. En brevstemmeseddel, der alene er påført NA eller NY eller eventuelt også navnet på en eller flere personer, der ikke er opstillet til valget i den pågældende kommune/region, er derfor ugyldig.

- 5) Endvidere anses ALT som en sikker uofficiel bogstavbetegnelse for Alternativet og NB som en sikker uofficiel bogstavbetegnelse for Nye Borgerlige, selv om ALT og NB ikke er nævnt som eksempler i bekendtgørelsens § 21, stk. 2.

9.3.2.2. Påføring af modstridende angivelser

Reglerne i bekendtgørelsens § 23 handler om bedømmelsen af brevstemmesedler, der er påført *modstridende angivelser* vedrørende bogstavbetegnelse, listebetegnelse eller kandidatnavn (personnavn). Disse brevstemmesedler er ugyldige. Som *eksempel* kan nævnes, at en brevstemmeseddel er ugyldig, hvis den er påført bogstavet C og partinavnet Venstre. Brevstemmesedlen er også ugyldig, selv om den herudover er påført navnet på en kandidat, der er opstillet for partiet Venstre.

Som et andet *eksempel* kan nævnes, at i en kommune/region, hvor Slesvigsk Parti har opstillet en kandidatliste, vil en brevstemmeseddel være ugyldig, såfremt den foruden bogstavet S er påført listebetegnelsen Socialdemokratiet og/eller navnet på en kandidat opstillet for Socialdemokratiet.

En brevstemmeseddel, der ud over bogstavet C og/eller partinavnet Det Konservative Folkeparti er påført navnet på en person, der ikke er opstillet til valget i vedkommende kommune/region, vil derimod kun være ugyldig efter bekendtgørelsens § 23, hvis det er almindeligt kendt, at den pågældende person ikke tilhører Det Konservative Folkeparti, men f.eks. er en kendt politiker for en anden kandidatliste.

Angivelser, der vedrører to eller flere kandidat-liste, der deltager i samme listeforbund, anses ikke for modstridende. En brevstemmeseddel, der indeholder sådanne angivelser, er ikke af den grund ugyldig, men anses som en stemme afgivet for listeforbundet, se lovens § 74, stk. 3, sidste pkt.

Bekendtgørelsens § 24 regulerer, hvordan en uofficiel bogstavbetegnelse på en brevstemmeseddel skal bedømmes, når der er påført modstridende angivelser på brevstemmesedlen. Det beror på en konkret vurdering, hvorvidt en brevstemmeseddel, der ud over officiel bogstavbetegnelse og/eller listebetegnelse og/eller kandidatnavn (personnavn) er påført en uofficiel bogstavbetegnelse, er ugyldig, se bekendtgørelsens § 24, stk. 1.

Som *eksempler* på anvendelse af reglerne i bekendtgørelsens § 24 kan anføres følgende:

1) En brevstemmeseddel, der i kommuner/regioner, hvor Slesvigsk Parti ikke har opstillet en kandidatliste, er påført den uofficielle bogstavbetegnelse S samt navnet på en kandidat, der er opstillet for et andet parti end Socialdemokratiet, anses for *ugyldig*. Det skyldes, at bogstavbetegnelsen S sidestilles med Socialdemokratiets officielle bogstavbetegnelse (A), når der skal ske bedømmelse af en brevstemmeseddel med modstridende angivelser. Det betyder således, at i kommuner/regioner, hvor Slesvigsk Parti ikke har opstillet en kandidatliste, vil en brevstemmeseddel, der er påført bogstavbetegnelsen S foruden Socialdemokratiet og/eller navnet på en kandidat opstillet for Socialdemokratiet, være *gyldig*, medmindre den er ugyldig i medfør af en af de øvrige bestemmelser i bekendtgørelsen. Se bekendtgørelsens § 24, stk. 2. I kommuner/regioner, hvor Slesvigsk Parti har opstillet en kandidatliste, vil en brevstemmeseddel, der er påført bogstavbetegnelsen S foruden Socialdemokratiet og/eller navnet på en kandidat opstillet for Socialdemokratiet, derimod

være ugyldig, da S i disse kommuner/regioner er en officiel bogstavbetegnelse for Slesvigsk Parti.

- 2) En brevstemmeseddel, der er påført en sikker uofficiel bogstavbetegnelse (f.eks. KF) samt navnet på en kandidat, der er opstillet for den pågældende kandidatliste (Det Konservative Folkeparti), er en *gyldig* stemme for den pågældende kandidat, der er opstillet for (i dette eksempel) Det Konservative Folkepartis kandidatliste, medmindre den er ugyldig efter en af de øvrige bestemmelser i bekendtgørelsen. En brevstemmeseddel, der er påført en uofficiel bogstavbetegnelse (f.eks. KF) samt navnet på en kandidat, der er opstillet for en anden kandidatliste (f.eks. Venstres), er derimod *ugyldig*. Som eksempler på sikre uofficielle bogstavbetegnelser nævnes i bekendtgørelsens § 24, stk. 3, i øvrigt RV for Radikale Venstre, SF for SF - Socialistisk Folkeparti, DF for Dansk Folkeparti og EL for Enhedslisten – De Rød-Grønne. Listen er ikke udtømmende. F.eks. anses LA som sikker uofficiel bogstavbetegnelse for Liberal Alliance, ALT for Alternativet og NB for Nye Borgerlige.
- 3) En brevstemmeseddel, der er påført den uofficielle bogstavbetegnelse KF samt navnet på en kandidat, der er opstillet for Kristendemokraterne, er endvidere ugyldig. Det skyldes, at KF som følge af Kristendemokraternes navneskift forud for folketingsvalget i 2005 nu anses som en sikker uofficiel bogstavbetegnelse for Det Konservative Folkeparti, se bekendtgørelsens § 21, stk. 2.
- 4) En brevstemmeseddel, der er påført den uofficielle bogstavbetegnelse KRF samt navnet på en kandidat, der opstiller for Kristendemokraterne, er en gyldig stemme for Kristendemokraterne, medmindre den er ugyldig efter en af de øvrige bestemmelser i bekendtgørelsen. En brevstemmeseddel, der er påført den uofficielle bogstavbetegnelse KRF samt navnet på en kandidat, der

opstiller for et andet parti end Kristendemokraterne, anses derimod for en gyldig stemme for dette andet parti. Det skyldes, at KRF som følge af Kristendemokraternes navneskift forud for folketingsvalget i 2005 ikke er en sikker uofficiel bogstavbetegnelse for dette parti. Man ser med andre ord bort fra, at vælgeren ud over kandidatnavnet har påført brevstemmesedlen KRF.

- 5) En brevstemmeseddel, der til valget i en kommune/region, hvor bogstavet Q ikke er tildelt nogen kandidatliste, er påført denne bogstavbetegnelse og tillige navnet på en kandidat for Kristendemokraterne, er en gyldig stemme for Kristendemokraterne, medmindre den er ugyldig efter en af de øvrige bestemmelser i bekendtgørelsen. En brevstemmeseddel, der til valget i en kommune/region, hvor bogstavet Q ikke er tildelt nogen kandidatliste, er påført denne bogstavbetegnelse og tillige navnet på en kandidat for et andet parti end Kristendemokraterne, anses derimod for en gyldig stemme for dette andet parti. Det skyldes, at Q som følge af Kristendemokraternes navneskift ikke er en uofficiel bogstavbetegnelse for dette parti. Man ser med andre ord bort fra, at vælgeren ud over kandidatnavnet har påført brevstemmesedlen Q.
- 6) En brevstemmeseddel, der er påført den uofficielle bogstavbetegnelse NA eller NY samt navnet på en kandidat, der er opstillet for Liberal Alliances kandidatliste eller en anden kandidatliste end Liberal Alliance, er en *gyldig* stemme for den pågældende kandidat, medmindre den er ugyldig efter en af de øvrige bestemmelser i bekendtgørelsen. Det skyldes, at NA og NY som følge af Liberal Alliances navneskift fra Ny Alliance forud for folketingsvalget i 2011 ikke længere anses som sikre uofficielle bogstavbetegnelser. Tilsvarende gælder, hvis brevstemmesedlen er påført bogstavbetegnelsen Y, der var den officielle bogstavbetegnelse for Ny Alliance (den officielle bogstavbetegnelse for Liberal Alliance er I). Man ser

med andre ord bort fra, at vælgeren ud over kandidatnavnet har påført brevstemmesedlen NA, NY eller Y, medmindre Y er tildelt som officiel bogstavbetegnelse til en anden kandidatliste.

9.3.2.3 Andre usikkerhedsmomenter

Bekendtgørelsens § 25 handler om brevstemmesedler, hvor det af andre grunde ikke kan afgøres med sikkerhed, hvilken af kandidatlisterne eller hvilken af kandidaterne vælgeren har villet give sin stemme. Den omstændighed, at der på brevstemmesedlen er anført Ny Alliance i stedet for Liberal Alliance, er ikke i sig selv til hinder for, at man kan være tilstrækkeligt sikker på, at der er tale om en stemme for Liberal Alliance. En brevstemmeseddel, hvorpå der er anført Ny Alliance, er således en gyldig stemme for Liberal Alliance, medmindre den er ugyldig efter en af de øvrige bestemmelser i bekendtgørelsen.

I kommuner/regioner, hvor Kristendemokraterne har opstillet en kandidatliste, er en brevstemmeseddel, hvorpå der er anført Kristeligt Folkeparti, på samme måde en gyldig stemme for Kristendemokraterne, medmindre den er ugyldig efter en af de øvrige bestemmelser i bekendtgørelsen.

Anvendelse af forkortelser eller forkert stavemåde af et partinavn eller et kandidatnavn eller udfyldning af en brevstemmeseddel på forsiden uden for de rubrikker, der er bestemt til udfyldning, er ikke i sig selv til hinder for, at der kan foreligge den fornødne sikkerhed, se bekendtgørelsens § 25, 2. pkt.

Har vælgeren på brevstemmesedlen alene skrevet et fornavn eller et efternavn, der svarer til fornavnet eller efternavnet på kun én af kandidaterne, der er opstillet til valget i den pågældende kommune/region, må det bero på en konkret bedømmelse, om brevstemmesedlen med tilstrækkelig sikkerhed angiver, hvilken kandidatliste, hvilket listeforbund eller hvilken kandidat vælgeren ønsker at stemme på. Se den

kommunale og regionale valglovs § 75, stk. 2, nr. 2 eller 3, modsætningsvis.

9.3.2.4. Øvrige ugyldighedsgrunde

Ifølge bekendtgørelsens § 26 er en brevstemmeseddel ugyldig, hvis den konvolut, hvori den er indlagt, indeholder andet eller mere end én stemmeseddel. Se den kommunale og regionale valglovs § 75, stk. 2, nr. 4. En tom brevstemmekonvolut betragtes også som en ugyldig stemme.

Ifølge bekendtgørelsens § 27 er en brevstemmeseddel ugyldig, hvis der er grund til at tro, at den ikke er tilvejebragt af indenrigs- og boligministeren. Se den kommunale og regionale valglovs § 75, stk. 2, nr. 5.

De brevstemmesedler, som Indenrigs- og Boligministeriet har fået fremstillet til brug ved brevstemmeafgivning til kommunalbestyrelsesvalg, er grå, påtrykt ordene »Stemmeseddel til kommunalbestyrelsesvalg« og forsynet med tre rubrikker til angivelse af bogstavbetegnelse, listebetegnelse (partinavn) og kandidatnavn. Til regionsrådsvalg er brevstemmesedlerne gule, påtrykt ordene »Stemmeseddel til regionsrådsvalg« og forsynet med tre tilsvarende rubrikker, se afsnit 8.1.1.

Brevstemmer, der er afgivet på brevstemmesedler beregnet til folketingsvalg, Europa-Parlamentsvalg eller folkeafstemninger, er ugyldige i medfør af bekendtgørelsens § 27.

I øvrigt kan der om ugyldige brevstemmesedler bemærkes følgende:

- 1) En brevstemmeseddel, der er blank, er ugyldig, se bekendtgørelsens § 18 og den kommunale og regionale valglovs § 75, stk. 2, nr. 1.
- 2) En brevstemmeseddel, der er givet et særpræg, er ugyldig, se den kommunale og regionale valglovs § 75, stk. 2, nr. 6. Særpræg kan f.eks. bestå i, at den konvolut,

hvori brevstemmesedlen er indlagt, er forsynet med påskrift eller påklæbning. Påklæbning med klar tape for at lukke konvolutten medfører dog ikke ugyldighed. Se bekendtgørelsens § 28. En brevstemmeseddel, hvorpå der er tegnet, eller som ud over officiel eller uofficiel bogstavbetegnelse, partinavn eller kandidatnavn (personnavn) er påført påskrift eller påklæbning af nogen art, er ugyldig, da brevstemmesedlen således er givet et særpræg. Retelse eller overstregning af en påført officiel eller uofficiel bogstavbetegnelse, et partinavn eller kandidatnavn (personnavn) betragtes ikke som påskrift. Se bekendtgørelsens § 29.

- 3) En brevstemmeseddel er ugyldig, hvis den på anden måde end nævnt i bekendtgørelsens §§ 28 og 29 (se pkt. 2) er givet et særpræg, f.eks. hvis stemmesedlen er udfyldt på bagsiden i stedet for eller ud over på forsiden, eller hvis stemmesedlen er revet itu eller har fået revet et eller flere stykker af, inden stemmesedlen blev taget ud af stemmekassen eller konvolutten. Se nærmere bekendtgørelsens § 30.
- 4) Udfyldning af en brevstemmeseddel på forsiden uden for de rubrikker, der er bestemt til udfyldning, gør ikke i sig selv, at brevstemmesedlen bliver ugyldig, se bekendtgørelsens § 25, 2. pkt., og § 30, 2. pkt.
- 5) Er en stemmeseddel revet itu eller har fået revet et eller flere stykker af i forbindelse med, at stemmesedlen blev taget ud af stemmekassen eller af konvolutten eller senere, er der ikke tale om særpræg, og stemmesedlen er derfor ikke ugyldig, se bekendtgørelsens § 30, 3. pkt.
- 6) På samme måde er anvendelse af skrift, som er særlig karakteristisk, som er gået ud af almindelig brug, eller som indebærer en særlig udformning af bogstaverne, ikke særpræg, se bekendtgørelsens § 30, 4. pkt.

Brevstemmesedler, der er ugyldige, fordi de er udfyldt på bagsiden, eller fordi de er revet itu m.v., skal ikke registreres særskilt, men sammen med de brevstemmesedler, der er ugyldige på grund af andet særpræg.

9.3.3. Registrering af ugyldige stemmesedler, herunder brevstemmesedler

Antallet af ugyldige stemmesedler og oplysning om, hvordan disse fordeler sig på de enkelte ugyldighedsgrunde, anføres i de skemaer, der er beregnet til det i afstemningsbogen (valgstyrene) og valgbogen (valgbestyrelsen). Paragrafhenvielsen i disse skemaer vedrører de paragraffer i bekendtgørelsen, hvor de pågældende ugyldighedsgrunde er beskrevet. Se bekendtgørelsens § 31, stk. 1.

En stemmeseddel, herunder en brevstemmeseddel, der er anset for ugyldig i medfør af to eller flere bestemmelser i bekendtgørelsen, registreres under den ugyldighedsgrund, der står først i bekendtgørelsen. Stemmesedler, der er ugyldige i medfør af §§ 13, 26, 27 eller 28, skal dog altid registreres under den pågældende ugyldighedsgrund. Se bekendtgørelsens § 31, stk. 2.

9.4. Valgstyrrernes afstemningsbøger

For hvert afstemningsområde fører valgstyrene en afstemningsbog, hvor de skal skrive alle væsentlige oplysninger om afstemningen i afstemningsområdet samt afstemningens resultat. Der føres særskilte afstemningsbøger for kommunalbestyrelsesvalget og regionsrådsvalget, se lovens § 16, stk. 5. Afstemningsbogen underskrives af valgstyrene, se lovens § 76, stk. 1, 1. pkt. Alle valgstyrene skal derfor, uanset om nogle eller alle valgstyrelser i løbet af dagen har været borte fra afstemningsstedet i en vis periode efter aftale med valgstyrelserformanden, være til stede ved underskrivningen af afstemningsbogen, se nærmere afsnit 5.2.2. og 9.2.3. og lovens § 16, stk. 6, sidste pkt.

Der kan benyttes de afstemningsbøger, der kan udskrives fra KMD A/S' valgopgørelsessystem, eller som kan købes hos KMD A/S til udfyldelse i hånden.

9.5. Kommunevalgbestyrelsens fintælling

9.5.1. Rammerne for fintællingen

Senest dagen efter, at afstemningen har fundet sted, dvs. senest onsdag den 17. november 2021, foretager kommunevalgbestyrelsen den endelige opgørelse af resultatet af stemmeafgivningen i kommunen (fintælling) til både kommunalbestyrelsesvalget og regionsrådsvalget, se lovens § 77, stk. 1, 1. pkt. Fintællingen af regionsrådsvalget sker for hver af kommunerne for sig.

Valgbestyrelsen kan beslutte, at tilforordnede vælgere og kommunalt ansat personale også skal medvirke ved fintællingen. Også kommunalt ansatte, der ikke bor i kommunen, kan deltage. Fintællingen skal dog ske under valgbestyrelsens ansvar, kontrol og instruktion. Fintællingen kan herudover ikke overlades til andre.

Fintællingen er offentlig, se lovens § 77, stk. 1, 2. pkt. Af sikkerhedsmæssige grunde skal den del af lokalet/lokalerne, hvor fintællingen foregår, afskærmes på en sådan måde, at uvedkommende ikke kan komme til stemmesedlerne, men offentligheden stadig kan overvære optællingen.

Kommunalbestyrelsen skal sørge for, at afstemningsbøgerne, stemmesedlerne, brevstemmematerialet samt de benyttede valglister og valgkort er til stede ved fintællingen, se lovens § 77, stk. 2.

Efter Indenrigs- og Boligministeriets opfattelse er det forudsat i den kommunale og regionale valglov, at fintællingen, der efter udtrykkelig bestemmelse herom i loven skal foretages af valgbestyrelsen, skal foretages på ét sted

for hver kommune og ikke på de enkelte afstemningssteder. Formålet hermed er at sikre en ensartet bedømmelse af stemmesedlerne, herunder af spørgsmålet, om en stemmeseddel er en personlig stemme eller en stemme på en kandidatliste/et listeforbund.

Indenrigs- og Boligministeriet skal derfor indskærpe, at det *ikke* er i overensstemmelse med loven at foretage den endelige fintælling på afstemningsstederne i fortsættelse af den foreløbige optælling på valgaftenen. Efter den kommunale og regionale valglov er der dog ikke noget i vejen for, at der på afstemningsstederne på valgaftenen, ud over den foreskrevne optælling af stemmerne fordelt på kandidatlistor og listeforbund, også foretages en *foreløbig* fintælling af de personlige stemmer for hver kandidat og antallet af stemmer for hver kandidatliste og hvert listeforbund. En foreløbig fintælling skal under alle omstændigheder ske efter samme regler som den fintælling, valgbestyrelsen skal foretage. En sådan *foreløbig* fintælling kan imidlertid ikke træde i stedet for den fintælling, som valgbestyrelsen skal foretage senest dagen efter, at afstemningen har fundet sted, og det forudsætter, at stemmeoptællingen af såvel kommunalbestyrelsesvalget som regionsrådsvalget er afsluttet.

Der vil ikke være noget i vejen for at offentliggøre det foreløbige fintællingsresultat, før kommunevalgbestyrelsens egentlige fintælling, forudsat at der hersker den nødvendige sikkerhed om resultatet. Det vil dog på den anden side ikke være usagligt at vente på, at kommunevalgbestyrelsen har foretaget den egentlige fintælling, før offentliggørelse sker. Offentliggørelse kan ikke begrænses til enkelte medier.

Fintællingen skal ske *senest* dagen efter, at afstemningen har fundet sted. Der er ikke noget i vejen for, at den egentlige fintælling påbegyndes og evt. afsluttes på selve valgaftenen, når blot fintællingen foretages af valgbestyrelsen på ét sted for hver kommune.

Det er i loven forudsat, at fintællingen sker på et sted, som ligger i kommunen.

9.5.2. Kommunevalgbestyrelsens fintælling

Fintællingen foretages særskilt for kommunalbestyrelsesvalget og regionsrådsvalget efter reglerne i den kommunale og regionale valglovs § 78, stk. 2-6.

Kommunevalgbestyrelsen foretager en ny optælling og bedømmelse af de afgivne stemmesedler *for hvert afstemningsområde for sig* efter reglerne i lovens §§ 74, 75 og 78 a, jf. lovens § 78, stk. 2, 1. pkt. Det vil sige, at valgbestyrelsen foretager en ny optælling af, hvor mange stemmer der er afgivet for hver kandidatliste. For hvert listeforbund optælles endvidere på ny de stemmer, der anses afgivet for listeforbundet, men som ikke kan henføres til nogen af de kandidatlistor, der deltager i listeforbundet. Desuden foretager valgbestyrelsen en ny optælling af antallet af blanke og andre ugyldige stemmesedler. I forbindelse hermed foretager valgbestyrelsen den endelige bedømmelse af stemmesedlernes gyldighed. Resultatet af optællingen indføres i den pågældende valglov, se lovens § 78, stk. 2, 2. pkt. Se afsnit 9.2. om stemmeoptælling på afstemningsstedet og afsnit 9.3. om bedømmelse af stemmesedler.

Derefter opgør valgbestyrelsen det samlede resultat for *hele* kommunen af den fornyede optælling og bedømmelse af de afgivne stemmesedler, der er sket for hvert af afstemningsområderne, se lovens § 78, stk. 2, 3.-5. pkt.

Samtidig med optællingen af, hvor mange stemmer der er afgivet for hvert afstemningsområde for sig, foretager valgbestyrelsen en opgørelse for hele kommunen af antallet af *personlige stemmer* for hver kandidat samt antallet af *listestemmer* for hver kandidatliste, se lovens § 78, stk. 3. Opgørelsen af de personlige stemmer og listestemmerne kan dog også foretages ved en 3. optælling for kommunen under ét.

Reglerne for, hvordan det afgøres, om en stemme er en personlig stemme eller en listestemme, findes i lovens § 78, stk. 4 og 5:

»*Stk. 4.* Har vælgeren sat kryds ud for navnet på en kandidat eller såvel ud for navnet på en kandidat som ud for betegnelsen for den kandidatliste, kandidaten er opstillet på, anses stemmesedlen som afgivet for kandidaten (personlig stemme). Har vælgeren sat kryds ud for såvel den fælles listebetegnelse for kandidatlister, der har indgået et listeforbund, som ud for navnet på en kandidat, der er opstillet på en af de kandidatlister, der deltager i listeforbundet, anses stemmesedlen ligeledes som en personlig stemme for den pågældende kandidat. Tilsvarende gælder, hvis vælgeren på brevstemmesedlen har anført navnet på en kandidat eller såvel navnet på en kandidat som listebetegnelsen eller bogstavbetegnelsen for den kandidatliste, kandidaten er opstillet på. Har vælgeren på brevstemmesedlen anført såvel den fælles listebetegnelse eller bogstavbetegnelsen for kandidatlister, der har indgået et listeforbund, som navnet på en kandidat, der er opstillet på en af de kandidatlister, der deltager i listeforbundet, anses brevstemmesedlen ligeledes som en personlig stemme for den pågældende kandidat.

Stk. 5. Har vælgeren sat kryds ud for betegnelsen for en kandidatliste eller inden for kandidatlistens felt henholdsvis rubrik på en sådan måde, at det ikke med sikkerhed fremgår, hvilken af kandidatlistens kandidater vælgeren har villet give sin stemme, anses stemmesedlen som afgivet for kandidatlisten (listestemme). Tilsvarende gælder, hvis vælgeren på brevstemmesedlen har anført listebetegnelsen eller bogstavbetegnelsen for en kandidatliste eller navnene på flere kandidater opstillet på samme kandidatliste. Har vælgeren på brevstemmesedlen anført såvel den fælles listebetegnelse eller bogstavbetegnelsen for kandidatlister, der har indgået et listeforbund, som navnene på flere kandidater, der er opstillet på en af de kandidatlister, der deltager i listeforbundet, anses brevstemmesedlen ligeledes som en listestemme for den pågældende kandidatliste.«

Om begrebet listefelt, se afsnit 9.3.1.

Den kommunale og regionale valglovs § 78, stk. 1, medfører ikke en pligt for kommunerne til i forbindelse med fintællingen at foretage fornyet vurdering af de brevstemmer, som ikke kom i betragtning. Der er imidlertid ikke noget i vejen for, at kommunerne ved fintællingen genvurderer, om disse brevstemmer skal tages i betragtning. Dette forudsætter imidlertid, at det ved eftersyn i valglisten konstateres, at den person, hvis brevstemme alligevel tages i betragtning, ikke er afkrydset i valglisten som havende stemt på valgdagen.

I det omfang ikke i betragtning tagne brevstemmer efter fornyet vurdering tages i betragtning, skal de medregnes i fintællingen. Den difference i tallene for antal vælgere, antal brevstemmer osv., som dette måtte medføre, bør efter omstændighederne forklares i valgboogens kommentarfelter.

Resultatet af denne gennemgang indføres i valgbogen for det pågældende valg sammen med en (revideret) opgørelse for kommunen under ét af antallet af brevstemmer, der ikke kan komme i betragtning, fordelt på årsagerne hertil, se afsnit 8.7.3.

9.5.3. Afslutningen på fintællingen

Når fintællingen er afsluttet, indføres resultatet af kommunevalgbestyrelsens fintælling for kommunalbestyrelsesvalget og regionsrådsvalget i valgbogen for det pågældende valg og meddeles de tilstedeværende, se lovens § 78, stk. 2, 2. og sidste pkt., og stk. 6, 1. pkt.

Offentliggørelse af kommunevalgbestyrelsens fintællingsresultat af kommunalbestyrelsesvalget og regionsrådsvalget kan ikke afvente kommunevalgbestyrelsens underskrift af valgbogen for kommunalbestyrelsesvalget, der først sker efter kommunalbestyrelsesvalgets opgørelse, se lovens § 88, stk. 1, eller regionsvalgbestyrelsens underskrift af valgbogen for

regionsrådsvalget, der først sker efter regionsrådsvalgets opgørelse, se lovens § 89. Det skyldes, at disse valgbøger ud over resultatet af fintællingen også skal indeholde resultatet af opgørelsen af henholdsvis kommunalbestyrelsesvalget og regionsrådsvalget, se afsnit 10.

Offentliggørelse af fintællingsresultatet af kommunalbestyrelsesvalget og regionsrådsvalget kan dog først ske, når resultatet er sikkert og kontrolleret og godkendt af valgbestyrelsen som angivet ovenfor. Offentliggørelse kan ikke begrænses til enkelte medier.

Valgbogen for regionsrådsvalget skal snarest muligt sendes til formanden for regionsvalgbestyrelsen, se lovens § 78, stk. 6, 2. pkt.

Stemmesedlerne og det øvrige stemmemateriale opbevares af kommunevalgbestyrelsen, til opgørelsen af valget er afsluttet, se afsnit 13.

Stemmesedlerne og det øvrige stemmemateriale til regionsrådsvalget skal dog sendes til regionsvalgbestyrelsen, hvis regionsvalgbestyrelsen har besluttet at foretage fornyet fintælling, se nærmere afsnit 9.7.

9.6. Valgbestyrelsens valgbog

Valgbøger kan udskrives fra KMD A/S' valgopgørelsessystem eller købes hos KMD A/S til manuel udfyldelse.

9.6.1. Kommunevalgbestyrelsens valgbog

Kommunevalgbestyrelsen fører en valgbog, hvor valgbestyrelsen indfører alle væsentlige oplysninger om afstemningen i kommunen og resultatet heraf, dvs. resultatet af fintællingen, se lovens § 15, stk. 3, 1. pkt. Opgørelsen for hvert afstemningsområde af antallet af personlige stemmer for hver kandidat samt antallet af listestemmer for hvert parti, se afsnit 9.5., skal vedlægges valgbogen som et bilag. Valgbogen indeholder endvidere resultatet af opgørelsen af kommunalbestyrelsesvalget, se lovens § 87 og afsnit 10. Kommunevalgbestyrelsen fører

særskilte valgbøger for kommunalbestyrelsesvalget og regionsrådsvalget, se lovens § 15, stk. 3, 2. pkt.

Valgbogen for kommunalbestyrelsesvalget underskrives af hele kommunevalgbestyrelsen straks efter valgets opgørelse, se lovens § 88, stk. 1. Valgbogen for regionsrådsvalget underskrives af hele kommunevalgbestyrelsen, når fintællingen af regionsrådsvalget er afsluttet, inden valgbogen sendes til formanden for regionsvalgbestyrelsen.

9.6.2. Regionsvalgbestyrelsens valgbog

Regionsvalgbestyrelsen fører en valgbog, hvori valgbestyrelsen indfører resultatet af den fintælling af regionsrådsvalget, som kommunevalgbestyrelserne har foretaget, samt en opgørelse af resultatet af fintællingen af regionsrådsvalget for hele regionen. Hvis regionsvalgbestyrelsen har foretaget en fornyet fintælling, se afsnit 9.7., er det dog resultatet af regionsvalgbestyrelsens fintælling, der skal indføres i valgbogen. Valgbogen indeholder endvidere resultatet af opgørelsen af regionsrådsvalget, se afsnit 10 og lovens § 87.

Valgbogen for regionsrådsvalget underskrives af hele regionsvalgbestyrelsen straks efter valgets opgørelse, se lovens § 89, stk. 1.

9.7. Regionsvalgbestyrelsens eventuelle fintælling

Regionsvalgbestyrelsen kan beslutte at foretage en ny fintælling af de stemmesedler, der er afgivet til regionsrådsvalget. Den nye fintælling kan vedrøre alle stemmesedler eller bestemte grupper af stemmesedler. Ved den fornyede fintælling finder lovens §§ 78 og 78 a tilsvarende anvendelse. Se lovens § 80, stk. 1.

Kommunevalgbestyrelserne i de pågældende kommuner skal, hvis regionsvalgbestyrelsen har besluttet at foretage en ny fintælling, sørge for, at stemmesedlerne til regionsrådsvalget

sendes til regionsvalgbestyrelsen. Har regionsvalgbestyrelsen truffet beslutningen før valgdagen, skal stemmesedlerne sendes senest dagen efter kommunevalgbestyrelsens fintælling. Træffer regionsvalgbestyrelsen beslutning herom efter valgdagen, skal stemmesedlerne sendes til regionsvalgbestyrelsen senest dagen efter, at kommunalbestyrelsen har modtaget underretning om beslutningen, se lovens § 80, stk. 2.

Inden fremsendelsen til regionsvalgbestyrelsen skal stemmesedlerne være bundet sammen og pakket som angivet i lovens § 88, stk. 1, nr. 2-6, se lovens § 80, stk. 3.

Den fornyede fintælling og regionsvalgbestyrelsens endelige opgørelse af valget skal foretages senest dagen efter, at regionsvalgbestyrelsen har modtaget stemmesedlerne fra kommunerne, se lovens § 80, stk. 4.

Regionsvalgbestyrelsen skal i sin valgbook indføre resultatet af den fornyede fintælling.

Beslutter regionsvalgbestyrelsen at foretage fornyet fintælling, se lovens § 80, indføres resultatet af regionsvalgbestyrelsens fornyede fintælling for regionsrådsvalget i valgbooken for dette valg og meddeles de tilstedeværende, se lovens § 80, stk. 1, 2. pkt., jf. § 78, stk. 2, 2. og sidste pkt., og stk. 6, 1. pkt.

Offentliggørelse af resultatet af den fornyede fintælling af regionsrådsvalget kan ikke afvente regionsrådsvalgbestyrelsens underskrift af valgbooken, der først sker efter regionsrådsvalgets opgørelse, se lovens § 89. Det skyldes, at denne valgbook ud over resultatet af fintællingen også skal indeholde resultatet af opgørelsen af regionsrådsvalget, se afsnit 10.

Offentliggørelse af det fornyede fintællingsresultat af regionsrådsvalget kan dog først ske, når resultatet er sikkert og kontrolleret og godkendt af regionsvalgbestyrelsen som angivet ovenfor.

10. Opgørelsen af valget

10.1. Tilrettelæggelsen af og grundlaget for opgørelsen

Kommunalbestyrelsesvalget opgøres af kommunevalgbestyrelsen på grundlag af de resultater af fintællingen, der er indført i kommunevalgbestyrelsens valgbook for kommunalbestyrelsesvalget, se afsnit 9.5. og 9.6.1.

Regionsrådsvalget opgøres af regionsvalgbestyrelsen på grundlag af de resultater af fintællingen, der er indført i de valgbooker for regionsrådsvalget, som regionsvalgbestyrelsen har modtaget fra kommunevalgbestyrelserne i de kommuner, der indgår i regionen, se lovens § 79, stk. 1, 2. pkt., samt afsnit 9.5. og 9.6.2.

Regionsvalgbestyrelsen kan dog beslutte at foretage en fornyet fintælling af enten alle stemmer, der er afgivet til regionsrådsvalget, eller bestemte grupper af disse, se afsnit 9.7. Hvis regionsvalgbestyrelsen har foretaget fornyet fintælling, lægges resultatet af denne til grund for opgørelsen af regionsrådsvalget, se lovens § 79, stk. 2.

Opgørelsen af kommunalbestyrelsesvalget og regionsrådsvalget skal efter lovens § 79, stk. 1, ske senest dagen efter, at fintællingen har fundet sted, dvs. senest torsdag den 18. november 2021. Har regionsvalgbestyrelsen besluttet at foretage fornyet fintælling, skal opgørelsen af regionsrådsvalget ske senest dagen efter, at regionsvalgbestyrelsen har modtaget stemmesedlerne fra kommunerne, se lovens § 80, stk. 4.

Opgørelsen kan eventuelt tilrettelægges på en sådan måde, at resultaterne bekendtgøres for kandidater og andre interesserede, efterhånden som de foreligger.

10.2. Mandaternes fordeling på kandidatlistier

Reglerne om mandatfordelingen findes i lovens §§ 81-83.

Fordelingen af mandater mellem de forskellige kandidatlistes sker efter d'Hondts metode. Hver kandidatlistes stemmetal divideres med 1, 2, 3 osv., indtil der er foretaget et så stort antal divisioner som det antal mandater, der højst kan ventes at tilfalde listen. Den kandidatliste, der har den største af de fremkomne kvotienter, får det første mandat, den næststørste kvotient giver ret til det andet mandat og så videre, indtil alle mandaterne er fordelt. Er kvotienterne lige store, trækkes der lod.

Har der været anmeldt listeforbund eller valgforbund ved valget, lægges stemmetallene sammen for de kandidatlistes, som listeforbundet består af, og stemmetallene for de kandidatlistes og/eller listeforbund, som valgforbundet består af, inden det nu sammenlagte stemmetal divideres med 1, 2, 3 osv. De forbundne lister regnes således foreløbig for en enhed.

Mandatfordelingen foretages da i første omgang mellem

- 1) kandidatlistes, som ikke har indgået nogen art af forbund,
- 2) listeforbund, som ikke deltager i valgforbund, og
- 3) valgforbund.

Derefter fordeles efter samme metode de mandater, som er tilfaldet et valgforbund, mellem de listeforbund og kandidatlistes uden for listeforbundene, som valgforbundet består af. Endelig fordeles de mandater, der er tilfaldet et listeforbund, mellem de kandidatlistes, som dette forbund består af.

I *bilag 10* er der givet et konkret eksempel på, hvordan man beregner mandatfordelingen.

10.3. Kandidatudvælgelsen

For kandidatlistes, der har fået et eller flere mandater, sker kandidatudvælgelsen og fastlæggelse af stedfortræderrækkefølgen efter reglerne i lovens §§ 85 og 86 og § 91, stk. 2, 2. pkt.

Hvis kandidaterne er *sideordnet opstillet*, får kandidaterne kandidatlistens mandater i rækkefølge efter størrelsen af deres personlige stemmetal, se lovens § 85, 1. pkt. Listestemmerne har derfor ingen betydning ved kandidatudvælgelsen.

Hvis to eller flere kandidater har fået lige mange personlige stemmer, trækker valgbestyrelsen lod imellem de pågældende kandidater, se lovens § 85, sidste pkt.

Stedfortræderne udtages på samme måde i rækkefølge efter størrelsen af de personlige stemmetal, og der trækkes også her lod, hvis to eller flere kandidater har fået lige mange personlige stemmer.

Hvis kandidaterne er opstillet i en bestemt rækkefølge (*partiliste*), udvælges kandidaterne på følgende måde:

Først udregnes kandidatlistens *fordelingstal* ved at dividere kandidatlistens samlede stemmetal med et tal, der er én større end det antal mandater, der er tilfaldet kandidatlisten. Det tal, der fremkommer herved, forhøjes til det næste hele tal, også selv om tallet i forvejen er et helt tal. Dette tal er kandidatlistens *fordelingstal*. Se lovens § 86, stk. 1, nr. 1. Ovenstående kan skrives således:

fordelingstallet = stemmetal divideret med (mandater + 1) forhøjet til det næste hele tal.

Hvis der har været anmeldt valgforbund og/eller listeforbund, beregnes fordelingstallet særskilt for hver af de forbundne listes.

- 1) De kandidater, der har opnået et personligt stemmetal, der er lig med eller større end fordelingstallet, er valgt, se lovens § 86, stk. 1, nr. 2.
- 2) Kandidater, der har opnået færre personlige stemmer end fordelingstallet, tildeles i

rækkefølge efter deres nummer på partilisten, og så langt listestemmerne rækker, et så stort antal stemmer, at summen af personlige stemmer og listestemmer er lig med fordelingsstallet. Kandidater, der på denne måde opnår et stemmetal, der er lig med fordelingsstallet, er valgt, se lovens § 86, stk. 1, nr. 3.

- 3) Har man herefter stadig ikke besat alle de mandater, der er tilfaldet kandidatlisten, er de øvrige kandidater valgt i rækkefølge efter størrelsen af de opnåede stemmetal (summen af personlige stemmer og listestemmer). Har to eller flere kandidater opnået samme stemmetal, er den eller de kandidater, der står først på partilisten, valgt, se lovens § 86, stk. 1, nr. 4.

Kandidater, der opnår valg efter reglerne i ovenstående pkt. 1 og 2, er valgt i partilistens rækkefølge, se lovens § 86, stk. 2. Stedfortræderne udtages i rækkefølge efter størrelsen af de opnåede stemmetal (summen af personlige stemmer og listestemmer) og sådan, at partilistens rækkefølge er afgørende, hvis to eller flere kandidater har fået lige mange stemmer.

I *bilag 11* er der givet et konkret eksempel på, hvordan man udvælger kandidater og fastlægger stedfortræderrækkefølge, når der er anmeldt partiliste.

10.4. Indførelse af resultatet af valgopgørelsen i valgbogen m.v. og sammenpakning af stemmemateriale m.v.

Resultatet af opgørelsen af valget indføres i valgbogen for kommunalbestyrelsesvalget og regionsrådsvalget i overensstemmelse med de retningslinjer herfor, der fremgår af de valgbøger, der udskrives fra KMD A/S' valgopgørelsessystem, eller som kan købes hos KMD A/S.

Kommunevalgbestyrelsen og regionsvalgbestyrelsen underskriver deres valgbog for hen-

holdsvis kommunalbestyrelsesvalget og regionsrådsvalget straks efter valgets opgørelse, se lovens § 88, stk. 1, 1. pkt., og § 89, stk. 1.

Valgbogen for kommunalbestyrelsesvalget afleveres til kommunalbestyrelsen, se lovens § 88, stk. 1, 1. pkt., der opbevarer valgbogen efter reglerne i lovens § 106, stk. 1. Valgbogen for regionsrådsvalget afleveres til regionsrådet, se lovens § 89, stk. 1, der opbevarer valgbogen efter reglerne i lovens § 106, stk. 2.

Reglerne om sammenpakning af stemmematerialet står i lovens § 88, stk. 1 og 2, og § 89, stk. 2, mens reglerne om opbevaring af stemmematerialet står i lovens § 106. Disse regler indebærer følgende:

- 1) Kommunevalgbestyrelsen skal pakke stemmematerialet sammen som angivet i lovens § 88, stk. 1 og 2, når fintællingen af de afgivne stemmesedler til kommunalbestyrelsesvalget og regionsrådsvalget er afsluttet. Materialet afleveres til kommunalbestyrelsen, som opbevarer materialet i overensstemmelse med reglerne i lovens § 106, stk. 1. Dette gælder dog ikke, hvis regionsvalgbestyrelsen har foretaget en fornyet fintælling, se pkt. 2. Kommunevalgbestyrelsen opbevarer endvidere det øvrige valgmateriale, medmindre dette er afgivet til regionsvalgbestyrelsen, se pkt. 2.
- 2) Hvis regionsvalgbestyrelsen har foretaget fornyet fintælling af de afgivne stemmesedler til regionsrådsvalget, skal regionsvalgbestyrelsen pakke stemmesedlerne sammen som angivet i lovens § 88, stk. 1 og 2, jf. § 89, stk. 2. Stemmesedlerne afleveres i så fald til regionsrådet, der opbevarer stemmesedlerne som angivet i lovens § 106, stk. 2. Regionsrådet opbevarer endvidere det øvrige valgmateriale, som regionsvalgbestyrelsen har modtaget i forbindelse med valget.

10.5. Underretning af de valgte kandidater og stedfortræderne

Kommunevalgbestyrelsen/regionsvalgbestyrelsen underretter de valgte kandidater om, at de er valgt, og underretter de kandidater, der ikke er valgt, om, at de er stedfortrædere med angivelse af rækkefølgen på stedfortræderlisten, se lovens § 90 og § 91, stk. 4.

10.6. Eventuel fornyet fintælling efter aflevering af valgbogen og underretning af kandidaterne

Efter Indenrigs- og Boligministeriets opfattelse er kommunevalgbestyrelsen ved kommunalbestyrelsesvalg og regionsvalgbestyrelsen ved regionsrådsvalg afskåret fra uden særlig anledning at foretage en fornyet gennemgang af stemmesedlerne, efter at valgopgørelsen er tilendebragt, valgbestyrelsens valgbog er underskrevet, og resultatet er meddelt kandidaterne. Såfremt der foreligger en begrundet mistanke om ikke ubetydelige fejl i forbindelse med stemmeoptællingen, og såfremt der er grund til at antage, at opgørelsen af resultatet af stemmeoptællingen og dermed eventuelt også opgørelsen af valgets resultat kan være urigtig, har valgbestyrelsen imidlertid som det organ, der er ansvarligt for en korrekt opgørelse af valget, efter Indenrigs- og Boligministeriets opfattelse *ret* – og efter omstændighederne *pligt* – til at iværksætte en fornyet fintælling, selv om valgopgørelsen er tilendebragt, valgbestyrelsens valgbog er underskrevet, og resultatet er meddelt kandidaterne. Den fornyede fintælling kan afhængig af fejls karakter enten omfatte alle stemmesedler eller bestemte grupper af stemmesedler.

Efter Indenrigs- og Boligministeriets opfattelse må der ved en stillingtagen til, hvorvidt kommunevalgbestyrelsen ved kommunalbestyrelsesvalg og regionsvalgbestyrelsen ved regionsrådsvalg har været berettiget til af egen drift at foretage en fornyet fintælling, lægges vægt på grovheden af fejlen og sandsynligheden for, at fejlen kan have haft betydning for

udfaldet af valget. Hensynet til fasthed og bestemthed om valgets opgørelse må endvidere tillægges betydning ved denne vurdering, således at der må være tale om mistanke om grovere fejl, såfremt der er forløbet nogen tid, siden opgørelsen er tilendebragt, og kommunevalgbestyrelsens/regionsvalgbestyrelsens valgbog er underskrevet, og resultatet er meddelt kandidaterne.

Kommunevalgbestyrelsen har ved regionsrådsvalg en tilsvarende adgang som regionsvalgbestyrelsen til at foretage en fornyet fintælling. Selv om kommunevalgbestyrelsen ikke har ansvaret for opgørelsen af regionsrådsvalget, har kommunevalgbestyrelsen et selvstændigt ansvar for opgørelsen af resultatet af stemmeafgivningen i kommunen.

Efter Indenrigs- og Boligministeriets opfattelse har valgbestyrelsens formand som udgangspunkt ikke adgang til at træffe beslutning om afholdelse af fornyet fintælling. Valgbestyrelsens formand kan imidlertid som led i sin forberedelse af valgbestyrelsens møder iværksætte de fornødne undersøgelser, herunder fornyede optællinger af stemmesedlerne, i det omfang hvor dette er nødvendigt for at afklare, om der er grundlag for, at valgbestyrelsen eventuelt træffer beslutning om at iværksætte fornyet fintælling. Det er dog en forudsætning, at optællingen ikke har karakter af fornyet fintælling, og at optællingen som nævnt sker som led i en undersøgelse af, om en mistanke om eventuelle fejl ved stemmeoptællingen kan begrunde en fornyet fintælling.

Det er som udgangspunkt ikke en betingelse, at den fornyede fintælling sker på ét sted under ledelse af henholdsvis kommunevalgbestyrelsen ved kommunalbestyrelsesvalg og regionsvalgbestyrelsen ved regionsrådsvalg. Regionsvalgbestyrelsen kan således normalt godt bede kommunevalgbestyrelsen om at foretage den fornyede fintælling på regionsvalgbestyrelsens vegne, men regionsvalgbestyrelsen kan ikke pålægge kommunevalgbestyrelsen at foretage en sådan fornyet fintælling. Valgbestyrelsen

skal dog foretage den fornyede fintælling centralt, hvis der foreligger en begrundet mistanke om, at der ikke har været en ensartet bedømmelse af stemmesedlerne på de enkelte afstemningssteder henholdsvis i de enkelte kommuner i regionen, herunder en ensartet bedømmelse af, hvorvidt en stemmeseddel er en personlig stemme eller en listestemme.

En fornyet fintælling skal i øvrigt efter Indenrigs- og Boligministeriets opfattelse foretages efter de samme regler som kommunevalgbestyrelsernes første fintælling, idet der dog kan ske de fornødne afvigelser, hvis den fornyede fintælling i modsætning til den første fintælling begrænses til kun at omfatte bestemte grupper af stemmesedler.

Den fornyede fintælling er derfor, også selv om den kun omfatter bestemte grupper af stemmesedler, offentlig og skal ligesom den første fintælling foregå i et lokale, der er offentligt tilgængeligt.

Med hensyn til spørgsmålet om offentliggørelse af tid og sted for den fornyede fintælling bemærkes, at den kommunale valglov ikke indeholder regler om, at kommunevalgbestyrelsen forud for den første fintælling skal bekendtgøre tid og sted for denne. For så vidt angår fornyet fintælling er det derimod Indenrigs- og Boligministeriets opfattelse, at kommunevalgbestyrelsen har en vis forpligtelse til så vidt muligt at offentliggøre tid og sted for denne, f.eks. via kommunens hjemmeside. En sådan forpligtelse kan efter Indenrigs- og Boligministeriets opfattelse udledes af det forhold, at en fornyet fintælling ikke – i modsætning til kommunevalgbestyrelsernes første fintælling – skal finde sted i alle tilfælde på en på forhånd fastsat dag, men alene efter nærmere beslutning herom. Offentligheden er derfor på forhånd hverken bekendt med, at fintælling skal finde sted, eller på hvilken dag, og har derfor heller ikke – som det er tilfældet for kommunevalgbestyrelsernes første fintælling – an-

ledning til selv at skaffe sig nærmere oplysninger om, hvor og hvornår fintællingen skal foretages.

10.7. Indsendelse af kopi af valgbogen til Indenrigs- og Boligministeriet

Kommunevalgbestyrelsen skal sende en kopi af valgbogen for kommunalbestyrelsesvalget til Indenrigs- og Boligministeriet senest dagen efter valgets opgørelse, dvs. fredag den 19. november 2021, se lovens § 88, stk. 3, og § 89, stk. 3. Regionsvalgbestyrelsen skal tilsvarende sende en kopi af valgbogen for regionsrådsvalget til Indenrigs- og Boligministeriet inden for samme frist. Har regionsvalgbestyrelsen foretaget fornyet fintælling, skal valgbogen for regionsrådsvalget dog sendes ind senest to dage efter, at regionsvalgbestyrelsen har modtaget stemmesedlerne fra kommunerne, se afsnit 10.1. Kommunevalgbestyrelsen skal alene indsende valgbogen for kommunalbestyrelsesvalget, ikke tillige valgbogen for regionsrådsvalget, idet Indenrigs- og Boligministeriet modtager denne fra regionsvalgbestyrelsen.

Ved »kopi« forstår en bekræftet fotokopi, dvs. en fotokopi eller udskrift af valgbogen, som valgbestyrelsesformanden eller en person, der af valgbestyrelsesformanden er bemyndiget dertil, attesterer er i overensstemmelse med originalen.

Valgbøgerne kan indsendes elektronisk med sikker (krypteret) e-post til Indenrigs- og Boligministeriet i pdf-format eller lignende på mailadressen valg@im.dk eller pr. post til Indenrigs- og Boligministeriet, Valgenheden. Find ministeriets aktuelle adresse på www.im.dk.

Samtidig bedes indsendt en annulleret, ubrugt stemmeseddel samt en fortegnelse over kandidater til valget til Indenrigs- og Boligministeriet. Ministeriet anmoder om at få tilsendt en *original stemmeseddel med fysisk post*, mens fortegnelsen over kandidater bedes indsendt pr. e-post sammen med valgbogen. Der skal

ikke indsendes kopi af det opslag over opstillede kandidatlistes, anmeldte liste- og valgforbund m.v., som har været hængt op på afstemningsstederne, hverken i original eller pr. e-post.

Der skal *ikke* indsendes kopi af afstemningsbøgerne.

11. Fritagelse for valg og manglende valgbarhed som følge af straf

11.1. Fritagelse for modtagelse af valg

Ingen kan *opstilles* til valg uden at have givet sit samtykke hertil, se lovens § 5. Ingen har således pligt til at lade sig opstille som kandidat til kommunale og regionale valg.

Der er dog pligt til som opstillet kandidat at *modtage* valg og varetage hvervet, medmindre medlemmet har en rimelig grund til at blive fritaget efter reglerne i lovens §§ 92 og 103.

En valgt kandidat skal efter anmodning fritages for at modtage valg, hvis den valgte på grund af sin helbredstilstand, varetagelse af andet offentligt hverv, forretninger eller lignende har rimelig grund til at ønske sig fritaget for at modtage valg, se lovens § 92, stk. 2.

Anmodning om fritagelse for valg skal indgives skriftligt til den siddende kommunalbestyrelse/det siddende regionsråd senest fredag den 26. november 2021 (10 dage efter valgdagen), se lovens § 92, stk. 3. Kommunalbestyrelsen/regionsrådet tager stilling til anmodningen på et møde, der afholdes snarest efter fristens udløb. Afslag på en anmodning om fritagelse for valg kan af den valgte indbringes for indenrigs- og boligministeren senest 14 dage efter, at afslaget er givet, se lovens § 92, stk. 4.

Såfremt en valgt kandidat fritages for at modtage valg, indtræder stedfortræderen efter reglerne i lovens § 91. Se lovens § 92, stk. 5.

11.2. Manglende valgbarhed på grund af straf

Spørgsmålet om valgte kandidaters manglende valgbarhed på grund af straf blev tidligere afgjort af Valgbarhedsnævnet. Ved en lovændring med virkning fra 1. april 2018 (§ 2 i lov nr. 242 af 24. marts 2018) blev Valgbarhedsnævnet nedlagt, og i stedet fastsattes objektive kriterier for, hvornår et kommunalbestyrelses- eller regionsrådsmedlem umiddelbart som følge af selve dommen eller en eventuel udenretslig vedtagelse fortaber sin valgbarhed på grund af straf. De nye regler viderefører i vidt omfang Valgbarhedsnævnets praksis for fortabelse af valgbarhed på grund af straf.

11.2.1. Hvornår fortabes valgbarhed på grund af straf?

Efter lovens § 4, stk. 1, er en person ikke valgbar på grund af straf, hvis

- den pågældende ved endelig dom er idømt ubetinget eller betinget frihedsstraf,
- den pågældende ved endelig dom er dømt til anbringelse i institution eller til forvaring efter straffelovens §§ 68-70, eller
- den pågældende ved endelig dom eller udenretslig vedtagelse ubetinget er frakendt førerretten til et motordrevet køretøj efter færdselslovens § 126.

Valgbarheden fortabes fra det tidspunkt, hvor dommen anses for endelig, eller fra datoen for den udenretslige vedtagelse, se lovens § 4, stk. 2.

Det gælder som hidtil, at den dømte igen er valgbar, når der er forløbet 3 år, efter at straffen er udstået, ophævet, eftergivet eller bortfaldet. Er straffen ubetinget fængsel over 6 måneder, eller er der idømt forvaring, er den dømte igen valgbar, når der er forløbet 5 år, efter at straffen er udstået, ophævet, eftergivet eller bortfaldet. I tilfælde af en betinget frihedsstraf eller ubetinget frakendelse af førerretten er den dømte igen valgbar, når der er forløbet 3 år fra datoen for den endelige dom eller den udenretslige

vedtagelse. Som noget nyt kan betinget frihedsstraf dog aldrig føre til tab af valgbarhed ud over kommunalbestyrelsens/regionsrådets funktionsperiode, inden for hvilken en person er dømt. Se lovens § 4, stk. 3.

Enhver kan dog som hidtil altid stille op som kandidat til valget uanset indsigelser om manglende valgbarhed på grund af straf, se lovens § 4, stk. 4.

11.2.2. Kommunalbestyrelses- og regionsrådsmedlemmers pligter

Hvis et nyvalgt medlem af kommunalbestyrelsen/regionsrådet *på valgdagen ikke er valgbart på grund af straf*, skal medlemmet forud for det konstituerende møde skriftligt underrette borgmesteren/regionsrådsformanden om, at vedkommende ikke er valgbar på grund af straf og derfor ikke kan indtræde i kommunalbestyrelsen/regionsrådet. Underretningen skal omfatte dokumentation for straffen. Se lovens § 101, stk. 1. Vedkommende kan senere indtræde i kommunalbestyrelsen/regionsrådet, hvis perioden, hvor valgbarheden er fortabt, er udløbet inden for kommunalbestyrelsens/regionsrådets funktionsperiode, se lovens § 101, stk. 6. Stedfortræderen varetager hvervet i den mellemliggende periode, se lovens § 91.

Hvis et medlem af kommunalbestyrelsen/regionsrådet *efter valgdagen mister sin valgbarhed på grund af straf*, skal medlemmet senest forud for det førstkommende møde i kommunalbestyrelsen/regionsrådet eller et udvalg, som vedkommende er medlem af, skriftligt underrette borgmesteren/regionsrådsformanden om, at medlemmet har mistet sin valgbarhed på grund af straf og derfor er udtrådt af kommunalbestyrelsen/regionsrådet. Underretningen skal omfatte dokumentation for straffen. Se lovens § 101, stk. 2. Vedkommende kan genindtræde, hvis perioden, hvor valgbarheden er fortabt, er udløbet inden for kommunalbestyrelsens/regionsrådets funktionsperiode, se lovens

§ 101, stk. 6. Stedfortræderen varetager hvervet i den mellemliggende periode, se lovens § 91.

For *stedfortrædere* indtræder pligten til at give underretning om straf, der medfører tab af valgbarhed, først, når stedfortræderen indkaldes midlertidigt eller permanent, se lovens § 101, stk. 8. Pligten til at give underretning gælder også i tilfælde, hvor en stedfortræder mister sin valgbarhed på grund af straf, mens stedfortræderen varetager hvervet for et medlem, der har forfald eller er udtrådt, se lovens § 101, stk. 9.

11.2.3. Borgmesterens/regionsrådsformandens pligter

Borgmesteren/regionsrådsformanden skal uden ugrundet ophold og senest 2 uger efter valget skriftligt orientere de nyvalgte medlemmer om medlemmernes pligter i forbindelse med fortabelse af valgbarhed på grund af straf. Tilsvarende skal borgmesteren/regionsrådsformanden skriftligt orientere en stedfortræder, der indkaldes, om stedfortræderens pligter i forbindelse med fortabelse af valgbarhed på grund af straf. Dette skal ske uden ugrundet ophold og senest på det første møde, som stedfortræderen indkaldes til. Se lovens § 101, stk. 10.

Når borgmesteren/regionsrådsformanden i de i afsnit 11.2.2. beskrevne situationer modtager underretning fra medlemmet/stedfortræderen om, at medlemmet/stedfortræderen ikke er valgbar/har mistet sin valgbarhed, skal borgmesteren/regionsrådsformanden konstatere, om valgbarheden er fortabt. Har medlemmet eller stedfortræderen ikke fremlagt dokumentation, kan borgmesteren/regionsrådsformanden indhente en straffeattest fra Rigspolitiet, se lovens § 101, stk. 11. Hvis medlemmet/stedfortræderen ikke er valgbart på grund af straf og derfor ikke er indtrådt eller er udtrådt, skal borgmesteren/regionsrådsformanden give vedkommende og de øvrige medlemmer af kommunalbestyrelsen/regionsrådet skriftlig meddelelse herom, se lovens § 101, stk. 3 og 8. Det

skal fremgå af meddelelsen til medlemmet, hvornår vedkommende kan indtræde eller genindtræde (med datoangivelse), og at dette forudsætter, at vedkommende skriftligt begærer dette senest 1 måned efter modtagelse af meddelelsen fra borgmesteren/regionsrådsformanden. Se lovens § 101, stk. 3 og 6.

De opgaver, der påhviler borgmesteren/regionsrådsformanden, kan ikke delegeres til forvaltningen. Forvaltningen kan på vegne af borgmesteren/regionsrådsformanden f.eks. forberede en sag til brug for de nævnte skriftlige meddelelser, men borgmesteren/regionsrådsformanden skal selv underskrive meddelelserne.

Et medlems eller en stedfortræders tab af valgbarhed vil følge direkte af de lovfæstede objektive kriterier. Der skal således ikke foretages en skønmæssig vurdering. Borgmesterens/regionsrådsformandens meddelelse til medlemmet/stedfortræderen må dog anses for en afgørelse i forvaltningslovens forstand, og behandlingen af sagerne skal ske i overensstemmelse med reglerne i forvaltningsloven og øvrige forvaltningsretlige regler og grundsætninger.

I praksis vil der på baggrund af medlemmets pligt til at fremlægge dokumentation for straffen som udgangspunkt normalt ikke være behov for at indhente yderligere oplysninger, hvorfor der som udgangspunkt heller ikke vil være behov for at partshøre den pågældende. Borgmesteren/regionsrådsformanden kan bruge en standardiseret begrundelse med angivelse af de anvendte regler og en henvisning til oplysningerne om den straf, som medlemmet/stedfortræderen har oplyst. Afgørelsen skal ikke ledsages af en klagevejledning, da den ikke kan indbringes for anden administrativ myndighed.

For nærmere om reglerne henvises til det daværende Økonomi- og Indenrigsministeriums orienteringsbrev af 4. april 2018 til samtlige kommunalbestyrelser og regionsråd om ændring af reglerne om fortabelse af valgbarhed

på grund af straf i den kommunale og regionale valglov. Orienteringsbrevet kan findes på Indenrigs- og Boligministeriets hjemmeside: <https://valg.im.dk/valgmyndigheder/generelle-skrivelser>.

12. Valgklager

Enhver vælger i kommunen henholdsvis regionen kan klage over valget. Valgklager skal indgives skriftligt til den siddende kommunalbestyrelse henholdsvis det siddende regionsråd senest tirsdag den 23. november 2021 (ugedagen efter valgdagen). Se lovens § 93, stk. 1, 1. pkt. Klager afgøres på et møde, der afholdes snarest efter klagefristens udløb, se lovens § 93, stk. 1, sidste pkt. Enhver vælger i kommunen henholdsvis regionen kan indbringe de nævnte myndigheders afgørelse af valgklager for indenrigs- og boligministeren senest 14 dage efter, at afgørelsen er meddelt klageren, se lovens § 94.

Hvis den endelige afgørelse af en klage over valget går ud på, at afstemningen erklæres ugyldig, skal der snarest muligt afholdes omvalg. Ved omvalg kan kun de personer, der havde valget og var optaget på valglisten på den almindelige valgdag, afgive stemme. Omvalg afholdes i øvrigt efter samme regler som valget på den almindelige valgdag. Se lovens § 95.

Hvis den endelige afgørelse af en valgklage går ud på, at et eller flere medlemmers valg erklæres ugyldigt, indtræder stedfortræderen efter reglerne i lovens § 91. Se lovens § 96.

Enhver klage over kommunevalgbestyrelsens henholdsvis regionsvalgbestyrelsens dispositioner i forbindelse med de kommunale og regionale valg betragtes som en valgklage, se lovens kapitel 9. Sådanne klager er således som udgangspunkt ikke omfattet af Ankestyrelsens tilsyn med kommunerne og regionerne efter reglerne i kommunestyrelsesloven.

13. Opbevaring og kassation af valgmateriale

Kommunalbestyrelsen opbevarer valgbogen til kommunalbestyrelsesvalget, afstemningsbøgerne, valglisterne, valgkortene, stemmesedlerne samt øvrigt valgmateriale, som kommunalbestyrelsen eller kommunevalgbestyrelsen har modtaget i forbindelse med kommunalbestyrelsesvalget, se lovens § 106, stk. 1. Tilsvarende opbevarer regionsrådet valgbogen til regionsrådsvalget samt øvrigt valgmateriale, som regionsrådet eller regionsvalgbestyrelsen har modtaget i forbindelse med regionsrådsvalget. Har regionsvalgbestyrelsen foretaget en fornyet fintælling, opbevares stemmesedlerne til regionsrådsvalget af regionsrådet, se lovens § 106, stk. 2.

Når klagefristen er udløbet, og eventuelle klager over valget er endeligt afgjort, skal valglisterne, valgkortene, stemmesedlerne samt brevstemmematerialet tilintetgøres, se lovens § 106, stk. 3. Benyttes elektroniske valglister og/eller elektroniske brevstemmeprotokoller, skal disse også tilintetgøres efter reglerne i lovens § 106. Valgmaterialet (valglisterne, valgkortene, stemmesedlerne samt brevstemmematerialet) kan efter kommunalbestyrelsens henholdsvis regionsrådets bestemmelse anvendes til forskning og statistik i overensstemmelse med reglerne i databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven. Valgmateriale, der anvendes til forskning og statistik, skal tilintetgøres, når valgmaterialet ikke længere er nødvendigt til de nævnte formål, se lovens § 106, stk. 4.

Øvrigt valgmateriale, herunder valgbøgerne og afstemningsbøgerne, opbevares efter reglerne i arkivloven, se bekendtgørelse nr. 184 af 26. januar 2018 om bevaring og kassation af papirarkivalier i kommunerne.

Tilintetgørelse af brevstemmer og opbevaring af brevstemmer, der modtages efter valgdagen, skal fortsat ske efter de principper, der var angivet i §§ 5 og 6 i det tidligere cirkulære nr. 64

af 3. maj 1989 om brevstemmeprotokollers indhold og udformning. Det vil sige, at brevstemmer, som kommunalbestyrelsen modtager efter valgdagen, men inden klagefristen er udløbet, og eventuelle klager over valget som udgangspunkt skal tilintetgøres sammen med valglisterne, valgkortene og stemmesedlerne. Cirkulæret er nu erstattet af cirkulære nr. 54 af 8. maj 2001 om brevstemmeprotokollers indhold og udformning, som er gengivet i bilag 8. Bemærk, at Indenrigs- og Boligministeriet *ikke*, som det er tilfældet ved et folketingsvalg, sender meddelelse ud til kommunalbestyrelserne og regionsrådene med oplysninger om, at valgmaterialet kan tilintetgøres. Dette skyldes bl.a., at kommunale og regionale valg ikke skal godkendes på samme måde som et folketingsvalg, der skal endeligt godkendes af Folketinget, se folketingsvalglovens § 87. Har Indenrigs- og Boligministeriet modtaget en valgklage vedrørende en region, vil ministeriet give meddelelse herom til de relevante kommuner samt meddelelse, når valgklagen er afgjort.

14. Afholdelse af udgifterne ved valget

Reglerne om afholdelse af udgifterne ved de kommunale og regionale valg findes i lovens § 107.

Udgifterne til de kommunale og regionale valg afholdes af kommunerne, se lovens § 107, stk. 1. Regionerne afholder dog udgifterne til de foranstaltninger, som efter loven påhviler regionsrådet eller regionens valgbestyrelse. Ved omvalg til regionsrådet afholdes samtlige udgifter til valget af regionen, se lovens § 107, stk. 2.

Kommunerne skal refundere staten udgifterne til det brevstemmemateriale, kommunen rekvirerer til brug for brevstemmeafgivningen i kommunen, se lovens § 107, stk. 3. Kommunerne bliver derfor faktureret af Rosendahls for det materiale, der bestilles.

Udgifterne til brevstemmemateriale til brug for brevstemmeafgivning på sygehuse, i Kriminalforsorgens fængsler og arresthuse, på skibe og havanlæg samt i udlandet afholdes af Indenrigs- og Boligministeriet.

Portoudgifter til forsendelse af brevstemmer afholdes af den myndighed, den institution, det skib eller det havanlæg, som stemmemodtageren repræsenterer, se lovens § 107, stk. 4.

15. Formularer m.v. til brug ved valget

Formularer til kandidatlistor og anmeldelse af listeforbund og/eller valgforbund, brevstemmemateriale og brevstemmeprotokoller kan købes hos Rosendahls, Vandtårnsvej 83A,

2860 Søborg, tlf. nr. 43 22 73 00, e-mail: distribution@rosendahls.dk. Det er ikke muligt at bestille materialet via forlagets hjemmeside.

Der kan hentes et skema til at ansøge om at brevstemme i hjemmet på Indenrigs- og Boligministeriets hjemmeside (valg.im.dk/valgmyndigheder/valg-til-kommunalbestyrelser-og-re-gionsraad-2021). Ansøgningsskemaet findes i to udgaver: én med fortrykt frist (senest kl. 18 torsdag den 4. november 2021) for indlevering af ansøgningsskemaet (til kommuner, der ikke ændrer ansøgningsfristen i forhold til loven) og én, hvor kommunen selv skal anføre fristen (til kommuner, der ønsker at forlænge ansøgningsfristen i forhold til loven). Samme sted kan hentes et skema til at ansøge om at skifte afstemningssted for personer med handicap eller nedsat førlighed m.v.

Indenrigs- og Boligministeriet, den 16. juni 2021

Nikolaj Stenfalk

/ Christine Boeskov

Bilag 1 - Oversigt over bekendtgørelser og cirkulærer, der finder anvendelse ved de kommunale og regionale valg den 16. november 2021

Oversigten vedrører navnlig bekendtgørelser og cirkulærer udstedt i medfør af lov om kommunale og regionale valg, jf. lovbekendtgørelse nr. 13 af 9. januar 2020. I oversigten indgår alene de forskrifter, der gælder for kommunale og regionale valg, men ikke forskrifter, der alene gælder for bindende kommunale folkeafstemninger.

Bekendtgørelser

- Bekendtgørelse nr. 645 af 12. oktober 1989 om valgagation, som ændret ved bekendtgørelse nr. 828 af 25. november 1998 (supplerer reglerne om plakatopsætning i §§ 84 og 85 i lov om offentlige veje m.v. (vejloven), jf. lov nr. 1520 af 27. december 2014 med senere ændringer, og §§ 66 a og 66 b i lov om private fællesveje (privatvejsloven), jf. lovbekendtgørelse nr. 1234 af 4. november 2015)
- Bekendtgørelse nr. 998 af 12. august 2013 om bedømmelse af stemmesedler afgivet til kommunale og regionale valg
- Bekendtgørelse nr. 1137 af 18. oktober 2017 om brevstemmeafgivning i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen
- Bekendtgørelse nr. 1138 af 18. oktober 2017 om brevstemmeafgivning i vælgerens hjem
- Bekendtgørelse nr. 1139 af 18. oktober 2017 om brevstemmeafgivning på sygehuse
- Bekendtgørelse nr. 1499 af 12. december 2018 om hjælpemidler, der skal stilles til rådighed ved stemmeafgivningen
- Bekendtgørelse nr. 50 af 17. januar 2019 om brevstemmeafgivning i kriminalforsorgens fængsler og arresthuse
- Bekendtgørelse nr. 99 af 28. januar 2019 om optagelse på valglisten til kommunale og regionale valg af statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, der er registreret i Udenrigsministeriets protokol (EU-diplomater m.fl.)
- Bekendtgørelse nr. 827 af 8. juni 2020 optagelse på valglisten til kommunale og regionale valg af statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, der lovligt har bopæl i Danmark uden at være bopælsregistreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol
- Bekendtgørelse nr. 710 af 15. april 2021 om stemmesedler til brug ved kommunale og regionale valg

Cirkulærer

- Cirkulære nr. 54 af 8. maj 2001 om brevstemmeprotokollers indhold og udformning

Bilag 2 - Oversigt over ændringer af reglerne om kommunale og regionale valg

Siden de kommunale og regionale valg den 21. november 2017 er lov om kommunale og regionale valg ændret ved § 2 i lov nr. 242 af 24. marts 2018, § 26 i lov nr. 503 af 23. maj 2018, § 2 i lov nr. 748 af 8. juni 2018, § 2 i lov nr. 1739 af 27. december 2018 og § 7 i lov nr. 174 af 27. februar 2019. Efter disse ændringer er der udsendt nye lovbekendtgørelser af den kommunale og regionale valglov, se seneste lovbekendtgørelse nr. 13 af 9. januar 2020.

Endvidere er de hidtidige bekendtgørelser om brevstemmeafgivning erstattet af nye bekendtgørelser, se nærmere nedenfor. Den hidtidige bekendtgørelse om optagelse på valglisten af herboende EU-borgere, der er registreret i Udenrigsministeriets protokol, er erstattet af en ny bekendtgørelse. Der er desuden siden sidste valg kommet en ny bekendtgørelse vedrørende optagelse på valglisten af herboende EU-borgere, som ikke er registreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol.

Ændringer i den kommunale og regionale valglov siden sidste kommunale og regionale valg den 21. november 2017

Ved § 2 i lov nr. 242 af 24. marts 2018 om ændring af lov om valg til Folketinget, lov om kommunale og regionale valg og lov om kommunernes styrelse (*Reform af valgbarhedsområdet*) blev Valgbarhedsnævnet nedlagt, og der blev i stedet fastsat objektive kriterier for, hvornår valgbarheden til kommunalbestyrelser og regionsråd fortabes på grund af straf. Valgbarhed fortabes, hvis man ved endelig dom er idømt betinget eller ubetinget fængsel, dømt til anbringelse i institution eller til forvaring efter straffelovens §§ 68-70, eller hvis man ubetinget har fået frakendt førerretten efter færdselslovens § 126. Betinget frihedsstraf kan ikke føre til tab af valgbarhed ud over den funktionsperiode, hvor den pågældende er dømt. Såfremt den periode, hvor valgbarheden er fortabt, forløber inden for den funktionsperiode, som et medlem er valgt for, kan vedkommende indtræde i kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet på dette tidspunkt. Dette gælder for såvel nyvalgte medlemmer, der som følge af manglende valgbarhed på grund af straf ikke kan indtræde fra funktionsperiodens start, som for medlemmer, der i funktionsperioden må udtræde, fordi de idømmes en straf, der fører til tab af valgbarhed. Ved lovændringen er det nu medlemmets egen pligt at underrette borgmesteren henholdsvis regionsrådsformanden skriftligt om, at medlemmet ikke er valgbart på grund af straf. Underretningen skal ved nyvalg ske forud for det konstituerende møde og for et siddende medlem senest forud for førstkommande møde i kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet. Underretningen skal omfatte dokumentation for den idømte eller vedtagne straf. Borgmesteren henholdsvis regionsrådsformanden skal uden ugrundet ophold og senest 2 uger efter valgdagen skriftligt orientere de nyvalgte medlemmer om disses pligter.

Ved § 26 i lov nr. 503 af 23. maj 2018 om ændring af lov om retshåndhævende myndigheders behandling af personoplysninger, lov om massemediers informationsdatabaser og forskellige andre love (*Konsekvensændringer som følge af databeskyttelsesloven og databeskyttelsesforordningen samt medieansvarslovens anvendelse på offentligt tilgængelige informationsdatabaser m.v.*) blev det fastlagt, at behandlingen af valgmateriale til forskning og statistik skal have hjemmel i reglerne i databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven. Loven trådte i kraft den 25. maj 2018.

Ved § 2 i lov nr. 748 af 8. juni 2018 om ændring af lov om kommunernes styrelse, lov om kommunale og regionale valg og regionsloven (*Bindende kommunale folkeafstemninger*) blev det bestemt, at

valgbestyrelserne skal sørge for, at det nødvendige antal stemmesedler og opslag til kommunalbestyrelsesvalget er afleveret til vedkommende kommunalbestyrelser senest søndagen 2 dage før valgdagen. Dette var en kodificering af praksis. Loven trådte i kraft den 1. juli 2018.

Ved § 2 i lov nr. 1739 af 27. december 2018 om ændring af lov om valg til Folketinget, lov om kommunale og regionale valg, lov om valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet, partiregnskabsloven og lov om kommunernes styrelse (Ændring af antallet af danske medlemmer af Europa-Parlamentet, forbud mod ens listebetegnelser, valgret til Europa-Parlamentsvalg til udlandsdanskere under værgemål med fratagelse af den retlige handleevne, sikring af udøvelsen af herboende EU-statsborgeres valgret og valgbarhed fra bopælstidspunktet, lovfæstelse af en særlig vederlagsordning for stedfortrædere i kommunalbestyrelsen og regionsrådet m.v.) indførtes flere ændringer af den kommunale og regionale valglov. Loven trådte i kraft den 1. januar 2019. Som noget nyt blev det indført, at personer, der har valgret efter lovens § 1, stk. 1, nr. 2, uden at være bopælsregistreret i CPR, efter anmodning skal optages på valglisten i den kommune, hvor de lovligt har bopæl uden at være registreret i CPR eller i Udenrigsministeriets protokol. Der indførtes samtidig regler om denne persons gruppes opstilling til valg.

Ved lovændringen blev det lovpligtigt for kommunalbestyrelsen at bekendtgøre på kommunens hjemmeside, at der vil blive udsendt valgkort til vælgerne, og at indsigelser om manglende modtagelse af valgkort eller modtagelse af valgkort med fejlagtigt indhold skal fremsættes over for kommunalbestyrelsen. Det er fortsat lovpligtigt også at bekendtgøre dette i de stedlige dagblade eller lokalaviser.

Det blev ligeledes gjort lovpligtigt at bekendtgøre på kommunens henholdsvis regionens hjemmeside senest tirsdagen 13 uger før valget: antallet af dem, der skal vælges, antallet af stillere for en kandidatliste, fristerne for tidligste og seneste indlevering af kandidatlistes og dag og tid for afstemningen. Det er fortsat lovpligtigt også at bekendtgøre dette i de stedlige dagblade eller lokalaviser.

Ved lovændringen indførtes desuden et forbud mod ens listebetegnelser ved kommunalbestyrelsesvalg eller regionsrådsvalg i samme kommune henholdsvis region. Kandidatlistes, hvor der er en nærliggende risiko for forveksling, er ligeledes omfattet af dette forbud. Når der er indleveret flere kandidatlistes med samme listebetegnelse, træffer valgbestyrelsen afgørelse om, hvilken kandidatliste eller hvilke kandidatlistes der ikke kan anvende den angivne listebetegnelse. Ved denne afgørelse gives kandidatlistes, som allerede er repræsenteret i regionsrådet henholdsvis kommunalbestyrelsen under den angivne listebetegnelse, fortrinsret. Herefter gives fortrinsret til en kandidatliste, som ved seneste valg var opstillet med den angivne listebetegnelse, og hvor mindst halvdelen af kandidatlistens tidligere opstillede kandidater genopstiller. Herefter gives fortrinsret til den kandidatliste, som er indleveret til valgbestyrelsen først. Endelig kan afgørelsen træffes ved lodtrækning, hvis ingen af de andre kriterier kan afgøre udfaldet.

Ved lovændringen blev det endvidere bl.a. præciseret, at kommunalbestyrelsen skal bekendtgøre informationer om regionsrådsvalget og kommunalbestyrelsesvalget, herunder de godkendte kandidatlistes, samtlige kandidaters navne samt oplysninger om anmeldte listeforbund og valgforbund, på de steder, hvor enhver vælger kan brevstemme. Dette var allerede praksis. Det blev også indført, at denne information skal bekendtgøres på kommunens hjemmeside.

Regionsrådet skal ligeledes bekendtgøre de godkendte kandidatlistes og anmeldte forbund til regionsrådsvalget på regionens hjemmeside.

Ved § 7 i lov nr. 174 af 27. februar 2019 om ændring af udlændingeloven, integrationsloven, repareringsloven og forskellige andre love (Videre adgang til inddragelse af opholdstilladelser for flygtninge, loft over antallet af familiesammenføringer, skærpet straf for overtrædelse af indrejseforbud og overtrædelse af opholds-, underretnings-, og meldepligt, ydelsesnedsættelse for forsørgere m.v.) blev reglerne om valgret for tredjelandstatsborgere ændret, således at de skal have haft fast bopæl i riget de sidste 4 år forud for valgdagen som betingelse for at have valgret til kommunale og regionale valg. Tidligere var betingelsen 3 år. Dette betyder også, at tredjelandstatsborgere først kan være valg-bare efter at have haft 4 års fast bopæl i riget. Loven trådte i kraft den 1. marts 2019.

Nye eller ændrede bekendtgørelser af betydning for kommunale og regionale valg

Der er udstedt en række nye eller ændrede bekendtgørelser siden de kommunale og regionale valg den 21. november 2017 eller efter den seneste vejledning, men før afholdelsen af valgene. Der er tale om mindre ændringer i bekendtgørelserne om brevstemmeafgivning, bekendtgørelsen om hjælpemidler, der skal stilles til rådighed ved stemmeafgivningen, bekendtgørelsen om optagelse på valglisten til kommunale og regionale valg af statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, der er registreret i Udenrigsministeriets protokol, og stemmeseddelbekendtgørelsen. Der er desuden udstedt en ny bekendtgørelse om optagelse på valglisten til kommunale og regionale valg af statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, der lovligt har bopæl i Danmark uden at være bopælsregistreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol.

Bekendtgørelse nr. 1137 af 18. oktober 2017 om brevstemmeafgivning i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen trådte før valgene den 21. november 2017 i stedet for bekendtgørelse nr. 130 af 19. februar 2009 om brevstemmeafgivning i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen. Bekendtgørelsen indeholder ændringer som følge af de ændrede regler om hjælp til stemmeafgivningen.

Bekendtgørelse nr. 1138 af 18. oktober 2017 om brevstemmeafgivning i vælgerens hjem trådte før valgene den 21. november 2017 i stedet for bekendtgørelse nr. 128 af 19. februar 2009 om brevstemmeafgivning i vælgerens hjem. Bekendtgørelsen indeholder ændringer som følge af de ændrede regler om hjælp til stemmeafgivningen.

Bekendtgørelse nr. 1139 af 18. oktober 2017 om brevstemmeafgivning på sygehuse trådte før valgene den 21. november 2017 i stedet for bekendtgørelse nr. 127 af 19. februar 2009 om brevstemmeafgivning på sygehuse. Bekendtgørelsen indeholder ændringer som følge af de ændrede regler om hjælp til stemmeafgivningen.

Bekendtgørelse nr. 1499 af 12. december 2018 om hjælpemidler, der skal stilles til rådighed ved stemmeafgivningen træder i stedet for bekendtgørelse nr. 1066 af 12. september 2017 om hjælpemidler, der skal stilles til rådighed ved stemmeafgivningen. Bekendtgørelsen regulerer, hvilke hjælpemidler der skal stilles til rådighed ved stemmeafgivningen på valgdagen og ved brevstemmeafgivningen på de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme.

Bekendtgørelse nr. 50 af 17. januar 2019 om brevstemmeafgivning i kriminalforsorgens fængsler og arresthuse træder i stedet for bekendtgørelse nr. 1136 af 18. oktober 2017 om brevstemmeafgivning i kriminalforsorgens anstalter og arresthuse, som erstattede bekendtgørelse nr. 129 af 19. februar 2009 om brevstemmeafgivning i kriminalforsorgens anstalter og arresthusene. Ændringerne i bekendtgørelsen medfører, at indsatte ved kommunale og regionale valg efter anmodning har adgang til at gøre

sig bekendt med de godkendte kandidatlistor, herunder samtlige kandidaters navne, samt oplysninger om anmeldte listeforbund og valgforbund for den kommune og region, hvor vælgeren har fast bopæl.

Bekendtgørelse nr. 99 af 28. januar 2019 om optagelse på valglisten til kommunale og regionale valg af statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, der er registreret i Udenrigsministeriets protokol (EU-diplomater m.fl.) træder i stedet for bekendtgørelse nr. 970 af 7. august 2017 om optagelse på valglisten til kommunale og regionale valg af statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union registreret i Udenrigsministeriets protokol (EU-diplomater), som erstattede bekendtgørelse nr. 671 af 4. juni 2013 om optagelse på valglisten til kommunale og regionale valg af statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union registreret i Udenrigsministeriets protokol (EU-diplomater). Ændringerne i bekendtgørelsen betyder, at EU-diplomater automatisk skal optages på valglisten til kommunale og regionale valg, hvis de tidligere er optaget på valglisten til bindende kommunale folkeafstemninger.

Bekendtgørelse nr. 827 af 8. juni 2020 om optagelse på valglisten til kommunale og regionale valg af statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, der lovligt har bopæl i Danmark uden at være bopælsregistreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol indebærer, at det er blevet muligt for EU-borgere, der lovligt har bopæl i Danmark uden at være bopælsregistreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol, at blive optaget på valglisten.

Bekendtgørelse nr. 710 af 15. april 2021 om stemmesedler til brug ved kommunale og regionale valg træder i stedet for bekendtgørelse nr. 796 af 22. juni 2017 om stemmesedler til brug ved kommunale og regionale valg. Bekendtgørelsen tager højde for forbuddet mod ens listebetegnelser og reglerne om valgret for ikke-bopælsregistrerede EU-borgere. Det er endvidere præciseret, at en kandidatliste, som opstiller med en enkelt kandidat, ikke skal anføres nummereret på stemmesedlen, selv om kandidatlisten opstiller med partiliste. Bekendtgørelsen indeholder desuden en række ændringer af teknisk karakter, herunder i bilaget til bekendtgørelsen.

Bilag 3 - Bekendtgørelse om stemmesedler til brug ved kommunale og regionale valg

Bekendtgørelse nr. 710 af 15. april 2021 om stemmesedler til brug ved kommunale og regionale valg.

I medfør af § 49 i lov om kommunale og regionale valg, jf. lovbekendtgørelse nr. 13 af 9. januar 2020, fastsættes:

Stemmesedlers farve og materiale

§ 1. Stemmesedlerne skal være af karton eller svært papir med en gramvægt på mindst 120 g/m². Stemmesedlerne til kommunalbestyrelsesvalg skal være trykt på hvidt materiale. Stemmesedlerne til regionsrådsvalg skal være trykt på gult materiale.

Stk. 2. Stemmesedlerne skal ved flere anbragte knæk være til at sammenfolde således, at de kan nedlægges af vælgerne i stemmekassen, uden at nogen kan se, hvorledes der er stemt.

Overskrifter og vejledningstekst

§ 2. Øverst på stemmesedlerne anføres med meget store, fede typer følgende:

- 1) I Københavns Kommune ordet »Borgerrepræsentantvalget« med tilføjelse af årstallet for valget.
- 2) I de øvrige kommuner ordet »Kommunalbestyrelsesvalget« eller ordet »Byrådsvalget« alt efter, hvilken benævnelse der er fastsat for kommunalbestyrelsen i kommunens styrelsesvedtægt, med tilføjelse af årstallet for valget.
- 3) I regionerne ordet »Regionsrådsvalget« med tilføjelse af årstallet for valget.

Stk. 2. Umiddelbart under det i stk. 1 anførte ord og årstal anføres med meget store, fede typer kommunens henholdsvis regionens navn.

Stk. 3. Umiddelbart under kommunens henholdsvis regionens navn og umiddelbart over den fede, vandrette streg, der er nævnt i § 3, stk. 3, 3. pkt., anføres følgende vejledningstekst med fede typer: »Sæt X i rubrikken til venstre for en listebetegnelse (et partinavn) eller et kandidatnavn.«

Stk. 4. Umiddelbart til venstre for den i stk. 3 nævnte tekst indsættes en illustration af en stor hånd, der holder en blyant med blyantspidsen pegende på en afkrydset rubrik. Umiddelbart under den foregående tekst og illustration af en hånd, der holder en blyant med blyantspidsen pegende på en afkrydset rubrik, anføres med almindelige typer: »Sæt kun ét X på stemmesedlen. Du må ikke udfylde rubrikken med andet end et X, da din stemmeseddel så bliver ugyldig. Du kan få byttet din stemmeseddel, hvis du skriver forkert.«

Stk. 5. De i stk. 3 og 4 nævnte vejledningstekster skal være af en sådan størrelse, at de fremtræder synlige og nemme at læse.

Listefelter og listebetegnelser

§ 3. Stemmesedlerne skal indeholde et særskilt felt for hver af de godkendte kandidatlistes. Kandidatlistes, der har indgået listeforbund, anføres dog i samme felt, jf. § 11. Felterne anbringes under hinanden i alfabetisk rækkefølge efter kandidatlisternes bogstavbetegnelse. Kandidatlistes, der ikke er tildelt nogen bogstavbetegnelse, jf. lovens § 36, anføres nederst på stemmesedlerne i alfabetisk rækkefølge efter deres listebetegnelse.

Stk. 2. Hvis flere kandidatlistes er tildelt samme bogstavbetegnelse, anføres de pågældende kandidatlistes i indbyrdes rækkefølge efter det tal, der er tilføjet bogstavbetegnelsen, jf. dog § 11, stk. 6.

Stk. 3. Felterne skal adskilles fra hinanden ved en fed, vandret streg. Også det øverste og nederste felt skal henholdsvis begyndes og afsluttes med en fed, vandret streg. Den fede, vandrette streg, hvorved det øverste felt begyndes, skal være dobbelt så fed som de øvrige fede, vandrette streger.

§ 4. Øverst i hvert felt anføres med fede typer kandidatlistens bogstavbetegnelse efterfulgt af et punktum. Hvis flere kandidatlistes er tildelt samme bogstavbetegnelse, anføres desuden med fede typer det tal, som valgbestyrelsen har føjet til bogstavbetegnelsen. Bogstavbetegnelsen skal anbringes umiddelbart til højre for afkrydsningsrubrikken, jf. stk. 2. Til højre for bogstavbetegnelsen anføres listebetegnelsen ligeledes med fede typer.

Stk. 2. Yderst til venstre for bogstavbetegnelsen anbringes med halvfede streger en afkrydsningsrubrik. Afkrydsningsrubrikken skal være adskilt fra stemmesedlens venstre kant. Afkrydsningsrubrikken skal have en sådan størrelse, at der er rigelig plads til at sætte et kryds, dog mindst 5x5 mm indvendigt.

Kandidaters navne og rækkefølge

§ 5. Under bogstavbetegnelsen og listebetegnelsen, jf. § 4, anføres, adskilt ved en halvfed, vandret streg, navnene på de kandidater, der er opført på kandidatlisten. Navnene anføres med almindelige typer og adskilles fra hinanden med tynde, vandrette streger.

Stk. 2. Kandidaternes navne anføres i den rækkefølge, hvori de er anført på kandidatlisten enten under hinanden eller i kolonner ved siden af hinanden, jf. § 10.

Stk. 3. Hvis kandidaterne er opstillet i en bestemt rækkefølge (partiliste), sættes foran kandidaternes navne et nummer med almindelige typer, der angiver denne rækkefølge, jf. dog stk. 4. Nummeret anføres med arabertal efterfulgt af et punktum. Er kandidaterne sideordnet opstillet, sættes ingen numre.

Stk. 4. Er en kandidat opstillet alene på en kandidatliste, sættes ingen numre.

§ 6. Kandidaternes navne anføres med fornavne eller forbogstaver først.

Stk. 2. Kandidaterne skal anføres på stemmesedlerne med deres fulde navn, medmindre de på kandidatlisten har angivet, hvordan navnet ønskes anført. Kandidatens efternavn eller mellemnavn samt mindst ét fornavn eller forbogstav skal altid anføres. Kun mellem- og efternavne, som kandidaten er berettiget til at føre efter navneloven, eller mellemnavne, som er registreret i Det Centrale Personregister (CPR), kan anføres på stemmesedlen. I stedet for fornavnet kan anføres et kaldenavn, der er afledt af fornavnet.

Stk. 3. Hver enkelt kandidats navn skal anføres umiddelbart til højre for afkrydsningsrubrikken, jf. § 9.

§ 7. I tilfælde, hvor valgbestyrelsen skønner, at der kan ske forveksling af kandidaternes navne, skal der med almindelige typer i forlængelse af navnene eller, hvis det er nødvendigt med henblik på at undgå, at kolonnerne vil få en u hensigtsmæssig bredde, under navnene anføres en kortfattet betegnelse på enten stilling eller bopæl for de pågældende kandidater. I andre tilfælde må kandidaternes stilling eller bopæl ikke anføres, jf. dog § 8.

§ 8. På stemmesedlerne til valget til en kommunalbestyrelse skal, såfremt en kandidatliste anmoder herom, i forlængelse af eller under navnene på kandidatlistens kandidater med almindelige typer anføres betegnelsen for den geografiske lokalitet, hvor vedkommende kandidat har sin bopæl.

Stk. 2. På stemmesedlerne til valget til et regionsråd skal, såfremt en kandidatliste anmoder herom, i forlængelse af eller under navnene på kandidatlistens kandidater anføres betegnelsen for den kommune eller den geografiske lokalitet, hvor vedkommende kandidat har sin bopæl.

Stk. 3. Skriftlig anmodning om anførelse af den i stk. 1 henholdsvis stk. 2 nævnte betegnelse på stemmesedlerne skal indleveres til valgbestyrelsens formand samtidig med indleveringen af kandidatlisten. Anmodningen skal for hver enkelt kandidat indeholde oplysning om den i stk. 1 henholdsvis stk. 2 nævnte betegnelse, der ønskes anført på stemmesedlerne. Anmodningen skal for hver kandidatliste være underskrevet af kandidatlistens repræsentant. Anmodningen kan ikke tilbagekaldes.

Stk. 4. Indeholder den i stk. 3 nævnte skriftlige anmodning for en eller flere kandidater ikke de i stk. 3, 2. pkt., anførte oplysninger, skal den eller de pågældende kandidater på stemmesedlerne anføres med postdistriktet for den adresse, hvor den eller de pågældende kandidater er bopælsregistreret i Det Centrale Personregister (CPR), jf. dog stk. 5 og 6, eller for så vidt angår regionsrådsvalg med navnet på den kommune, hvor den eller de pågældende kandidater er bopælsregistreret i Det Centrale Personregister (CPR), jf. dog stk. 5 og 6. Valgbestyrelsen træffer afgørelse herom.

Stk. 5. For så vidt angår kandidater, der er statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union og registreret i Udenrigsministeriets protokol (EU-diplomater), skal den eller de pågældende kandidater anføres på stemmesedlerne med postdistriktet for den adresse, hvor den eller de pågældende kandidater har deres private bolig, eller for så vidt angår regionsrådsvalg med navnet på den kommune, hvor den eller de pågældende kandidater har deres private bolig (adresse).

Stk. 6. For så vidt angår kandidater, der er statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, og som lovligt har bopæl i Danmark uden at være bopælsregistreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol, skal den eller de pågældende kandidater anføres på stemmesedlerne med postdistriktet for den adresse, hvor den eller de pågældende kandidater lovligt har bopæl, eller for så vidt angår regionsrådsvalg med navnet på den kommune, hvor den eller de pågældende kandidater lovligt har bopæl.

§ 9. Yderst til venstre for hver enkelt kandidats navn anbringes med halvfede streger en afkrydsningsrubrik. Afkrydsningsrubrikken skal være adskilt fra stemmesedlens venstre kant. Afkrydsningsrubrikken skal have en sådan størrelse, at der er rigelig plads til at sætte et kryds, dog mindst 4x4 mm indvendigt.

Stemmesedler med flere kolonner

§ 10. Valgbestyrelsen kan beslutte, at kandidaternes navne inden for hvert felt skal opføres i to eller flere lodrette kolonner.

Stk. 2. Hvis det besluttes at opføre kandidaternes navne i to eller flere kolonner, skal navnene på samtlige kandidater fordeles ligeligt mellem kolonnerne, der skal adskilles fra hinanden med fede, lodrette streger af samme tykkelse som de fede streger, der adskiller hvert listefelt, jf. § 3, stk. 3, 1. pkt. De rubrikker til kandidaternes navne, der således dannes, skal alle være lige brede. En beslutning om at opføre kandidaternes navne i to eller flere kolonner skal omfatte kandidaterne for samtlige kandidatlistes på stemmesedlen. I de enkelte kolonner skal kandidaternes navne anføres som angivet i §§ 5-8.

Stk. 3. Yderst til venstre for hver enkelt kandidats navn anbringes inden for hver kolonne med halvfede streger en afkrydsningsrubrik. Afkrydsningsrubrikken skal være adskilt fra kolonnens venstre kant. Afkrydsningsrubrikken skal have en sådan størrelse, at der er rigelig plads til at sætte et kryds, dog mindst 4x4 mm indvendigt. Rubrikkerne til kandidaternes navne skal have en sådan bredde, at der til venstre for hver enkelt kandidats navn er rigelig plads til at indsætte en afkrydsningsrubrik.

Listeforbund

§ 11. Kandidatlistener, der har indgået listeforbund, anføres i samme felt på stemmesedlen. I feltet anføres øverst med fede typer kandidatlisternes fælles bogstavbetegnelse efterfulgt af et punktum og den del af kandidatlisternes listebetegnelse, der er fælles.

Stk. 2. Mellem den fælles bogstavbetegnelse og stemmesedlens venstre kant anbringes med halvfede streger en afkrydsningsrubrik. Afkrydsningsrubrikken skal være adskilt fra stemmesedlens venstre kant. Afkrydsningsrubrikken skal have en sådan størrelse, at der er rigelig plads til at sætte et kryds, dog mindst 5x5 mm indvendigt.

Stk. 3. De enkelte kandidatlistener inden for listeforbundet anføres i hver sin rubrik ved siden af hinanden umiddelbart under den fælles bogstavbetegnelse og den del af kandidatlisternes listebetegnelse, der er fælles, og adskilt herfra ved en halvfed, vandret streg. Kandidatlistenerne inden for listeforbundet skal være indbyrdes adskilt ved fede, lodrette streger af samme tykkelse som de fede streger, der adskiller hvert listefelt, jf. § 3, stk. 3, 1. pkt. For hver kandidatliste anføres med halvfede typer det tal, som valgbestyrelsen har føjet til den fælles bogstavbetegnelse, efterfulgt af et punktum og den anmeldte betegnelse på et særligt lokalt eller andet tilhørsforhold, der ligeledes skal anføres med halvfede typer. Umiddelbart herunder og adskilt ved en halvfed, vandret streg anføres navnene på kandidatlistens kandidater, der indbyrdes skal være adskilt med tynde, vandrette streger.

Stk. 4. Rubrikkerne til de enkelte kandidatlistener inden for listeforbundet anbringes i vandret rækkefølge fra venstre til højre. Hvis stemmesedlen herved vil få en uhensigtsmæssig bredde, kan valgbestyrelsen beslutte, at rubrikkerne skal anbringes i to eller om fornødent flere rækker under hinanden adskilt af halvfede, vandrette streger.

Stk. 5. Yderst til venstre for det tal, som valgbestyrelsen for hver kandidatliste har føjet til den fælles bogstavbetegnelse henholdsvis for hver enkelt kandidats navn anbringes inden for hver af de i stk. 3 og 4 nævnte rubrikker med halvfede streger en afkrydsningsrubrik. Afkrydsningsrubrikken skal være adskilt fra rubrikkens venstre kant. Afkrydsningsrubrikken skal have en sådan størrelse, at der er rigelig plads til at sætte et kryds, dog mindst 4x4 mm indvendigt. Rubrikkerne til de enkelte kandidatlistener skal have en sådan bredde, at der til venstre for det tal, som valgbestyrelsen for hver kandidatliste har føjet til den fælles bogstavbetegnelse henholdsvis for hver enkelt kandidats navn er rigelig plads til at indsætte en afkrydsningsrubrik.

Stk. 6. Hvis ikke alle kandidatlistener med samme bogstav- og listebetegnelse bortset fra en betegnelse, der angiver et særligt lokalt eller andet tilhørsforhold, deltager i listeforbundet, skal de kandidatlistener, der har indgået listeforbund, anføres på den ovenfor i stk. 2 angivne måde i samme felt forud for de kandidatlistener med samme bogstav- og listebetegnelse bortset fra en betegnelse, der angiver et særligt lokalt eller andet tilhørsforhold, der ikke deltager i listeforbundet. De sidstnævnte kandidatlistener skal anføres på den i § 4 angivne måde i felter for sig og adskilt fra de forudgående ved en fed, vandret streg.

Afkrydsningsrubrikkernes placering og størrelse i forhold til hinanden

§ 12. Samtlige afkrydsningsrubrikker på stemmesedlen til kandidatlistener og listeforbund skal have samme størrelse. Samtlige afkrydsningsrubrikker på stemmesedlen til kandidater skal have samme størrelse. Afkrydsningsrubrikkerne på stemmesedlen til kandidatlistener og listeforbund må ikke være mindre end afkrydsningsrubrikkerne på stemmesedlen til kandidater.

Stk. 2. Afkrydsningsrubrikkerne for henholdsvis listebetegnelser, kandidatlistener inden for et listeforbund og kandidatnavne skal inden for samme kolonne flugte med hinanden.

Forskellige bestemmelser

§ 13. Alle de vandrette streger, der er nævnt i bekendtgørelsen, skal gå tværs over stemmesedlen fra kant til kant.

§ 14. Ud over det, der er nævnt i de foregående paragraffer, må intet ord eller bogstav og intet navn, tal eller tegn være påført nogen stemmeseddel ved tryk eller ved skrift eller på anden måde.

§ 15. Bilag 1 til denne bekendtgørelse indeholder en vejledende illustration af ovenstående bestemmelser om udformning af stemmesedler til brug ved kommunale og regionale valg.

Stk. 2. Indenrigs- og boligministeren stiller endvidere et grafisk forlæg for en stemmeseddel til rådighed for valgbestyrelserne på sin hjemmeside: valg.im.dk. Anvendelsen af dette stemmeseddel-forlæg er valgfri.

§ 16. Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. maj 2021.

Stk. 2. Bekendtgørelse nr. 524 af 26. marts 2021 om stemmesedler til brug ved kommunale og regionale valg ophæves.

Indenrigs- og Boligministeriet, den 15. april 2021

Kaare Dybvad Bek

/ Christine Boeskov

Bilag 4 - Udsnit af en fiktiv stemmeseddel

Til illustration af ovenstående bestemmelser om udformning af stemmesedler til brug ved kommunale og regionale valg er nedenfor gengivet et udsnit af en fiktiv stemmeseddel med hhv. en og to kolonner, der er udformet i henhold til ovenstående regler.

Kommunalbestyrelsesvalget 202X

Kattegat Kommune

Sæt X i rubrikken til venstre for en listebetegnelse (et partinavn) eller et kandidatnavn.

Sæt kun ét X på stemmesedlen.

Du må ikke udfylde rubrikken med andet end et X, da din stemmeseddel så bliver ugyldig.

Du kan få byttet din stemmeseddel, hvis du skriver forkert.

A. Socialdemokratiet

L. De Tværpolitiske – Torp

1. Øvre Torp

2. Nedre Torp

1. Helge Jensen, gårdejer

1. Niels Sørensen

2. Ria Andersen

2. Ole Hansen

3. Hans Hansen

3. Jens Jensen

4. Hanne Christensen

4. Jenny Hansen

M. De Tværpolitiske – Centrum

Marie Petersen

Helge Jensen, lærer

Otto Sørensen, Østerby

Chr. H. Andersen

S. Sørensen

V. Venstre, Danmarks Liberale Parti

1. Vest

2. Midt

1. Gerda Bang

Niels Pedersen

2. Otto Sørensen, Vestervang

Henriette Christiansen

3. Anna Larsen

Bilag 5 - Forklarende tekst til udsnit af den fiktive stemmeseddel i bilag 4

Som eksempel til illustration af, hvordan en stemmeseddel kan se ud, er vist et udsnit af en fiktiv stemmeseddel i en kommune, hvis kommunalbestyrelse består af ni medlemmer. Der er kun medtaget det antal fiktive kandidatlistes og kandidater, som er nødvendigt for at illustrere de forskellige opstillingsformer i forhold til liste- og valgforbund m.v. Den fiktive stemmeseddel er udformet i henhold til bekendtgørelse nr. 710 af 15. april 2021 om stemmesedler til brug ved kommunale og regionale valg.

Som nævnt i afsnit 6.9.1. i vejledningen skal afkrydsningsrubrikken placeres til venstre ud for hvert kandidatlistenavn og ud for hver kandidat. Derudover gælder en række regler med det formål at gøre det nemmere og tydeligere at læse stemmesedlen.

Foroven på stemmesedlen efter overskriften ”Kommunalbestyrelsesvalget 202x Kattedag Kommune”, men før listefelterne, er anført teksten:

»Sæt X i rubrikken til venstre for en listebetegnelse (et partinavn) eller et kandidatnavn.

Sæt kun ét X på stemmesedlen.

Du må ikke udfylde rubrikken med andet end et X, da din stemmeseddel så bliver ugyldig.

Du kan få byttet din stemmeseddel, hvis du skriver forkert.«

Til venstre for vejledningsteksten er anført en illustration af en stor hånd, der holder en blyant med blyantspidsen pegende på en afkrydset rubrik. Se § 2 i bekendtgørelsen.

Den fede vandrette streg, der adskiller vejledningsteksten fra det øverste listefelt på stemmesedlerne – dvs. den fede vandrette streg, hvormed det øverste felt (feltet for A. Socialdemokratiet) begynder – er *dobbelt så fed* som de fede, vandrette streger, der i øvrigt afgrænser de forskellige kandidatlisters felter (bekendtgørelsens § 3, stk. 3). Det første kandidatlistenavnefelt (A. Socialdemokratiet) forekommer umiddelbart efter den dobbelte fede streg, der adskiller vejledningsteksten fra kandidatlistenavnefeltet.

Der er ikke i bekendtgørelsen fastsat regler for afstanden mellem de forskellige streger, der adskiller kandidaterne indbyrdes samt størrelsen af kandidatlistenavnefelterne m.v. Afstanden mellem de streger, der adskiller de enkelte kandidaters navne, bør dog ikke være mindre end ca. 6 mm eller tilstrækkelig stor til, at der kan blive plads til en afkrydsningsrubrik på mindst 4x4 mm til venstre ud for hvert kandidatnavn. Endvidere bør afstanden mellem stregerne, der er anbragt over og under kandidatlisternes bogstavbetegnelse og navn, ikke være mindre end 1 cm eller tilstrækkelig stor til, at der kan blive plads til en afkrydsningsrubrik på mindst 5x5 mm til venstre ud for hver listebetegnelse.

De angivne mål (4x4 mm og 5x5 mm) er rubrikkens indvendige mindstemål. Der skal altså være mindst 4x4 mm henholdsvis mindst 5x5 mm inde i rubrikkerne, hvor vælgeren kan sætte sit kryds. Stregernes tykkelse regnes ikke med.

Udsnittet af stemmesedlen omfatter tre kandidatlistes, der alle har samme listebetegnelse (De Tværpoltiske) med tilføjelse af en betegnelse, der angiver et særligt lokalt eller andet tilhørsforhold. De to første kandidatlistes har efter anmodning fået tildelt samme bogstavbetegnelse (L.) og har derefter anmeldt listeforbund. Den tredje kandidatliste har ikke anmodet om at få tildelt samme bogstavbetegnelse som de øvrige to og er derfor blevet tildelt en særskilt bogstavbetegnelse (M.).

Det forudsættes i eksemplet, at ingen af de nævnte tre kandidatlistes har eneret til listebetegnelsen. Såfremt det ved endelig dom er fastslået, eller der i øvrigt er grund til at antage, at en af kandidatlisterne har eneret til listebetegnelsen, kan listebetegnelsen kun anvendes af de andre kandidatlistes, hvis indehaveren af eneretten har samtykket heri, jf. afsnit 6.5.

De to listes, der har indgået listeforbund, er opført på stemmesedlen som foreskrevet i lovens § 46, stk. 3, jf. § 11 i bekendtgørelsen.

På de to kandidatlistes, der har indgået listeforbund, er i alt opstillet 8 kandidater. Det maksimalt tilladte antal kandidater på kandidatlistes, der indgår listeforbund, er 8 mere, end der skal vælges, dvs. i dette tænkte eksempel 17, se den kommunale og regionale valglovs § 21, stk. 2.

På den 3. kandidatliste er opstillet 5 kandidater. Det maksimalt tilladte antal kandidater er 4 mere, end der skal vælges, dvs. i dette tilfælde 13, se lovens § 21, stk. 1.

Udsnittet af stemmesedlen omfatter yderligere to kandidatlistes, der har samme listebetegnelse (Venstre, Danmarks Liberale Parti) med tilføjelse af en betegnelse, der angiver et særligt lokalt eller andet tilhørsforhold. Kandidatlistesne har fået samme bogstavbetegnelse som partiets bogstavbetegnelse til folketingsvalg, se lovens § 33, stk. 1.

Da der er tale om navnet på et parti, der den 1. august i valgåret er opstillingsberettiget til folketingsvalg, skal begge kandidatlistes være repræsentanter for partiet, se lovens § 24 a, stk. 2.

De to listes har indgået listeforbund og er opført på stemmesedlen som foreskrevet i lovens § 46, stk. 3, se § 11 i bekendtgørelsen.

For de kandidatlistes, hvor kandidaterne er opstillet i en bestemt rækkefølge (partiliste), er ud for kandidaternes navne sat et nummer, der angiver denne rækkefølge. For de kandidatlistes, der har sideordnet opstilling, er der ikke sat numre ud for kandidaternes navne.

Som det ses, har kandidaterne i to tilfælde samme navn, henholdsvis Helge Jensen og Otto Sørensen. I disse tilfælde - og i andre tilfælde, hvor valgbestyrelsen skønner, at der kan ske forveksling af kandidaternes navne - skal der i forlængelse af navnene anføres en kortfattet betegnelse på enten stilling eller bopæl på de pågældende kandidater, se § 7, stk. 1, i bekendtgørelsen. Efter de to personer, der hedder Helge Jensen, er tilføjet deres stilling som henholdsvis gårdejer og lærer. Efter de to personer, der hedder Otto Sørensen, er tilføjet deres bopæl i henholdsvis Østerby og Vestervang.

Det forudsættes i eksemplet, at ingen af de viste kandidatlistes har anmodet om, at en betegnelse for lokaliteten for kandidaternes bopæl anføres på stemmesedlerne, se § 8 i bekendtgørelsen.

Efter den sidste vandrette streg, der afgrænser det sidste kandidatlistefelt, er der efterladt lidt blank plads, men ikke et helt blankt felt.

Bilag 6 - Bekendtgørelse om optagelse på valglisten til kommunale og regionale valg af statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, der er registreret i Udenrigsministeriets protokol (EU-diplomater m.fl.)

Bekendtgørelse nr. 99 af 28. januar 2019 om optagelse på valglisten til kommunale og regionale valg af statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, der er registreret i Udenrigsministeriets protokol (EU-diplomater m.fl.)

I medfør af § 8, stk. 5, i lov om kommunale og regionale valg, jf. lovbekendtgørelse nr. 1030 af 6. juli 2018, som ændret ved lov nr. 1739 af 27. december 2018, fastsættes:

Kapitel 1

Betingelser for optagelse på valglisten

§ 1. Statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, som ikke er tilmeldt Det Centrale Personregister (CPR), som er registreret i Udenrigsministeriets protokol, som har valget til kommunalbestyrelsen og regionsrådet efter § 1, stk. 2, i lov om kommunale og regionale valg, og som ikke optages automatisk på valglisten i medfør af lovens § 7, stk. 2, optages efter ansøgning på valglisten til kommunale og regionale valg, hvis

- 1) de senest 1. oktober i valgåret opfylder valgretsbetingelserne efter lovens § 1, stk. 2, bortset fra aldersbetingelsen,
- 2) de indgiver ansøgning om optagelse på valglisten efter reglerne i § 2, stk. 1-4, og §§ 3-5, og
- 3) afgørelse om optagelse på valglisten er truffet senest mandag 15 dage før valgdagen.

Stk. 2. Statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, som ikke er tilmeldt CPR, som har valget til kommunalbestyrelsen og regionsrådet efter lovens § 1, stk. 2, og som i perioden fra og med den 24. september i valgåret til og med mandag 15 dage før valgdagen bliver registreret i Udenrigsministeriets protokol eller i øvrigt opfylder valgretsbetingelserne i lovens § 1, stk. 2, bortset fra aldersbetingelsen, optages efter ansøgning på valglisten til kommunale og regionale valg, hvis

- 1) de senest mandag 15 dage før valgdagen opfylder valgretsbetingelserne efter lovens § 1, stk. 2, bortset fra aldersbetingelsen,
- 2) de indgiver ansøgning om optagelse på valglisten efter reglerne i § 2, stk. 1-3 og stk. 5, og §§ 3-5, og
- 3) afgørelse om optagelse på valglisten er truffet senest mandag 15 dage før valgdagen.

Kapitel 2

Indgivelse af ansøgning og ansøgningsfrist

§ 2. Ansøgning om optagelse på valglisten til kommunale og regionale valg indgives til kommunalbestyrelsen i den kommune, hvor ansøgeren på ansøgningstidspunktet har sin private bolig (adresse).

Stk. 2. Ansøgning kan indgives ved personlig henvendelse, pr. post eller e-post.

Stk. 3. Ansøgning kan tidligst indgives 1. august i valgåret.

Stk. 4. Ansøgning fra ansøgere omfattet af § 1, stk. 1, skal indgives senest 1. oktober i valgåret. Hvis den 1. oktober i valgåret er en lørdag, søndag eller anden helligdag, fremrykkes fristen til den umiddelbart forudgående søgnedag, som ikke er en lørdag.

Stk. 5. Ansøgning fra ansøgere omfattet af § 1, stk. 2, skal indgives senest kl. 12 mandag 15 dage før valgdagen.

§ 3. Hvis en ansøgning indgives efter udløbet af de i § 2, stk. 4 og 5, nævnte frister, kan ansøgeren ikke optages på valglisten.

Kapitel 3

Ansøgningens indhold

§ 4. Ansøgningen skal indgives på et ansøgningsskema, der er godkendt af Økonomi- og Indenrigsministeriet.

Stk. 2. Ansøgningen skal være dateret og underskrevet af ansøgeren, jf. dog stk. 3, og skal indeholde

- 1) ansøgerens fulde navn,
- 2) ansøgerens fødselsdato,
- 3) ansøgerens statsborgerskab,
- 4) ansøgerens private bolig (adresse) i Danmark og
- 5) en dateret attestation fra Udenrigsministeriet, der bekræfter, at den pågældende er optaget i Udenrigsministeriets protokol.

Stk. 3. Indgives ansøgningen pr. e-post, skal ansøgerens navn anføres på det sted på ansøgningsskemaet, der er beregnet til ansøgerens underskrift.

§ 5. Hvis ansøgning ikke er indgivet i overensstemmelse med reglerne i § 4, kan ansøgeren ikke optages på valglisten, medmindre eventuelle mangler eller uoverensstemmelser er afhjulpet senest mandag 15 dage før valgdagen.

Kapitel 4

Behandling af ansøgningen

§ 6. Kommunalbestyrelsen skal snarest muligt efter modtagelsen af en ansøgning undersøge, om den er indgivet rettidigt, jf. § 2, stk. 4 og 5, og i bekræftende fald tillige, om

- 1) ansøgeren senest den 1. oktober i valgåret, jf. § 1, stk. 1, henholdsvis mandag 15 dage før valgdagen, jf. § 1, stk. 2, er statsborger i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union,
- 2) ansøgeren er fyldt 18 år senest på valgdagen, samt om
- 3) ansøgningsskemaet er korrekt udfyldt og underskrevet af ansøgeren, jf. § 4, herunder om der er givet oplysning om ansøgerens fulde navn, fødselsdato, statsborgerskab, private bolig (adresse) i Danmark, og om der foreligger en dateret attestation fra Udenrigsministeriet, der bekræfter, at vedkommende er optaget i Udenrigsministeriets protokol.

Stk. 2. Hvis ansøgningsskemaet er mangelfuldt udfyldt, og/eller dateret attestation fra Udenrigsministeriet ikke foreligger, og disse mangler ikke umiddelbart kan afhjælpes, skal kommunalbestyrelsen snarest muligt give ansøgeren skriftlig meddelelse herom med henblik på, at eventuelle mangler eller uoverensstemmelser kan blive afhjulpet henholdsvis berigtiget.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen skal i forbindelse med skriftlig meddelelse efter stk. 2 gøre ansøgeren opmærksom på, at eventuelle mangler eller uoverensstemmelser skal være afhjulpet senest mandag 15 dage før valgdagen, jf. § 5.

§ 7. Hvis ansøgningen er indgivet til kommunalbestyrelsen i en anden kommune end den, hvor ansøgeren har sin private bolig (adresse) på ansøgningstidspunktet, skal kommunalbestyrelsen snarest muligt videresende ansøgningen til denne kommune, der, forudsat ansøgningen er indgivet rettidigt til førstnævnte kommunalbestyrelse, skal behandle ansøgningen efter reglerne om rettidigt indgivne ansøgninger.

Kapitel 5

Afgørelse vedrørende ansøgning om optagelse på valglisten

§ 8. Kommunalbestyrelsen træffer afgørelse om, hvorvidt en ansøger opfylder betingelserne for optagelse på valglisten, jf. §§ 1-5. Opfylder en ansøger betingelserne for optagelse på valglisten, skal ansøgningen imødekommes. Afgørelsen skal træffes senest mandag 15 dage før valgdagen.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsens afgørelse kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.

§ 9. Hvis der er indgivet ansøgning fra en person, der optages på valglisten i medfør af § 7, stk. 2, i lov om kommunale og regionale valg, giver kommunalbestyrelsen den pågældende meddelelse om, at optagelse på valglisten vil ske automatisk.

Kapitel 6

Underretning af ansøgeren

§ 10. I tilfælde, hvor kommunalbestyrelsen har truffet afgørelse om at imødekomme en ansøgning om optagelse på valglisten, jf. § 8, underretter kommunalbestyrelsen skriftligt ansøgeren herom, jf. stk. 2.

Stk. 2. Underretningen til ansøgeren skal, ud over oplysning om ansøgerens optagelse på valglisten, indeholde oplysning om

- 1) at afgørelsen gælder for førstkommende kommunale og regionale valg samt fremtidige kommunale og regionale valg og bindende kommunale folkeafstemninger, så længe ansøgeren opfylder valgrets-betingelserne efter § 1, stk. 2, i lov om kommunale og regionale valg, og indtil ansøgeren anmoder om at blive slettet af valglisten eller fraflytter landet, jf. lovens § 7, stk. 2,
- 2) at en eventuel anmodning om at blive slettet fra valglisten skal indgives senest mandag 15 dage før valgdagen for at få virkning for det førstkommende kommunale og regionale valg,
- 3) at ansøgeren ved flytning til en anden kommune med henblik på at blive optaget på valglisten til fremtidige kommunale og regionale valg og bindende kommunale folkeafstemninger i tilflytningskommunen og blive slettet fra valglisten i fraflytningskommunen skal meddele tilflytningskommunen, at den pågældende har taget privat bolig (adresse) i tilflytningskommunen,
- 4) at ansøgeren ved fraflytning til udlandet skal give den kommune, hvor vedkommende er optaget på valglisten og har sin private bolig (adresse), besked herom fra fire uger før udrejse og senest på udrejsedatoen med henblik på sletning fra valglisten.

Kapitel 7

Gyldigheden af optagelse på valglisten og sletning fra valglisten

§ 11. Afgørelser om optagelse på valglisten gælder for kommunale og regionale valg og bindende kommunale folkeafstemninger, så længe den pågældende opfylder valgretsbetingelserne i § 1, stk. 2, i lov om kommunale og regionale valg. Opfylder den pågældende ikke længere valgretsbetingelserne i lovens § 1, stk. 2, sletter kommunalbestyrelsen i den kommune, hvor vedkommende er optaget på valglisten, den pågældende af valglisten.

Stk. 2. Afgørelser om optagelse på valglisten ophører med at have gyldighed, hvis den pågældende indgiver skriftlig anmodning til kommunalbestyrelsen i den kommune, hvor den pågældende har sin private bolig (adresse), om at blive slettet fra valglisten, jf. lovens § 7, stk. 2, nr. 3. En eventuel anmodning om at blive slettet fra valglisten skal indgives senest mandag 15 dage før valgdagen for at få virkning for det førstkommende kommunale og regionale valg. Kommunalbestyrelsen i den pågældende kommune sletter den pågældende af valglisten og skal give skriftlig underretning til den pågældende om, at den pågældende efter anmodning er blevet slettet af valglisten. Slettes den pågældende af valglisten, har det også virkning for fremtidige kommunale og regionale valg og bindende kommunale folkeafstemninger.

Stk. 3. Afgørelser om optagelse på valglisten ophører endvidere med at have gyldighed, hvis den pågældende fraflytter landet. Fraflytning af landet skal meddeles den kommune, hvor den pågældende efter anmodning er optaget på valglisten og har sin private bolig (adresse). Kommunalbestyrelsen i den pågældende kommune sletter den pågældende af valglisten. Meddelelse herom kan ske fra fire uger før fraflytning til udlandet og skal senest ske på udrejsedatoen. Slettes den pågældende af valglisten, har det også virkning for fremtidige kommunale og regionale valg og bindende kommunale folkeafstemninger.

Stk. 4. Reglerne i stk. 1-3 gælder tilsvarende for vælgere, der automatisk optages på valglisten i henhold til lovens § 7, stk. 2.

Stk. 5. Modtager en kommune oplysning fra anden side om, at en statsborger fra en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, som er registreret i Udenrigsministeriets protokol og er optaget på valglisten i kommunen i henhold til §§ 1-5, er fraflyttet den adresse, hvor den pågældende hidtil har haft sin private bolig (adresse), kan kommunalbestyrelsen i kommunen endvidere slette den pågældende fra valglisten, hvis det må lægges til grund, at den pågældende ikke længere har sin private bolig på adressen, og den pågældende ikke har givet kommunalbestyrelsen meddelelse om en ny adresse i kommunen. Slettes den pågældende af valglisten, har det også virkning for fremtidige kommunale og regionale valg og bindende kommunale folkeafstemninger.

Kapitel 8

Flytning til ny kommune

§ 12. Ved flytning til en ny kommune skal meddelelse herom gives til tilflytningskommunen af den pågældende statsborger fra en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, som er registreret i Udenrigsministeriets protokol og er optaget på valglisten i fraflytningskommunen. Meddelelse herom skal gives tilflytningskommunen senest mandag 15 dage før valgdagen med henblik på optagelse af den pågældende på valglisten i tilflytningskommunen. Sammen med meddelelsen om tilflytning til kommunen skal den pågældende fremvise dokumentation i form af den i § 10 nævnte skriftlige underretning for, at den pågældende er optaget på valglisten i fraflytningskommunen i henhold til reglerne i §§ 1-5.

Stk. 2. Senest mandag 15 dage før valgdagen giver tilflytningskommunen meddelelse til fraflytningskommunen om, at den pågældende er flyttet til tilflytningskommunen og er optaget på valglisten til kommunale og regionale valg i tilflytningskommunen. Kommunalbestyrelsen i fraflytningskommunen sletter den pågældende af valglisten i fraflytningskommunen.

Kapitel 9

Udarbejdelse af en valgliste

§ 13. Mandag 15 dage før valgdagen i de år, hvor nyvalg finder sted, skal kommunalbestyrelsen udarbejde en valgliste over vælgere i kommunen med valgret efter § 1, stk. 2, i lov om kommunale og regionale valg.

Stk. 2. På valglisten optages de vælgere, som kommunalbestyrelsen har truffet afgørelse om skal optages på valglisten, jf. § 8, samt vælgere, som efter lovens § 7, stk. 2, optages automatisk på valglisten.

Stk. 3. Fra valglisten slettes de vælgere, der i overensstemmelse med reglerne i §§ 11 og 12 skal ophøre med at være optaget på valglisten.

Kapitel 10

Udsendelse af valgkort

§ 14. Kommunalbestyrelsen udsender valgkort til de vælgere, der er optaget på den i § 13 nævnte valgliste i overensstemmelse med reglerne i § 10, stk. 1, i lov om kommunale og regionale valg. Valgkortet skal indeholde oplysning om vælgerens navn og adresse, nummer på valglisten samt om afstemningsstedets beliggenhed og dag og tid for afstemningen, jf. lovens § 10, stk. 2.

Kapitel 11

Underretning af herboende EU-borgere registreret i Udenrigsministeriets protokol om valgret og valgbarhed til kommunale og regionale valg m.v.

§ 15. Økonomi- og Indenrigsministeriet underretter skriftligt ved Udenrigsministeriets mellemkomst statsborgere fra de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, der optages i Udenrigsministeriets protokol, om de betingelser og bestemmelser, der gælder for udøvelse af retten til at stemme og opstille til kommunale og regionale valg i Danmark samt retten til at stemme ved bindende kommunale folkeafstemninger. Samtidig med underretning udleveres til de pågældende et eksemplar af det ansøgningsskema, der skal anvendes ved ansøgning om optagelse på valglisten, jf. § 4. Skriftlig underretning og ansøgningsskema udleveres til de pågældende i forbindelse med deres anmeldelse til Udenrigsministeriets protokol.

Stk. 2. Ansøgningsskemaet samt den skriftlige underretning fra Økonomi- og Indenrigsministeriet kan i øvrigt fås hos kommunen eller hentes på Økonomi- og Indenrigsministeriets valghjemmeside valg.oim.dk.

Kapitel 12

Ikrafttræden

§ 16. Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. februar 2019.

Stk. 2. Samtidig ophæves bekendtgørelse nr. 970 af 7. august 2017 om optagelse på valglisten til kommunale og regionale valg af statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union registreret i Udenrigsministeriets protokol (EU-diplomater).

Økonomi- og Indenrigsministeriet, den 28. januar 2019

Nikolaj Stenfalk

/ Christine Boeskov

Bilag 7 - Bekendtgørelse om optagelse på valglisten til kommunale og regionale valg af statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, der lovligt har bopæl i Danmark uden at være bopælsregistreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol

Bekendtgørelse nr. 827 af 8. juni 2020 om optagelse på valglisten til kommunale og regionale valg af statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, der lovligt har bopæl i Danmark uden at være bopælsregistreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol

I medfør af § 8, stk. 5, i lov om kommunale og regionale valg, jf. lovbekendtgørelse nr. 13 af 9. januar 2020, fastsættes:

Kapitel 1

Betingelser for optagelse på valglisten

§ 1. Statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, der har valget til kommunale og regionale valg efter lovens § 1, stk. 1, nr. 2, og som lovligt har bopæl i Danmark uden at være bopælsregistreret i Det Centrale Personregister (CPR) eller registreret i Udenrigsministeriets protokol, optages efter ansøgning på valglisten til kommunale og regionale valg, hvis

- 1) de senest tirsdag 4 uger før valgdagen opfylder valgretsbetingelserne efter lovens § 1, stk. 1, nr. 2, bortset fra aldersbetingelsen,
- 2) de indgiver ansøgning om optagelse på valglisten efter reglerne i §§ 2-6, og
- 3) afgørelse om optagelse på valglisten er truffet senest mandag 15 dage før valgdagen.

Stk. 2. Statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, der i perioden fra og med dagen efter fristen i stk. 1, nr. 1, til og med mandag 15 dage før valgdagen ændrer status fra at opfylde valgretsbetingelserne efter lovens § 1, stk. 1, nr. 1 eller 4, bortset fra aldersbetingelsen, til at opfylde valgretsbetingelserne efter lovens § 1, stk. 1, nr. 2, bortset fra aldersbetingelsen, optages efter ansøgning på valglisten, hvis

- 1) de senest mandag 15 dage før valgdagen opfylder valgretsbetingelserne efter lovens § 1, stk. 1, nr. 2, bortset fra aldersbetingelsen,
- 2) de indgiver ansøgning om optagelse på valglisten efter reglerne i §§ 2-6, og
- 3) afgørelse om optagelse på valglisten er truffet senest mandag 15 dage før valgdagen.

Kapitel 2

Indgivelse af ansøgning og ansøgningsfrist

§ 2. Ansøgning om optagelse på valglisten til kommunale og regionale valg indgives til den kommune, hvor ansøgeren på ansøgningstidspunktet lovligt har bopæl.

§ 3. Ansøgning kan indgives ved personlig henvendelse eller pr. post eller e-post.

§ 4. Ansøgning kan tidligst indgives 3 måneder før valgdagen.

Stk. 2. Ansøgning skal indgives senest tirsdag 4 uger før valgdagen, jf. dog stk. 3 og 4.

Stk. 3. Personer, der er omfattet af § 1, stk. 1, men som er flyttet til Danmark senere end tirsdag 5 uger før valgdagen, eller som senere end denne dag har erhvervet statsborgerskab i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, skal indgive ansøgning om optagelse på valglisten senest tirsdag 3 uger før valgdagen.

Stk. 4. Personer, der er omfattet af § 1, stk. 2, skal indgive ansøgning om optagelse på valglisten senest mandag 15 dage før valgdagen.

Kapitel 3

Ansøgningens form og indhold

§ 5. Ansøgningen skal indgives på et ansøgningsskema, der er godkendt af Social- og Indenrigsministeriet.

Stk. 2. Kommunen skal efter anmodning sende eller udlevere ansøgningsskemaet.

§ 6. Ansøgningen skal være dateret og underskrevet af ansøgeren, jf. dog stk. 2, og skal indeholde

- 1) ansøgerens fulde navn,
- 2) ansøgerens fødselsdato,
- 3) ansøgerens statsborgerskab,
- 4) dato for ansøgerens indrejse i Danmark,
- 5) ansøgerens bopæl (adresse) i Danmark,
- 6) dokumentation for, at ansøgeren lovligt har bopæl i Danmark,
- 7) oplysning om, hvorvidt ansøgeren opstiller som kandidat til kommunalbestyrelsen eller regionsrådet og
- 8) oplysning om, hvorvidt ansøgeren har underskrevet som stiller for en kandidatliste, der ønsker at opstille til valg til kommunalbestyrelsen eller regionsrådet.

Stk. 2. Indgives ansøgningen pr. e-post, skal ansøgerens navn anføres på det sted i ansøgningsskemaet, der er beregnet til ansøgerens underskrift.

Stk. 3. Ansøgeren skal i forbindelse med ansøgningen vedlægge dokumentation for de oplysninger, som skal angives i ansøgningsskemaet, jf. stk. 1, nr. 1-5, samt dokumentation for, at ansøgeren lovligt har bopæl i Danmark, jf. stk. 1, nr. 6.

Kapitel 4

Behandling af ansøgningen

§ 7. Kommunen skal snarest muligt efter modtagelsen af en ansøgning undersøge, om

- 1) ansøgningen er indgivet rettidigt, jf. § 4,
- 2) ansøgeren senest tirsdag 4 uger før valgdagen, jf. § 1, stk. 1, nr. 1, henholdsvis senest mandag 15 dage før valgdagen, jf. § 1, stk. 2, nr. 1, er flyttet til Danmark og er statsborger i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union,
- 3) ansøgeren er fyldt 18 år senest på valgdagen,
- 4) ansøgningsskemaet er korrekt udfyldt og underskrevet af ansøgeren, jf. § 5, stk. 1, og § 6,
- 5) der foreligger dokumentation for de oplysninger, som angives i ansøgningsskemaet, jf. § 6, stk. 1, nr. 1-5, samt dokumentation for, at ansøgeren lovligt har bopæl i Danmark, jf. § 6, stk. 1, nr. 6, og
- 6) der foreligger oplysninger om, hvorvidt ansøgeren opstiller som kandidat til kommunalbestyrelsen eller regionsrådet, og hvorvidt ansøgeren har underskrevet som stiller for en kandidatliste, der ønsker at opstille til valg til kommunalbestyrelsen eller regionsrådet.

§ 8. Er ansøgningen indgivet efter udløbet af de frister, der er nævnt i § 4, eller er ansøgningen ikke indgivet i overensstemmelse med reglerne i § 5, stk. 1, og § 6, kan ansøgeren ikke optages på valglisten til kommunal- og regionalvalget, jf. dog § 9.

§ 9. Er ansøgningen ikke indgivet i overensstemmelse med § 5, stk. 1, og § 6, og kan disse mangler ikke umiddelbart afhjælpes, skal kommunen snarest muligt give ansøgeren skriftlig meddelelse herom med henblik på, at eventuelle mangler eller uoverensstemmelser kan blive afhjulpet henholdsvis berigtiget.

Stk. 2. Kommunen skal i forbindelse med skriftlig meddelelse efter stk. 1 gøre ansøgeren opmærksom på, at eventuelle mangler eller uoverensstemmelser skal være afhjulpet senest mandag 15 dage før valgdagen, for at ansøgeren kan optages på valglisten til kommunal- og regionalvalget.

Stk. 3. Manglende oplysninger om, hvorvidt ansøgeren opstiller som kandidat til kommunalbestyrelsen eller regionsrådet, jf. § 6, stk. 1, nr. 7, eller hvorvidt ansøgeren har underskrevet som stiller for en kandidatliste, der ønsker at opstille til valg til kommunalbestyrelsen eller regionsrådet, jf. § 6, stk. 1, nr. 8, bevirker ikke, at ansøgningen ikke kan imødekommes.

§ 10. Er ansøgeren efter indgivelse af ansøgning om optagelse på valglisten, og inden kommunen har truffet afgørelse, jf. § 12, blevet bopælsregistreret i CPR, skal kommunen optage ansøgeren uden videre, såfremt ansøgeren opfylder betingelserne for valgret efter lovens § 1, stk. 1, nr. 2.

§ 11. Er ansøgningen indgivet til en anden kommune end den, hvor ansøgeren på ansøgningstidspunktet lovligt har bopæl (adresse), skal kommunen snarest muligt videresende ansøgningen til denne kommune, der skal behandle ansøgningen.

Kapitel 5

Afgørelse om optagelse på valglisten

§ 12. Kommunen træffer afgørelse om, hvorvidt en ansøger opfylder betingelserne for optagelse på valglisten, jf. §§ 1-6. Opfylder en ansøger betingelserne for optagelse på valglisten, skal ansøgningen imødekommes. Afgørelsen skal træffes senest mandag 15 dage før valgdagen.

Stk. 2. Kommunens afgørelse kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.

Kapitel 6

Underretning af ansøgeren

§ 13. I tilfælde, hvor kommunen har truffet afgørelse om imødekommelse af en ansøgning om optagelse på valglisten, jf. § 12, underretter kommunen skriftligt ansøgeren herom, jf. stk. 2.

Stk. 2. Underretningen til ansøgeren skal, ud over oplysning om ansøgerens optagelse på valglisten, indeholde oplysning om

- 1) at afgørelsen gælder for det aktuelle kommunal- og regionalvalg samt fremtidige kommunale og regionale valg og bindende kommunale folkeafstemninger, så længe ansøgeren opfylder valgrets-betingelserne efter § 1, stk. 1, nr. 2, i lov om kommunale og regionale valg, og indtil ansøgeren fraflytter landet,
- 2) at ansøgeren ved flytning til en anden kommune med henblik på at blive optaget på valglisten til fremtidige kommunale og regionale valg og bindende kommunale folkeafstemninger i tilflytningskommunen og blive slettet fra valglisten i fraflytningskommunen skal meddele tilflytningskommunen, at den pågældende har taget bopæl i tilflytningskommunen, hvis den pågældende på tidspunktet for flytningen ikke er bopælsregistreret i CPR, jf. § 15, stk. 1,
- 3) at ansøgeren ved fraflytning til udlandet skal give den kommune, hvor vedkommende er optaget på valglisten, besked herom fra 4 uger før udrejse og senest på udrejsedatoen med henblik på sletning fra valglisten, hvis den pågældende på tidspunktet for fraflytning ikke er bopælsregistreret i CPR, jf. § 14, stk. 2, og

4) at afgørelsen ikke gælder, hvis ansøgeren på valgdagen er udvist, jf. lovens § 1, stk. 3 og 4.

Kapitel 7

Gyldigheden af optagelse på valglisten og sletning fra valglisten

§ 14. Afgørelser om optagelse på valglisten gælder for kommunale og regionale valg og bindende kommunale folkeafstemninger, så længe den pågældende opfylder valgretsbetingelserne i § 1, stk. 1, nr. 2, i lov om kommunale og regionale valg. Opfylder den pågældende ikke længere valgretsbetingelserne i lovens § 1, stk. 1, nr. 2, sletter den kommune, hvor vedkommende er optaget på valglisten, den pågældende af valglisten.

Stk. 2. Afgørelser om optagelse på valglisten ophører med at have gyldighed, hvis den pågældende fraflytter landet. Fraflytning af landet skal meddeles den kommune, hvor den pågældende efter anmodning er optaget på valglisten og lovligt har bopæl (adresse). Den pågældende kommune sletter den pågældende af valglisten. Meddelelse herom kan ske fra 4 uger før fraflytning til udlandet og skal senest ske på udrejsedatoen.

Stk. 3. Modtager en kommune oplysning fra anden side om, at en statsborger fra en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, som er optaget på valglisten i kommunen i henhold til §§ 1-6, er fraflyttet den adresse, hvor den pågældende hidtil har haft bopæl (adresse), kan kommunen endvidere slette den pågældende fra valglisten, hvis det må lægges til grund, at den pågældende ikke længere har bopæl på adressen, og den pågældende ikke har givet kommunen meddelelse om en ny adresse i kommunen.

Kapitel 8

Flytning til ny kommune

§ 15. Ved flytning til en ny kommune skal meddelelse herom gives til tilflytningskommunen af den pågældende statsborger fra en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, der ikke er bopælsregistreret i CPR, og som efter anmodning er blevet optaget på valglisten i fraflytningskommunen. Meddelelse herom skal gives tilflytningskommunen senest mandag 15 dage før valgdagen med henblik på optagelse af den pågældende på valglisten i tilflytningskommunen. Sammen med meddelelsen om tilflytning til kommunen skal den pågældende fremvise dokumentation i form af den i § 13 nævnte skriftlige underretning for, at den pågældende er optaget på valglisten i fraflytningskommunen i henhold til reglerne i §§ 1-6.

Stk. 2. Senest mandag 15 dage før valgdagen giver tilflytningskommunen meddelelse til fraflytningskommunen om, at den pågældende er flyttet til tilflytningskommunen og er optaget på valglisten i tilflytningskommunen. Fraflytningskommunen sletter den pågældende af valglisten i fraflytningskommunen.

Kapitel 9

Udarbejdelse af en valgliste

§ 16. Mandag 15 dage før valgdagen i de år, hvor nyvalg finder sted, skal kommunen udarbejde en valgliste over vælgere i kommunen med valgret i henhold til lovens § 1, stk. 1, nr. 2.

Stk. 2. På valglisten optages de vælgere, som kommunen har truffet afgørelse om skal optages på valglisten, jf. § 12.

Stk. 3. Fra valglisten slettes de vælgere, der i overensstemmelse med reglerne i §§ 14 og 15 skal ophøre med at være optaget på valglisten.

§ 17. Personer, der er omfattet af lovens § 1, stk. 3 og 4, skal, uanset kommunens afgørelse om optagelse på valglisten, slettes af valglisten.

Stk. 2. På baggrund af underretning fra kommunen om, hvilke personer der er optaget på valglisten i henhold til § 12, jf. § 19, undersøger Social- og Indenrigsministeriet, om der er personer, som er omfattet af lovens § 1, stk. 3 og 4. Social- og Indenrigsministeriet underretter kommunen om personer, der skal slettes af valglisten, jf. stk. 1.

Kapitel 10

Udsendelse af valgkort

§ 18. Kommunen udsender valgkort til de vælgere, der er optaget på den i § 16 nævnte valgliste i overensstemmelse med reglerne i lovens § 10, stk. 1. Valgkortet skal indeholde oplysning om vælgerens navn og adresse, nummer på valglisten samt om afstemningsstedets beliggenhed og dag og tid for afstemningen, jf. lovens § 10, stk. 2.

Kapitel 11

Underretning af Social- og Indenrigsministeriet

§ 19. Kommunen underretter skriftligt Social- og Indenrigsministeriet om, hvilke personer der er optaget på valglisten i henhold til § 12, jf. §§ 1-6. Underretningen skal ske, så snart afgørelse herom er truffet, og senest mandag 15 dage før valgdagen. Med den skriftlige underretning skal indsendes ansøgningsskemaerne fra de pågældende personer. Den skriftlige underretning skal ske til mailadressen: valg@sim.dk. I emnefeltet anføres: »Underretning om optagelse på valglisten til kommunal- og regionvalget af EU-borger, der ikke er bopælsregistreret i CPR«.

Kapitel 12

Underretning af herboende statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, der ikke er bopælsregistreret i CPR, om valgret

§ 20. Social- og Indenrigsministeriet orienterer på ministeriets hjemmeside om de betingelser og bestemmelser, der gælder for udøvelsen af retten til at stemme ved kommunale og regionale valg for statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i Den Europæiske Union, der lovligt har bopæl i Danmark uden at være bopælsregistreret i CPR eller registreret i Udenrigsministeriets protokol.

Kapitel 13

Ikrafttræden

§ 21. Bekendtgørelsen træder i kraft den 15. juni 2020.

Social- og Indenrigsministeriet, den 8. juni 2020

Nikolaj Stenfalk

/ Christine Boeskov

Bilag 8 - Cirkulære om brevstemmeprotokollers indhold og udformning

Cirkulære nr. 54 af 8. maj 2001 om brevstemmeprotokollers indhold og udformning

(Til alle kommunalbestyrelser)

I medfør af § 64, stk. 1, og § 100 i lov om valg til Folketinget, jf. lovbekendtgørelse nr. 261 af 18. april 2001, § 26, stk. 5, i lov om valg af danske repræsentanter til Europa-Parlamentet, jf. lovbekendtgørelse nr. 264 af 18. april 2001, og § 70, stk. 1, i lov om kommunale valg, jf. lovbekendtgørelse nr. 263 af 18. april 2001, fastsættes:

§ 1. Forud for hvert valg skal kommunalbestyrelsen oprette en protokol over de brevstemmer, som kommunalbestyrelsen modtager til det pågældende valg (brevstemmeprotokol).

§ 2. Brevstemmeprotokollen skal indeholde oplysning om antallet af brevstemmer modtaget på en bestemt dato til og med dagen før valgdagen. Brevstemmeprotokollen skal indeholde oplysning om, hvorledes de modtagne brevstemmer på en bestemt dato til og med dagen før valgdagen fordeler sig på brevstemmer modtaget fra kommunens folkeregister, fra stemmemodtagere på plejehjem m.v. og i ældreboliger og i vælgerens hjem, samt fra postvæsenet (dvs. brevstemmer, der er afgivet på andre kommuners folkeregistre, på sygehuse, i kriminalforsorgens anstalter og arresthuse, på danske repræsentationer i udlandet m.v.).

Stk. 2. Brevstemmeprotokollen skal indeholde oplysning om antallet af brevstemmer modtaget på en bestemt dato til og med dagen før valgdagen, der er videresendt til andre kommuner, samt datoen for videresendelsen.

Stk. 3. Brevstemmeprotokollen skal indeholde tilsvarende oplysninger som nævnt i stk. 1 og 2 både for så vidt angår brevstemmer, der modtages på valgdagen og afleveres til afstemningsstederne inden kl. 9, og for så vidt angår brevstemmer, der modtages på valgdagen og afleveres til afstemningsstederne efter kl. 9.

Stk. 4. Brevstemmeprotokollen skal indeholde tilsvarende oplysninger som nævnt i stk. 1 for så vidt angår brevstemmer, der modtages fra og med dagen efter valgdagen og til og med den dag, hvor eventuelle klager over valget er endeligt afgjort.

Stk. 5. De i stk. 1-4 nævnte oplysninger skal indføres i brevstemmeprotokollen af kommunalbestyrelsen på de dage, hvor kommunalbestyrelsen modtager de pågældende brevstemmer.

§ 3. Brevstemmeprotokollen skal indeholde oplysning om, hvorledes det samlede antal brevstemmer, der er modtaget til og med dagen før valgdagen, og som ikke er videresendt til andre kommuner, efter afsenderens bopælsangivelse på yderkuverterne fordeler sig på de enkelte afstemningsområder i kommunen. Brevstemmeprotokollen skal indeholde oplysning om antallet af brevstemmer, der er modtaget til og med dagen før valgdagen, som ikke er videresendt til andre kommuner, og som på grundlag af oplysningerne om afsenderen på yderkuverten ikke kan henføres til et bestemt afstemningsområde.

Stk. 2. Brevstemmeprotokollen skal indeholde tilsvarende oplysninger som nævnt i stk. 1 både for så vidt angår brevstemmer, der modtages på valgdagen og afleveres til afstemningsstederne inden kl. 9, og for så vidt angår brevstemmer, der modtages på valgdagen og afleveres til afstemningsstederne efter kl. 9.

Stk. 3. De i stk. 1 henholdsvis stk. 2 nævnte oplysninger skal indføres i brevstemmeprotokollen af kommunalbestyrelsen dagen før valgdagen henholdsvis på valgdagen.

§ 4. Brevstemmeprotokollen skal indeholde oplysning om, til hvilket afstemningsområde brevstemmer fra afstemningsområder, hvor der er modtaget færre end 5 brevstemmer, er overført, og fra hvilke afstemningsområder de pågældende brevstemmer er overført, jf. folketingsvalglovens § 64, stk. 5, og den kommunale valglovs § 70, stk. 4.

Stk. 2. De i stk. 1 nævnte oplysninger skal indføres i brevstemmeprotokollen af kommunalbestyrelsen senest på valgdagen.

§ 5. Brevstemmeprotokollen skal indeholde oplysning om, til hvilket afstemningsområde brevstemmer, som ikke er videresendt til andre kommuner, og som på grundlag af oplysningerne om afsenderen på yderkuverten ikke kan henføres til et bestemt afstemningsområde, er henregnet i henseende til valgstyrenes kontrol af, om brevstemmerne kan komme i betragtning, jf. folketingsvalglovens § 64, stk. 6, og den kommunale valglovs § 70, stk. 5.

§ 6. Brevstemmeprotokollen skal være udformet i overensstemmelse med de fortrykte brevstemmeprotokoller, Indenrigsministeriet har ladet fremstille.

§ 7. §§ 1-6 finder tilsvarende anvendelse ved folkeafstemninger.

§ 8 Cirkulæret træder i kraft den 15. maj 2001.

Stk. 2. Samtidig ophæves cirkulære nr. 64 af 3. maj 1989 om brevstemmeprotokollers indhold og udformning.

Indenrigsministeriet, den 8. maj 2001

Karen Jespersen

/Anne Birte Pade

Bilag 9 - Bekendtgørelse om bedømmelse af stemmesedler afgivet til kommunale og regionale valg

Bekendtgørelse nr. 998 af 12. august 2013 om bedømmelse af stemmesedler afgivet til kommunale og regionale valg

I medfør af § 75, stk. 4, i lov om kommunale og regionale valg, jf. lovbekendtgørelse nr. 127 af 11. februar 2013, fastsættes:

Kapitel 1

Definitioner

§ 1. Ved kryds forstås i bekendtgørelsen et tegn svarende til bogstavet X eller til tegnet for plus (+).

Stk. 2. Tegn, der må anses for at være afledt af et kryds, eller som må anses for at være resultatet af, at vælgeren ved gentagen afmærkning har villet tydeliggøre et kryds, bedømmes efter samme regler som kryds.

§ 2. Ved »bogstavbetegnelse« eller »officiel bogstavbetegnelse« forstås i bekendtgørelsen en af de bogstavbetegnelser, der i medfør af lovens §§ 33-35 er tildelt en kandidatliste, der er godkendt til deltagelse i valget i den pågældende kommune henholdsvis region. Ved »uofficiel bogstavbetegnelse« forstås i bekendtgørelsen enhver anden betegnelse bestående af et eller flere bogstaver, herunder en af de betegnelser, som Folketinget anvender til at angive de enkelte folketingsmedlemmers tilhørsforhold til en bestemt folketingsgruppe.

Kapitel 2

Bedømmelse af stemmesedler afgivet på afstemningsstedet

Blanke stemmesedler

§ 3. En stemmeseddel er ugyldig, såfremt den er blank, jf. lovens § 75, stk. 1, nr. 1.

Stemmesedler, hvor vælgerens stemme på stemmesedlen ikke er afmærket med kryds, m.v.

§ 4. En stemmeseddel er ugyldig, såfremt vælgerens stemme på stemmesedlen ikke er afmærket med kryds, jf. lovens § 75, stk. 1, nr. 2. En stemmeseddel betragtes ved anvendelse af reglen i 1. pkt. som ugyldig, såfremt stemmesedlen i stedet for med kryds er afmærket med bogstav, cirkel eller andet mærke, der ikke har karakter af et kryds, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Hvis stemmesedlen i stedet for med kryds er afmærket med overstreget, udvisket eller halvt kryds (dvs. en lodret, vandret eller skrå streg), bedømmes stemmesedlen efter reglen i § 9, stk. 1.

Stk. 3. Afmærkning af stemmesedlen uden for afkrydsningsrubrikkerne medfører ikke ugyldighed, hvis afmærkningen i øvrigt er gyldig efter bestemmelserne i denne bekendtgørelse.

Stemmesedler, der giver anledning til tvivl om vælgerens stemmeafgivning

§ 5. En stemmeseddel er ugyldig, såfremt den er helt eller delvis overstreget.

§ 6. En stemmeseddel er ugyldig, såfremt den er afmærket med kryds i flere felter.

§ 7. En stemmeseddel er ugyldig, såfremt den er afmærket med kryds, der rækker ind i flere felter, jf. dog § 8.

§ 8. Hvis den væsentligste del af et kryds, herunder krydsets skæringspunkt, er placeret i ét felt, anses stemmesedlen som en gyldig stemme for den pågældende kandidatliste henholdsvis det pågældende listeforbund, jf. dog stk. 2, medmindre stemmesedlen er ugyldig i medfør af en af de øvrige bestemmelser i bekendtgørelsen.

Stk. 2. Hvis den væsentligste del af et kryds, herunder krydsets skæringspunkt, er placeret i én rubrik, anses stemmesedlen som en gyldig stemme for den pågældende kandidatliste.

§ 9. En stemmeseddel er ugyldig, såfremt den er afmærket med overstreget, udvisket eller halvt kryds (dvs. en lodret, vandret eller skrå streg), jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Hvis stemmesedlen er afmærket med kryds inden for samme felt som det overstregede, udviskede eller halve kryds, anses stemmesedlen som en gyldig stemme for den pågældende kandidatliste henholdsvis det pågældende listeforbund, jf. dog stk. 3, medmindre stemmesedlen er ugyldig i medfør af en af de øvrige bestemmelser i bekendtgørelsen.

Stk. 3. Hvis stemmesedlen er afmærket med kryds inden for samme rubrik som det overstregede, udviskede eller halve kryds, anses stemmesedlen som en gyldig stemme for den pågældende kandidatliste.

§ 10. En stemmeseddel er ugyldig, såfremt den er afmærket med kryds uden for felterne.

§ 11. En stemmeseddel er ugyldig, såfremt det af andre grunde end dem, der er nævnt i §§ 5-10, ikke med sikkerhed kan afgøres, hvilken kandidatliste eller hvilket listeforbund vælgeren har villet give sin stemme.

§ 12. Det afgøres efter reglerne i lovens § 78, stk. 4 og 5, hvorvidt en gyldig stemmeseddel, der er omfattet af reglerne i § 8 eller § 9, stk. 2 og 3, er en personlig stemme eller en listestemme.

Stemmesedler, der ikke er udleveret på afstemningsstedet

§ 13. En stemmeseddel er ugyldig, såfremt det må antages, at den ikke er udleveret på afstemningsstedet, jf. lovens § 75, stk. 1, nr. 4.

Stemmesedler med særpræg

§ 14. En stemmeseddel er ugyldig, såfremt den foruden med kryds er afmærket med bogstav, cirkel eller andet mærke, der ikke har karakter af et kryds, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Stemmesedler, der er omfattet af § 9, stk. 2 og 3, er ikke på grund af de i disse bestemmelser nævnte angivelser ugyldige i medfør af stk. 1.

§ 15. En stemmeseddel, der er afmærket med flere end 3 kryds, er ugyldig. Et overstreget, udvisket eller halvt kryds (lodret, vandret eller skrå streg), jf. § 9, betragtes som ét kryds ved anvendelse af reglen i 1. pkt.

§ 16. En stemmeseddel, hvorpå der er tegnet, eller som er påført påskrift af nogen art, herunder et kandidatnavn eller andet navn, eller som er påført påklæbning af nogen art, er ugyldig. Afsmitning eller lignende fra skriftfarven i det benyttede skriveredskab betragtes ikke som påskrift.

§ 17. En stemmeseddel er ugyldig, såfremt den på anden måde end nævnt i §§ 14-16 er givet et særpræg, herunder ved afmærkning med forskellige skriftfarver, ved iturivning eller ved afrivning af et eller flere stykker. Iturivning eller afrivning betragtes ikke som særpræg, hvis dette er sket ved stemmesedlens udtagning af stemmekassen eller senere. Afmærkning af stemmesedlen med et andet skriveredskab end det, der er fremlagt eller ophængt i stemmerummet, betragtes ikke som særpræg, medmindre skriftfarven eller skrifttykkelsen er helt usædvanlig sammenlignet med almindelige skriveredskaber.

Kapitel 3

Bedømmelse af brevstemmesedler

Blanke brevstemmesedler

§ 18. En brevstemmeseddel er ugyldig, såfremt den er blank, jf. lovens § 75, stk. 2, nr. 1.

Brevstemmesedler, der giver anledning til tvivl om vælgerens stemmeafgivning

§ 19. En brevstemmeseddel er ugyldig, såfremt der på stemmesedlen alene er anført navnet på en eller flere personer, som ikke er opstillet på nogen kandidatliste til valget i den pågældende kommune henholdsvis region.

Stk. 2. En brevstemmeseddel er ugyldig, såfremt den ud over navnet på en eller flere personer, der ikke er opstillet på nogen kandidatliste til valget i den pågældende kommune henholdsvis region, alene er påført en uofficiel bogstavbetegnelse, jf. dog stk. 3.

Stk. 3. En brevstemmeseddel, der ud over navnet på en eller flere personer, der ikke er opstillet på nogen kandidatliste til valget i den pågældende kommune henholdsvis region, alene er påført en af de uofficielle bogstavbetegnelser, der er omfattet af § 21, stk. 2, anses som en gyldig stemme for det pågældende partis kandidatliste, medmindre brevstemmesedlen er ugyldig i medfør af en af de øvrige bestemmelser i bekendtgørelsen.

§ 20. En brevstemmeseddel er ugyldig, såfremt den alene er påført en uofficiel bogstavbetegnelse på ét bogstav.

§ 21. En brevstemmeseddel er ugyldig, såfremt den alene er påført en uofficiel bogstavbetegnelse bestående af flere bogstaver, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Hvis der ikke hersker begrundet tvivl om, hvilket parti en uofficiel bogstavbetegnelse bestående af flere bogstaver skal angive, anses stemmesedlen som en gyldig stemme for det pågældende partis kandidatliste, som f.eks. RV for Det Radikale Venstre, KF for Det Konservative Folkeparti, SF for SF-Socialistisk Folkeparti, KD for Kristendemokraterne, DF for Dansk Folkeparti, og EL for Enhedslisten - De Rød-Grønne, medmindre brevstemmesedlen er ugyldig i medfør af en af de øvrige bestemmelser i bekendtgørelsen.

§ 22. En brevstemmeseddel er ugyldig, såfremt den alene er påført kryds.

§ 23. En brevstemmeseddel er ugyldig, såfremt den er påført modstridende angivelser vedrørende bogstavbetegnelse, listebetegnelse eller kandidatnavn (personnavn), jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Angivelser, der vedrører to eller flere kandidatlistes, der deltager i samme listeforbund, anses ikke for modstridende, jf. lovens § 74, stk. 3, sidste pkt.

§ 24. I tilfælde, hvor en brevstemmeseddel foruden bogstavbetegnelse, listebetegnelse eller kandidatnavn (personnavn) er påført en uofficiel bogstavbetegnelse, beror det på en konkret vurdering, hvorvidt brevstemmesedlen er påført modstridende angivelser og som følge heraf er ugyldig, jf. dog stk. 2 og 3.

Stk. 2. Brevstemmesedler, der er påført den uofficielle bogstavbetegnelse »S«, bedømmes efter samme regler som brevstemmesedler, der er påført Socialdemokratiets officielle bogstavbetegnelse (A).

Stk. 3. Brevstemmesedler, der er påført en af de uofficielle bogstavbetegnelser, der er nævnt i § 21, stk. 2, (f.eks. RV, KF, SF, KD, DF og EL), bedømmes efter samme regler som brevstemmesedler, der er påført de pågældende partiers officielle bogstavbetegnelse (f.eks. henholdsvis B, C, F, K, O og Ø).

§ 25. En brevstemmeseddel er ugyldig, såfremt det af andre grunde end dem, der er nævnt i §§ 19-24, ikke med sikkerhed kan afgøres, hvilken kandidatliste eller hvilket listeforbund vælgeren har villet give sin stemme. Anvendelse af forkortelser eller forkert stavemåde af en listebetegnelse eller et kandidatnavn eller udfyldning af en brevstemmeseddel på forsiden uden for de rubrikker, der er bestemt til udfyldning, er ikke i sig selv til hinder for, at der kan foreligge den fornødne sikkerhed.

Konvoluttens indhold

§ 26. En brevstemmeseddel er ugyldig, såfremt den konvolut, hvori den er indlagt, indeholder andet eller mere end én stemmeseddel, jf. lovens § 75, stk. 2, nr. 4.

Brevstemmesedler, der ikke er tilvejebragt af økonomi- og indenrigsministeren

§ 27. En brevstemmeseddel er ugyldig, såfremt det må antages, at den ikke er tilvejebragt af økonomi- og indenrigsministeren, jf. lovens § 75, stk. 2, nr. 5.

Brevstemmesedler med særpræg

§ 28. En brevstemmeseddel er ugyldig, såfremt den konvolut, hvori den er indlagt, er forsynet med påskrift eller påklæbning. Påklæbning med klar tape for at lukke konvolutten medfører dog ikke ugyldighed.

§ 29. En brevstemmeseddel, hvorpå der er tegnet, eller som ud over officiel eller uofficiel bogstavbetegnelse, listebetegnelse eller kandidatnavn (personnavn) er påført påskrift eller påklæbning af nogen art, er ugyldig. Rettelse eller overstregning af en påført officiel eller uofficiel bogstavbetegnelse, listebetegnelse eller kandidatnavn (personnavn) betragtes ikke som påskrift.

§ 30. En brevstemmeseddel er ugyldig, såfremt den på anden måde end nævnt i §§ 28 og 29 er givet et særpræg, herunder ved udfyldning på bagsiden i stedet for eller foruden på forsiden, ved iturivning eller ved afrivning af et eller flere stykker. Udfyldning af en brevstemmeseddel på forsiden uden for de rubrikker, der er bestemt til udfyldning, betragtes ikke som særpræg. Iturivning eller

afrivning betragtes ikke som særpræg, hvis dette er sket i forbindelse med udtagning af stemmekassen eller af konvolutten eller senere. Anvendelse af skrift, som er særlig karakteristisk eller som er gået ud af almindelig brug, og som indebærer en særlig udformning af bogstaverne, betragtes ikke som særpræg.

Kapitel 4

Registrering af ugyldige stemmesedler, herunder brevstemmesedler

§ 31. I afstemningsbogen henholdsvis valgbogen anføres, hvor mange stemmesedler valgstyrelserne henholdsvis valgbestyrelsen har anset for ugyldige, og grundene hertil.

Stk. 2. En stemmeseddel, herunder en brevstemmeseddel, der er anset for ugyldig i medfør af to eller flere af bestemmelserne i bekendtgørelsen, registreres under den ugyldighedsgrund, der er anført først i bekendtgørelsen. Stemmesedler, der er ugyldige i medfør af bestemmelserne i §§ 13, 26, 27 eller 28, registreres dog altid under den pågældende ugyldighedsgrund.

Kapitel 5

Ikrafttræden

§ 32. Bekendtgørelsen træder i kraft den 15. august 2013.

Stk. 2. Samtidig ophæves bekendtgørelse nr. 649 af 19. juni 2007 om bedømmelse af stemmesedler afgivet til kommunale og regionale valg.

Økonomi- og Indenrigsministeriet, den 12. august 2013

P.M.V.

E.B.

Hans B. Thomsen

/ Nicoline Nyholm Miller

Bilag 10 - Mandaternes fordeling på kandidatlister

I det følgende eksempel er der foretaget en trinvis gennemregning af mandatfordelingen på grundlag af et tænkt valgresultat. Ved valget er der anmeldt 9 kandidatlister, og der skal vælges 11 kandidater. Kandidatliste J. har ikke indgået forbund. Mellem listerne N.1 og N.2 er indgået listeforbund (N), og mellem listerne O.1, O.2 og O.3 er ligeledes indgået listeforbund (O). Mellem listeforbund N og O er indgået valgforbund. Endvidere er der indgået listeforbund mellem listerne T.1 og T.2 (T) og valgforbund mellem listeforbund T og liste Ø.

I eksemplet er forudsat, at der ikke er tilfaldet et listeforbund stemmer, der ikke kan henføres til de enkelte kandidatlister inden for forbundet.

1. trin:									
Kandidatliste	J.	N.1	N.2	O.1	O.2	O.3	T.1	T.2	Ø.
Antal stemmer	444	57	73	28	38	27	54	129	70
		<u>130</u>		<u>93</u>			<u>183</u>		
		223					253		
Div. 1	444 ¹)	223 ³)					253 ²)		
Div. 2	222 ⁴)	111 1/2 ⁷)					126 1/2 ⁶)		
Div. 3	148 ⁵)	74 1/3 ¹¹)					84 1/3 ¹⁰)		
Div. 4	111 ⁸)	55 3/4					63 1/4		
Div. 5	88 4/5 ⁹)								
Div. 6	74								
Antal mandater	5	3					3		

Bemærkninger til 1. trin:

De 11 største kvotienter giver mandat til listerne i den rækkefølge, som er angivet med små tal 1 - 11.

Valgforbundet N og O har opnået 3 mandater, nemlig nr. 3, 7 og 11, og skal dele disse mellem sig efter stemmetal med benyttelse af samme metode, jf. 2. trin.

2. trin:		
Listeforbund	N.	O.
Antal stemmer	130	93
Div. 1	130 ¹⁾⁼³)	93 ²⁾⁼⁷)
Div. 2	65 ³⁾⁼¹¹)	46 1/2
Div. 3	43 1/3	
Antal mandater	2	1

Bemærkninger til 2. trin:

Listeforbundet N.1 og N.2 har opnået 2 mandater og skal dele disse mellem sig efter stemmetal med benyttelse af samme metode, jf. 3. trin.

Listeforbundet O.1, O.2 og O.3 har opnået 1 mandat, der tilfalder den liste, som har det største stemmetal, dvs. liste O.2.

3. trin:		
Kandidatliste	N.1	N.2
Antal stemmer	57	73
Div. 1	$57^{2)=11)}$	$73^{1)=3)}$
Div. 2	28 1/2	36 1/2
Antal mandater	1	1

4. trin:		
Listeforbund	T.	Ø.
Kandidatliste		Ø.
Antal stemmer	183	70
Div. 1	$183^{1)=2)}$	$70^{3)=10)}$
Div. 2	$91\ 1/2^{2)=6)}$	35
Div. 3	61	
Antal mandater	2	1

Bemærkninger til 4. trin:

Valgforbundet T og Ø har opnået 3 mandater, nemlig nr. 2, 6 og 10, og skal dele disse mellem sig efter stemmetal med benyttelse af samme metode.

Listeforbundet T.1 og T.2 har fået 2 mandater, nemlig nr. 2 og 6, og skal dele disse mellem sig efter stemmetal med benyttelse ligeledes af samme metode, jf. 5. trin.

Liste Ø har opnået 1 mandat.

5. trin:		
Kandidatliste	T.1	T.2
Antal stemmer	54	129
Div. 1	54	$129^{1)=2)}$
Div. 2		$64\ 1/2^{2)=6)}$
Div. 3		43
Antal mandater	0	2

Herefter bliver resultatet af gennemregningen af mandatfordelingen:

Kandidatliste J: 5 mandater (nr. 1, 4, 5, 8 og 9)

Kandidatliste N.1: 1 mandat (nr. 11)

Kandidatliste N.2: 1 mandat (nr. 3)

Kandidatliste O.2: 1 mandat (nr. 7)

Kandidatliste T.2: 2 mandater (nr. 2 og 6)

Kandidatliste Ø: 1 mandat (nr. 10)

Bilag 11 - Kandidatudvælgelsen ved partilisteopstilling

Kandidatudvælgelsen og bestemmelsen af stedfortræderrækkefølgen i tilfælde, hvor kandidaterne er opstillet i en bestemt rækkefølge (partiliste), er illustreret i følgende eksempel:

På en kandidatliste med 11 kandidater er i alt afgivet 444 stemmer, der fordeler sig med 272 personlige stemmer og 172 listestemmer. Listen har fået 5 mandater. Listens fordelingstal er således: stemmetal divideret med (mandater + 1) forhøjet til det næste hele tal, dvs. $444 : (5 + 1) = 74$ forhøjet til 75. De på de enkelte kandidater afgivne personlige stemmer samt fordelingen af listestemmerne er som anført nedenfor.

Kandidat	Personlige stemmer	Listestemmer	I alt	Valgte	Stedfortrædere
Nr. 1	30	45	75	nr. 1	
Nr. 2	10	65	75	nr. 2	
Nr. 3	18	57	75	nr. 3	
Nr. 4	14	5	19		nr. 3
Nr. 5	17		17		nr. 4
Nr. 6	7		7		nr. 6
Nr. 7	43		43	nr. 5	
Nr. 8	20		20		nr. 2
Nr. 9	79		79	nr. 4	
Nr. 10	23		23		nr. 1
Nr. 11	11		11		nr. 5
Tilsammen	272	172	444	5	6

Bemærkninger til eksemplet: De kandidater, der har opnået fordelingstallet eller derover, er valgte, altså nr. 1, 2, 3 og 9. Disse er valgt i partilistens rækkefølge. Kandidat nr. 7 er ligeledes valgt, idet pågældende er den af de kandidater, der ikke har opnået fordelingstallet, der har det højeste stemmetal.

Stedfortræderrækkefølgen for de 6 ikke-valgte kandidater bliver herefter: Nr. 10, 8, 4, 5, 11 og 6.